

ave maria

**GLASILO SESTARA DOMINIKANKI
KONGREGACIJE SVETIH ANĐELA ČUVARA**

GOD. XXXIX., br. 1 (111) 2020.

SADRŽAJ

Riječ č. majke s. Jake Vuco	3
Iz Uredništva AM (s. S. Sente)	5
Glas Crkve: Papa započeo korizmene postaje u bazilici Santa Sabine	6
Najnovija knjiga pape Franje: Vjerujem vjerujemo.....	8
Marija – Zagovornica posvećenika (I. Bodrožić)	9
Andeli i zvijeri (I. Ursić)	11
Ozanina stranica: Ozanin prijelaz u vječnost (I. Taurisano)	13
Iz Tajništva Kongregacije (s. B. Bagudić).....	15
IDI – Poruka učitelja OP reda	22
Molitvena potpora učitelja OP reda.....	23
Dan posvećenog života (HRK).....	24
Proslava Dana posvećenog života u Dubrovniku i Karlovcu	26
Događanja u Šibeniku (s. M. Puškarić).....	27
Duhovne vježbe u Zagrebu (s. J. Dražić)	28
Prijedlozi sa Škrapa o proslavi 800. oblj. Smrti sv. Dominika (P. Mrđen)	29
Za stolom sa sv. Dominikom (P. Mrđen)	29
Najstariji prikaz sv. Tome Akvinca (P. Mrđen).	31
Crkveni pjevač – svjedok vjere (J. Milovac)	32
Predsjednica Republike (KGK) odlikovala dominikance.....	33
Proslavljen dan HDP (www.dominikanci.hr)	34
Obrana doktorskoga rada Ivana Armande (s. S. Sente)	35
s. Manes Puškarić – magistar teologije (s. M. Puškarić).....	37
Znanstveni skup o prevenciji trgovanja ljudima (s. A. Begić)	38
Ostale vijesti iz dominikanske obitelji (sabrala s. S. Sente)	46
Aktivnosti naših DV	49
Velikani OP Reda: Neraspadnuto tijelo bl. Ozane (I. Armande)	51
Da se bolje upoznamo: s. Jasenka Mravak (intervju s. S. Sente)	63
Što ima nova u kat. knjižarama (sabrala s. Slavka S.)	81
Što kažu naše najmlađe: Korizmeni susret za mlade (s. M. Puškarić).....	87
Susret novakinja u Bojkovicama (s. I. Lušo).....	88
Stranice povijesti: Dominikanka s. Vjekoslava Poljanić (I. Armande)	90
Fazinićeva sjećanja na susrete i djelatnosti sestara	103
Naši pokojnici: s. Cecilija Škriljevečki.....	110
s. Sofija Aladžić.....	122
o. Ivica Tomljenović.....	128
Joso Bačić	130
Ivica Marelja	130
Lozika Gabrić	133
Meditativni trenutak: Križni put - Susret (s. J. Dražić)	134
Zeleni agronomov kutak: Luk (N. Fazinić i s. S. Sente)	138
Razbibriga (s. S. Sente)	140

GLASILO SESTARA DOMINIKANKI
KONGREGACIJE SVETIH ANĐELA ČUVARA

Uređuje: s. Slavka Sente, Zagreb, Kruge 44/a

Tel. (01) 6129-210; e-mail: slavka.sente@gmail.com ili ssente@inet.hr

Drage sestre, braćo i čitatelji glasilo Ave Maria!

Puno je puta u životima ljudi bilo teških dana, teških godina ili teških situacija. Više je puta Gospodin na različite načine vodio narod iz ropstva u slobodu. Davno je Abraham otišao iz svoje zemlje i uputio se u zemlju obećanja, snažni je Mojsije dobio zadatak uvesti narod u zemlju kojom teku med i mlijeko! Silno je David želio graditi hram Jahvi, mudri je Salomon puno zlata i srebra ugradio u Hram Gospodinu kojeg su kasnije drugi razrušili...

Ali kao njihovi potomci i još danas smo u svojoj zemlji, još nam zemlja plodom rodi, još imamo crkve, još imamo obilja, još ima dobrih ljudi, još ima onih koji se bespoštedno daruju za drugoga, još imamo kamo otići ako se na nas sruče razne nevolje...

Ovih smo dana iskušavani udaljenostima, bolestima, potresima smrtima, nemoćima i tugama... Ali i ohrabreni brigom, ljubavlju,

pažnjom, zauzetošću onih koji su odgovorni, složni i spremni, kojima nije teško... Ulijevaju nam sigurnu nadu u bolje sutra, u mirnija jutra, u normalniji tijek života i povratak radosti i običnosti u naše živote.

Gospodin nas opet zove, ponovno pita: „Gdje si, ja kucam na tvoja vrata!“

U vremenu smo korizme kakvu još nismo živjeli, u vremenu pobožnosti koje su svedene na što manja i rijedka okupljanja, u prilikama u kojima se samo sa svojim najbližima družimo, u vremenu kada na svetim misama nas može biti nekoliko ... Nije li to prigoda da ovo vrijeme učinimo posebno korisnim sebi i drugima, nije li to prilika da shvatimo vrijednost druženja i razgovora, mogućnost da drugoga-drugačijega doživimo kao dar, kao najbolju opciju koju nam Bog nudi?

Što je uistinu važno u našem životu? Što možemo zadržati, što sačuvati, gdje je naša sigurnost?

Kako ćemo dočekati Uskrs, kako ćemo ga proslaviti? Što može biti toliko snažno željeno u ovim vremenima? Kako možemo skinuti stijenu sa groba u kojoj je mrtvo Isusovo tijelo i u grobu pronaći živi izvor radosti, ljubavi, topline, blizine, sigurnosti? Ima li naša vjera snagu darivanja života? Kako i je li doživljavamo radosti koje moramo proživljavati sami i izolirani?

Krist je naša snaga, Krist je naša sigurnost, Krist je naše sklonište i naš mir!

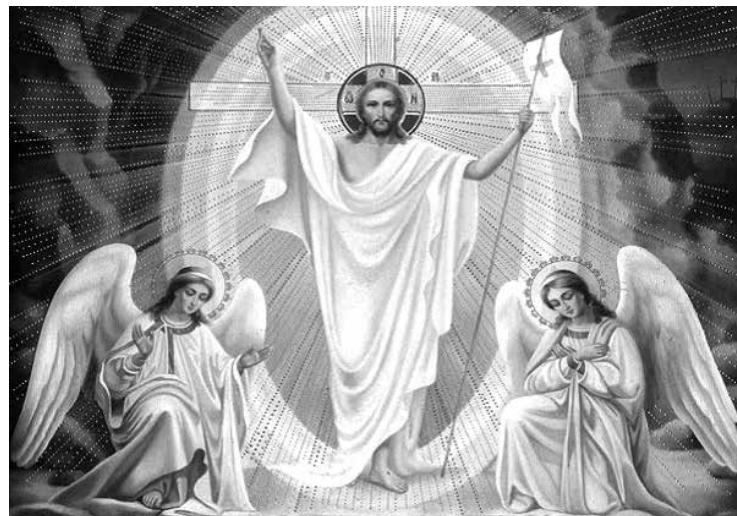
On je onaj koji uvijek stoji na pramcu našeg broda i upravlja kurs prema vječnom Ocu. On je naš cilj! Zajedništvo s njim je naša trajna želja koju ponekad utopimo u svakodnevne i nevažne susrete koji ne završavaju u njegovo ime ili njegovim naumom. On je luka u kojoj naš brod života ima mirno more i dobar omjer balastnih voda.

Ako je naša hrana tvoja snaga Gospodine, i mi ćemo biti jaki, ako je naš život tvoja ljubav ti ćeš biti naša sigurnost, naše utočište bez straha, praznine i kraja...

Ispuni nam, Bože, srce sobom i daj da naše misli budu tvoje misli, naše ruke tvoje ruke, naše radosti tvoje radosti, naše tuge tvoje tuge i sve će biti u redu! Ti si Gospodar, daj da budeš službenice, po tvom srcu i u tvojoj istini!

Neka Gospodin bude onaj koji nas iznenađuje snagom svoje ljubavi i sigurnosti u nesigurnim vremenima. Neka nam njegova staloženost i mirnoća budu uzor ponašanja u kriznim trenutcima. Neka njegov život poslije muke bude razlog naše nade i radosti koja nas očekuje! Sretan Uskrs svima!

*s. Jaka Vuco
vrhovna glavarica*

IZ UREDNIŠTVA AVE MARIA

Suočeni s epidemijom svjetskog razmje-
ra, u ovom, tehnološki veoma razvijenom
21. stoljeću, čitav je svijet došao do jedne
točke nakon koje se ne može više pisati, nadoda-
vati, izmjenjivati, brisati. Točka je to pred kojom
se jednostavno mora stati. I početi razmišljati na
sasvim drugačiji način. Narodi se natjecali tko će
izmisliti učinkovitije naoružanje kojim će uništiti
sve protivnike, sve one koji su potencijalni kon-
kurenti u napretku. Neprestano se nadograđivala
'kula babilonska', koja mora biti najviša, najsuvre-
menija, naj... naj... A onda odjednom, ta je kula
dobila svoj neželjeni epilog: srušila se! I sada evo
obrata: umjesto nadutosti kojom je do sada smi-
šljala kako će druge uništiti, sada grčevito podu-
zima sve mjere da spasi svoj vlastiti život.

Korona virus je zaista opasan po život, sva mu-
ljudska umnost (za sada) ne može stati na kraj,
poraziti ga; posijao je strah i nevjerojatne mje-
re opreza. Međutim, dogodilo se i nešto drugo:
taj isti, smrtonosan virus postao je prenositelj
zajedničkog obiteljskog suživota, solidarnosti
među narodima i državama, žarke zajedničke
molitve. Sigurna sam da će nam se Bog uskoro
smilovati: neke će pozvati k sebi gdje nema više
straha, a drugi će čista i poniznija srca nastaviti
koračati ovom zemljom, gradeći bolji svijet, a ne
kule u zraku. Na to nas je, vjerujem, upozorio i
nedavni razorni potres. „Stoga, ne bojmo se kad
se ljudi zemlja, kad se bregovi (crkve i kuće)
ruše... s nama je Gospodin nad vojskama, naša
je utvrda Bog Jakovljev!“ (Ps. 46)

I u ovom broju AM naći ćemo preporuke i
naredbe kojih se treba pridržavati u ovim nemili-
lim okolnostima, ali nadasve primjere koji svje-
doče kako je lijepo i ugodno kad braća u miru
zajedno žive, rastu, djeluju i druge na tu ljubav
pozivaju.

Imamo i izvješća o našim preminulima, po-
sebno o s. Ceciliji Škriljevečki, koja nas je izne-
nada napustila, o s. Sofiji Aladžić i drugima.
Jedno je sigurno: Bog ustaje prije svake zore.

Neka svima ovaj Uskrs bude uistinu poseban,
ne samo zbog okolnosti u kojima ga slavimo,
nego po uskrsnuću naše vjere, nade i ljubavi
koja nas je ujedinila u podizanju očiju prema
nebu odakle jedino dolazi spasenje; neka uskr-
sne i naša svijest kako smo samo krhki, maleni
ljudi pred Božjom svemoći.

Urednica

Papa Franjo započeo korizmene postaje u bazilici Svete Sabine

'Mi smo dragocjen pepeo određen za vječnost'

Na Pepelnici, u srijedu, 26. veljače u Rimu je u popodnevnim satima održano molitveno slavlje u obliku rimskih „postaja“ kojim je predsjedao papa Franjo. „Pepeo nam se posipa po glavi kako bi se vatra ljubavi zapalila u srcima. Jer mi smo građani neba i ljubav prema Bogu i bližnjemu je putovnica za nebo“, istaknuo je Papa u homiliji na misi u bazilici Svete Sabine.

Najprije je u crkvi Svetog Anselma na brdu Aventinu (Sant'Anselmo all'Aventino) održana molitva nakon koje je uslijedila pokornička procesija do bazilike Svete Sabine. U procesiji su sudjelovali kardinali, nadbiskupi, biskupi, benediktinski redovnici iz Svetog Anselma, oci dominikanci iz Svete Sabine te vjernici laici.

Po završetku procesije u bazilici Svete Sabine papa Franjo je predsjedao euharistijskim slavlјem s blagoslovom pepela i pepeljenjem.

U homiliji na misi Papa je, govoreći o simboličnosti pepela, podsjetio na riječi koje svećenik izgovara dok na Čistu srijedu posipa vjernike pepelom: „Spomeni se, čovječe, da si prah i da se u prah vraćaš“. „Mi smo slabici, krhki, smrtni. Mi smo pepeo u svemiru ali pepeo koji Bog ljubi. Mi smo dragocjen pepeo određen za vječnost. Mi smo tlo na koje je Bog spustio svoje nebo, prah koji sadrži njegove snove. Mi smo Božja nada, njegovo blago, njegova slava“, istaknuo je Papa dodavši: „Mi smo prah, zemlja, glina ali ako pustimo Bogu da nas oblikuje svojim rukama postajemo nešto čudesno.“

Pepeo kojom nam se posipa glavu, nastavio je Sveti Otac, podsjeća nas da se mi, djeca Božja, ne smijemo u svome životu lijepiti za prah koji nestaje. Moramo se zapitati: „Za što ja živim?“. Ako živim za prolazne stvari ovoga svijeta,

vraćam se u prah, niječem ono što je Bog učinio u meni. Ako živim samo da bih kući donio nešto novca i zabavio se, tražio određeni ugled, ostvario karijeru, živim od praha. Ako loše sudim o životu samo zato što drugi ne mare dovoljno za mene ili ne primam od drugih ono što smatram da zaslužujem, nastavljam biti zagledan u prah.

Nismo u svijetu zbog toga. Vrijedimo mnogo više, živimo za nešto mnogo više: zato da ostvarimo Božji san, da ljubimo. Pepeo nam se posipa po glavi kako bi se vatra ljubavi zapalila u srcima. Jer mi smo građani neba i ljubav prema Bogu i bližnjemu je putovnica za nebo, to je naša putovnica, istaknuo je Papa. Zemaljska dobra koja posjedujemo neće nam biti od koristi, oni su prah koji iščezava, ali ljubav koju dajemo – u obitelji, na poslu, u Crkvi, u svijetu – spasit će nas, ostat će zauvijek.

Pepeo koji primamo podsjeća na drugi put, onaj suprotni, onaj koji vodi od života u prah, rekao je Papa u nastavku svoje homilije. Osvrnemo li se oko sebe vidjet ćemo prašinu smrti. Živote pretvorene u pepeo. Ruševine, razaranja, rat. Živote neprihvaćene nevine djece, živote odbačene sirotinje, živote odbačenih starijih osoba. Nastavljamo uništavati sebe, jedne druge pretvarati u prah. A koliko je tek prašine u našim odnosima! Pogledajmo svoj dom, naše obitelji: kolike svađe, koliko nesposobnosti da razriješimo i otklonimo konflikte, kako je teško ispričati se, oprostiti, započeti iznova, dok s takvom lakoćom tražimo svoje prostore i svoja prava! Toliko je prašine koja prlja ljubav i nagnjeće život. Pa i u Crkvi, kući Božjoj, ostavili smo ležati toliko prašine, prašine svjetovnosti, upozorio je Sveti Otac.

Zagledajmo se u svoju nutrinu, u srce: koliko puta ugušimo vatu Božju pepelom licemjerja! Licemjerje: to je nečistoća koju Isus danas u evangelju traži da se ukloni. Naime, Gospodin ne kaže samo da se čine djela milosrđa, da se moli i posti, nego da se sve to čini bez prijetvornosti, bez dvoličnosti, bez licemjerja (usp. Mt 6, 2.5.16). Koliko puta, međutim, činimo nešto samo zato da bi to naišlo na odobravanje, da bi

nas se stavilo u prvi plan, za naš ego! Koliko se puta izjašnjavamo kršćanima a u srcu se olako prepuštamo strastima koje nas čine robovima! Koliko puta jedno propovijedamo, a drugo činimo! Koliko puta se izvana pokazujemo dobrima a nutrinu nam izjeda kivnost! Koliko dvoličnosti imamo u našim srcima... To je prašina koja prlja, pepeo koji guši vatu ljubavi, upozorio je Papa u homiliji na misi u bazilici Svetе Sabine na Pepelnici.

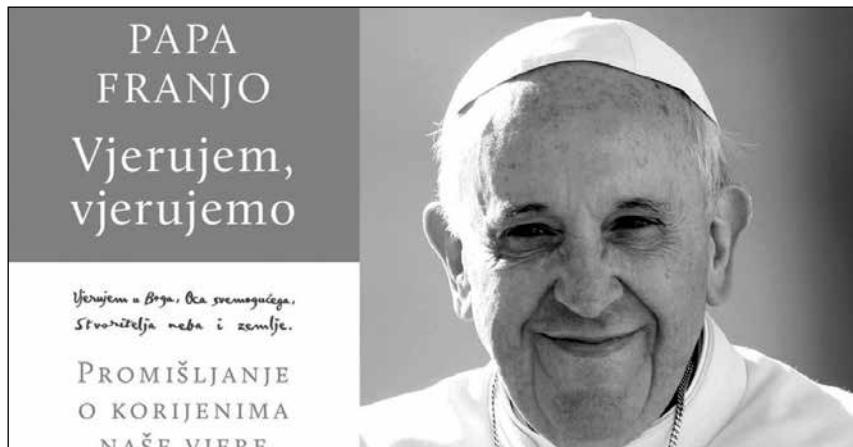
Trebamo očistiti prašinu koja se taloži na srcu, nastavio je. Kako to učiniti? U tome nam pomaže usrdan poziv svetog Pavla u drugom čitanju: „Pomirite se s Bogom!“. Pavao to ne traži, nego moli: „Umjesto Krista zaklinjemo: dajte, pomirite se s Bogom!“ (2 Kor 5,20). Mi bismo rekli: „Pomirite se s Bogom!“. Ali ne, on koristi pasiv: dajmo se pomiriti. Jer svetost nije nešto što mi činimo, to je milost! Jer sami od sebe nismo u stanju ukloniti prašinu koja prlja naša srca. Jer samo Isus, koji poznaje i ljubi naše srce, može ga izlijечiti. Korizma je vrijeme ozdravljenja.

Što nam je dakle činiti?, zapitao se na kraju Papa. Na putu za Uskrs možemo učiniti dva koraka: prvi, od praha do života, od našeg krhkog čovještva do čovještva Isusova koji nas liječi. Možemo stati pred Raspetoga, stati tamo, gledati i ponavljati: „Isuse, ti me ljubiš, preobrazi me... Isuse, ti me ljubiš, preobrazi me ...“. A nakon što primimo njegovu ljubav, nakon što pustimo suzu pred tom ljubavlju, drugi korak, kako ne bi ponovno pali iz života u prah, trebamo poći primiti Božje oproštenje u ispovijedi, jer je tamo vatra Božje ljubavi koja sažiže pepeo našega grijeha. Zagrljaj Oca u ispovijedi obnavlja nas iznutra, čisti naše srce. Dajmo se pomiriti kako bismo živjeli kao ljubljena djeca, kao grješnici kojima je oprošteno, kao bolesnici koji su ozdravili, kao putnici koji na svom putu nisu sami. Budimo ljubljeni da bismo ljubili. Dopustimo sebi da budemo ponovno podignuti, da krenemo prema cilju, Uskrsu. Tada ćemo s radošću otkriti da nas Bog podiže iz našega pepela, zaključio je Papa svoju homiliju.

IKA | Bitno.net

Najnovija knjiga pape Franje:
VJERUJEM, VJERUJEMO
Promišljanje o korijenima naše vjere

»Ponekad se okrećemo teorijama koje o Bogu govore apstraktno, ideološki, kao o ideji savršenstva, i nastoje pokazati njegovo postojanje kao da je matematički problem. [...] Sveci... su shvatili što znači vjerovati u Boga koji je Otac, a ne u Boga – čarobnjaka s čarobnim štapićem.«

Da bi ljudima našega vremena približio što uistinu znači vjerovati, papa Franjo u ovoj jedinstvenoj knjizi jednostavnim i razumljivim jezikom tumači drevnu kršćansku molitvu *Vjerovanja* koja na sažet i pročišćen način sadrži životvornu limfu kršćanske vjere. Nakon što je protumačio redak po redak *Očenaš i Zdravo, Marijo*, u ovomu trećem razgovoru s don Marcom Pozzom, duhovnikom u jednom od najstrožih zatvora u Italiji u blizini Padove, papa Franjo progovara o istinama vjere, o nadi i ljubavi sadržanima u *Vjerovanju – Apostolskomu simbolu*.

Ovaj poticajni razgovor pretočen u knjigu puno je više od teološkoga promišljanja, riječ je o razmjeni misli koja hrani kršćanski život, pomažući da u svakodnevici osvijestimo i živimo egzistencijalno, jednostavno, a ipak duboko značenje činjenice da smo djeca Božja, kao i značenje prijateljstva s braćom u vjeri te s cijelim čovječanstvom.

Čitati, živjeti, moliti *Vjerovanje* znači svjedočiti vjeru u Boga stvoritelja, u Sina koji je dao život za naše spasenje, u Duha Svetoga, u Crkvu. Znači gledati sebe, svijet i ljude koje susrećemo Božjim očima i tako uživati predokus uskršnjuća. Znači, nadasve, pouzdati se u Boga koji „boluje od milosrđa,“ o čemu dirljivim riječima

papa progovara: „Zamišljam trenutak kada ću, na zalasku života, doći k Bogu, privučen ljepotom, ponizna duha i pogнутne glave; zamišljam njegov zagrljaj i moj pogled koji će se podignuti prema njegovu. Ne bih se usudio gledati ga, a da me on prvo ne zagrli.“

U knjizi se nalazi ukupno osam naslova, a u dodatku su iznesene razne Papine upute u obliku kateheze. Na taj način je čitanje ‘*Vjerovanja*’ i kratkog teksta jedan genijalan spoj. Tijekom tumačenja *Vjerovanja* proteže se slika Crkve. S tim u svezi Papa nas želi potaknuti na razmišljanje kakva je naša slike Crkve, je li ona ispravna? To je svojevrstan ispit savjesti. Papa se pita: Živim li jedinstvo, ili privatiziram Crkvu za vlastite prijatelje i jesam li ravnodušan kad čujem da kršćani negdje trpe, jer to znači da trpi netko iz moje obitelji?

Predstavljajući Papinu knjigu *Vjerujem, vjerujemo*, glavni urednik Verbuma mr. sc. Petar Balta, je naglasio da se u ovoj knjizi očituje jednostavnost pape Franje i onoga što on govori – da istinska teologija “ne bi trebala biti teologija za stolićem, akademska i teoretska teologija odvojena od života, nego da bi istinska teologija trebala podrazumijevati evangelizaciju, rad s ljudima na terenu”.

MARIJA

Zagovornica posvećenika

– Razmišljanje uz Prikazanje Gospodinovo —

Tolikima se čini u ovom materijalističkom ozračju kako je najveći problem za Crkvu tehničke naravi, te se ide logikom traženja strukturalnih i tehničkih rješenja kakva nudi svijet. Ako se Crkva opredijeli ići tim putem, onda je previdjela ono bitno što svjedoči Marija i čin prikazanja Isusa u Hramu.

Slaveći blagdan Gospodinovog prikazanja u Hramu, valja nam razmišljati ne samo o Gospodinu koji je prikazan, već i o Marijinoj aktivnoj ulozi koju je ona imala u tom činu. Na koji će način, naime, Gospodin biti prikazan u Hramu, ovisilo je u dobroj mjeri o njoj i o Josipu. Jer njih dvoje su u svojoj revnosti prema Bogu donijeli Isusa iz Betlehema u Jeruzalem kako bi ga prikazali, te kako bi se i tim činom ispunio Zakon Gospodnji u svim neophodnim odredbama koje su se u tom trenutku tražile. No, nije Marija prikazala svoga Sina samo iz pukog formalizma ili potreba da izvrši odredbe, već sve što je činila, ona je činila sa sviješću da stoji pred živim Bogom kojem služi, te je smisao svega što je činila pronalazila upravo u živome zajedništvu s njime. Kao ona koja zna što znači biti prikazan u Hramu, što znači biti Bogu posvećen na njezinu svetome mjestu, ona nosi svoga Sina najprije kako bi izvršila smisao odredbe, a ne samo izvanjsku normu. Ona je svjesna da svako biće Bogu pripada, te bi svima trebala biti nasušna potreba izraziti svoju pripadnost i povezanost s Bogom njemu se prikazujući.

Služiteljica posvećenju

Marija stoga dolazi u Hram kao ona koja služi da se ostvari susret s Bogom, kao što se i dogodilo. Premda je njezin Sin bio posvećen puninom dara Duha Svetoga jer je bio i Božji Sin, te mu nije trebalo toga čina, ali on je bio i njezin Sin, te je trebala i ona pokazati posvemašnje predanje u volju Božju i predati ga ispunjenju Očevo plana,

kako je već to Otac naumio u svom vječnom naumu, pa i učinio. Doista, Isus je i s jedne i druge strane trebao biti prikazan i predan da se ispuni Božji plan. Nije bilo dovoljno da ga je Otac poslao na svijet, već je bilo neophodno da na svjetu živi u svetom ozračju, te da ga i Marija koja ga je prihvatile u svoje krilo potpuno vrati na službu vječnih Božjih nauma. Prikazujući svog Sina u Hramu Marija ne čini drugo već slijedi gestu koju je već prije učinio Otac nebeski, što je doista dragocjeno otkriće.

Isto tako valja znati, Marija je u činu Isusova prikazanja obnavljala i svoje osobno prikazanje, te ga na još sadržajniji način obnovila. Jer sve što čini, ona čini u zajedništvu sa svojim Sinom, te nema sumnje da je još jednom svoju sudbinu pridružila njegovo i na izuzetan način se još jednom potpuno stavila Bogu na raspolaganje, kao što je i njega stavljala na službu za spas ljudskoga roda. A to što je činila, Marija je činila s oduševljenjem i radošću. Štoviše, bila joj je čast da se može Bogu posvetiti u tako uskom zajedništvu sa svojim Sinom koji je trebao biti magnet koji privlači ljude da se posvećuju Bogu.

Tako je ona ponizno služeći njegovu prikazanju u Hramu, služila djelu spasenja kojim je on pokazivao put svima koji su tražili zajedništvo s Bogom i u Bogu.

Znak osporavan posvete

Kad je Marija donijela Isusa u Hram, a starac ga Šimun primio u naručje, rekao je za njega da postavljen na propast i na uzdignuće mnogima u Izraelu, i za znak osporavan. A kolikogod je on znak osporavan, time je postavljen za jasan znak svima koji žele čitati Božje znakove, te otkriti u posveti Bogu smisao vlastitoga života i poziva. Tko to ne želi uočiti, osporavati će Isusa, ali će sebi time nanijeti veliku štetu, jer će život potrošiti na druge sadržaje, umjesto da živi za ono što je bitno i od presudne važnosti.

Ako je Isus bio znak osporavan, onda je i Marija postala isto takvim osporavanim znakom. Znakovita je jer je nosila onoga koji je veliki Božji znak ljudima i narodima. Ali i ona je ostala osporavana od svih onih koji se suprotstavljaju Isusu i njegovu programu posvećenja koji je on donio za ljudski rod. Ali onaj tko se drži Marije ima s lakoćom najbolji smjerokaz i prejasno svjetlo koje mu obasjava pravi smjer duha kojim je ići prema konačnomet cilju. Zato Marija svijetli i sjaji i Crkvi našega vremena da se vrati izvorima. Samo živeći za iskonski Božji plan možemo pronaći svjetlost i radost, mir i sreću, te Marija služi ostvarenju te duhovne jasnoće. Koliko prihvaćamo Mariju, koliko se Bogu posvećujemo, jer ona nam nosi u naručju Boga. Jednako tako vrijedi i obrnuto: koliko prihvaćamo Mariju, koliko pokazujemo da idemo putem posvećenja.

Danas se, na žalost, u nama pronalazi tako malo oduševljenja za posvetu Bogu, to jest za Bogu posvećen život. Kao da su mladi ljudi u strahu da će im Bog nešto oduzeti ako mu se odazovu, ako ih pozove bliže. Najveća i najvažnija stvar u životu je oduševljeno opredjeljenje za Boga, to jest za potpunu posvetu njemu. Nema žurnije stvari koju treba u Crkvi promicati i obnavljati od toga, što Marija svojim primerom i čini kao zagovornica posvećenika i promicateljica posvećenja. Posveta je istinski smisao života svakoga krštenika, kao što je to velika radost za one koji se posvećuju. Danas je pred Crkvom veliki izazov i osjeća se svojevrsno kolebanje mnogih.

Tolikima se čini u ovom materijalističkom ozračju kako je najveći problem za Crkvu tehničke naravi, te se ide logikom traženja strukturalnih i tehničkih rješenja kakva nudi svijetu. Ako se Crkva opredijeli ići tim putem, onda je previdjela ono bitno što svjedoči Marija i čin prikazanja Isusa u Hramu. Marije pred svim izazovima i željama za spasenjem koje je imala nije posezala za brzim rješenjima, već je sve činila da u sebi i oko sebe pripremi teren dostojan Gospodina, to jest da se svijet okrene k Gospodinu i posvećenju života. Zato je i blagdan prikazanja Gospodinova put koji nam i Marija naznačuje, jer nas vodi da se i sami prikazujemo i tako posvećujemo Gospodinu, nakon čega nema straha za budućnost Crkve i čovječanstva.

Ivan Bodrožić | Bitno.net,
objavljeno 2. veljače 2020.

ANĐELI

I
ZVIJERI

»Nitko nije savršen.
*Svi smo mi jedan korak blizu zvijeri
i jedan korak daleko od anđela.*«
(Jeanette Walls, Half Broke Horses)

Zvijeri i anđeli zajedno čine jednu izuzetno dojmljivu sliku ljudske osobnosti. U svakom čovjeku živi zvijer, uspavana ili razjarena, zvijer strasnih želja, zvijer koja se lako uzbudi i teško primiri. Zvijer koja u jednom trenutku glumi pripitomljenošć da bi već u narednom nasrnula bijesno i nemilosrdno.

Tko od nas nije upoznao njezino buđenje, tko od nas nije, barem na trenutak, bio savladan njezinom silinom? Tko od nas nije svjedočio visinama i dubinama njezine naravi, njezinim izdajama i beščaćima, njezinim lažima i prevarama?

Buđenje zvijeri za većinu je ljudi zastrašujuće otkriće. Otkriće čovjekove mračne strane. One strane koja nas tako lako odvede na krvni put i u moralni pad. Otpor se najčešće čini beskorisnim.

Ali u svakom od nas postoji i nešto andeosko. U potrazi za istinom ne strahujmo prepoznati u našoj ljudskosti različitosti između Boga i nas, jer tu su i tolike sličnosti. Bog nas je stvorio po svojoj slici, i ta slika, prije ili kasnije, izbjije na površinu. Ako joj dopustimo.

Sjetimo se Isusove svećeničke molitve Ocu: „Ne molim te da ih uzmeš sa svijeta, nego da ih očuvaš od Zloga.“ (Ivan 17,15)

U ovim riječima prepoznaće se konflikt. Treba biti u svijetu, ali ne biti od svijeta. I nismo daleko od istine kada kažemo da moralni antagonizam u nama budi ono najbolje. Uvijek se pokaže da u pobožnom životu najveći blagoslovi dolaze kroz najveće kušnje i sukobe.

Andđeli su bili u pustinji.

To je važno zapamtiti. Nakon što je Duh Sveti sišao nad Isusa, pri njegovom krštenju, u obliku golubice, odmah ga je nagnao u pustinju. A anđeli su bili u pustinji.

U pustinji je Sotona, tu su i zvijeri i sve ono što pripada pustinjskom habitatu. Vrelina koja ti prži kožu, žed koja ti lijepi jezik za nepce, biljke okrunjene trnjem, ali ovaj put u pustinji bijahu i anđeli. Anđeli koji bijahu uz Isusa.

Od velike je važnosti sjetiti se tih anđela ove prve nedjelje u Korizmi. Njih je lako previdjeti. U biti njih se uvijek previdi.

Razgovarajte malo sa svojim poznanicima o ovom čitanju i u razgovoru će se iskristalizirati najčešće dvije teme – napast i obraćenje. Mislim da nitko ne će spomenuti anđele.

Ali Marko ih spominje. U njegovom, slobodno ga nazovimo mršavom (po broju riječi) evanđelju, najkraćem od sva četiri, Marko uključuje anđele koje Isus susreće u svojem boravku u pustinji. U evanđelju po Luki, Luka ih u cijelosti izstavlja, kod Mateja anđeli se pojavljuju na kraju, ali kod Marka su tu čitavo vrijeme. Svih 40 dana.

I nije da Marko ima neku posebnu naklonost prema anđelima. Ne, nema. Osim u ovoj priči o Isusu u pustinji anđeli se jako rijetko pojavljuju kod Marka. A i kad se pojavljuju oni su uglavnom dio Božjeg kraljevskog dvora. Nema ih dolje na zemlji kako pomažu ljudima. Za razliku od Luke, Marko ne bilježi susret Marije i arhanđela Gabriela, a ne spominje ni andeosko ukazanje pastirima.

Marko izostavlja Matejevog anđela koji govori Josipu neka se ne boji uzeti Mariju za svoju ženu, niti spominje trenutak kada mu anđeo šapće u uho neka uzme svoju obitelj i neka bježi u Egipt. Kod Marka nema anđela koji snaži Isusa u Getsemaniju, a nije baš ni jasno je li to bio anđeo kojeg su žene susrele kod praznog groba ili je to tek bio mladić obučen u bijelo.

Dakle, kada Marko uključuje anđele koji pomazu Isusu u pustinji onda mi trebamo sjesti i dobro se zamisliti. Razmišljanje o anđelima i zvijerima ni u kom slučaju ne znači zanemariti napasti kojima je Isus bio izložen, niti to znači zaboraviti Sotonu s kojom se je Isus sukobio u pustinji. A pogotovo to ne znači negirati korizmeni poziv na obraćenje. To ne znači negirati naše osobne napasti i to ni u kom slučaju ne znači prestati se hrvati s našim osobnim demonima.

Mi se u Korizmi moramo konačno suočiti s napastima kojima je Isus bio izložen, a koje i mi sami doživljavamo u svojem životu. Trebamo se suočiti sa zvijerima koje su Isusa okruživale u pustinji, baš kao što i nas danas okružuju naši strahovi, sumnje i tjeskobe. Korizma je pravo vrijeme za jedno takvo suočavanje.

Ali Korizma je i vrijeme za sjetiti se anđela. Kako u Isusovim pustinjskim danima tako i u pustinjskim trenutcima našeg života. Trebamo se prisjetiti da su anđeli bili tamo, za Isusa, od samog

početka njegovog 40-dnevnog boravka u pustinji, baš kao što je Bog bio sa svojim narodom svakog dana za vrijeme njegovih 40 godina lutanja pustinjom. Baš kao što je Bog obećao biti s nama u životnoj pustinji, na samotnim mjestima našeg života, u trenutcima kada nas kušnje razdiru.

Korizma može biti vrijeme inventure našeg života, vrijeme kada možemo očistiti se od stvari koje nas dovode u napast i koje u nama izazivaju strah. Dio naše korizmene stege može biti spoznaja svega onoga, kako pjesnik reče, „lošeg što učinimo i dobra što učinili nismo.“

Ali ove Korizme trebali bi učiniti još jednu inventuru, trebali bi pobrojiti anđele koje smo upoznali i koje smo voljeli i koji su nas voljeli u pustinjskim danima našeg života. Trebali bismo se u Korizmi sjetiti svih onih anđela koji se pojavile kada bijasmo umorni, žedni i okruženi zvijerima, baš kao što se pojavile uz Isusa.

Anđeli naših pustinjskih dana vjerojatno ne sliče na anđele kakvim mi anđele zamišljamo i kakvi bi oni po nama trebali izgledati. Nema tu dugih bijelih haljina, nema mekih šuštećih krila, sjajnih i vatrenih mačeva. Umjesto toga oni su možda nalik našem učitelju koji je vjerovao u nas kada i mi sami u sebe vjerovali nismo. Ili su možda nalik treneru koji nam je dao šansu zaigrati iako nismo bili baš neki talenti. Možda je jedan od anđela naš kolega koji nam je čuvao leđa za teških dana ili prijatelj koji je pozorno slušao naše strahove i brige kada se je naš svijet raspadao i rušio.

Ponekad su naši pustinjski anđeli ljudi koji su iskreno prihvatali naše isprike kada smo ih uvrijedili, ljudi koji nas podsjećaju kroz svoje prihvaćanje da je kod Boga više milosti nego što je grijeha u nama.

A ponekad su naši anđeli jednostavno ljudi koji su voljni hodati s nama kroz pustinju našeg života. Vjerno i ustrajno. Do kraja.

Korizma počinje Isusovim ulaskom u pustinju, počinje putovanjem dugim 40 dana „gdje ga je iskušavao Sotona i gdje bijaše sa zvijerima“.

Naše korizmeno putovanje također nas vodi u jednu takvu pustinju, u takva vremena i na

takva mesta, bila ona u našem osobnom životu ili u svijetu oko nas. Da, to može biti gadno putovanje, prepuno zastrašujućih trenutaka, putovanje ispunjeno našim propustima, neuspjesima, padovima i strahovima. U našim korizmenim pustinjama možemo se osjetiti okruženi zvijerima očaja i žala za propuštenim.

Ali čak i u takvim vremenima ne zaboravimo na anđele. Oni su poslani od Boga i oni imaju zadnju riječ. Usprkos tolikim zvijerima koje su nas okružile.

Ivica Ursić (2015)

OZANINE STRANICE

OZANIN PRIJELAZ U VJEĆNOST

*Jedan od Ozaninih životopisaca, o. Innocenzo Taurisano, OP, (str. 173),
donosi detalje o Ozaninoj smrti.*

Na vijest o njezinoj smrti sav je narod Kotora i obližnjih mesta dotrčao k crkvici sv. Pavla. Umrла je svetica ili pokornica, kako su je nazivali. Svi su je htjeli vidjeti, dotaknuti, imati komadić njezina odijela, nešto što je njoj pripadalo. Dva puna dana vjernici su neprestano hodočastili u velikom broju. Dobri dominikanski redovnici i redovnice sve su sile uložili da zadrže ono veliko mnoštvo naroda koje neprestano bijaše dolazilo i odlazio od dragoga smrtnoga Ozanina tijela.

Zbog osmijeha i vedrine lica narod je govorio da spava. Mnogi su osjećali neki izvanredni miomiris, a oni koji su se približili lijisu nikako nisu mogli reći „pokoj vječni“, nego samo „Slava Ocu.“ Svi su pripovijedali ono što su čuli govoriti od tolikih osoba kojima je ona isprosila kakvu milost ili ih zadužila kojim dobročinstvom. Tada je narod doznao za sve njezine pokore, postove,

mrtvenja i kostrijet, te se čudio i plakao pred tim neprestanim šutljivim heroizmom. Oko njezina sveta mrtvog tijela okupili su se bezbrojni siromasi kojima je više puta dala i kruha i utjehe. To je bio kruh koji je bio rado i s blagoslovom davan i koji se bolje i lakše jeo. Sirote, žalosni, majke koje su uz Blaženičinu molitvu pronašle svoju djecu, neutješne udovice koje su bile naučile kako treba plakati i trpjeti, bogataši koji su našli svoj mir nakon što su ga bili izgubili u građanskim mržnjama i svađama, svi su joj došli iskazati počast. Došli su također i pravoslavci,

jer se Ozana rodila kao pravoslavka. I uvijek je u svom životu prema pravoslavcima bila puna nježnosti i ljubavi te je mnogo za njih molila.

Životopisci nam ništa ne pri povijedaju o čudesima koja su Blaženica učinila poslije smrti. Čudesu sigurno nisu izostala jer Bog velikodušno proslavlja svoje svece.

Životopisci samo spominju ugodni miris koji se skupa s bjelinom i nekim svjetlom divne čistoće širio iz sveta Ozanina tijela te je bio simbol miomirisa i unutarnje čistoće koju je ta dominikanska djevica sačuvala u svojem životu.

OZANINA SKRIVENA RANA (176)

„Njezine učenice“ – zapisao je anonimni Ozanin suvremenik – „želeći po običaju oprati njezino tijelo, nađoše na njezinim leđima vrlo veliku i otvorenu ranu koja je sličila velikoj opremi koja se običavala staviti na vrat zaprežnih životinja. Na tu se ranu nije nikada tužila. Ta se rana još vidjela 1376. kod prepoznavanja tijela. Smatra se da su tu ranu prouzročile one ljestve s prečkama, na kojima je običavala počivati i spavati.

Mrtvo je tijelo, nakon što je bilo oprano, bilo položeno na pod njezine pokorničke sobice, koje je prozorčić okrenut prema nutrini crkve sv. Pavla, koja je bila otvorna da građani slobodno mogu vidjeti sveto mrtvo tijelo.

Dva dana i jednu noć neprestano su dolazili građani da ga vide. Dapače, nije im bilo dosta da ga jedanput vide, pa su dolazili više puta da ga gledaju i da mu se dive. Bilo je izvanredno sjajno, lijepo i svjetlo. Jednom riječju, takvo da je doista odražavalo bjelinu i čistoću duše koja je u njemu stanovala.

Ozanu su pokopale njezine učenice, kako same svjedoče, više puta su osjetile kako se iz njezina groba širi vrlo ugodan i jaki miomiris, u što se može vrlo lako povjerovati s obzirom na sveti život koji je provodila.

KRONOLOŠKE ZABILJEŠKE IZ TAJNIŠTVA KONGREGACIJE

*Drage sestre,
evo najvažnijih zbivanja u Kongregaciji u
proteklih nekoliko mjeseci.*

1. siječnja – S. Dolores Matić je premještena iz Korčule u Samostan sv. Križa u Dubrovniku, Gruž.

2. siječnja – Č. Majka s. Jaka Vuco, s. Marcela Primorac, s. Diana Baćak i s. Tadeja Bošnjak posjetile su sestre dominikanke u Grazu, Austrija.

2. do 7. siječnja – U Samostanu bl. Hozane u Zagrebu održane su duhovne vježbe koje je predvodio o. Jakov Kuharić, OCD iz Karmela sv. Ilike u Buškom Blatu. Sudjelovalo je 37 sestara.

17. i 18. siječnja - u Osijeku, a 20 siječnja u Zagrebu održana je znanstveno-projektna konferencija "Prevencija trgovanja ljudima" u organizaciji Katoličkog bogoslovnog fakulteta u Đakovu, Sveučilišta Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku, Komisije Hrvatske biskupske konferencije "Iustitia et pax", Hrvatskog Caritasa, Sestara dominikanki Kongregacije svetih Andjela Čuvara i Nadbiskupijskog pastoralnog instituta. S. Ana Begić je sudjelovala na konferenciji zajedno s prof. Vladimirom Dugalićem s predavanjem „Pitanje savjesti kod trgovca ljudima: Psihijatrijsko-moralni aspekti.“

19. siječnja – sestarsku zajednicu u Samostanu Gospe od Ružarija u Šibeniku posjetili su braća dominikanci fr. Stipe Jurić i fr. Anto Gavranović. Fra Stipe Jurić je sestrama održao predavanje o vjeri u redovničkom životu.

29. siječnja – na KBF-u u Zagrebu Ivan Armando je obranio svoj doktorski rad na temu *Povijest samostana dominikanskih picokara sv. Martina u Splitu.*

25. siječnja – U Dubrovniku je proslavljen Dan posvećenog života. Predavanje na temu „Redovništvo – najljepši san Crkve“ održao je fra Ivan Boras, gvardijan samostana sv. Jeronima u Slanom. Sudjelovale su sestre iz Korčule i Dubrovnika.

25. siječnja – održana je sjednica Vrhovnog vijeća u Zagrebu.

1. veljače – U Samostanu sv. Katarine Sijenske održana je duhovna obnova za crkvene pjevače Župa Prečistog Srca Marijina, koje vodi s. Pavla Negovec. Duhovnu obnovu je predvodio don Šime Marović.

2. veljače – Novakinje sa č. Majkom sudjelovale su na svečanom otvaranju feste sv. Vlaha u Dubrovniku i na svečanoj večernjoj molitvi u katedrali.

3. veljače – Na proslavi sv. Vlaha u Dubrovniku sudjelovale su sestre iz Korčule i Dubrovnika sa č. Majkom Jakicom.

9. veljače – Proslava blagdana bl. Alojzija Stepinca u Hrvatskoj katoličkoj misiji u Montrealu. Misno slavlje je predvodio montrealski nadbiskup Christian Lepine koji je po prvi puta pastoralno pohodio misiju. Nakon sv. mise bio je prigodan program kojeg su izvela djeca Hrvatske škole „Kraljica mira“ i mladi kolo grupe „Kardinal Alojzije Stepinac.“ Proslavi je prisustvovao i Vice Skračić, veleposlanik Republike Hrvatske u Ottawi.

26. veljače - S. Natalija Cindrić i s. Manes Puškarić u suradnji s fr. Jozom Čirkom i fr. Antonom

Gavranovićem održale su večer druženja s mladima u Samostanu sv. Dominika u Splitu. Susret se sastojao od sv. mise, poticajne igre na temu "Pokore," zajedničke molitve i spontanog druženja.

27. veljače – U vrtiću bl. Hozane u Zagrebu održan je duhovno-korizmeni susret za roditelje. Voditelj susreta bio je vlč. Dražen Radigović, župnik u Kašini i voditelj karizmatske zajednice Dobri Pastir.

2. ožujka – S. Anita Sučić i s. Barbara Bagudić s učenicima iz osnovne i srednje škole iz Korčule sudjelovale su na biskupijskom natjecanju iz vjeronauka. Srednja škola *Petra Šegedina* je osvojila prvo mjesto i stekla pravo sudjelovati na državnom natjecanju.

5. do 8. ožujka – Novakinje i č. Majka Jakica sudjelovale su na susretu za novakinje u Bojkovicama, Češka. Slušale su predavanje o sv. Katarini Sijenskoj, upoznale novakinje iz Češke, Mađarske i Engleske i posjetile Velehrad.

7. ožujka – s. Ljubica Jurić i s. Manes Puškarić položile su ispit iz Kateheze Dobrog Pastira po načelima Montessori pedagogije pod vodstvom

s. Jelice Đuzel u suradnji s KBF-om Sveučilišta u Splitu i prof. Jadrankom Garmaz.

11. ožujka – Svečana promocija diplomanata KBF-a Sveučilišta u Zagrebu. Sestri Manes Puškarić uručena je diploma magistre teologije. Uručena joj je i dekanova nagrada za najbolji projek (5.0) u ak. godini 2018./2019.

14. ožujka – svečana promocija polaznika Kateheze Dobrog Pastira po načelima Montessori pedagogije. Uručene su diplome s. Ljubici Jurić i s. Manes Puškarić te još trima odgojiteljicama u DV bl. Hozana Kotorska u Šibeniku. Promocija je održana na KBF-u u Splitu.

21. ožujka – održana je sjednica Vrhovnog vijeća u Korčuli.

22. ožujka – razoran potres pogodio je Zagreb i okolicu. Stradale su mnoge crkve, samostani, poslovni objekti, obiteljske kuće. U našem su samostanu samo popucali neki zidovi i srušio se i razbio kip sv. Josipa u kapeli. Osim straha što su ga svi proživjeli, sestrama se nije ništa dogodilo. Zahvaljujemo Bogu, bl. Ozani i sv. Josipu koji je 'dao svoj život' za nas!

NAŠI POKOJNICI

- 22. siječnja – Jozo Bačić, brat s. Hijacinte
- 23. siječnja – fr. Ivica Tomljenović, OP
- 7. veljače – Lozika Gabrić, sestra s. Nade Gabrić
- 18. veljače – Ivica Marelja, šogor s. Marine
- 17. ožujka – s. Cecilija Škriljevečki, OP
- 24. ožujka – s. Sofija Aladžić, OP

DUHOVNE VJEŽBE

Korčula 13. do 19. travnja 2020.
Voditelj fra Stipan Klarić, OFM

Sažetak sa 5. sjednice Vrhovnog vijeća od 25. siječnja 2020.

5. sjednica Vrhovnog vijeća održana je 25. siječnja 2020. u Zagrebu. Na sjednici su sudjelovale sve članice vijeća.

Pitanja o kojima se raspravljalo i odluke koje su se donijele:

- ◊ Dogovoreno je da će godišnji susret starješica biti od 27. - 28. ožujka 2020. u Korčuli.
- ◊ Časna Majka je iznijela raspored vizitacija koje započinju u veljači i trebale bi trajati do polovice lipnja 2020.
- ◊ Dogovoreno je da sa sestrama novakinjama na susret u Bojkovice, Češka, koji će biti od 5. – 8. ožujka 2020., ide časna Majka.
- ◊ Za učiteljicu juniorki imenovana je s. Ana Marija Martinović.
- ◊ s. Dolores Matić je imenovana starješicom u zajednici u Gružu.
- ◊ Časna Majka i s. Marina Pavlović, u svibnju 2020. godine planiraju posjetiti sestre u Kanadi.
- ◊ U prosincu 2019. u sklopu molitve za mir koju promovira dominikanski red, molilo se

za Indiju. Zajednice koje su mogle dale su i novčani doprinos za dominikanske zajednice.

- ◊ Pogledan je prijedlog za novi izgled naše web stranice.
- ◊ Promotorice za zvanja, s. Manes Puškarić i s. Natalija Cindrić, su izradile Plan aktivnosti za 2020. kojeg su vijećnice prihvatile i odbile. Promotorice će organizirati susrete i duhovne obnove za djevojke koje razmišlju o pozivu.
- ◊ U izradi su novi straničnici (bookmarkeri) i brošure koje je uredila s. Jana Dražić.
- ◊ Odlučeno je da prvi zavjeti s. Marte Turi i s. Irene Lušo, kao i oblačenje postulantice Angevine Radoš budu u Samostanu bl. Hozane u Zagrebu, 9. svibnja 2020. preko sv. Mise s početkom u 11 sati.
- ◊ Vijeće je saslušalo prijedlog dvaju stručnjaka u vezi poslovanja naših kuća u Orebiću i Dubrovniku. Oni su izložili moguću financijsku korist, način rada i suradnje naše zajednice s njima. Odgovor će im se dati kroz neko vrijeme.

Sažetak sa 6. sjednice Vrhovnog vijeća, Zagreb, 21. ožujka 2020.

Na sjednici su sudjelovale: s. Rahela Rukavina, s. Antonija Matić, s. Marina Pavlović, s. Jaka Vuco i u zamjenu s. Janji i s. Barbari - s. Blaženka Rudić.

Točke o kojima se po dnevnom redu raspravljalo su:

- ◊ Susret priora i starješica koji se trebaju održati 27. i 28. ožujka u Korčuli otkazan je zbog epidemije korona virusa. Priore i starješice trebaju dostaviti ekonomsko i disciplinsko izvješće i kroniku časnoj majci do 1. travnja 2020.
- ◊ Časna majka je obavila vizitacije u Ranjenog Isusa i Kontakovoj u Zagrebu,

Škrapama, sv. Martinu i sv. Dominiku u Splitu, u Virju, Pregradu i Veloj Luci.

- ◊ U samostanu bl. Hozane u Zagrebu imenovana je nova samostanska uprava. Za prioru je imenovana s. Katarina Maglica, za potprioru s. Antonija Matić, za ekonomu s. Ivanka Osredrek, za kućne savjetnice s. Ana – Marija Martinović i s. Otilija Mijić.
- ◊ Službu će preuzeti nakon isteka mandata sadašnje uprave.
- ◊ Molbu za prve zavjete uputile su s. Marta Turi i s. Irena Lušo, a molbu za ulazak u

- novicijat postulantica Andželina Radoš. Na molbe je odgovoreno pozitivno.
- ◊ Časna majka i tri novakinje sudjelovale su na susretu novakinja u Češkoj od 5. do 8. ožujka i č. Majka je iznijela kratko izvješće o tom događaju.
  - ◊ Proslava obljetnica zavjeta sestara planira se za svetkovinu sv. Andžela čuvara u Korčuli.

◊ Dogodine se slavi 800. obljetnica smrti sv. Dominika pa se može razmišljati o prijedlozima kako to obilježiti.

Svim sestrama i čitateljima Ave Marie želim sretan i radostan Uskrs,

s. Barbara, tajnica

*U Korčuli je, koncem mjeseca ožujka, bio predviđen godišnji susret svih naših priora i starješica. Zbog novonastale situacije susret je morao biti otkazan.
Ovo je skica predavanja što ga je trebao održati na susretu o. Ivo Plenković OP:*

UPRAVLJANJE ZAJEDNICOM

(Djela apostolska 2)

Časna Majka, priore, starješice 27. ožujka 2020., Korčula

Uzmite jaram moj na sebe, učite se od mene jer sam krotka i ponizna srca i naći ćete spokoj dušama svojim (Mt 11,29).

Tako i Sin Čovječji nije došao da bude služen, nego da služi i život svoj dade kao otkupninu za mnoge (Mt 20,28).

Kad im dakle opra noge, uze svoje haljine opet sjede i reče im: 'Razumijete li što sam vam učinio? Vi me zovete Učiteljem i Gospodinom. Pravo velite jer to i jesam! Ako dakle ja – Gospodin i Učitelj – vama oprah noge, treba da i vi jedni drugima perete noge. Primjer sam vam dao da i vi činite kao što i ja vama učinih' (Iv 13,12-15).

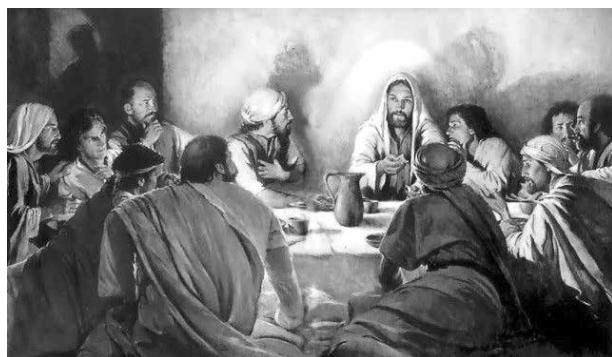
Uto nasta među njima prepirka tko bi od njih bio najveći. A on im reče: 'Kraljevi gospoduju svojim narodima i vlastodršci nazivaju sebe dobrotvorima. Vi nemojte tako! Naprotiv, najveći među vama neka bude kao najmlađi, i predstojnik kao poslužitelj. Ta tko je veći? Koji je za stolom ili koji poslužuje? Zar ne onaj koji je za stolom? A ja sam posred vas kao onaj koji poslužuje' (Lk 22,24-27).

Ovo se odnosi na Krista prije Uskrsa, na Isusa među svojim apostolima, fizički prisutna među svojim učenicima. U ovom kontekstu, vlast je usmjerena na starješinu koji zauzima Kristovo mjesto u zajednici.

Dominikanska tradicija ima drugačiji pristup vlasti koji nadopunjuje gore spomenuto. Da bi se vodilo jednu zajednicu, da bi se upravljalo lađom, držalo kormilo, bez sumnje je neophodno da postoji kormilar. Ali je isto tako neophodno da su svi putnici složni ići u jednom te istom pravcu. Ako svaki od njih želi stići u neku drugu luku, lađa nikada neće stići na svoje odredište! Ovo je tako dobro uočio Humbert de Romans (Učitelj Reda od 1254. do 1263.):

Ljudi koji imaju različite namjere uglavnom se razlikuju u svojem djelovanju i u svojim željama, kao da živeći na istoj lađi, žele stići u različite luke. Odatle se u njima rađaju različiti planovi i tako različita djelovanja da jedan želi ploviti u jednom pravcu, a onaj drugi u drugom. Ali ako su svi usmjereni na jednu luku, onda ne postoji neslaganje među njima, jer svi su usmjereni prema istom cilju. Jasno je da težnja k jednom cilju vodi jedinstvu srdaca.

Humbert de Romans ne kaže da samo jedan izabire cilj i da se svi drugi podređuju njegovo odluci, nego da svi imaju isti cilj. On stavlja ključ dobrog upravljanja zajednicom u jedinstvo njihove volje. Ovo je jedan od uvjeta jednodušnosti, a glavna stvar u Reguli sv. Augustina (*Prvi cilj radi kojega ste se okupili u zajednicu jest da složno živite u kući i da budete jedna duša i jedno srce u Bogu*) koja se oslanja na Dj 4,32-35.

Ovaj tekst Regule treba rasvijetliti, kako bismo ga dobro razumjeli, pomoću drugog poglavљa Djela apostolskih.

Drugo poglavљe Djela apostolskih je veoma poznato. Na dan Duhova plameni jezici su sišli nad apostole u Cenakulu (dvorani posljednje večere). oni su se ispunili Duhom Svetim i počeli su na različitim jezicima navješćivati prisutnom mnoštvu da su se proročanstva ispunila na Isusu. «*Desnicom dakle Božjom uzvišen, primio je od Oca Obećanje, Duha Svetoga, i izlio ga kako i sami gledate i sluštate*» (Dj 2, 33). Ovaj Isus koji je bio razapet na križu je uskrnsnuo! Čak ni smrt nije prekinula njegov odnos prema Ocu! On je Sin. I bit će ih veliki broj onih koji će primiti Riječ i obratiti se. Spon-tano su oblikovali zajednicu; zajednicu braće pomirene krvlju Kristovom koja je potekla s križa. Njihovo zajedništvo postaje svjedok Krista, Očevog Sina.

Bijahu postojani u nauku apostolskom, u zajedništvu, lomljenju kruha i molitvama. Strahopostovanje obuzimaše svaku dušu: apostoli su činili mnoga čudesa i znamenja. Svi koji prigrišće vjeru bijahu združeni i sve im bijaše zajedničko. Sva bi imanja i dobra prodali i porazdijelili svima kako bi tko trebao. Svaki bi dan jednodušno i postojano hrlili u Hram, u kućama bi lomili kruh te u radosti i prostodušnosti srca zajednički uzimali hranu hvaleći Boga i uživajući naklonost svega naroda. Gospodin je pak danomice zajednici pri-druživao spasenike (Dj 2,42-47).

Pozivam vas da na nad ovim odlomkom Djela apostolskih napravite Lectio divina (kako je to činio sv. Dominik) tako da od čitanja teksta prijeđete na meditaciju i od meditacije na kontemplaciju. Na temelju ovog teksta možemo unijeti više svjetla na duhovnost upravljanja (vlasti).

Zajednica bez poglavara (šefa)?

Čitati tekst, znači biti sudionik: čudimo se nad onim što vidimo, nad onim što to otkrivamo, i o onima kojih se to tiče. U tekstu Djela koji smo čitali imamo se u stvari i čemu čuditi.

Kako mogu tri tisuće vjernika živjeti u jednom tako dubokom skladu (harmoniji)? Nitko od njih ne traži da bi zauzeo neko više mjesto od drugih, da bi nametnuo nasilno svoje gledanje drugima! Jedno još više iznenađuje: nitko se ne smatra sebičnjakom, čovjekom koji želi živjeti sam za sebe ne obazirući se na potrebe i dobro svoje zajednice. Kako to može biti u jednoj zajednici? Nije li to san ili tlapnja? Svi stavlju sva svoja dobra u zajednicu i dijele ih prema potrebi svakog pojedinog. Zar je uopće moguće živjeti jednu takvu međusobnu ovisnost? Suradnja je tu na djelu u svakoj situaciji i svakog trena: sve im je zajedničko, svi sudjeluju u jednoj te istoj euharistiji, svi mole jednodušno, jednim srcem. S druge strane svaki, opet, prima prema svojim potrebama; što pretpostavlja da svaki pojedini zaboravlja sama sebe i misli na drugoga, kako bi usredotočio svoju pažnju na potrebe drugoga. Je li to sreća? Za onoga koji prima bez ikakve sumnje; ali za onoga koji daje... koji neprestano daje? Ipak veselje i radost koja se čita na njihovim licima su znak sreće. U ostalom nove osobe se neprestano pridružuju zajednici, našavši se pred jednim spektaklom, velebnom događaju. Treba vjerovati da je to bila prava atrakcija!

Čuđenje je još veće kad promatramo sve te žene, sve te muškarce i djecu okupljene oko apostola kako bi slušali njihovu **riječ**. Možda su njihove motivacije različite: Apostoli su činili znakove i čudesu, ozdravljali su; a kao što je svakom poznato, obećanje da će se nekoga ozdraviti je dovoljno da privuče mase. Ali kako to može biti da slušanje **Riječi** može učiniti veće čudo nego svi ovi drugi znakovi: toliko muškaraca i žena koji su, svjedočeći svoje zajedništvo, privukli tolike mase.

Možda je još najčudnije to da se nitko od njih nije tužio da je izgubio svoju slobodu, svoju osobnost, samostalnost! Istina je da nitko nije zapovijedao: nije bilo šefa koji bi naređivao. Svi su bili u jednom zanosu, i izgleda da je to bilo bez ikakve prisile. Priznajte, vi ipak mislite da je to bila čista utopija.

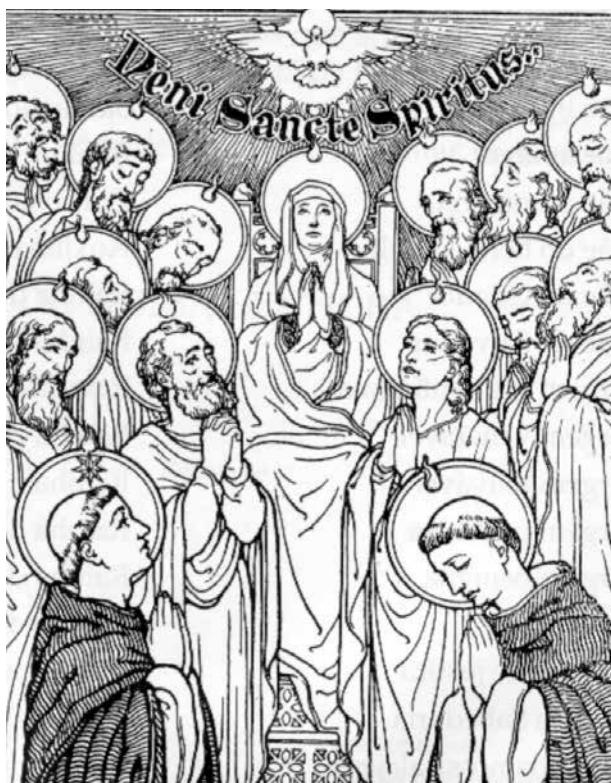
Čitanje teksta Djela apostolskih je, dakle, izazvalo čuđenje. Nastavimo sada s **meditacijom**.

Svi braća i svi odgovorni

Sjetimo se Gospodnje rječi: »Kad su dvojica ili trojica okupljeni u moje ime i ja sam među njima.«

Na pitanje: »Tko drži kormilo, tko upravlja lađom?«, možemo odgovoriti: Isus! Ali Isus je fizički odsutan. Kako onda može upravljati? Neki će nastaviti: po Petru, on je šef apostola. Istina je da su apostoli osobno imali veoma važnu ulogu u svakodnevnom upravljanju zajednicom: dovoljno je samo čitati Djela apostolska i poslanice sv. Pavla. Ali u ovom našem tekstu, Petar ne igra nikakvu posebnu ulogu; on naviješta (propovijeda) Krista, on poučava kao i ostali apostoli. Međutim, ako nitko ne upravlja lađom, nasukat će se na prvi greben ili će skrenuti sa željenog pravca. I što sada? Trebamo se vratiti na uskrsno iskustvo apostola.

Križ je prekinuo blizinu koju su živjeli apostoli s Isusom kroz tri godine: oni nisu više mogli zadržati na takav način uza se uskrslog Isusa. Poslije uskrsnuća Isus je nestao, započevši tako jedan novi način odnosa sa svojim učenicima: on ih šalje u zajednicu na koju će se od sada moći pozivati (odnositi = referencija). Zajednica (Crkva) sada zauzima mjesto koje je Isus imao među njima kroz tri godine za vrijeme svoje fizičke prisutnosti. Ovo im je jasno naglasio: «Bolje je za vas

da ja odem...» (Iv 16,7) . Da, to je dobro jer po daru Duha Svetoga Gospodnja će se prisutnost interiorizirati, ostvarit će se u nutrini bića. Odnos više nije ograničen jednim mjestom ili na jednom mjestu. Taj se odnos stvara svagdje gdje se rađa bratska ljubav. Sv. Augustin kaže: «Proširi svoju ljubav na čitav svijet, ako želiš ljubiti Krista, jer su Kristovi udovi (članovi) prošireni po cijelom svijetu» (Tract. in 1o. Epist.,X,8;SC75,p.431.).

Dakle, primiti drugoga kao brata je jedino moguće ako si u jedinstvu s Ocem po Sinu zahvaljujući daru Duha Svetoga. Primiti svakog čovjeka kao brata, znači živjeti odnos koji je najdublje prisutan u Gospodinu Isusu: a to je njegov odnos s Ocem

Poslije apostola, mi susrećemo Isusa jedino po braći: On živi u svima onima koji - u njemu - s njegovim Ocem imaju odnos sličan Isusovom, u onima koji su njegova braća, u onima koji su braća. Zajednicu ostvaruju svi oni koji imaju Boga za Oca i primaju za braću one koje im Bog daje. Bratstvo dolazi od ovog očinstva. Bratstvo je dakle jedino mjesto gdje možemo susresti Krista, jedino mjesto gdje se njega susreće u njegovom odnosu s Ocem. «Ubuduće on poprima lice zajednice. Kao što je Krist jedino zemaljsko lice (slika) Oca, tako je jedino lice (slika) Krista *koinonia* (zajedništvo), bratstvo» (Humbert de Romans: Komentar konstitucija, III,3). Poslije Kristova uzašašća mi ga možemo vidjeti samo u crkvenoj zajednici. Zajednica je jedina vidljiva slika Krista, dakle i Oca («Filipe tko vidi mene vidi i Oca»).

Sada postavimo pitanje «pilota», kormilara. Prisutnost pilota u lađi je povezana s jedinstvom braće. Bez zajedništva tu ne može postojati uprava (vlast). Gospodin ne drži ništa do same uprave; on je izlio svoga Duha na svoju braću, znajući da prisutnost jednog te istog Duha u svakome pojedinom od njih prouzrokuje u njima jednu te istu želju, prema tome i jednu te istu volju: biti Kristova braća, biti članovi zajednice; slaviti Oca; ljubiti sve ljude i njima naviještati Riječ koja će im omogućiti da postanu oni sami djeca Božja. Dakle lađa se ne može izvrgnuti opasnosti: stalnost zacrtanog pravca je osigurana. Jedino je potrebno da jedan od članova zajednice

osigura nadzor nad kormilom, bivajući tako služba zajednice. Ne može postojati uprava (vlast) bez ovakvog stava vjere prema zajednici.

Promatranje u šutnji - kontemplacija

Kontemplirati nad prvom zajednicom u Jeruzalemu znači prihvati njenu stvarnost u jednom promatranju u tišini kako bismo joj se mogli prepustiti. Njena radost, njeno jedinstvo, njena ljubav prema Riječi mogu i u nas prodrijeti i u nama se nastaniti.

Upravljanje uključuje da uzmemmo riječ na skupštinama (kapitulima), da ostvarimo izmjenu misli s obzirom na odluke koje treba poduzeti. Ali odakle dolazi ova riječ? Njezin izvor mora biti naš nutarnji svijet koji prethodi svakoj riječi i koji ju mora pratiti. Ova kontemplacija je neizreciva, ta kako izreći jednu prisutnost? Ipak mora postojati način da se nešto reče, riječ koju svatko čuje kao jeku onoga što je kontemplirao i što se uistinu ne može potpuno izraziti nego jedino šutnjom.

Zaključak

Jedno srce i jedna duša koja teži k Ocu: bratska ljubav. To jest ljubav usmjerena prema drugome i koja ne traži svoje interesne nego interesne zajednice; oprاشtanje koje učvršćuje (cementira) zajedništvo; sloboda koja uzrokuje radosnu i dobrovoljnju poslušnost **Riječi**; toliko elemenata koji su u temeljima duhovnosti upravljanja u dominikanskom životu, jer upravo oni omogućuju da pramac broda bude usmjeren prema željenom cilju: to je poslanje Reda. Ova duhovnost upravljanja je, u stvari, ogledalo duhovnosti zajednice. Riječ «upravljanje» dakle naznačuje «konsenzus» (suglasnost), zajedničku volju, zajedničku odluku i želju zajednice», koju odobrava starješina (Humbert de Romans). Ipak treba jasno reći: starješina uvijek može ne prihvati mišljenje zajednice, ali Humbert de Romans misli da se ovo može dogoditi samo u veoma teškim stvarima. Ova definicija upravljanja vrijedi za jedan samostan, ali isto tako za provinciju kao i za cijeli dominikanski Red.

p. Ivo Plenković, OP

Sabrale, prevele i priredile s. Slavka Sente

Poruka učitelja Dominikanskog reda

Učitelj Reda propovjednika fr. Gerard Francisco Timoner III., OP uputio je pismo članovima dominikanske obitelji u kojemu je potaknuo na molitvu za sve zaražene koronavirusom, za one koji ih njeguju, za one koji daju sve od sebe kako bi pronašli načine za prevladavanje pandemije i njezinih štetnih učinaka. Pismo donosimo u cijelosti.

Draga braćo i sestre dominikanske obitelji,

Kao što znate, nakon Kine, Italija teško pati uslijed pojave virusa COVID-19. Neki članovi dominikanske obitelji na sjeveru zemlje zaraženi su virusom. Nastavimo moliti za sve bolesne, za one koji ih njeguju, za one koji daju sve od sebe kako bi pronašli načine za prevladavanje pandemije i njezinih štetnih učinaka.

Zajedno s braćom i sestrama ovdje u Svetoj Sabini, želim uputiti riječi solidarnosti kao znak naše međusobne bliskosti u ovom razdoblju kad opće dobro zahtijeva "društvenu distancu". Naše poslanje je izgradnja zajedništva, a ipak se čini da se u ovom vremenu krize prepustamo izolaciji. Koliko god se to činilo paradoksalnim, držeći se na udaljenosti jedni od drugih znači da istinski brinemo jedni o drugima, jer želimo zaustaviti prijenos novog koronavirusa koji je mnogima oduzeo život te ugrozio živote brojnih ljudi širom svijeta.

Držimo distancu ne zato što svog brata ili sestru vidimo kao mogućeg nositelja virusa ili zato što se bojimo da se ne razbolimo, već zato što želimo pomoći u razbijanju lanca prijenosa virusa. Kad zdravstveni sustav postane preopterećen, kao što se to dogodilo na sjeveru Italije, naši će pružatelji zdravstvenih usluga biti

prisiljeni donositi teške etičke odluke – hoće li mlađi pacijent s očekivano dužim životnim vijekom imati prednost pred onim koji je stariji? Nadamo se i molimo da se to nigdje više ne dogodi, radeći sve što možemo kako bi se spriječio daljnji prijenos virusa. Ovdje u Italiji, kao i u drugim zemljama, bolno je što javno ne slavimo euharistiju, sakrament zajedništva, u vrijeme kad je narodu to najviše potrebno zbog izolacije. Ipak, ovu patnju moramo podnijeti u duhu ljudske solidarnosti i zajedništva, jer „ako trpi jedan ud, trpe zajedno svi udovi“ (1 Kor 12, 26).

U ovom vremenu karantene u korizmi (quarantena en quaresima), pozvani smo zastati i razmisliti o Božjoj blizini. Kad je javno bogoslužje obustavljeno zbog dobrobiti vjernika, postajemo snažno svjesni važnosti duhovnog zajedništva. Gdje se to događa, to je kao da narod doživljava produženu "Veliku subotu", kad se Crkva "suzdržava od slavljenja euharistije", razmatrajući Gospodinovu muku i iščekujući njezino uskrsnuće (Paschale Solemnitatis, 73-75). Na iskustveni način prisjećamo se gladi za euharistijom naše braće i sestara koji žive u udaljenim područjima i koji mogu sudjelovati na misi samo jednom ili dvaput godišnje.

Sad, više nego ikada, moramo pronaći načine kako razbiti izolaciju, kako propovijedati evanđelje ljubavi i zajedništva, čak i na „digitalnom kontinentu” (Akti, Biên Hòa, 2019, 135-138). Moramo podsjetiti svoj narod da nam Isus ostaje blizu čak i dok gladujemo za Kruhom Života.

Dopustite da vas podsjetim na ono što znamo duboko u našim srcima. Ako želimo širiti evanđelje, moramo biti s ljudima, moramo im biti blizu! Da bi smo širili Božju Riječ moramo nadići jezične, kulturne, pa čak i ideoološke graniće. Suprotno tome, ako želimo zaustaviti širenje nečeg lošeg poput koronavirusa, moramo držati distancu, moramo se suzdržati od osobnog susreta zato što svaki neposredni susret može proširiti zarazu.

Sadašnja pandemija jasno pokazuje da je potrebna osobna bliskost i susret da bi nešto moglo kružiti. Kad ova kriza završi, nemojmo zaboraviti sljedeću pouku: ako želimo da evanđelje kruži našim sekulariziranim svijetom, isto tako je potrebna osobna bliskost i susret. Nadam se i molim se da naši studijski centri, župe i drugi apostolski centri i dalje budu „zračna luka”, tj. središte u kojem ljudi produbljuju svoje znanje i vjeru kako bi i oni mogli pozitivno sve ostale “zaraziti” zaraznom radošću evanđelja.

Nastavljamo moliti za bolesne i one koji se o njima brinu. Čak i u našoj samoći Bog nam je blizu, i nikada nismo sami jer svi pripadamo Kristovom Tijelu.

Vaš brat,

Fr. Gerard Francisco Timoner III., OP,
učitelj Reda

MOLITVENA POTPORA UČITELJA REDA

Nakon razornog potresa koji je u nedjelju jutro 22. ožujka pogodio okolicu Zagreba i sam glavni grad Hrvatske, Učitelj dominikanskog reda fr. Gerard Francisco Timoner III., javio se fr. Slavku Sliškoviću, provincijalu Hrvatske dominikanske provincije, kako bi dobio informacije o posljedicama ove prirodne nepogode.

Ujedno je iskazao svoju blizinu i molitvenu potporu svoj braći, sestrama, članovima Dominikanske obitelji i svima koji su na bilo koji način stradali i ugroženi u situaciji kada je opasnost

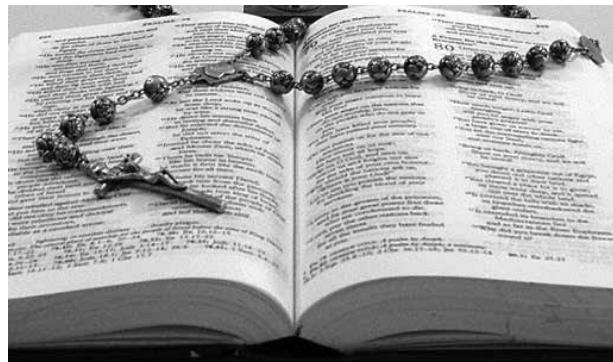
od širenja zaraze koronavirusom dodatno otežana potresom i njegovim posljedicama.

Provincijal Slišković je informirao Učitelja o situaciji u Zagrebu i Hrvatskoj općenito, a posebice se osvrnuo na manje štete koje je pretrpio samostan Kraljice sv. Krunice u Zagrebu, uz zahvalu Bogu što su sva braća i sestre prošli bez tjelesnih ozljeda. Zahvalio je također fr. Gerardu na potpori i znaku bratske blizine u ovim nelakim trenucima kroz koje prolazi hrvatsko društvo i Crkva.

DAN POSVEĆENOŽ ŽIVOTA

Prigodom Dana posvećenog života 2. veljače 2020., predsjednik Vijeća Hrvatske biskupske konferencije za ustanove posvećenoga života i družbe apostolskoga života mons. Zdenko Križić i predsjednica Hrvatske redovničke konferencije s. Ana Marija Antolović uputili su poruku redovnicama, redovnicima i laicima posvećenima u svijetu.

BOŽJA RIJEČ – temelj posvećenog života

Poštovane redovnice, redovnici i laici posvećeni u svijetu, drage sestre i draga braćo u Kristu!

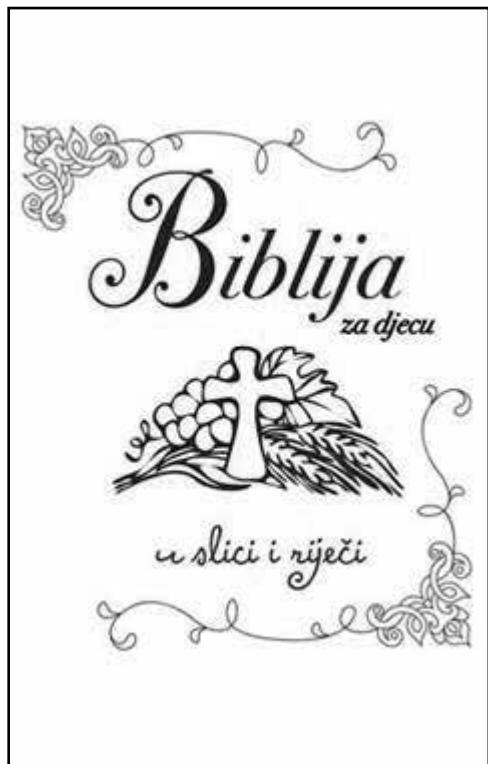
1. Po želji pape Franje ove smo godine prvi put proslavili Nedjelju Božje riječi. U svome pismu *Aperuit illis* kojim je ustanovio ovo slavlje, papa kaže: »Posvetiti jednu nedjelju liturgijske godine Božjoj riječi može omogućiti Crkvi da iznova doživi kako uskršli Gospodin otvara i za nas riznicu svoje riječi da uzmognemo biti u svijetu navjestitelji toga nepresušnog bogatstva« (*Aperuit illis*, 2). Ovaj poziv osobito stoji pred Bogu posvećenim osobama. Pozvani da nasljeđuju Gospodina, oni su pozvani najprije hoditi zajedno s njime, osluškujući njegovu riječ, primajući ovo nepresušno bogatstvo, kako bi ga, životom prihvaćeno, mogli ponuditi i drugima. U temelju mnogih redovničkih zajednica i ostalih zajednica posvećena života nalazimo Božju riječ, počevši još od svetoga Antuna opata kojega je pokrenula evanđeoska riječ:

»Hoće li tko za mnom, neka se odrekne samoga sebe, neka uzme svoj križ i neka ide za mnom« (Mt 16,24). Iščitavanje Božje riječi potiče svaku zajednicu i svaku Bogu posvećenu osobu da se vrati izvorištu svoga identiteta i svoje karizme.

2. U svome pismu papa dodaje: »Redovito čitanje Svetoga pisma i slavljenje Euharistije omogućuju nam da sebe promatramo kao dio jedne cjeline. Kao kršćani jedan smo narod koji putuje

kroz povijest, snažen prisutnošću Gospodina u našoj sredini koji nam govori i hrani nas. Dan posvećen Bibliji ne želi biti ‘jednom na godinu’, nego jednom za čitavu godinu, jer nam je prijeko potrebno rasti u dobrom poznавanju i ljubavi prema Svetom pismu i Uskrslome koji ne prestaje lomiti riječ i kruh u zajednici vjernikâ. Zato nam je potrebno ući u prisni odnos sa Svetim pismom; u suprotnom naša će srca ostati hladna, a oči zatvorene, pogodeni, kakvi već jesmo, bezbrojnim oblicima sljepoće« (*Aperuit illis*, 8). Bez Gospodina usred zajednice nemoguće je graditi duhovno zajedništvo utemeljeno na njegovu pozivu. Stoga smo svi pozvani na još prisniji odnos s njegovom riječi. Još je važnije produbiti takav odnos kad je srce obavijeno hladnoćom, kad u zajednici nedostaje komunikacije ili kad se zajednica suočava s poteškoćama koje proizlaze iz nedostatka duhovnih

3. Papa Benedikt XVI. u apostolskoj pobudnici *Verbum Domini* naglasio je da je Božja riječ u temelju svake autentične kršćanske duhovnosti te je svima preporučio redovitu praksu molitvenoga čitanja Svetoga pisma (usp. *Verbum Domini*, 86), a osobito metodu *lectio divina* koja je »spособna otvoriti vjerniku blago Riječi Božje, ali također stvoriti susret s Kristom, živom božanskom riječju« (*Verbum Domini*, 87). Povratak redovitom molitvenom čitanju odlomaka Svetoga pisma može vratiti živost Kristove prisutnosti svakoj zajednici. Ukoliko takva praksa ne postoji, možda bi bilo dobro da pojedine zajednice

skupe hrabrosti i nađu vremena za zajedničko čitanje Božje riječi. Na taj će način život zajednice moći proći kroz vrednovanje pomoću svetopisamskih tekstova te naći poticaje i smjerokaze za budućnost. Osim toga, u molitvenom dijelu takvoga božanskoga čitanja Svetoga pisma moći će se Bogu povjeriti sve potrebe zajednice, za što ponekad nema prilike u ostalim zajedničkim oblicima Svakom pojedincu ovakvi redoviti susreti s Božjom riječju u molitvenom ozračju, za što ne treba štedjeti vremena, mogu biti prilika da se ponovno susretne s onim Gospodinom koji ga je pozvao te da tako obnovi svoju odluku i dade još snažniji zamah svome življenju redovničkih zavjeta ili svoje posvete. Papa stoga jasno kaže da je naslijedovanje čistog, siromašnog i poslušnog Krista »živa ‘egzegeza’ Riječi Božje« (*Verbum Domini*, 83).

4. Ako je Božja riječ u temelju posvećenog života, onda i u okolnostima u kojima se mnoge zajednice susreću s nedostatkom duhovnih zvanja Božja riječ treba biti Korjenito življenje evanđeoskih savjeta i evanđelja općenito u određenoj zajednici može snažno progovoriti svima

oko nje, pa i privući nekoga da poželi na sličan način naslijedovati Gospodina. To će biti prilika da se ponudi Božja riječ, da se potakne na čitanje i osluškivanje, pa da svatko poput mладога Samuela kaže: »Govori, Gospodine, sluga tvoj sluša« (1Sam 3,9). Kad je Marija na sličan način odgovorila:

»Evo službenice Gospodnje, neka mi bude po tvojoj riječi!« (Lk 1,38), za nju komunikacija s Božjom riječju nije završila, nego ju je cijeli život trebala pohranjivati i prebirati u svome srcu (usp. Lk 2,19.51). Stoga, učeći iz njezina primjera, valja poticati i sve odgajanike da neumorno nastave prebirati Božju riječ, tražeći u njoj poticaje, ohrabrenje i putokaz.

Želeći najprije svima vama, Bogu posvećenim osobama, da se neprestano napajate na riječima Svetoga pisma, želja nam je da vaš život bude živa egzegeza Božje riječi za sve ljude!

Od srca vam želimo blagoslovjen Dan posvećenog života! Uoči Nedjelje Božje riječi, 25. siječnja 2020.

U ime Vijeća Hrvatske biskupske konferencije
za ustanove posvećenoga života i družbe
apostolskoga života, msgr. Zdenko Križić,
predsjednik

U ime Hrvatske redovničke konferencije, s.
Ana Marija Antolović, predsjednica

DUBROVNIK: Proslavljen Dan posvećenog života u Dubrovniku

U subotu 25. siječnja proslavljen je u Dubrovniku Dan posvećenog života. Susret je organiziralo Vijeće za posvećeni život Dubrovačke biskupije s pročelnikom fra Stankom Dodigom.

Okupljeni redovnici i redovnice susret su započeli u dvorani Ivana Pavla II. molitvom srednjeg časa, nakon čega je predavanje na temu „Redovništvo – najljepši san Crkve“ održao fra Ivan Boras, gvardijan samostana sv. Jeronima u Slanom.

Fra Boras započeo je svoje izlaganjem pitanjem koje bi svatko trebao sebi postaviti: koliko pridonosim da moja zajednica bude sveta? Potrebno je napustiti uobičajeno i ustaljeno kako bismo zaista živjeli svoje redovništvo; živjeti san koji cijeloj Crkvi daje posebnu privlačnost. Redovničke zajednice trebaju biti krila Crkve. Prilikom nije važno što radimo, nego živimo li svoje poslanje zajedno. Karizma redovničke zajednice nije privatno vlasništvo pojedinca, nego treba služiti na dobrobit cijele zajednice, istaknuo je fra Boras.

Uslijedio je blagoslov svjeća u crkvi sv. Vlaha, nakon čega su okupljeni u procesiji krenuli do katedrale, gdje je misno slavlje predvodio dubrovački biskup mons. Mate Uzinić. Na početku misnog slavlja redovnici i redovnice obnovili su zavjete, a biskup ih je potom u sadržajnoj homiliji podsjetio, osvrćući se na obraćenje sv. Pavla, Isusov poziv apostolima i pismo pape Franje otprije nekoliko godina povodom Godine posvećenog života, kako je za autentično svjedočenje Radosne vijesti najpotrebnije zajedništvo. Pjevanje na misnom slavlju predvodile su sestre dominikanke.

Dan posvećenog života proslavljen u Karlovcu

Boga “možemo naći” u svim stvarima

Dan posvećenog života i blagdan Prikazanja Gospodinova Svjećnica svečano je proslavljen u Nacionalnom svetištu svetog Josipa u Karlovcu u nedjelju 2. veljače 2020. godine. U popodnevnim satima u prostorima pastoralnog centra o. Iko Mateljan OP, prior dominikanskog samostana u zagrebačkom Maksimiru, održao je duhovni nagovor na temu “Rađanje Boga u duši” redovnicama i svećenicima Karlovaca. Slijedila je razmjena duhovnog iskustava redovnica i svećenika, a susret je završio misnim slavljem u Nacionalnom svetištu. Misu je predvodio o. Ike, u koncelebraciji s mons. Antunom Senteom, ml. rektorom. Pjevanje su animirali članovi zbora mlađih “Agape” pod vodstvom Josipa Vukovića. Na kraju misnog slavlja u znak zahvalnosti za predano služenje i ustrajnu molitvu mlađi su prisutnim redovnicima predali ruže.

U prigodom duhovnom nagovoru o. Iko je “pozvao u pomoć” pjesnike i mistike da mu pomognu prezentirati kako se Bog želi roditi u duši svakog čovjeka, a na osobit način osobi posvećenog života. Citirajući misli Ive Andrića, Ivana Echarta, Ivana, Taulera, Henrika Susoa, svetog Augustina, te dijelove svetog Pisama, posebno Pavlovi poslanica, o. Iko je ukazao na problem današnjih redovnika i redovnica, a ni dijecezanski svećenici nisu toga pošteđeni. Svi

smo, naime, kako zauzeti oko izgradnje i uređenja crkvenih prostora, oko organizacije različitih crkvenih slavlja, oko okupljanja i organiziranja različitih vjerničkih skupina, čak i brizi o različitim duhovnostima i pobožnostima, a da pritom zaboravimo da smo mi djeca Božja, te smo zajedničari božanske naravi. Kao da nam je sve drugo važnije od brige da Bog bude u nama. Stoga je potrebno u utrci s vremenom češće si osvjećivati da smo djeca Božja. To se pak ostvaruje molitvom. Naša je molitva put silaska u dubinu naše duše - a središte duše je Bog, i vjernost u molitvi vodi na do Boga u nama - dakako Božjom milošću. Duša u čežnji za jedinstvom sa svojim iskonom ne može zaboraviti svijet oko sebe. Molitva, prema Echkartu, ne udaljuje od svakodnevnog posla. Važno je u dnu svojih poslova, osjećati žeđ za Bogom i tada, malo po-malo, više neće biti ni izvanjskog ni unutarnjeg, jer Boga "možemo naći" u svim stvarima pa i u loncima, kazao je o. Iko, te zaključio: kad vodimo brigu o Bogu u nama, mi smo u brizi i za sve one duše koje čeznu za Bogom.

U gradu Karlovcu djeluju dvije muške i tri ženske redovničke zajednice: franjevci mala braća i pavlini, te sestre iz Družbe Kćeri Božje Ljubavi, Sestre franjevke od Bezgrešne (šibenske franjevke) i Klanjateljice krvi Kristove. (AS)

ŠIBENIK: Na misi s biskupom Ivasom

Dana 26. prosinca 2019. godine u ranim jutarnjim satima č. majka s. Jaka Vuco i ostale sestre iz samostana Gospe od Ružarija prisustvovalle su svetoj misi koju je predvodio šibenski biskup u miru Ante Ivas u svojoj kućnoj kapelici.

On je prikazao svetu misu kako bi zahvalio Bogu na daru svog života, točnije punih 80 godina koje je proslavio upravo na blagdan sv. Stjepana Prvomučenika! Svetu misu prikazao je za svoje pokojne roditelje koji su zaslužni, uz Boga, za dar njegova života! Dirljivom homilijom prisjetio se najvažnijih osoba u svome životu i svoga prelijepog djetinjstva. Svetu misu pjevanjem su animirale naše sestre. Nakon svete mise euharistijski stol nadopunili smo zajedništvo za vrijeme doručka!

s. Manes Puškarić

ŠIBENIK: Spojiti ugodno i korisno

Našu zajednicu Gospe od Ružarija u Šibeniku obradovali su svojim posjetom naša braća dominikanci fr. Stipe Jurić i fr. Anto Gavranović u nedjelju 19. siječnja.

Fr. Stipe Jurić održao nam je predavanje o vjeri u redovničkom životu kroz prizmu znanja i ljubavi te ju prožeо kroz naš svakodnevni život. Naj-snažnije je naglasio taj odnos vjere i ljubavi koji nas na poseban način kao Bogu posvećene osobe treba obuhvaćati i donositi plodove u svakodnevnom životu. Nakon predavanja zajedno smo izmolili svečanu večernju molitvu časoslova a zatim nastavili naše zajedništvo u druženju uz kolače i kavu. Uistinu je lijepo podijeliti zajedništvo bratsko-sestrinske ljubavi koja je dio našeg Reda i poslanja! Bogu hvala na ovakovom susretu koji uistinu samo obogaćuje naše živote i zajedništvo!

s. Manes Puškarić, OP

ZAGREB: Održane duhovne vježbe u Zagrebu

U samostanu Bl. Hozane u Zagrebu održane su od 2. do 7. siječnja duhovne vježbe koje je predvodio o. Jakov Kuharić, OCD iz Karmela sv. Ilike u Buškom Blatu. Sudjelovalo je 37 sestara.

Prije zaziva Duha Svetoga, kojim su u četvrtak navečer započele duhovne vježbe, sestre okupljene iz raznih zajednica pozdravila je časna majka s. Jaka Vuco te im poželjela da započnu s blagoslovom, kako bi se Bog rodio u duši, te da cijela godina bude blagoslovljena.

U uvodnom je nagovoru o. Jakov upitao što je zapravo redovništvo, po čemu se razlikuje od života drugih ljudi. Istaknuo je da kao redovnići život temeljimo na nevidljivom, što nije lako, i za to nam je potrebna vjera. Upravo je vjera bila tema svih njegovih predavanja, a sestre je pozvao da iskreno odgovore na pitanje koje Isus postavlja slijepcu u Ivanovu evanđelju: Vjeruješ li u Sina Čovječjeg?

Smisao redovničkog poziva jest biti odgovor na Božji upit o ljubavi. Pri tom je vrlo lako pasti u napast građenja na vlastitim naporima, molitvi, onome što činimo "za Boga", kad trebamo

zapravo samo pustiti da Bog djeluje u nama. Nije lako ovim putem hoditi, biti lišen svake sigurnosti - kako kaže i sv. Ivan od Križa: na putu kojim se stiže do vrha gore jest samo "ništa, ništa i ništa". Ono čega se trebamo odreći jesmo mi sami, naš ego, a u tome nam pomažu sakramenti, ako im ispravno pristupamo, i molitva, koja nije jedna od aktivnosti kojom se bavimo, pa ni najvažnija aktivnost, nego je ona naš život. Svetost nije uživanje u duhovnim nasladama, pa ni osjećaj voljenosti ili bivanja u milosti, nego ustrajnosti biti Božji u sivilu svakodnevice, i onda kad ne osjećamo da je Bog prisutan.

U propovijedima u kojima je svaki dan tumačio pročitanu Božju riječ, o. Jakov govorio je o otajstvu Riječi Tijelom postale, o Bogojavljenju te potrebi života s Bogom u svakom danu nove godine. Iako put svetosti nije lak i uvijek uključuje križ, sestre je potaknuo da na tom putu ustraju te im poželio blagoslovljenu novu godinu. Duhovne vježbe završile su u utorak svečanim misnim slavljem i zajedničkim objedom.

s. Jana Dražić

PRIJEDLOZI SA ŠKRAPA, ZA PROSLAVU 800. OBLJETNICE DOMINIKOVE SMRTI

Krajem 2019. godine u škrapskom se zboru sramežljivo pokrenulo pitanje nekog „posebnog“ sljedećeg izleta ili hodočašća. Ipak takvi događaju povezuju ljude unutar zbora. Zbor (par nas najgrlatijih!) graknulo je da bi kao zbor napokon trebali ići u Sijenu i Bolonju, pogotovo što se sad slavi 800. godina smrti svetog Ćaće.

Naše drage časne, Pavla i Fidelis su bile doveđene pred gotov čin. Jadne nisu mogle reć ni da, ni ne... Pavla je načelno za, ali .... Fidelis se pokušala izvuć, ali .... Vidi ona, jadna, puno realnih problema od organizacije, vremena, do finansiranja. Tutnuli smo joj u ruke okvirni program zamišljenog hodočašća koji ona treba razraditi.

Bez obzira na sve, dali smo si cilj, kroz sljedeću godinu (godinu ipo) dana pokušat ćemo sve

organizirati i utanačiti, te pokušati tražiti neke donacije. Ako uspijemo u naumu idemo, ako ne uspijemo sidimo doma ka i dosad, i proslavimo svetog Dominika u našoj crkvi. Doduše bilo bi lipo da nešto službeno organiziraju dominikanci i dominikanke pa da se priključimo njima ako nam bude zgodno.

Paralelno s tim tehničkim stvarima potičemo č. Pavlu da se kroz ovu godinu malo više posvetimo dominikanskom repertoaru i skladbama koje bi mogli koristiti u Godini svetog Dominika.

P.S. Gledajući što se dominikanskog, osim bazilike može vidjeti u Bolonji, „otkrio“ sam da postoji ova slika. Evo da podijelim s vama ono što je objavljeno na fb. stranici našeg zbora.

Petar Mrđen, Škrape

“ZA STOLOM SA SVETIM DOMINIKOM”

Od 6. siječnja 2021. do 6. siječnja 2022. u dominikanskom Redu će se proslaviti jubilej 800. godina od smrti svetog Dominika. Tema proslave jubileja je “Za stolom sa svetim Dominikom”. Tema je nadahnuta slikom na drvu koja se čuva u crkvi *Sveta Marija di Mascarella*.

Po čemu je posebna slika “Čudo kruha” ili “Dominikov stol” iz crkve svete Marije di Mascarella u Bologni?

Sv. Dominik posjećuje Bolonju prvi put u siječnju 1218. godine, dok je iz Toulusa išao za Rim. Oduševljen životom ovog sveučilišnog grada odlučuje poslati u njega neke od svojih redovnika. Po dolasku u Bolognju 1219. dominikanci su osnovali svoj samostan uz crkvu *Sveta Marija di Mascarella*. Kad je koncem 1219. godine sv. Dominik ponovno prošao kroz Bolognju našao je jednu rastuću zajednicu sa brojnom braćom voljnih naslijedovati njegov ideal apostolskog života.

Postojeći samostan je bio nepraktičan za sve veći broj redovnika, pa se redovnička zajednica preselila u novi veći samostan uz crkvu San

Nicolò delle Vigne 1219. godine zahvaljujući podršci lokalnog clera i plemstva. U tom samostanu i dan danas žive dominikanci i tamo se nalazi Dominikov grob.

Međutim, župa i crkva *Svete Marije de Mascarella* kroz povijest je sačuvala iznimski artefakt koji je ujedno i relikvija, ikonografski i povijesni dokument dominikanske prisutnosti u njoj. Radi se o slici (na drvenoj podlozi - ploči) koja prikazuje “Čudo kruha” (ili Stol svetog Dominika), odnosno fratre dominikance za stolom, a između njih se nalazi sveti Dominik. Legenda “Čudo kruha” kaže da su braća dominikanci živjeli od Providnosti i skupljenih milodara vjernika. Jednom su se skupili na ručak, a brat ekonom im nije imao što dati za jesti. Dominik je digao ruku na blagoslov, te je pozvao braću da se puzdaju u Providnost i da se zajednički pomole. Legenda dalje kaže, da su nakon toga došla dva anđela i ispred svakog redovnika stavila komad kruha i smokvu. Sav kruh koji je ostao podijeljen je siromasima.

Lokalni kroničari kroz povijest su vidjeli i u svojim djelima spominjali samo ovu stranu slike

za koju se drži da je naslikana u četrnaestom stoljeću, i koja je jedina bila izložen vjernicima na štovanje.

Prilikom restauracije slike na drvu 1882. slučajno je otkriveno da je i poledina drvene slike oslikana. Konzervatorskim i restauratorskim radovima, izašla je na vidjelo jedna druga slika iz trinaestog stoljeća, koja do tada nije bila poznata, zato što je bila okrenuta prema zidu i prekrivena slojem boje.

Slika (kao i prijašnja) prikazuje dominikanski refektor (blagovalište) u kojem je sveti Dominik prikazan s aureolom, sjedi na čelu stola u društvu s preko četrdeset fratara. To bi zasad moglo biti prva slika svetog Dominika ikad naslikana, i koja odgovara opisu jedne mlade monahinje, svete Cecilije koja ga je osobno poznavala: *"Bio je mršav i srednje visine. Lice mu je bilo lijepo i prilično rumeno. Njegova kosa i brada bile su crvenkaste, a oči prekrasne. Iz njegovih smedjih očiju širilo se nekakvo zračenje što je svakoga tjeralo da ga voli i poštuje. Nikada nije bio bez kose, iako je šišao vrh tjemena, koja je bila poprskana s nekoliko sivih vlasa."*

Ta slika prikazuje "Čudo kruha" svetog Dominika koje se, po tradiciji dogodilo u samostanu Mascarelli, a dokumentirano je u spisu "Djela" koja su prethodila kanonizaciji svetog Dominika. (Slično čudo se dogodilo i u bazilici svetog Siksta u Rimu). Naslikana je najvjerojatnije nakon 1234. godine kada je sveti Dominik proglašen svetim, i kad se počelo širiti njegovo štovanje. Prije toga događaja dominikanci nisu pridavali posebnu pažnju kultu svetog Dominika, čak su i branili vjernicima da dolaze na njegov grob. Mnogi vjernici koji su bolovali od raznih bolesti tvrdili su da im se na Dominikovu grobu povratio zdravlje. Braća su odbijala priznati ikakva čudesna ozdravljenja, te su lomila zavjetne darove.

Originalna slika "Čudo kruha" je duga šest metara, a široka 45 centimetara i bila je podijeljena na kompoziciju od 3 dijela po 2 metra. Od 1931. godine slika je malo skraćena u odnosu na izvornu veličinu, odnosno lijeva strana je rasjeckana na tri dijela. Dva drvena ulomka čuvaju se kod dominikanaca, jedan u celiji svetog Dominika u istoimenom samostanu u Bogni, a drugi u dominikanskoj bazilici Santa Sabina u

Rimu. Treći komadić lijeve strane slike je ostao u crkvi Mascarella.

Ipak, najljepši i najveći dio slike (centralni i desni) ostao je u crkvi Mascarella, i u svojoj jednostavnosti izgleda kao slika "Posljednje večere". Sveti Dominik "drži" središnje mjesto koje je obično "rezervirano" za Isusa. U biti, to i je cilj svetaca, nastojati živjeti Isusov način života.

Slika kao da je oslikana u nekoj crkvi, gdje se

naziru ukrasni stupovi i lukovi kakvi se mogu vidjeti po bolonjskim crkvama. Ispod svakog od tih lukova nalaze se po dva dominikanca, ukupno njih 40. Različitih su godina starosti (mladi, u zrelim godinama i stariji), koji na glavama imaju redovničke kapulače.

Drugi dijelovi slike, oni iz samostana svete Sabine i svetog Dominika, sadržavaju još 7 likova redovnika, (1 redovnik je pri restauraciji uništen) pa je u cijelokupnoj kompoziciji bio naslikan sveti Dominik i 48 fratar (po 24 sa svake strane). Pretpostavlja se da su na slici prikazani svi redovnici koji su sačinjavali prvu redovničku zajednicu.

To smještanje scene u crkveni prostor simbolizira neku poveznicu između dominikanskog zajedništva i Euharistije, koju su fratri htjeli prikazati. Dominik svojoj braći daje vrhunsko jelo. Jelo svoje vjere, apostolata i svog potpunog predanja u Boga. Na taj način kao da sveti Dominik ispunja zapovijed koju je Isus dao svojim učenicima prilikom "Čuda umnažanja ribe i kruha": "Dajte im vi jesti".

Od 25. ožujka 2021. do 7. listopada 2021. bazilika Svetog Dominika u Bologni i klaustar samostana bit će domaćin izložbi "Za stolom sa Svetim Dominikom" u kojoj će biti predstavljena i "Dominikov stol iz Mascarella". To će biti prilika da se vidi kompletirana slika sa svim njenim dijelovima.

Petar Mrđen

FIRENCA: Najstariji prikaz svetog Tome Akvinca

Zanimljive vijesti stižu iz Firence, točnije iz dominikanske bazilike Santa Maria Novella.

Na sam blagdan svetog Tome Akvinskog, dominikanca i crkvenog naučitelja, 22.01.2020. dominikanac Giuseppe Barzaghi profesor filozofije i teologije u Bolognji održao je jedno zanimljivo predavanje. Tema predavanja je bila nedavno pronađena freska za koju se smatra da je najstariji prikaz svetog Tome Akvinskog.

U bazilici Santa Maria Novella u Firenci, posljednjih je godina pronađeno više vrijednih

freski, za koje se mislilo da su nepovratno izgubljene u "obnavljanjima" koja su rađena kroz stoljeća. U drugoj polovici 16. stoljeća, pod vodstvom Giorgia Vasaria, a po narudžbi Cosima I de 'Medici, krenulo se u "modernizacije" bazi-like Santa Maria Novella. Velike površine oslikanih zidova bile su prekrivena slojem boje, a pojedine freske na "novim modernim" oltarima koje je dizajnirao Giorgio Vasari (od 1565.) su "pokrivane" velikim oltarnim slikama.

Posljednja pronađena freska predstavlja svetog Tomu Akvinskog, dok održava uvodno predavanje na svom prvom doktoratskom izlaganju, glasovitom "Rigans Montes". Freska se nalazi u četvrtom luku na lijevoj strani bazilike, gdje se nalazi oltar svetog Kozmu i Damjana od obitelji Pasquali.

Bila je pokrivena oltarnom slikom „Uskrsnuće Krista, sa svetim Kuzmom i Damjanom, svetim Ivanom Krstiteljem i svetim Andrijom“ Giorgia Vasaria. Slika je na oltar postavljena 1568. i nedavno je odnesena na restauraciju, čime je došlo do ovog važnog otkrića.

Freska datira iz ranog četrnaestog stoljeća, iz najstarije faze crkve Santa Maria Novella, a znanstvenici je pripisuju majstoru Santa Cecilia i datira između 1323. (godine kanonizacije) i 1324. godine. Danas bi to bila najstarija slika s prikazom dominikanskog sveca, svetog Tome Akvinskog.

S vremenom su se na freski osim boje, nakupile i naslage prljavštine i crnila, a obnova je pod vodstvom restauratrice Simone Vettori u svojoj početnoj fazi uključivala ručno uklonjanje više nasлага prljavštine. Tijekom obnove, unatoč raspadanju zida na kojem je freska napravljena uspjelo se doći do izvornih boja i spasiti veći dio freske.

Prvi pogled na fresku pokazuje da se nalazimo pred "slikom" načinjenom s velikom rafiniranostu i s upotrebom različitih pigmenata i pozlata. Djelo je ukrašeno detaljima koji prikazuju sv. Tomu Akvinskog, oca svih teologa, na svome prvome uvodnome predavanju s kojim je započeo svoje učiteljsko djelovanje sa akademskom titulom "Magister".

U pozadini je natpis iz Psalma 104, stih 13: "Ti natapaš bregove iz dvorova svojih, zemlja se nasićuje plodom tvojih ruku", spoznaju s kojom je započeo svoje profesorsko djelovanje na sveučilištu u Parizu u proljeće 1256. god.

Na kraju prigodnog kulturno-povijesnog predavanja slijedilo je svečano euharistijsko slavlje koje je predvodio fr. Gerard Timoner OP, Učitelj Reda propovjednika i 87. nasljednik Svetoga oca Dominika. Tom je prigodom bilo moguće častiti Presvetu Relikviju prsta svetog Tome koja se sačuva u bazilici Santa Maria Novella još iz vremena kanonizacije sveca.

Petar Mrđen

ŠKRAPE – SPLIT: Crkveni pjevač – svjedok vjere

Dan uoči blagdana Svijećnice, na splitskim je Škrapama u samostanu Svetе Katarine Sijenske održana duhovna obnova crkvenih pjevača. Susret su organizirale časne sestre dominikanke za veliki mješoviti zbor župe Prečistog Srca Marijina, a predvodio ga je don Šime Marović.

Župna je dvorana bila ispunjena do zadnjega mjesta, a program je započeo molitvom i pjesmom. Don Šime je prisutnima pojasnio ulogu crkvenih pjevača u liturgijskom slavlju i naglasio glavni cilj pjevanja: slava Božja i posvećenje vjernika. Upozorio je na novosti i opasnosti moderna vremena, promjene u liturgiji, utjecaj *new age-a*, ponašanje i dostojarstvo crkvenih pjevača, ali i općenito svih vjernika koji sudjeluju u liturgiji. Glavna je poruka poticaj svima prisutnim da svaki dan iznova stavljaju Boga na prvo mjesto u svojim životima jer iz toga proizlaze brojni blagoslovi.

Don Šime je podijelio i svoja osobna životna iskustva što je prisutnima bilo iznimno poticajno. Usljedilo je druženje, domjenak i zahvala don Šimi na vremenu koje je izdvojio za ovu predivnu prigodu.

Jelena Milovac

ZAGREB: Predsjednica Republike odlikovala dominikance

U utorak 4. veljače 2020. u Uredu predsjednice Republike Hrvatske održan je svečani prijam uručenja odlikovanja i priznanja. Tom su prigodom uručena i odlikovanja istaknutim dominikancima.

Posmrtno odlikovanje „Red Danice hrvatske s likom Antuna Radića“ dodijeljeno je **Franji Šanjeku**, a „Red hrvatskog pletera“ Nedjeljku Dominiku Baraću i Anti Hijacintu Boškoviću.

Odlikovanje za Franju Šanjeka preuzeo je fr. Slavko Slišković, provincial Hrvatske dominikanske provincije, a odlikovanja za Nedjeljka **Dominika Baraća i Antu Hijacinta Boškovića** fr. Anto Gavrić, koji je uvelike pridonio istraživanju i prisjećanju na njihov život i djelovanje.

Predsjednica Republike Hrvatske, gđa Kolinda Grabar-Kitarović, odlikovala je i fr. **Stjepana**

Krasića odlikovanjem „Red Danice hrvatske s likom Marka Marulića“.

Fr. Franjo Šanjek već je ranije odlikovan Redom Danice hrvatske s likom Marka Marulića 1996. godine, a fr. Stjepan Krasić Redom Danice hrvatske s likom Ruđera Boškovića 1998. godine.

PROSLAVLJEN DAN HRVATSKE DOMINIKANSKE PROVINCije

Na svetkovinu Navještenja Gospodinovoga 25. ožujka u Samostanu Kraljice sv. Krunice u Zagrebu obilježen je Dan Hrvatske dominikanske provincije. Misno slavlje u zajedništvu s članovima ovoga samostana predvodio je provincijal fr. Slavko Slišković.

Za razliku od prethodnih godina, kada je ovaj dan bio obilježen studijskim i duhovnim zajedništvom članova Hrvatske dominikanske provincije, ali i susretom sa sestrama dominikan-kama, članovima laičkih i svećeničkih bratstava te brojnim prijateljima i suradnicima, zbog opasnosti od zaraze koronavirusom, ovogodišnje je obilježavanje proteklo u jednostavnosti.

Provincijal je u propovijedi istaknuo važnost svetkovine u kojoj je nakon grijehom prekinutog dijaloga između Boga i čovjeka konačno došlo do „Božjega govora i čovjekova odgovora“ te naglasio da upravo radi toga „unatoč dramatičnosti trenutka, mi možemo, smijemo i moramo slaviti“.

U nastavku je istaknuo: „Čini mi se da nam s današnjim iskustvom slavlja Dana Provincije na dosad neupamćen način događaj u Nazaretu biva bliži. Zbog opasnosti koju je uzrokovao koronavirus nemamo mogućnost zajedničkoga

okupljanja braće međusobno, a još manje sa sestrama, članovima dominikanske obitelji, prijateljima i suradnicima. Ono što nam je bilo blizu sada je postalo daleko i teško dostižno.

Osjećamo iskustvo udaljenosti i čežnje za zajedništvom. Ono nam može približiti osjećaj čovjeka opterećena grijehom kojemu je Bog bio tako blizak, a onda odjednom postao dalek i nedostizan“. Istaknuo je također kako nas „dodatano iskustvo potresa i njegovih posljedica“ može poučiti o snazi onoga što smatramo malenim, neznatnim i prezrenim o čemu govori evandelist. „Osjetili smo kako desetak sekundi mogu biti duge i dramatične, a stvarnosti u koje smo polagali sigurnost lako nestati, kako ono što smo smatrali običnim i neznatnim postaje dragocjeno, a dragocjeno nebitnim“.

Na koncu je Provincijal potaknuo braću da u sadašnjim događajima prepoznaju „znak“ o kojemu govori prorok Izaija te zaželio da ih on „potakne na razmišljanja o životnim prioritetima, sigurnostima u koje se pouzdajemo, ljepoti zajedništva koje često ne primjećujemo ili ignoriramo, potencijalima koje ima naša Provincija u raznim samostanima a nerijetko ih doživljavamo kao opasnost moguće asignacije“.

Osvrćući se na odvijanje misnog slavlja u zatvorenoj crkvi i bez prisutnosti vjernika laika uputio je poticaj „da si posvijestimo dramatičnost činjenice kako je većini vjernika uskraćena mogućnost pristupa sakramentima“ uz nastojanje da „sami iznova otkrijemo njihovu vrijednost i odgovornost za načine na koji ih slavimo, propitamo svoj odnos prema vjernicima koji su povjereni našoj pastoralnoj skrbi, kao i smisao poziva kojega smo poput Marije primili da budemo oni preko kojih će ‘Riječ tijelom postati’.“

Pozvao je također na raspoloživost u naviještanje blage vijesti podsjećajući kako se „i danas odvija borba između Dobra i Zla koja je započela u raju zemaljskom“ dok se opredjeljenja za jedno ili drugo očituje po odgovoru: „Pobojava se pa se sakrih“ ili „Neka mi bude po tvojoj riječi“. (www.dominikanci.hr)

OBRANA DOKTORSKOGA RADA IVANA ARMANDE

Povijest samostana dominikanskih picokara sv. Martina u Splitu

Na KBF-u u Zagrebu, u srijedu 29. siječnja 2020., obranio je lic. theol. Ivan Armandan svoj doktorski rad *Povijest samostana dominikanskih picokara sv. Martina u Splitu*, pred Povjerenstvom koje je imenovalo Fakultetsko vijeće Katoličkoga bogoslovnog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu. Članovi Povjerenstva bili su: doc. dr. sc. Franjo Velčić, predsjednik; prof. dr. sc. Mijo Korade, vanjski član; izv. prof. dr. sc. Slavko Slišković, predloženi mentor-član. Povjerenstvo je doktorski rad i izlaganje Ivana Armande ocijenilo najvišom ocjenom, ***Summa cum laude***.

Svi nazočni na izlaganju doktoranda Armande popratili su ovu ocjenu burnim, iskrenim pljeskom, što je bio dokaz potpunog slaganja s izrečenim pohvalama.

U sažetku doktorskoga rada autor je iznio bitne točke svoga istraživanja.

„Povijest zajednice dominikanskih trećoredica u samostanu sv. Martina u Splitu središnja je tema ovoga rada, koji je podijeljen na dva dijela. U prvome se donose razjašnjenja termina specifičnih za tematiku kojom se rad bavi (rekluze,

picokare, manjurice, mantelate), potom se prikazuju razlozi i načini nastajanja i nestajanja picokarskih zajednica na području današnje Splitske metropolije, donosi se povijesni pregleđ zajednica dominikanskih picokara na tom području s posebnim osvrtom na samostane sv. Mihovila u Splitu, sv. Vinka u Starom Gradu na Hvaru i sv. Mihajla kraj Stona te na lik i djelo dominikanske trećoredice Ozane Kotorske, prve hrvatske blaženice. U drugom dijelu rada iznosi se detaljni kritički prikaz povijesti samostana sv. Martina u Splitu, podijeljen u dvije cjeline: prva

obuhvaća razdoblje od najstarijega spomena rekuza uz crkvicu sv. Martina 1343. do priključenja samostana Kongregaciji sv. Andjela čuvara 1905. godine, a druga cjelina obuhvaća povijest samostana u sastavu rečene Kongregacije. U radu se dokazuje da su uz crkvicu sv. Martina prvo živjele rekuze, a potom picokare koje su se najkasnije potkraj 15. ili na početku 16. st. priključile Trećemu dominikanskom redu. Prateći kronološki slijed, analiziraju se usponi i padovi ove zajednice i čimbenici koji su na to utjecali. Kako je samostan 1905. ušao u sastav novoustvorene Kongregacije sv. Andjela čuvara, kritički se analizira uloga samostana kod utemeljenja Kongregacije, a potom se kronološki izlaže

njegova povijest u sastavu Kongregacije do 21. stoljeća. Pritom su posebna poglavlja posvećena filijalama sestara dominikanki utemeljenima u Splitu između dvaju svjetskih ratova, filijali koja je utemeljena u samostanu splitskih dominikanaca nakon Drugoga svjetskoga rata i ulozi samostana sv. Martina kod gradnje današnjeg samostana sv. Katarine Sienske na splitskim Škrapama. Na kraju rada donosi se popis samostanskih poglavica, popis preminulih članica samostana i statistički podaci o samostanu – sve to za razdoblje od 1905. godine do 21. stoljeća.“

Blješke o autoru

Ivan Armanda (Split, 8. XI. 1984.) završio je Nadbiskupijsku klasičnu gimnaziju Don Frane Bulić u Splitu 2003., a u Zagrebu je na Katoličkom bogoslovnom fakultetu diplomirao 2009. i 2013. obranio licencijatski rad *Povijest samostana sestara dominikanki Gospe od Ružarija u Šibeniku*. Od 2011. zaposlen je u Leksikografskom zavodu "Miroslav Krleža", u redakciji *Hrvatskoga biografskog leksikona*, gdje od 2017. samostalno uređuje struku *religija*. Redoviti je član Društva za povjesnicu Zagrebačke nadbiskupije "Tkaličić" od 2012. i član njegova Upravnog odbora od 2016. te član Hrvatskoga mariološkoga instituta od 2019. Sudjelovao je na nekoliko domaćih i međunarodnih znanstvenih skupova te u časopisima i zbornicima objavio više znanstvenih radova, u kojima se ponajviše bavi biobibliografijama hrvatskih svećenika, redovnika i redovnica, njihovim prinosima hrvatskoj vjerskoj, znanstvenoj, kulturnoj i književnoj baštini te ulogom u crkvenim i društvenim zbivanjima. Autor je četiri samostalna djela te više leksikografskih

članaka u izdanjima *Srpski biografski rečnik* (sv. 5, Novi Sad, 2011.), *Filozofski leksikon* (Zagreb, 2012.), *Hrvatski biografski leksikon* (sv. 8, Zagreb, 2013.) i *Leksikon podunavskih Hrvata – Bunjevaca i Šokaca* (sv. 13, Subotica, 2017.).

Novom doktoru znanosti, Ivanu Armandi, zahvala i iskrene čestitke!

s. Slavka Sente

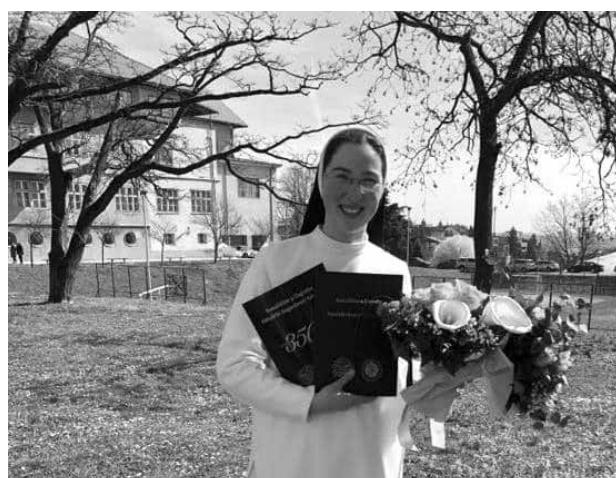
S. MANES PUŠKARIĆ, OP – MAGISTAR TEOLOGIJE – s. Manes Puškarić diplomirala s najboljim prosjekom ocjena

U Zagrebu je 11. ožujka 2020. godine proslavljen Dan Katoličkog bogoslovnog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu na Šalati, dan kada su ujedno svećano uručene diplome diplomantima navedenog fakulteta. Među njima bila sam i ja, s.

Manes Puškarić, koja sam svećano primila svoju diplomu magistre teologije. Uz to dobila sam i dekanovu nagradu i priznanje za najbolji projekat ocjena na filozofsko-teološkom studiju u akademskoj godini 2018./2020. Prosjek ocjena bio mi je 5,00.

Da se podsjetimo, diplomirala sam 11. srpnja 2019. godine na katedri fundamentalne teologije pod mentorstvom doc. dr. sc. Tomislava Kovača, a tema rada bila je "Ljudska sloboda u islamu. Pokušaj prikaza i kršćanskog vrednovanja". Sama podjela diploma bila je okrunjena i svečanim govorom velikog kancelara KBF-a u Zagrebu, kardinala Josipa Bozanića, koji je studentima napomenuo važnost radosti istine u studiranju i prenošenju naučenoga.

Uz mene su taj dan bili prisutni moji roditelji i rođena sestra, te moje sestre dominikanke.

Nakon svečanosti podjele diplome, svi smo se zajedno uputili na zajednički ručak. Sve je bilo u duhu radosti i zajedništva. Lijepo je također bilo ponovno susresti svoje kolege i kolegice iz studentskih dana, čuti kako su se i oni snašli, gdje

rade i jesu li zadovoljni. Zahvalna na godinama studija, radosno koračam dalje, sada s druge strane klupe, u nadi da sada ja sijem mlađim na-raštajima sjeme kršćanskih vrednota!

s. Manes Puškarić

PREVENCIJA TRGOVANJA LJUDIMA Znanstveno-projektna konferencija - održana u Osijeku i u Zagrebu

OSIJEK - PRVI DAN

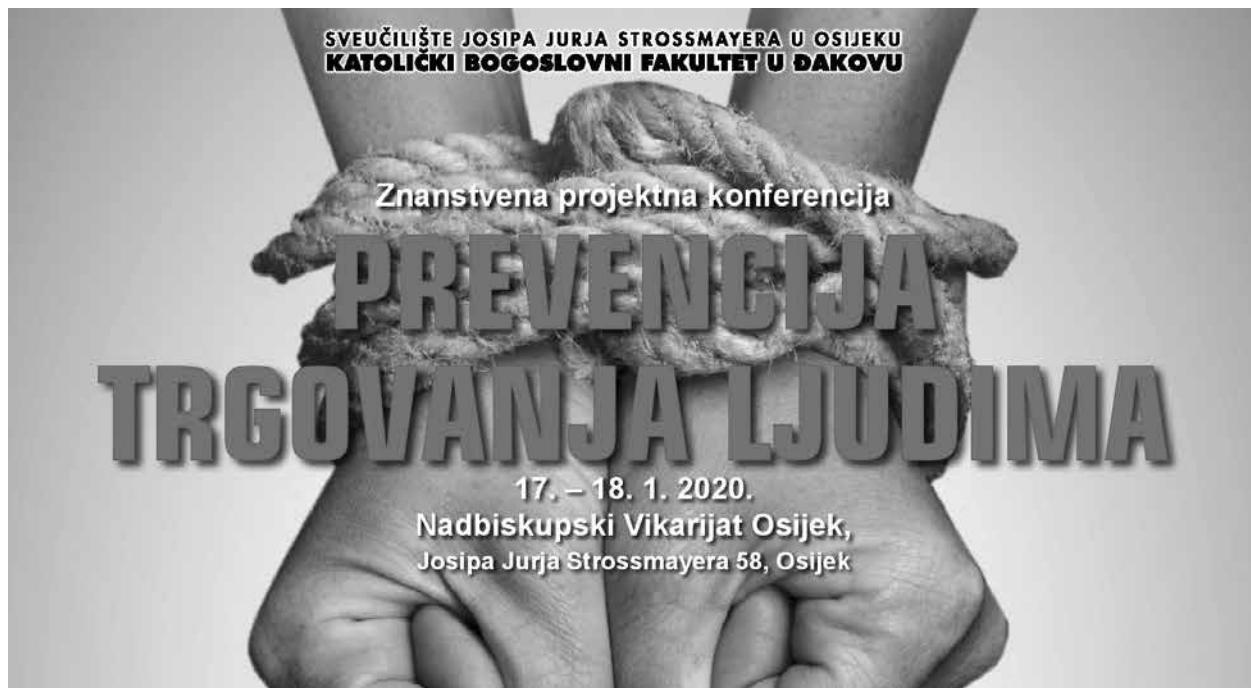
“Prevencija trgovanja ljudima” – naziv je znanstveno-projektne konferencije koja se od 17. do 18. siječnja održavala u pastoralnim prostorima Nadbiskupskog vikarijata u Osijeku. Na tu je temu organizirano 12 predavanja i interesne radionice te prilike za međusobno umrežavanje.

Nositelj organizacije je Katolički bogoslovni fakultet u Đakovu, Sveučilišta Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku u suradnji s Đakovačko-osječkom nadbiskupijom, Upravnim odjelom za zdravstvo i socijalnu skrb Osječko-baranjske županije, Upravnim odjelom za sport, mlade i demografiju Vukovarsko-srijemske županije, Gradom Đakovom, Hrvatskim Crvenim križem – Gradskim društvom Crvenog križa Osijek, Centrom za nestalu i zlostavljanu djecu, Cari-tasom Đakovačko-osječke nadbiskupije i Studentskim zborom Sveučilišta J. J. Strossmayera u Osijeku i Đakovu.

Program je 17. siječnja započeo pozdravnim govorima dekana KBF-a u Đakovu izv. prof. dr. Vladimira Dugalića, đakovačko-osječkog pomoćnog biskupa Ivana Čurića, te pročelnice Upravnog odjela za zdravstvo i socijalnu skrb Osječko-baranjske županije Ivane Stanić.

Prvi dio programa moderirala je prodekanica za nastavu i studente KBF-a u Đakovu te predsjednica znanstveno-organizacijskog odbora konferencije izv. prof. dr. Suzana Vučetić i

predsjednik Studentskog zbora KBF-a u Đakovu Antun Nikolić.

U pozdravom govoru **dekan Dugalić** istaknuo je kako je Katolički bogoslovni fakultet u Đakovu Sveučilišta u Osijeku nositelj ovoga projekta te se na ovaj način željelo dati društveni doprinos zajednici u kojoj fakultet djeluje, a zatim je zahvalio partnerskim institucijama u organizaciji, kao i uvaženim predavačima skupa. Osvrćući se na problematiku trgovine ljudima Dugalić je rekao kako se radi o složenoj i kompleksnoj problematici, možda nevidljivoj, ali i u Hrvatskoj prisutnoj, te je istaknuo kako je cilj skupa zaključiti što svi zajedno mogu učiniti da se spriječi ovakav oblik trgovanja. „Drago mi je da ova dva dana možemo o ovim temama razmišljati kao teolozi, pravnici, sociolozi, socijalni radnici, kao oni koji žele biti nositelji humanosti u ovom društvu. Nažalost, mi se s pitanjima trgovine ljudima moramo suočiti, mi o njima moramo javno progovoriti, mi neke društvene probleme ne možemo trpati pod tepih, nego smo kao vjernici dužni javno progovoriti, upozoriti, ne biti pasivni, nego se aktivno uključiti. Izuzetno mi je drago da su glavni nositelji prevencije i borbe protiv trgovine ljudima upravo redovnice“, naglasio je Dugalić pozdravljujući uvaženu gošću s. Marjolein Bruinen, generalnu

tajnicu Europske konferencije viših redovničkih poglavara i poglavarica. Na kraju je najavio da će dio predavanja s ove znanstveno-projektne konferencije biti ponovljen i u Zagrebu, u dvorani Nadbiskupijskog pastoralnog instituta, u ponedjeljak, 20. siječnja.

Pomoćni biskup Ćurić prisutne je pozdravio u svoje ime i uime nadbiskupa Đure Hranića ističući kako je on s velikim uvažavanjem prihvatio suradnju ustanovâ Đakovačko-osječke nadbiskupije za što bolji rad i uspjeh ovog vrijednog dvodnevnog skupa. Istaknuo je kako je jedan od najsnažnijih glasova na globalnoj, svjetskoj razini u borbi protiv trgovine ljudima upravo glas pape Franje te je istaknuo i zaseban dokument pod naslovom „Pastoralne smjernice o trgovini ljudima“, koje je Papa priredio te u siječnju 2019. godine objelodanio Dikasterij za promicanje cjelovitog ljudskog razvoja pri Svetoj Stolici, a u rujnu je objavljen i na hrvatskom jeziku. „Papa jasno i nedvojbeno kvalificira trgovinu ljudima: kao “odurnu pojavu”, jer je svodenje drugoga na razinu robe “zločin protiv čovječnosti” i duboka rana na čovječanstvu, kojom su i danas pogodjeni “milijuni ljudi”. Zato iskorjenjivanje svakoga ropstva mora biti zajedničko i sveobuhvatno djelo kroz – kako kaže papa Franjo – “globalizaciju bratstva” koja se

zna suprotstaviti "globalizaciji ravnodušnosti", tako raširenoj u današnjem svijetu." Naglašavajući kako nas „i ova konferencija svojim pristupom i sadržajem želi otrgnuti od „ravnodušnosti“ i usmjeriti nam pogled na brojna nastojanja i pothvate koji se u prevenciji trgovine ljudima već čine, u što su svojim djelovanjem i stručnošću uključeni mnogi velikodušni pojedinci i ustanove.“ - rekao je biskup Ćurić, te zaključio: „A kao vjernici molimo snagu Božjega Duha i zagovor sv. Jozefine Bakhita, zaštitnice upravo u iskustvima ropstva, ali i obnovljenoga sjaja slobode i dostojanstva Božjeg djeteta.“

Pročelnica Upravnog odjela za zdravstvo i socijalnu skrb Osječko-baranjske županije **Ivana Stanić** pozdravila je prisutne uime Osječko-baranjske županije i župana Ivana Anušića. „S obzirom na rasprostranjenost goruće problematike, smatramo da je iznimno važno uključiti sve aktivne dionike, a time i Osječko-baranjsku županiju, u rješavanje ili poticanje prevencije trgovanja ljudima“, rekla je pročelnica te čestitala na organiziranju konferencije koja će iznjedriti zajedničku sinergiju u rješavanju i apostrofiraju navedene problematike.

Skup je inicijalno predstavila predsjednica znanstveno-organizacijskog odbora konferencije **Suzana Vuletić**. „Trgovanje ljudima je jedan od najbeskrupuloznijih primjera kršenja ljudskih prava radi stvaranja ilegalnog profita od kojeg zbog njegove globalne rasprostranjenosti nije izuzeta niti jedna država na svijetu. Žrtvama se njihova ludska prava krše na način da im se ograničava mogućnost kretanja, onemoćava komuniciranje sa obitelji i okolinom, te ih se u takvim okolnostima na različite načine

iskorištava,“ - naglasila je S. Vuletić. Potom je istaknula da „iako je problem trgovanje ljudima prepoznat i u Republici Hrvatskoj te su nadležna tijela kao i organizacije civilnog društva aktivne u nastojanjima njegovog suzbijanja, potrebno je još uvek veliku pozornost posvetiti mjerama koje imaju za cilj prevenciju trgovanja ljudima i podizanje javne svijesti o ovom problemu.“ Stoga se KBF u Đakovu, sukladno odredbama Nacionalnog plana za suzbijanje trgovanja ljudima Vlade Republike Hrvatske odbora za suzbijanje trgovanja ljudima, odlučio uključiti te kroz trogodišnji niz aktivnosti, organizirati osvješćivanje javnosti o ovoj problematici te posebnu pozornost usmjeriti vulnerablem skupinama: djeci, mladima, ženama i muškarcima, nezaposlenima i naivnim, kako ne bi bili zavedeni neterminim ponudama, vrbovanjima i uvučenost u eksploatacijske mreže „ljudskih diler“.

Prva faza ovog projekta, osmišljena je kroz organizaciju ove znanstvene konferencije, kojoj će uslijediti još jedna, a prvotnom je namjera: prezentirati statističke podatke transnacionalne rasprostranjenosti ovog zločinačkog umreženog kriminala trgovanja ljudima, ukazati na oblike iskorištavanja žrtava, popratiti ih iskustvima iz prakse, prikazati pravne standarde i socijalne aspekte za suzbijanje trgovine ljudima, predstaviti mjere opreza vrbovanja, prikazati smjernice potrage za nestalima, te oblike konkretnih mjera duhovne i psihološke potpore u ovakvim križnim situacijama. Sljedeća projektna faza, bit će ostvarena organizacijom druge znanstvene projektne konferencije u veljači 2021. godine, prezentacijom Zbornika s ovog skupa, produbljinjem ove problematike sa psihološkog i kazneno-pravnog aspekta. Završna faza projekta

osmišljena je kroz provedbu aktivnosti tiskanja brošura koje bi bile distribuirane djeci, mladima i vulnerabilnim skupinama našeg društva.

Uslijedilo je pet predavanja, a prvo je održala s. **Marjolein Bruinen**, generalna tajnica Europeke konferencije viših redovničkih poglavara i poglavarica (UCESM) na temu „Trgovanje ljudima – iskustva iz prakse“.

OSIJEK – DRUGI DAN

Znanstveno projekta konferencija “Prevencija trgovanja ljudima” nastavljena je 18. siječnja u kapeli Sv. Roka uz Nadbiskupski vikariat Osijek misom za žrtve trgovanja ljudima, koju je predvodio dekan KBF-a u Đakovu izv. prof. dr. Vladimir Dugalić.

„Sabrali smo se kako bismo molili za sve žrtve trgovanja ljudima. Isus je bio izdan od svojih apostola, prodan od Jude, a od svojih sunarodnjaka razapet, bez ičega na sebi, na križu. Ako je itko prošao kalvariju, poput mnogih koji su prodani, Isus je prošao. On ne traži od nas ništa što sam nije učinio i sam nije proživio. Molimo Gospodina da nam da hrabrosti u svjedočenju i potakne mnoge dobre ljude da spriječe i pomognu onima koji su poput Njega razapeti na svoje životne kalvarije“, istaknuo je dekan Dugalić.

Program predavanja drugoga dana konferencije održan je u pastoralnim prostorima Nadbiskupskog vikarijata u Osijeku. Prvo predavanje održao je viši policijski inspektor Policijske uprave osječko-baranjske, Sektora kriminalističke policije službe općeg kriminaliteta te policijski službenik za potrage i identifikaciju, **Mate Šoljić** na temu „Potraga za nestalima.“ U izlaganju su prikazane temeljne odrednice vezane uz sve aspekte potrage za nestalim osobama, počevši od inicijalnoga prikazivanja nestale osobe i postupanja policije, uz sve protokolarne faze od samoga nestanka, koraka prijave te mjeđatraganja. Namjera je bila istaknuti suradničku važnost pomoći prijatelja, poznanika, obitelji i šire zajednice, koji su često ključni u pronalaženju nestale osobe. Predavanje je zaključeno prikazom dvaju slučajeva s jednim pozitivnim i jednim negativnim ishodom.

„Nestanci migranata“ bila je tema izlaganja **mr. Igora Jakobfija** s KBF-a u Đakovu, koju je obradio u suradnji Ede Jurića, univ. spec., ravnatelja Centra za kulturu Grada Belog Manastira, i doc. dr. Drage Tukara s KBF-a u Đakovu. „Unatoč tomu što se tema migracija u hrvatskom javnom prostoru od 2015. godine do danas pozicionirala kao bitna, rasprave o njoj nerijetko su reducirane na dva suprotstavljenia pristupa u odnosu na emigrante u prolasku kroz Hrvatsku. Jedan, koji fenomen migracija promatra u kategorijama sigurnosnoga pitanja, tumačeći emigrante u svjetlu ugroze nacionalne sigurnosti, te drugi, koji migracije bezrezervno podržava, potiče, a ponekad i praktično podupire same emigrante u ilegalnim prelascima državne granice. Nažalost, u okviru obaju pristupa izostavljena je ozbiljnija rasprava o sve raširenijem fenomenu nestanaka emigranata,“ - naglasio je Jakobfi. U slučajevima kada je rasprava i prisutna najčešće se svodi na instrumentalizaciju pojedinačnih slučajeva upitne autentičnosti radi javnoga osporavanja legitimnoga prava nadzora državne granice, rekao je i nastavio: „Međutim problem izostanka ozbiljne rasprave tim je veći jer upozorava na vrlo kompleksnu vrijednosnu degradaciju s kojom se susreće i hrvatsko društvo kao dio zapadne kulture.“

Uslijedilo je izlaganje **Ive Vrebac**, mag. prim. educ. iz Hrvatskog Crvenog križa – Gradskog društva Crvenog križa Osijek koja je govorila o „Prevenciji i mjerama opreza trgovanja ljudima.“ Prevencija trgovanja ljudima jedan od programa koje provodi Hrvatski Crveni križ, „a s obzirom na ozbiljnost toga problema i jedan je

od programa s izravnim posljedicama na ljudske sudbine," naglasila je I. Vrebac. „Istraživanja pokazuju kako su preventivni programi iznimno važni za suočavanje s aktualnim problemima jer se procjenjuje kako jedan dolar uložen u preventivne programe štedi od 30 do 5000 dolara koji bi u budućnosti bili potrošeni za liječenje i oporavak, a u kontekstu zaštite ljudskih prava kao najveće vrijednosti u društvu prevencija trgovanja ljudima ima nemjerljivo značenje," istaknula je. Osvrnula se na pedagoške radionice unutar odgojno-obrazovnoga sustava, edukacije volontera i djelatnika, javna događanja, distribucije edukativnoga materijala, medijske kampanje itd., koje provodi Hrvatski Crveni križ. „Da bi navedene aktivnosti bile što efikasnije, pozornost usmjeravaju ponajprije na najranjivije skupine te se pristup prilagođava strukturi ciljane skupine. Također je u uspješnosti provedbe tih programa važna i suradnja s relevantnim institucijama i organizacijama, ali i stalno praćenje trendova, edukacija te razvoj i modernizacija aktivnosti," istaknula je predavačica.

Tomislav Ramljak, dipl. soc. radnik i voditelj Centra za nestalu i zlostavljanu djecu, izlagao je o temi „Djeca kao žrtve internetskih predatora“

te je pojasnio kako su se trendovi vrbovanja i iskorištavanja djece u posljednjih nekoliko godina drastično izmijenili. „Danas dostupnost interneta i korištenje pametnim telefonima, kao i sve ranija uporaba istih ugrožavaju svu djecu, ne samo rizičnu skupinu. Nove mogućnosti korištenja interneta u anonimnom modu, kao i kupovina materijala sa seksualnim zlostavljanjem djece u digitalnim valutama kojima se ne može ući u trag, predstavljaju sve veće izazove za policiju, tužitelje i sve stručnjake koji rade na tim slučajevima," rekao je Ramljak. Uputio je kako su žrtve i dalje najčešće devojčice, „međutim dolazi do sve većega broja slučajeva kada su upravo dječaci žrtve i to upravo zbog raznih igrica koje omogućuju izravnu komunikaciju s nepoznatim osobama, što predstavlja novi trend u svijetu. Zarada na prodaji i distribuciji materijala sa seksualnim zlostavljanjem mjeri se u stotinama milijuna dolara, ali i dalje se djeca koja su žrtve takvih djela ne tretiraju kao žrtve trgovine ljudima i time im se narušava pravo na dodatnu pomoć koja im je neophodna u oporavku." Naglasio je da je prevencija najbolji alat, ali vrlo zanemaren u našem obrazovnom sustavu, jer stručnjaci koji rade s djecom nisu adekvatno educirani da bi se nosili sa sve većim brojem slučajeva seksualnoga zlostavljanja i iskorištavanja djece pomoću novih tehnologija.

S. Viktorija Šimić, članica Radnoga vijeća europske Udruge RENATE – Redovništvo umreženo u borbi protiv trgovine ljudima i iskorištavanja, te koordinatorica rada protiv trgovine ljudima Hrvatske provincije Milosrdnih sestara sv. Križa, predavanje je naslovila „Trgovanje ljudima – preko europskih susreta do pionirske primjene u Đakovačko-osječkoj nadbiskupiji“. „Na hrvatskom govornom području govor o trgovaju ljudima još je u povojima, iako je Republika Hrvatska do prije desetak godina pripadala među zemlje s najvišim postotkom udjela u tranzitu te kobne trgovine, a od ulaska u Europsku uniju sve više postaje država porijekla i krajnje destinacije za žrtve. Osviještenost o prioritetu rješavanja toga problema na vrlo je niskoj razini," naglasila je s. Viktorija. Istaknula je kako

je Đakovačko-osječka nadbiskupija u tom pogledu daleko ispred ostalih dijelova Hrvatske, jer se na njezinu području može zabilježiti nekoliko desetaka održanih tematskih predavanja pred različitim auditorijem: od svećenika, redovnika i redovnica, do vjernika laika. „Sva su predavanja popraćena i euharistijskim klanjanjem u okviru kojega se moli za žrtve, kao i da Gospodin s lica zemlje odstrani zlo trgovanja ljudima,“ - rekla je predavačica, razlažući i rad na prevenciji pisanjem o ovoj tematiki u crkvenim časopisima i govorom u radijskim emisijama.

Posljednje predavanje održala je **s. Stanka Oršolić**, poslijediplomantica na specijalističkom studiju iz socijalne politike te članica Udruge RENATE, a govorila je o „Duhovnoj potpori u kriznim situacijama“. „Uključivanjem vjerskih zajednica, osobito ženskih redovničkih zajednica, i pape Franje te njegove administracije u susbijanje zločina trgovanja ljudima Katolička Crkva daje nemjerljiv doprinos razumijevanju problema i pruža podršku žrtvama,“ naglasila je. U predavanju se moglo čuti kako Crkva intervenira u svim fazama procesa rješavanja problema trgovanja ljudima, a „osobit vid pomoći jest pružanje duhovne pomoći žrtvama u navedenim fazama, kojima treba pomoći zacijeliti nanesene rane, izbrisati stigmu iskorištavanja, odagnati osjećaj krivice i pronaći zajedno izlaz iz društvene izolacije kako bi započele nov život te im nerijetko osigurati skrb, sigurno sklonište i pokrenuti socijalno poduzeće. Duhovna dimenzija integrirana je u djelovanje i programe svih organizacija i inicijativa unutar Katoličke Crkve, a pozitivni rezultati rada njihovih članova i članica te brojnih volontera sa žrtvama trgovanja ljudima vidljivi

su u suradnji s civilnim društvom, vjerskim organizacijama i vjerskim vođama, poslovним sektorom, medijima, o čemu svjedoče primjeri dobre prakse koju provode organizacije, mreže i inicijative poput: Talitha Kum, RENATE, Medaille Trust, Fundación de Solidaridad Amaranta, Isusovačka služba za izbjeglice.

Uslijedio je rad u skupinama tijekom kojega su sudionici promišljali na koji način preventivno djelovati i ovu problematiku približiti osnovnoškolcima na njima prikladan način, ali i njihovim roditeljima te kako osmisliti edukativne materijale. Izložili su svoja promišljanja, a potom je uslijedio zaključak skupa.

Izv. prof. dr. Suzana Vuletić, predsjednica znanstveno-organizacijskog odbora konferencije i prodekanica za nastavu i studente KBF-a u Đakovu, istaknula je u zaključku kako uza sve napretke koji predstoje i koji su već ostvareni, trgovina ljudima u velikoj mjeri i dalje ostaje skriveni zločin, a identifikaciji žrtava trgovine ljudima i dalje predstavlja temeljni društveni izazov. „Unatoč globalnoj obvezi poštivanja Deklaracije o ljudskim pravima i slobodama, svjedoci smo njezina krštenja na čak više od 30 milijuna ljudi na godišnjoj razini koji su žrtve suvremenih oblika ropstva. Radi se o ljudima iz svih društveno socijalnih vulnerabilnih skupina, a posebno zabrinjavajuća skupina su djeca koja čine otprilike 27% trgovanja ljudima. Ljudski život se zbog razno raznih oblika eksploracije svodi na ekonomsku robu,“ naglasila je Vuletić i naglasila kako se samo ponekad otkrivaju organizatori zločina, no klijenti ostaju i dalje skriveni. „Pojačani nacionalni kapacitet za otkrivanje žrtava i njihovi predatora mogao bi se postići jačanjem institucionalnih npora u borbi protiv trgovine ljudima, uključujući bolje zakonodavne reforme, koordinaciju među nacionalnim akterima, posebne kapacitete za provedbu zakona i poboljšanje npora za zaštitu žrtava i svih društvenih struktura,“ naglasila je prodekanica i uputila zahvalu svima koji su sudjelovali u pokretanju početnih inicijativa ovoga trogodišnjeg projekta.

Radovi na ovom znanstvenom skupu bit će objavljeni u posebnom zborniku.

Projektna konferencija "Prevencija trgovanja ljudima" u Zagrebu

Znanstveno-projektna konferencija "Prevencija trgovanja ljudima" u organizaciji Katoličkog bogoslovnog fakulteta u Đakovu, Sveučilišta Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku, Komisije Hrvatske biskupske konferencije "Iustitia et pax", Hrvatskog Caritasa, Sestara dominikanki Kongregacije svetih Andjela Čuvara i Nadbiskupijskog pastoralnog instituta, održana je u ponedjeljak 20. siječnja u dvorani Nadbiskupijskog pastoralnog instituta u Zagrebu.

Prigodne pozdrave na početku konferencije uputili su dekan KBF-a u Đakovu izv. prof. dr. sc. Vladimir Dugalić, pročelnik Katedre pastoralne teologije prof. dr. sc. Josip Šimunović, vrhovna poglavarica sestara dominikanki Kongregacije svetih Andjela Čuvara s. Jaka Vuco, prodekanica za nastavu i studente KBF-a u Đakovu te predsjednica znanstveno-organizacijskog odbora konferencije izv. prof. dr. sc. Suzana Vuletić, te ravnatelj Hrvatskog Caritasa i Hrvatske kataličke mreže mons. Fabijan Svalina.

Mons. Svalina izrazio je zadovoljstvo što se o tako važnoj temi suvremenog ropstva nastavlja raspravljati na konferenciji u Zagrebu, nakon onih održanih 17. i 18. siječnja u Osijeku. Nagnasio je također napore koje Hrvatski Caritas uvijek iznova ulaže za one u potrebi.

Izv. prof dr. Suzana Vuletić navela kako je trgovanje ljudima primjer organiziranog kriminala koji je globalno rasprostranjen diljem svijeta. Naglasila je da je problem prepoznat u Republici Hrvatskoj, ali da je potrebno još pozornosti posvetiti mjerama prevencije trgovanja ljudima i podizanju svijesti javnosti te da se KBF u Đakovu, sukladno odredbama Nacionalnog plana za suzbijanje trgovanja ljudima Vlade Republike Hrvatske odbora za suzbijanje trgovanja ljudima, odlučio uključiti te kroz trogodišnji niz aktivnosti, organizirati osvjećivanje javnosti o ovoj problematici. Posebna pozornost usmjerena je na vulnerabilne skupine, odnosno djecu, mlade, žena i muškarce, nezaposlene kako ne bi bili zavedeni neutemeljenim ponudama, vrbovanjima i uvučenosti u eksploracijske mreže "ljudskih diler".

s. Marjolein Bruinen, dominikanka, generalna tajnica Europske konferencije viših redovničkih poglavara i poglavarica, održala je plenarno predavanje "Trgovanje ljudima – iskustva iz prakse," te predstavila to moderno ropstvo kojim su danas pogodenili milijuni ljudi.

"Trgovanje ljudima može se definirati kao regrutiranje, premještanje, primanje te smještanje osoba uz uporabu sile radi iskorištavanja pojedinih osoba. Može se dogoditi na bilo kojem

mjestu, a nalazimo ga u školi, na radnom mjestu ili u najblžem susjedstvu,” rekla je istaknuvši da ovaj rašireni problem pogoda sve društvene skupine – i žene i djecu i muškarce. Žene i dječa najčešće su žrtve seksualne eksploracije, a muškarce se trguje za prisilni rad. S. Marjolein je istaknula da se točan broj žrtava trgovana ljudima ne zna s obzirom da velik broj slučajeva nije prepoznat. Žrtve se ponekad boje prijaviti zločin ili pak institucije, nažalost, ne štite žrtve. Svoje je izlaganje popratila prikazivanjem talijanskog filma “Ballerina” u kojem je na zoran način vidljiva eksploracija naivnih i siromašnih mladih djevojaka, što je završilo njihovom smrću. Osim mnogih primjera s kojima se susrela, s. Marjolein je istakla veliki problem trgovine ljudima, a to je princip ponude i potražnje gdje se razlikuju države podrijetla, države tranzita i države odredišta. Zemlje članice Europske unije i ostale razvijene države su one države u kojima postoji potražnja – direktna potražnja za ljudima kojima se u tom svijetu trguje poput mesa, ili pak potražnja za proizvodima na kojima se primjerice eksploriraju djeca i odrasli za prisilni rad.

Prof. dr. sc. **Davor Derenčinović**, predstojnik Katedre za kazneno pravo Pravnog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu, te predsjednik Skupine stručnjaka Vijeća Europe za borbu protiv trgovanja ljudima – GRETA, u svom je predavanju objasnio kako trgovanje ljudima može biti transnacionalno kazneno djelo. Govorio je i o državama podrijetla, tranzita i odredišta, međutim, kako je rekao, „ponekad je trgovanje ograničeno i na područje jedne države.“ Naveo je da su međunarodni pravni standardi za suzbijanje trgovanja ljudima prvi puta jasno utvrđeni u Konvenciji

protiv transnacionalnog organiziranog kriminala (Protokol o suzbijanju trgovanja ljudima, osobito ženama i djecom), zatim u Konvenciji Vijeća Europe o akciji protiv trgovanja ljudima te u direktivi EU-a o suzbijanju trgovanja ljudima. Protokol iz Palerma prvi je međunarodni pravno obvezujući instrument koji regulira pojam trgovanja ljudima uz obvezu inkriminiranja u nacionalnim pravnim sustavima. Predavač je također nabrojio mnoge primjere i slučajeve trgovanja ljudima u zemljama koje nisu toliko daleko od nas, poput Crne Gore, Slovačke i Rusije, gdje su zabilježeni slučajevi opetovanog zlostavljanja i eksploracije, pri kojem je sa žrtvama, nakon prijave zločina, neadekvatno postupano. Prof. Derenčinović je također istaknuo kako se često na važne državne položaje, poput primjerice socijalnih radnika, zapošljavaju needucirane osobe, „preko veze,” te se zbog toga lanac kriminala dodatno povećava i pogoršava.

Izv. prof. dr sc. **Vladimir Dugalić** i doc. dr. sc. **Martina s. Ana Begić** s KBF-a u Zagrebu,

trebali su govoriti o “Pitanju savjesti kod trgovaca ljudima: Psihijatrijsko-moralni aspekti,” ali je, zbog ograničenog vremena, njihovo zajedničko izlaganje bilo pročitano u skraćenoj verziji. “Klinička psihiatrija govori nam da je kod takvih osoba riječ o poremećaju u samoj strukturi osobe, jer se u njima isprepliće poremećaj sociopata i psihopata koji utječe na ne/oblikovanje savjesti. Za njih je osoba objekt, a ne ljudsko biće, te sve doživljavaju kao svaki drugi posao radi stjecanja zarade. Takve su osobe sebične i samo gledaju kako što bolje iskoristiti drugu osobu za svoje dobro,” naglašeno je u predavanju, a tijekom konferencije je također istaknuto da se često nekadašnje žrtve dalje eksploriraju kako bi pronašle nove žrtve.

Prof. dr. sc. **Mario Vinković**, sa Pravnog fakulteta u Osijeku, govorio je na temu “Pravno-socijalni aspekti trgovanja ljudima.” Istaknuo je da je trgovanje ljudima oblik suvremenoga ropoljstva i kazneno djelo organiziranoga transnacionalnoga kriminaliteta, identificirano u međunarodnim i europskim pravnim izvorima te da uključuje posebno ranjive skupine, dakle žene i

djelu. "Socijalna dimenzija trgovanja ljudima, koja u središte pozornosti stavlja socijalne rizike i društvene probleme koji mu pogoduju: političke i društvene tranzicije, siromaštvo, nisku stopu zaposlenosti, konflikte, migrantsku krizu, ali i pravodobni socijalni tretman žrtava i potencijalnih žrtva, prilično je zapostavljeno područje istraživanja koje traži interdisciplinarni pristup," rekao je prof. Vinković, istaknuvši prepoznatost vjerskih udruga i udrug civilnog društva koje ponajviše sudjeluju u borbi na tom području.

s. Stanka Oršolić, članica Družbe sestara Naše Gospe, poslijediplomantica na specijalističkom studiju iz socijalne politike te članica Udruge RENATE, održala je predavanje: *Duhovna*

potpora u kriznim situacijama. "Uključivanjem vjerskih zajednica, osobito ženskih redovničkih zajednica, i pape Franje te njegove administracije u suzbijanje zločina trgovanja ljudima, Katolička Crkva daje nemjerljiv doprinos razumijevanju problema i pruža podršku žrtvama," rekla je među ostalim s. Stanka, te naglasila, kao i u izlaganju u Osijeku, da Crkva intervenira u svim fazama procesa rješavanja problema trgovanja ljudima, posebice pružanjem duhovne pomoći žrtvama kojima treba pomoći zacijeliti nanesene rane, izbrisati stigmu iskorištavanja, odagnati osjećaj krivice i pronaći zajedno izlaz iz društvene izolacije kako bi započele novi život, ali im i osigurati skrb, sigurno sklonište ili pokrenuti socijalno poduzeće. Duhovna dimenzija integrirana je u djelovanje i programe svih organizacija i inicijativa unutar Katoličke Crkve, a pozitivni rezultati rada njihovih članova i članica te brojnih volontera sa žrtvama trgovanja ljudima vidljivi su u suradnji s civilnim društvom, vjerskim organizacijama i vjerskim vođama, poslovним sektorom, medijima, o čemu svjedoče primjeri dobre prakse koju provode organizacije, mreže i inicijative poput: Talitha Kum, RENATE, Medaille Trust, Fundación de Solidaridad Amaranta, Isusovačka služba za izbjeglice.

Na kraju konferencije sve je pozdravio prof. dr. sc. Dugalić te je izrazio posebnu zahvalnost redovnicama koje se najviše susreću s ovim problemom i pomažu žrtvama trgovanja ljudima diljem svijeta.

DUBROVNIK: Održano biskupijsko natjecanje iz vjeronomućnosti u Dubrovniku

Biskupijsko natjecanje iz vjeronomućnosti održano je u ponedjeljak, 2. ožujka u klasičnoj gimnaziji Ruđera Boškovića u Dubrovniku. Natjecalo se šeste ekipa iz osnovne škole i pet ekipa iz srednje škole. Ekipa za natjecanje su pripremale i vodile s. Anita Sučić (OŠ) i s. Barbara Bagudić (SŠ). Uigrana ekipa koju je nekoliko godina pripremala s. Anita i koja je sudjelovala već na državnom natjecanju, odličnom se

pokazala i u srednjoj školi. **Osvojili su prvo mjesto na biskupijskom/županijskom natjecanju te idu na državno natjecanje.**

Na natjecanju iz Vjeronauka za učenike osnovnih i srednjih škola s područja Dubrovačke biskupije koje je održano u ponedjeljak, 2. ožujka u Biskupijskoj klasičnoj gimnaziji Ruđera Boškovića u Dubrovniku pobijedile su ekipe Osnovne škole Marina Držića iz Dubrovnika i Srednje škole Petra Šegedina iz Korčule. Na završnicu natjecanja u Gospicko-senjsku biskupiju ići će učenice osmog razreda Nikolina Tomić, Nikolina Bandić, Matej Marić i Lea Nalbani s mentoricom Kristinom Ćibarić, te srednjoškolci Zvonimir Skorin, Dinko Fabris, Roko Jurjević i Vjekoslav Fabris s mentoricom s. Barbarom Bagudić. Svi ostali natjecatelji s mentorima nagrađeni su izletom na otok Brač.

Prije samog natjecanja učenici i njihovi mentori okupili su se na molitvi u kapelici dubrovačkog sjemeništa, a molitvu je predvodio predstojnik Katehetskog ureda Dubrovačke biskupije don Hrvoje Katušić. Predstojnik Katušić poželio je učenicima da im bude lijepo, da ostvare što bolje rezultate te da se međusobno upoznaju i druže. Tajnik Katehetskog ureda Šime Zupčić upoznao je učenike s pravilima i redoslijedom natjecanja. U periodu dok su čekali rezultate

pismenog dijela natjecanja učenike su zabavili animatori Dubrovačke biskupije.

Tema ovogodišnjeg natjecanja je „Sveti Vinko Paulski – apostol milosrdne ljubavi”, a biskupijskoj/županijskoj razini natjecanja u Dubrovniku pristupilo je šest ekipa osnovnih škola i pet ekipa srednjih škola.

Od osnovnih škola koje su se plasirale na biskupijsko natjecanje sudjelovale su: OŠ Marina Držića (mentorica Kristina Ćibarić), OŠ Vela Luka (mentor Ante Novaković), OŠ Župa Dubrovačka (mentorica Andrija Arežina), OŠ Petra Kanavelića (mentorica s. Anita Sučić), OŠ Lapad (mentorica s. Katarina Mihić) i OŠ Marina Getaldića (mentor Ivo Kralj), a srednje škole koje su se natjecale su: SŠ Petra Šegedina (mentorica s. Barbara Bagudić), Medicinska škola (mentorica Ana Matić), Turistička i ugostiteljska škola (mentorica s. Marta Škorić), SŠ Blato (mentorica Kristina Vukušić) i Ekonomski i trgovački škola (mentorica Roberta Nikšić).

Povjerenstvo za osnovnu školu radilo je u sastavu: predsjednica Ana Matić te članovi Romana Đuka Alemani i Kristina Vukušić, dok su povjerenstvu za srednju školu činili: predsjednica Ružica Matković te članovi s. Katarina Mihić i Ante Novaković.

Angelina Tadić

NA PEŠČENICI OTVORENA IZLOŽBA PORTRETA HRVATSKIH SVETACA I BLAŽENIKA

Otvorena izložba portreta hrvatskih svetaca i blaženika obitelji Mareković kod dominikanaca na Peščenici

Izložba "Hrvatski sveci i blaženici u našem narodu" akademskih slikara kćeri i oca Kristine Mareković i Ivice Ivana Marekovića otvorena je na blagdan zaštitnika umjetnika dominikanca Blaženog Angelica u utorak 18. veljače 2020. u multimedijalnoj dvorani „Fr. Dominik Barać“ dominikanskoga samostana i župe bl. Augustina Kažotića na zagrebačkoj Peščenici.

Uime domaćina pozdravljene je okupio i izložbu na kraju otvorio prior dominikanskoga samostana fr. Marinko Zadro, izložbeni projekt

predstavio je rektor Nacionalnog svetišta sv. Josipa iz Karlovca mons. Antun Sente ml., a samu izložbu likovni kritičar Stanko Špoljarić. Govorio je i autor Ivica Ivan Mareković.

U glazbenom dijelu programa nastupio je župni zbor „Osvit“, a voditeljica programa bila je predsjednica Udruge za promicanje znamenitih Križevčana „Dr. Stjepan Kranjčić“ dr. Tanja Baran.

Otvorenju izložbe prethodilo je misno slavlje koje je predvodio župnik župe bl. Augustina Kažotića o. Marko Bijelić, a koncelebrirali su prof. dr. Anto Gavrić i mons. Antun Sente ml.

Izložbu su, koja će se moći razgledati tijekom korizme, organizirali Nacionalno svetište

sv. Josipa iz Karlovca, dominikanski samostan bl. Augustina Kažotića i Udruga za promicanje znamenitih Križevčana „Dr. Stjepan Kranjčić“.

Izložbeni projekt „Hrvatski sveci i blaženici u našem narodu“ započeo je u Križevcima 2009. godine za potrebe četverodnevne manifestacije Dana hrvatskih svetaca i blaženika. Uz domaćine Udrugu za promicanje znamenitih Križevčana „Dr. Stjepan Kranjčić“, predvodnica izložbe bila je Galerija „Laudato“ iz Zagreba predvođena direktoricom Ksenijom Abramović.

Pete je godine manifestacije, 2013., odlučeno da će se izložba nakon Križevaca postavljati u sredinama u kojima se na osobit način štuju hrvatski sveci i blaženici. Zahvaljujući potpori tadašnjega dominikanskog provincijala o. Ante Gavrića izložba je najprije stigla u Hrvatsku dominikansku provinciju, najprije u samostan na Peščenicu. Domaćinstva se prihvatio tadašnji prior samostana o. Zvonko Džankić, redovito baš na spomendan Blaženog Angelica 18. veljače.

Uz podršku je današnjega dominikanskog provincijala o. Slavka Sliškovića s domaćinstvom izložbe nastavio današnji prior na Peščenici o. Marinko Zadro. Zauzimanjem ranijeg provincijala o. Gavrića izložba je nekoliko godina postavljana i u Trogiru, rodnom gradu bl. Augustina Kažotića, a zahvaljujući o. Gavriću nekoliko godina i u sklopu Redovničkih dana u dominikanskom samostanu u Splitu, uz domaćinstvo priora

o. Luke Prcele i tadašnjega voditelja tamošnje likovne galerije o. Ivana Ike Mateljana.

Nakon primarne dominikanske podrške izložba je poslije organizirana i u drugim hrvatskim sredinama. Nakon deset godina suradnje Galerija „Laudato“, koja je u međuvremenu bila prerasla u televiziju, zahvalila se na predvođenju izložbenog projekta. Na poziv predsjednice Udruge „Dr. Stjepan Kranjčić“ dr. Tanje Baran od ove se jedanaeste godine Dana hrvatskih svetaca i blaženika organizacije izložbe prihvatile Nacionalno svetište sv. Josipa iz Karlovca, predvođeno rektorom mons. Senteom.

S novim je predvoditeljem izložba dobila još snažniji zamah pa je dosad postavljena u već devet hrvatskih gradova, a o važnosti i vrijednosti izložbe govori i podatak da su je dosad otvorila četvorica biskupa, nekoliko provincijala i rektora te dvojica gradonačelnika, a da je samo na otvorenju nazočilo oko tisuću posjetitelja.

I dok hod s izložbom portreta hrvatskih duhovnih velikana po Hrvatskoj i izvan hrvatskih granica obitelji Mareković još uvijek traje, organizatori pripremaju novu, dvanaestu izložbu koja će prvi put biti predstavljena na otvorenju 12. Dana hrvatskih svetaca i blaženika u četvrtak 28. svibnja 2020. u Križevcima, nakon čega će uslijediti novu put po Hrvatskoj s tom izložbom. Autorica će biti mlada akademска slikarica Eva Vukina.

Tanja Baran

RIM: Učitelj OP Gerard sestrama o posvećenom životu

Učitelj Reda fr. Gerard Timoner krajem prosinca održao je u Rimu predavanje o posvećenom životu na kojem su se okupile sestre dominikanke raznih kongregacija. Susret je održan u samostanu sv. Siksta starijeg, a nakon predavanja okupljeni su radost zajedništva podijelili za stolom u blagovalištu u kojem su andeli poslužili sv. Dominika i braću. Ovaj je samostan najstariji dominikanski samostan u Rimu i bio je dar pape Honorija II. nakon odobrenja Reda. Danas u samostanu žive i djeluju sestre Kongregacije

dominikanskih misionarki sv. Siksta, a bazična je obnovljena prošle godine.

OPCHANT: Gregorijanski koral na YouTubeu

U listopadu su dva mlada brata-studenta fr. Alexandre Frezzato iz Švicarske i fr. Stefan An-singer iz Nizozemske pokrenuli YouTube kanal na kojem pjevaju gregorijanske napjeve iz tradicije Reda. Kanal se zove OPChant i zamišljen kao pomoć pri učenju, jer za svaki otpjevani napjev postoji notni zapis u pdf formatu koji se može preuzeti. Braća prate tijek liturgijske godine te novi video objave svakog tjedna. Do sada njihov kanal ima preko 14 tisuća pretplatnika.

DJELATNOSTI DJEČJIH VRTIĆA

DV BLAŽENA HOZANA – ZAGREB: Duhovno-korizmeni susret za roditelje

U našemu vrtiću „Blažena Hozana“ 27. veljače 2020. održan je duhovno-korizmeni susret za roditelje. Voditelj susreta je bio vlc. Dražen Radigović, župnik u Kašini i voditelj zajednice Dobri Pastir.

Razveselila sam se kad sam vidjela plakat da će korizmenu duhovnu obnovu voditi upravo vlc. Dražen Radigović. Možda je razlog i taj

što me je vlc. Dražen prvi "upoznao" s Isusom kad sam još bila srednjoškolka kad je bio kapelan župe Krista Kralja. S obzirom da sam već od prije upoznata sa predavanjem vlc. Dražena znala sam da će termin od sat vremena biti izazov. Jako je brzo vrijeme prošlo jer je uistinu predavanje bilo prožeto s mnoštvom primjera iz stvarnog života i na taj način se sve bolje zapamtiti. Bilo je puno započetih i otvorenih tema o kojima bi se moglo pričati satima. Ono što je mene

osobno potaknulo je da zaista Bogu dajem više vremena. Umjesto TV-a, radia, mobitela, ostati u tišini i Gospodinu predati sve i dati mu svoje vrijeme. Samo tako će sve biti lakše kroz dan. Jako su mi ostale riječi kako se odnosimo jedni prema drugima i prema djeci. Životni tempo je takav da smo uvijek u nekim problemima i žurbi i ponekad se otresemo jedni na druge i na djecu ružnim riječima a to zaista boli i ostavlja posljedice za koje nismo ni svjesni. Trudit će se ne reagirati odmah impulzivno i brojati u sebi da me prvi val bijesa prođe. Djeca gledaju u nas odrasle i u nama vide uzor i preuzimaju obrazac ponašanja. Zaboravljamo da nas oni vide i kad mislimo da nas ne vide. Ako nam LJUBAV prema bližnjemu bude više u mislima i djelima i naša djeca će se tako ponašati.

Vjerujem da nećemo čekati slijedeću korizmu da ponovno imamo priliku slušati ovakvo predavanje koje će nas potaknuti na pozitivne promjene u našim životima i obiteljima.

Nikolina Augustinović, mama

DV BLAŽENA HOZANA – ŠIBENIK: Duhovna obnova za roditelje

U Katoličkoj osnovnoj školi održana je duhovna obnova za roditelje djece našeg vrtića. Voditelj je bio fr. Marko Dokoza. Tema je bila "Božji zahvat u tvoj život- primjer Josipa Egipatskog".

Odazvalo se četrdesetak roditelja. Obnova je započela predavanjem u kojem je voditelj po primjeru Josipa Egipatskog, povezao njegov i

naš život istaknuvši kako svakome Bog daruje poseban dar, ali treba biti strpljiv i kroz razne životne poteškoće doći do potpunog predanja Bogu, jer tada Bog djeluje i proslavlja se u našem životu, tada naš život postaje spasenjski za druge. Nakon predavanja roditelji su imali priliku za isповijed. Vrhunac dana bio je sv. misa u kojoj su roditelji sudjelovali sviranjem, pjesmom, čitanjem! Susret je završen zajedničkim ručkom na kojem su se roditeljima pridružila i djeca, njih dvadesetak, koja su za vrijeme duhovne obnove boravila u vrtiću. Roditelji su poželjeli da se ovakvi susreti organiziraju i češće.

DV ANĐELI ČUVARI – KORČULA: Korizmene aktivnosti

Vrijeme korizme u našem vrtiću započeli smo aktivnostima kojima kod djeteta potičemo rast u ljubavi i suočećanju prema bližnjima i prema Bogu. Promatrajući i otkrivajući proljetno buđenje, promatramo i uživljavamo se u prispolobu o Dobrom pastiru, milosrdnom Samarijanцу, kroz likovne, stvaralačke, scenske, glazbene i motoričke aktivnosti.

Neraspadnuto tijelo bl. Ozane Kotorske (1493. – 1565.)

Neraspadnuto tijelo prve hrvatske blaženice, rekluze i dominikanske trećoredice Ozane Kotorske, koje se danas čuva u zbornoj crkvi sv. Marije u Kotoru, doživjelo je od njezina pogreba do danas ukupno šesnaest prijenosa, ne računajući nekoliko presvlačenja tijela koje je potom bilo vraćeno u isti sarkofag i na isto mjesto. Neki od tih prijenosa podrazumijevali su premještanje tijela na drugo mjesto u istoj crkvi, u drugu crkvu, ili čak u drugi grad i državu. Pojedini prijenosi poznati su tek posredno, o nekim su se sačuvali oskudni podaci, dok za pojedine prijenose i rekognicije posmrtnih ostataka postoje službeni zapisnici te pisana sjećanja sudionika i očevidaca. U okviru govora o Ozaninu štovanju, o tome su u njezinim biografijama sažeto pisali kotorski svećenik Niko Luković¹ i talijanski dominikanac Inocent Taurisano,² a hvarski dominikanac Antonin Zaninović jedini je toj tematiki posvetio zasebni feljton. No, kako je taj feljton nastao 1930., obuhvaća samo prijenose

koji su obavljeni do tada i najavljuje prijenos koji će biti obavljen te godine.³ Osim toga, Zaninovićev opis dotadašnjih prijenosa također je sažet, pa stoga ovdje na temelju relevantne literature i izvornih dokumenata donosim detaljne podatke o prijenosima do 1930. te opisujem prijenose i rekongicije Ozanina tijela koji su uslijedili od 1930. do danas. Također napominjem kako ni jedan od navedenih autora ne spominje da je Ozanino tijelo ubrzo nakon smrti bilo preneseno u samostansku crkvu kotorskih dominikanaca i potom vraćeno u crkvu sv. Pavla, što ovdje iznosimo prema svjedočanstvu anonimnog Kotoranina, Ozanina suvremenika i jednog na dvaju njezinih prvih životopisaca. Cilj je ovoga članka prvi put na jednom mjestu opisati sve prijenose i rekognicije neraspadnutoga tijela prve hrvatske blaženice.

Članak, uz izmjene i dopune, prenosimo iz revije *Dubrovnik*, br. 2/2016., str. 83-96:

1 Usp. Niko LUKOVIĆ: *Blažena Ozana Kotorka. Jubilarno izdanje povodom 400. godišnjice smrti (1565-1965)*. Kotor 1965.

2 Usp. Inocent TAURISANO: *Blažena Hozana Kotorka – dominikanka (1493-1565)*. Zagreb 1965.

3 Usp. Antonin ZANINOVIĆ: *Prijenos mrtvih ostataka Bl. Hozane*. U: *Hrvatska straža*, II (1930) 148, 1. VII., str. 5.

Prva hrvatska blaženica⁴

Buduća blaženica, krsnim imenom Kata Kosić, rođena je 1493. u brdima iznad Kotora, u obitelji pravoslavne vjeroispovijesti. Predaja kaže da je kao pastirica imala viđenja koja su je potaknula na savršeniji kršćanski život. Godine 1507. došla je u Kotor i potom radila kao služavka u plemićkoj obitelji Buća, gdje je primila temeljitu vjersku poduku. Slušajući na Veliki petak u katedrali propovijed o muci Kristovoj, odlučila je provoditi pokornički život kao rekluz-a (zazidana djevica) pa se, dopuštenjem kotor-skoga biskupa Tripuna Bisnatija, 1514. nastanila u ćeliji uz crkvicu sv. Bartula i postala dominikanska trećoredica. Tom je prigodom uzela ime Ozana u čast dominikanki bl. Ozani iz Mantove. Nakon što joj je ćelija oštećena u potresu, 1521. preselila se u drugu uz crkvu sv. Pavla, koja je pripadala samostanu klauzurnih sestara dominikanki. Ondje se oko Ozane okupilo nekoliko uglavnog plemićkih djevojaka, kojima je general Dominikanskoga reda 1547. dopustio nositi bijeli škapular i uživati povlastice inače rezervirane za klauzurne dominikanke. Kako je njezino ime pogreškom bilo ispušteno iz toga dokumen-ta, generalni vikar Reda Stjepan Usodimare 1. svibnja 1548. i Ozani je podijelio istu povlasticu.

Ozana je osobito štovala muku Kristovu i bila pobožna prema dušama u čistilištu, imala je mi-stična viđenja i dar proroštva, bavila se izradom crkvenoga ruha (u riznici kotorske katedrale čuva se tjelesnik što ga je izvezla), a uzdržava-la se prinosima vjernika. Sugrađani svih slojeva preporučivali su joj se u molitve, nazivali su je učiteljicom mistike i trubljom Duha Svetoga jer je mnogima dijelila korisne savjete te djevicom miriteljicom i andelom mira zbog posredovanja među zavađenim stranama. Najstariji životopisci

Naslikala s. Elvira Hrženjak u Korčuli (1966.?)

spominju brojna čudesa koja su se dogodila po njezinim molitvama, među kojima i obranu Kotora od turske flote pod zapovjedništvom admirala Hajrudina Barbarose u kolovozu 1539. Preminula je 27. travnja 1565. Smatrajući je svecicom, vjernici su joj nakon smrti iskazivali što-vanje, pa su je gradske vlasti 1665. uvrstile među nebeske zaštitnike Kotora, a 1685. uputile su molbu Svetoj Stolici da ju se proglaši blaženom te je u tu svrhu bio pokrenut kanonski postupak. Na poticaj o. Andjela Marije Miškova postupak je ponovno proveden u Kotoru od 1905. do 1907. Sveta kongregacija za obrede je 20. prosinca 1927. potvrdila njezino štovanje od pamтивјекa, što je papa Pio XI. sljedećega dana odobrio. Time je Ozana beatificirana te je postala prva hrvatska blaženica. Kako je štuju i pravoslavci, koji tako-đer rado dolaze moliti na njezin grob, Ozanino je štovanje poprimilo ekumenski značaj.

⁴ Životopisne podatke o bl. Ozani i njezinu štovanju donosim prema: Marijan BIŠKUP: *Blažena Ozana Kotorska (1493.-1565.)*. Zagreb 2007.; N. LUKOVIĆ: *Blažena Ozana Kotorka*; Ivo MATKOVIĆ: Život blažene Hosanne Kotorkinje, trećoredice dominikanke. Zagreb 1888.; Serafino RAZZI: *Vita della Reverenda Serva di Dio, la Madre Suor Ossanna da Cattaro, dell' Ordine di San Domenico*. In Firenze 1592.; I. TAURISANO: *Blažena Hozana Kotorka*.

Od Ozanine smrti do prijenosa njezina tijela u Dubrovnik

Dok su joj čitali o muci Kristovoj iz Ivanova Evanđelja, poljubivši raspelo koje je držala u rukama, Ozana je podigla oči prema nebu te s blagim osmjehom na licu preminula 27. travnja 1565. u svojoj čeliji uz crkvu sv. Pavla. Bila je u 72. godini života, od čega je 51 provela kao rekluzu. Dominikanske trećoredice su tijelo svoje sestre priredile za pokop te su ga položile na pod čelije u kojoj je živjela i čiji je prozorčić gledao u unutrašnjost crkve sv. Pavla. Prozorčić su otvorile, pa su Kotorani kroz njega mogli vidjeti pokojnicu. Vjernici iz svih društvenih slojeva i staleža kroz dva dana i jednu noć dolazili su joj izraziti počast. Pozivajući se na izjave njezinih suvremenika, najstariji Ozanini životopisci tvrde da je njezino tijelo poslije smrti izgledalo tako lijepo da se nisu mogle opaziti nikakve posljedice pokorničkog života, posta i trapljenja. Isti životopisci tvrde i da se uz njezin odar ne prestano osjećao ugodan miris. Dva dana poslije Ozanine smrti, Kotorani su njezino tijelo u svečanoj pogrebnoj povorci, koju je predvodio biskup Luka Bisanti, nosili glavnim gradskim ulicama i donijeli ga u crkvu sv. Pavla. Tu je i pokopano, nedvojbeno u grobnici klauzurnih sestara dominikanki kojima je ta crkva i pripadala.⁵ Ozanin suvremenik i njezin prvi životopisac, čije ime nije poznato, tvrdi da je Ozanino tijelo pokopano u noći s 29. na 30. travnja.⁶

Dva mjeseca poslije Ozanine smrti, preminula je neka dominikanka u samostanu sv. Pavla pa je otvoren grob u koji je bilo pokopano Ozanino tijelo, kako bi se u njega položilo i tijelo netom preminule redovnice. Na iznenadenje prisutnih, Ozanino tijelo ne samo da nije pokazivalo znakovе raspadanja, nego se od njega širio ugodan miomiris. Stoga je na lice mjesta pozvan katarski biskup Luka Bisanti. On je naredio da se

Ozanino tijelo izvadi iz groba i položi u drveni lijes, koji je potom postavljen s desne strane oltara sv. Pavla. Tom prvom prijenosu njezina tijela biskup Bisanti osobno je nazočio i održao prigodnu propovijed.⁷

Po svemu sudeći, Ozanino je tijelo ubrzo doživjelo drugi prijenos, ali o njemu nema ništa zabilježeno, pa čak ni godina kad se zbio. Nai-me, već spomenuti prvi Ozanin anonimni životopisac piše: "Sada pak njezino tijelo počiva u crkvi sv. Nikole, kojoj braća propovjedaoci služe, što se tamo može vidjeti."⁸

Nažalost, kako nije poznata godina kad je anonimni Kotoranin sastavio prvi Ozanin životopis, ne zna se ni kad je njezino tijelo preneseno u samostansku crkvu braće dominikanaca, kao ni razlog zbog kojega se to dogodilo. Također je nepoznato kad se zbio treći prijenos Ozanina tijela, kojim je ono vraćeno u crkvu sv. Pavla. Svakako, to se dogodilo prije korizme 1589., jer se tijelo u to doba sigurno ponovo nalazilo u crkvi sv. Pavla, kako svjedoči talijanski dominikanac Serafino Razzi, koji je te godine stigao u Kotor kao korizmeni propovjednik. Saznavši da se u gradu iskazuje štovanje nekoj dominikanskoj trećoredici i da se njezino neraspadnuto tijelo čuva u crkvi sv. Pavla, Razzi je odlučio istražiti njezin život. U tu je svrhu razgovarao s brojnim Kotoranima, uključujući i jednu dominikanku koja je nekoć kao trećoredica živjela s Ozanom. Pohodivši neraspadnuto tijelo, stekao je dojam da se ono ne čuva kako dolikuje njezinu svetom životu. Stoga je potaknuo vjernike, posebno u svojim propovijedima, da prikupe milodare za ljepši lijes. Vjernici su ga poslušali pa je biskup Jeronim Buća, u prisustvu providura Jurja Pisanića, brojnog svećenstva i puka, otvorio lijes u kojem se tijelo čuvalo i osvjedočio se da je još uvijek skupa s odjećom potpuno neraspadnuto. Tijelo je potom presvučeno, premješteno u novi lijes i svečano preneseno u malu kapelu, koja je napravljena s desne strane crkve sv. Pavla, na

5 Usp.: N. LUKOVIĆ: *Blažena Ozana Kotorka*, str. 78-79; S. RAZZI: *Vita della Reverenda Serva di Dio*, str. 52-53; I. TAURISANO: *Blažena Hozana Kotorka*, str. 165-174.

6 Usp. *Ozana Kotorska, dominikanka. Životopis bl. Ozane iz pera nepoznatog Kotoranina, suvremenika naše blaženice*. U: *Blaženi Augustin Kažotić*, XL (2007) 35, str. 63.

7 Usp.: N. LUKOVIĆ: *Blažena Ozana Kotorka*, str. 80; S. RAZZI: *Vita della Reverenda Serva di Dio*, str. 53; I. TAURISANO: *Blažena Hozana Kotorka*, str. 176.

8 *Ozana Kotorska, dominikanka*, str. 63.

mjestu gdje se nalazila čelija u kojoj je Ozana nekoć živjela.⁹ To je bio četvrti prijenos njezina tijela, kojega su raniji autori smatrali drugim po redu jer nisu zapazili svjedočanstvo anomimnoga Kotoranina na koje smo se gore pozvali, pa stoga nisu u prijenose uračunali premještanje tijela u crkvu sv. Nikole i povratak u crkvu sv. Pavla.

Prijenos u Dubrovnik i povratak u Kotor

Peti prijenos Ozanina tijela zbio se 1619., trideset godina nakon što je bilo položeno u spomenutu kapelu. No tog puta tijelo je odnijeto iz Kotora, preko granica današnje Crne Gore, u Dubrovnik. Razlog za taj prijenos bilo je nekoliko potresa koji su se te godine osjetili u Kotoru. Poput brojnih svojih sugrađana, uslijed tih potresa dominikanke su napustile Kotor i sklonile se u Dubrovnik, gdje su oko dva mjeseca stanovalle u jednoj kući uz samostan braće dominikanaca. Kao najveće blago, u drvenom su sanduku donijele sa sobom Ozanino tijelo te su ga smjestile u rečenu kuću, ali su ih braća dominikanci zamolili da tijelo prenesu u njihovu sakristiju. Sestre su ih poslušale i šesti put obavile prijenos tijela, ali im prior dubrovačkih dominikanaca nije htio vratiti Ozanino tijelo kada su se dominikanke odlučile vratiti u Kotor. Zbog toga su se sestre obratile vrhovnoj upravi Dominikanskoga reda, koja je naredila dubrovačkim dominikancima da vrate Ozanino tijelo kotorskim dominikankama. Prije nego su to učinili, dominikanci su odvojili stopala s Ozanina tijela kako bi ih zadržali kao relikvije. Sestre je ražalostio taj čin, ali ipak nisu prosjedovale kako ne bi ostavile dojam nezahvalnosti za iskazana dobročinstva. Tješila ih je činjenica da su dominikanci pohranili stopala u srebrnu kutiju, koju je zapečatio svojim pečatom stonski biskup Ambroz Gučetić, ranije i sam dominikanc. On je zapečatio i sanduk u kojem su sestre donijele Ozanino tijelo. No opazilo se kako

PRIJENOS OZANINA TIJELA 6. VII. 1930.

tijelo na nekim djelovima, osobito na glavi, nije više onako dobro očuvano kao prije prijenosa u Dubrovnik.¹⁰

Vrativši se u Kotor, dominikanke su dopustile da Ozanino tijelo bude jedan dan izloženo na štovanje vjernika u crkvi braće dominikanaca sv. Nikole. Nakon toga je kotorski biskup došao u crkvu sv. Nikole, utvrđio vjerodostojnost biskupske pečata na sanduku i priloženih dokumenata te poveo sestre u njihov samostan sv. Pavla. Tada je i Ozanino tijelo vraćeno u kapelu uz crkvu sv. Pavla, gdje se nalazilo prije prijenosa u Dubrovnik. Nakon tog prijenosa, sedmoga po redu, tijelo nije premještano nešto više od pola stoljeća.¹¹

9 S. RAZZI: *Vita della Reverenda Serva di Dio*, str. 53-54.

10 Usp.: N. LUKOVIĆ: *Blažena Ozana Kotorka*, str. 85; I. TAURISANO: *Blažena Hozana Kotorka*, str. 177-178; A. ZANINOVIC: *Prijenos mrtvih ostanaka Bl. Hozane*, str. 5.

11 Usp. I. TAURISANO: *Blažena Hozana Kotorka*, str. 177-178.

Na oltaru obraćenja sv. Pavla

U drugoj polovici 1675. kotorski plemić Melhior Teta dao je podignuti u crkvi sv. Pavla novi svečev oltar, ispod čije mense je napravljeno mjesto za sarkofaga s Ozanim tijelom. No, prije nego li tamo prenijeto, dominikanski provincijal savjetovao se s kotorskim biskupom i svećenstvom smije li se njezino tijelo položiti na oltar budući da Ozana nije službeno kanonizirana ni beatificirana. Nakon detaljnog ispitivanja i promišljanja te uzimajući u obzir štovanje koje joj se iskazuje od njezine smrti, odlučeno je da smije. Stoga je 25. siječnja 1676. obavljen osmi prijenos Ozanina tijela, kojemu su, uz ostali kler, prisustvovali kotorski biskup Ivan Antun Zborovčić, korčulanski biskup Nikola Španić, stonski biskup Petar Luccari, provincijal Dalmatinske dominikanske provincije Šimun Pieritić, vikar Dubrovačke dominikanske kongregacije Vinko Gašparin te priori dominikanskih samostana u Kotoru i Hvaru. Kad je sanduk s Ozanim tijelom otvoren, prisutni su uočili da ono

nije u tako dobrom stanju kao ranije, nego se uglavnom svelo na kosti prekrivene sasušenom kožom, a odjeća u kojoj se nalazilo bila je jako uništena. Stoga je prijenos odgođen do večeri, a u međuvremenu su dominikanke u prisutnosti biskupskega vikara, njegova tajnika te priora dominikanskih samostana u Kotoru i Hvaru presvukle tijelo u novi habit.¹²

Ozanino je tijelo prije prijenosa postavljeno na urešenu nosiljku u crkvi sv. Pavla, gdje je tog dana pjevana svečana večernja služba u čast obraćenja sv. Pavla. Potom su braća dominikanci nosili tijelo, a četiri kotorska plemića baldahin iznad njega. U svečanoj povorci pratili su ih rečeni biskupi u liturgijskoj odjeći, svećenici, redovnici, predstavnici civilnih vlasti, članovi kotorskih bratovština i mnoštvo puka iz grada i okolice s bakljama i svjećama. Kad je procesija stigla do morske obale, krenula je u katedralu sv. Tripuna, gdje je tijelo položeno na podnožje glavnog oltara, a jedan benediktinac mljetske

12 Usp. *Isto*, str. 178-179.

OZANINO TIJELO NAKON POLAGANJA U NOVI SARKOFAG 1930.

DOMINIKANCI I DOMINIKANKE SUDJELUJU U PRIJENOSU OZANINA TIJELA 6. VII. 1930.

kongregacije održao je na hrvatskom jeziku govor u kojemu je istaknuo Ozanine kreposti i njezinu zaštitu nad Kotorom. Potom je povorka dopratila tijelo u crkvu sv. Pavla, gdje su biskupi i vikar Dubrovačke dominikanske kongregacije podignuli tijelo s nosiljke i položili ga na pripremljeno mjesto ispod mense oltara sv. Pavla. Novi ljes u kojega je Ozanino tijelo položeno zatvoren je staklenim poklopcem i zaključan s dva ključa, a vjernici su ga mogli vidjeti nekoliko puta godišnje, posebno na blagdan obraćenja sv. Pavla, kad se micao poklopac koji ga je zaklanjao.¹³ To potvrđuju Daniele Farlati i Jacobo Coleti koji u osmom svesku znamenitog djela *Illyricum sacrum* pišu da Ozanino "časno tijelo mogu štovatelji vidjeti kroz prozirno kristalno staklo koje je pod poklopcem." No Farlati i Coleti otkrivaju još nekoliko detalja pišući da je neraspadnuto tijelo "zatvoreno u mramorni ljes s pozlaćenim mjedenim poklopcem, na kojem je napisano: Ovdje sahranjenim smrtnim ostacima blažene Ozane."¹⁴

13 Usp. *Isto*, str. 178-180.

14 Daniele FARLATI i Jacobo COLETI: *Illyricum sacrum*, 6. Venetiis 1800., str. 493.

Nakon osmoga prijenosa iz 1675. Ozanino je tijelo nekoliko puta bilo preobučeno. Povijesna vredna svjedoče i da je 26. studenoga 1796. nakon preoblačenja bilo donijeto do vrata koja iz crkve vode u samostan sv. Pavla kako bi ga klauzurne dominikanke mogle poljubiti, što im je inače zbog strogog obdržavanja klauzure bilo nemoguće. Potom je osam dana bilo izloženo na oltaru sv. Pavla da mu i vjernički puk može iskazati štovanje.¹⁵

Prijenos u zbornu crkvu sv. Marije

Ni dominikanke ni kotorski puk nisu pomisljali da bi se Ozanino tijelo prenijelo u neku drugu kotorskiju crkvu i tamo smjestilo, no pošto su 1807. francuske okupacijske vlasti ukinule samostan sv. Pavla klauzurnih sestara dominikanki, sestre su se morale razići svojim kućama. Prije nego je do toga došlo, kako Ozanino tijelo ne bi ostalo nezaštićeno u oduzetoj crkvi određenoj za vojno skladište, u dogовору s biskupom

15 Usp. I. TAURISANO: *Blažena Hozana Kotorka*, str. 185.

Markom Antunom Gregorinom potajno su ga u noći 13. listopada 1807. izvadile iz lijesa, premjestile u svilom obložen novi lijes i prenijele u sobicu iznad sakristije zborne crkve sv. Marije. Tu je ostalo sve dok u tu crkvu, ponajviše zalašnjem njezina upravitelja don Petra Sporenija, nisu preneseni mensa i stepenice s oltara sv. Pavla iz svečeve crkve te mramorni stupovi s oltara sv. Barbare iz crkve sv. Nikole. Od tih dijelova uređen je oltar obraćenja sv. Pavla u zbornoj crkvi sv. Marije, pa je 1809. lijes s Ozaninim tijelom postavljen ispod mense toga oltara.¹⁶

Prijenos iz 1809., deseti po redu, nije bio najbolje rješenje jer je lijes s Ozaninim tijelom bio postavljen ispod mense pobočnoga oltara obraćenja sv. Pavla, gdje je uvelike probijala vlag. Kako tijelo u takvim uvjetima ne bi propalo, don Petar Sporeni odlučio ga je premjestiti na prikladnije mjesto, što je bila i želja brojnih Ozaninih štovatelja. Stoga je 5. svibnja 1815. obavljen jedanaesti prijenos Ozanina tijela. Prema naredbi biskupa Gregorine, biskupski kancelar Dominik Tevesi je u prisustvu don Petra Sporenija, sakristana Petra Carli Coltronija i liječnika Petra Capponija otpečatio i otvorio lijes te izvršio rekogniciju Ozanina tijela. Ustanovljeno je da je habit zbog vlage popljesnivio i mijestimično istrunuo, dok samo tijelo nije pretrpilo oštećenja, nego je bilo očuvano i gipko kao i ranije. Potom su dominikanke Jacinta Milat i Tomazina Vraćen iz bivšega samostana sv. Pavla preobukle tijelo, koje je zatim položeno u novi lijes kojega je don Petar Sporeni prethodno naručio iz Venecije. Lijes je zatvoren mjedenim pozlaćenim poklopcem iz 17. st., koji je pripadao niši oltara sv. Pavla, te postavljen ne ispod olтарne mense kao ranije, nego na oltar obraćenja sv. Pavla. Na lijes je postavljeno latinski natpis: *Divae Osannaе sacrис exuviis hic conditis.* (Svetim ostacima blažene Ozane ovdje sahranjenima.) No, nedugo nakon prijenosa biskup Gregorina posumnjao je da nije bio ovlašten postaviti sarkofag s tijelom na oltar jer Ozana nije bila službeno beatificirana,

Prijenos Ozanina tijela u katedralu 24. travnja 1977.

pa se obratio za tumačenje Svetoj Stolici, odakle su mu potvrdili kako nema zapreka za postavljanje tijela na oltar. Tako je tijelo na oltaru obraćenja sv. Pavla dočekalo Ozaninu beatifikaciju i ostalo tamo do 1963. U međuvremenu je biskup Marko Kaloderia 1856. izvršio novu rekogniciju. Dao je preobući Ozanino tijelo i ustanovio da je jedan njegov dio potpuno očuvan i gipak.¹⁷

Rekognicija Ozanina tijela iz 1905.

U istražnom dijelu kauze za Ozaninu beatifikaciju kotorski biskup Franjo Uccellini Tice imenovao je 18. srpnja 1905. članove sudišta u kauzi te 22. srpnja u biskupskoj palači u Kotoru svečano otvorio javnu raspravu koja je potrajala do 19.

¹⁶ Usp.: N. LUKOVIĆ: *Blažena Ozana Kotorka*, str. 81-82; I. TAURISANO: *Blažena Hozana Kotorka*, str. 180-181; A. ZANINOVIC: *Prijenos mrtvih ostataka Bl. Hozane*, str. 5.

¹⁷ Usp.: Anton BELAN: *Blažena Ozana*. U: *Hrvatski glasnik*, X (2012) 85, str. 52; N. LUKOVIĆ: *Blažena Ozana Kotorka*, str. 82; I. TAURISANO: *Blažena Hozana Kotorka*, str. 181; A. ZANINOVIC: *Prijenos mrtvih ostataka Bl. Hozane*, str. 5.

listopada, a održana je u ukupno 13 sjednica.¹⁸ U dvanaestoj sjednici, 17. kolovoza 1905., izvršena je službena rekognicija Ozanina tijela. Tom su činu prisustvovali: prepošt kotorskoga stolnog Kaptola, biskupski provikar i ovlašteni sudac u kauzi Bernard Brničević, dominikanski provincial i postulator kauze Andeo Marija Miškov, župnik Škaljara i promicatelj pravde u kauzi Marko Vučković, kancelar biskupske kurije, župnik u Dobroti i bilježnik u kauzi Antun Milošević, ravnatelj kotorskog biskupijskog sjemeništa i sudac u kauzi Ivo Stjepčević, kanonik kotorske stolne crkve i čuvar Ozaninih relikvija Ivan Radimiri, dominikanac i svjedok u kauzi Franjo Ksaver Foucher, dominikanac Antonin Zaninović, svjedoci u kauzi Josip Nadali i Josip Businello, rizničar kotorske stolne i zborne crkve Lovro Jakičević te mnoštvo katolika i pravoslavaca.¹⁹

Drveni sarkofag s Ozaninim tijelom na Miškovljev je zahtjev podignut s oltara obraćenja sv. Pavla i položen na pripravljeni stol te ga je čuvar relikvija Ivan Radimiri dvama ključevima otključao i odstranio mјedeni poklopac, a potom su sudci pregledali pečate kojima je sarkofag 1856. zapečatio biskup Marko Kalodera. O. Miškov je osobno razlomio pečate, uklonio stakleni poklopac i s velikim pјjetetom poljubio Ozanine ruke. Nakon toga je uz pomoć subraće Franje Ksavera Fouchera i Antonina Zaninovića svukao s Ozanina tijela stari habit. Uočili su pri tom da je tijelo omotano bijelim povojima, ruke su prekrižene na grudima i gipke u zglobovima, na čelu i dijelu lica nedostaje koža, oči su potpuno nestale, nos je usahnuo, a iza zatvorenih usta vide se očuvani gornji i donji zubi. Ispod povoja je na čitavom tijelu sačuvana koža, u najboljem su stanju ruke na kojima su očuvani čak i nokti, tijelo se čvrsto drži u svim zglobovima, a na pojedinim njegovim dijelovima sačuvana

je i mumificirana muskulatura. Zanimljivo je da u zapisniku rekognicije stoji kako se ne zna gdje su nestala Ozanina stopala, premda su ona, kako smo vidjeli, nekoć bila ostala u posebnom relikvijaru kod dubrovačkih dominikanaca.²⁰

Kad je završio pregled tijela, Miškov ga je podignuo iz sarkofaga kako bi ga svi prisutni mogli vidjeti, a potom je sa subraćom Foucherom i Zaninovićem obukao Ozanino tijelo u novi svileni habit kojega su izradile dominikanke u Korčuli. Njima je ujedno poklonjen habit u kojega je Ozanino tijelo dotad bilo obučeno, osim jednoga dijela tunike koji je ostao u Kotoru kako bi se njegovi djelići mogli dijeliti vjernicima. Oko Ozaninih ruku Miškov je stavio madreperlenu krunicu. Na koncu su prisutni svećenici, redovnice i vjernici, uključujući brojne pravoslavce, pristupili Ozaninu tijelu, poljubili joj ruke te svojim krunicama dotali dijelove njezina tijela. Sarkofag je potom zaključan i zapečaćen biskupskim pečatima. Time je završena službena rekognicija Ozanina tijela, izvršena zbog potreba kauze za njezinu beatifikaciju.²¹

Prijenos u novi sarkofag i procesije iz 1930.

Kauza za Ozaninu beatifikaciju dovršen je u svibnju 1907. te su svi odnosni spisi poslani mjerodavnoj kongregaciji u Rimu. Narednih godina o. Miškov se trudio ubrzati stvari, no Prvi svjetski rat sve je usporio pa je beatifikacija pričekala do 21. prosinca 1927.²² U Kotoru taj čin nije bio odmah svećano proslavljen, nego poslije tri godine, nakon što je dovršena obnova zborne crkve sv. Marije u kojoj se čuvalo tijelo prve hrvatske blaženice.²³ Prethodno je kipar Antun

20 Usp. *Isto*, str. 15-17.

21 Usp.: *Catharensis seu Ordinis Praedicatorum Confirmationis Cultus ab Immemorabili Tempore Praestiti Servae Dei Hosanna de Catharo Vergini Tertii Ordinis S. Dominici Beatae vel Sanctae Nuncupatae: Summarium super dubio*. Romae s.a.; *Crkvena istraga o štovanju Bl. Hozane crnogorkinje u Kotoru*. U: *Gospina krunica*, XI (1905) 9, str. 255-256.

22 Usp. Ivan ARMANDA: *Rad o. Andela Marije Miškova na promicanju štovanja Ozane Kotorske*. U: *Ave Maria*, XXXI (2013) 2, str. 79-82.

23 Usp.: Pavao BUTORAC: *Obnova Koledate*. U: *Hrvatska straža*, II (1930) 148, 1. VII., str. 4; Augustin PAVLOVIĆ: *Učešće*

18 Usp.: *Catharensis seu Ordinis Praedicatorum Confirmationis Cultus ab Immemorabili Tempore Praestiti Servae Dei Hosanna de Catharo Vergini Tertii Ordinis S. Dominici Beatae vel Sanctae Nuncupatae: Summarium super dubio*. Romae s.a.; *Crkvena istraga o štovanju Bl. Hozane crnogorkinje u Kotoru*. U: *Gospina krunica*, XI (1905) 9, str. 255-256.

19 Usp. Andeo Marija MIŠKOV: *Actum u Sbornoj crkvi S. Marije u Kotoru dneva XVII Kolovoza g. g. 1905. u 11 sati prp. U: Ave Maria*, XIII (1983) 1, str. 14-15.

Sestre i braća u Kotoru, 2000.

Augustinčić 1929. izradio za čuvanje Ozanina tijela novi sarkofag od posrebrene bronce. Na prednjoj strani sarkofaga, koja se može ukloniti kako bi vjernici kroz staklo vidjeli neraspadnuto tijelo, nalaze se tri reljefna prikaza događaja iz Ozanina života i njezinih najpoznatijih čuda. Lijevi reljef prikazuje Ozanu kako iz pregače dijeli kruh siromasima, a kada joj se približi plemić u čijem je domu bila služavka, kruh se u pregači pretvara u cvijeće. Na desnom reljefu prikazana je zgoda kad Ozana u ribi pronalazi prsten svoga gospodara, koji ga je bacio u more kako bi iskušao njezino poštjenje i iskrenost, a središnji reljef prikazuje zgodu iz Ozanine mladosti kad joj se, dok je čuvala stado ovaca u crnogorskim brdima, ukazao raspeti Krist. Po jedan reljef nalazi se na bočnim stranama sarkofaga, pri čemu desni bočni reljef prikazuje Kotorane kako donose darove Ozani u njezinu čeliju, a lijevi bočni reljef prikazuje Ozanu kako izmiruje zavađene sugrađane simboličnim stiskom ruke. Na poklopcu sarkofaga nalazi se kerubin sklopljenih ruku i krila u klečećem molitvenom položaju. Sarkofag počiva na četiri noge na kojima je reljefno prikazana po jedna ovčica, dug je 145 cm, a visok 36 cm (s anđelom 70 cm).²⁴

U novi sarkofag Ozanino je tijelo položeno 24. lipnja 1930. u prisustvu kotorskoga biskupa Frane Uccellinija Ticea i stolnoga Kapitola sv. Tripuna te liječnika dr. Vicka Galvanija,

našeg Reda u postupku za beatifikaciju bl. Ozane Kotorske i u prvoj njenoj proslavi. U: *Vjesnik Hrvatske dominikanske provincije*, XIV (1977) 37-38, str. 32.

²⁴ Usp.: Frane COTA: *Novo djelo kipara Augustinčića*. U: *Hrvatska straža*, II (1930) 148, I. VII., str. 6; N. LUKOVIĆ: *Blažena Ozana Kotorka*, str. 120-121.

dr. Josipa Korlaeta i dr. Filipa Lazarevića. Tom je prigodom obavljena kanonska rekognicija Ozanina tijela koje je, kako svjedoče rečeni liječnici, kostur prekriven osušenom kožom. Uočeno je da su na tijelu dobro očuvani prednji zubi iza kojih se vidi mumificirani jezik, ruke su jako dobro očuvane i gibljive u zglobovima, baš kao i prsti s noktima. Općenito je uočeno da se tijelo čvrsto drži u svim zglobovima, a na pojedinim njegovim dijelovima očuvana je i mumificirana muskulatura. Liječnici su zabilježili da je čak i svileni habit u kojemu se tijelo nalazilo bio potpuno očuvan.²⁵

Premješteno u novi sarkofag, Ozanino je tijelo 3. srpnja 1930. u 18 sati u procesiji preneseno iz zborne crkve sv. Marije u katedralu sv. Tripuna. Procesiju je predvodio kotorski biskup Franjo Uccellini Tice, a sudjelovali su splitski biskup Kvirin Klement Bonefačić, hvarska biskup Miho Pušić, križevački vladika Dionizije Njaradi, dominikanski provincijal Andželko Orlandini, delegat beogradskog nadbiskupa fra Petar Vlašić, općinski načelnik Petar Kamber, stotinjak svećenika i redovnika, više redovnica te mnoštvo vjernika. Nakon dolaska u katedralu tijelo je položeno na posebno pripravljenom oltaru u njezinu središtu, a prigodnu je propovijed održao don Niko Luković.²⁶

Tijelo je ostalo u katedrali do 6. srpnja kad je u svečanoj povorci nošeno gradom te iznijeto kroz glavna gradska vrata, da bi potom bilo ponovo unijeto u grad kroz druga vrata, kroz koja je Ozana kao pastirica prvi put došla u Kotor. Potom je procesija proslijedila u zbornu crkvu sv. Marije, gdje je tijelo u Augustinčićevu sarkofagu položeno na oltar obraćenja sv. Pavla. Procesiju je predvodio zagrebački nadbiskup Antun Bauer, a osim njega sudjelovali su papinski nunciju u Kraljevini Jugoslaviji Hermengildo Pellegrinetti, kotorski biskup Franjo Uccellini Tice, barski nadbiskup i primas Srbije Nikola Dobrečić, dubrovački biskup Josip Marija Carević, splitski

²⁵ Usp. N. LUKOVIĆ: *Blažena Ozana Kotorka*, str. 92, 132 – 133.

²⁶ Usp.: *Program proslave Bl. Ozane Kotorke*. U: *List Dubrovačke biskupije*, XXX (1930) 7, str. 59-60; *Veličanstveno slavlje Bl. Ozane u Kotoru*. U: *Ibid.*, str. 63.

biskup Kvirin Klement Bonefačić, hvarski biskup Miho Pušić, šibenski biskup Jeronim Mileta, križevački vladika Dionizije Njaradi, general Reda franjevaca samostanskih trećoredaca Arnaldo Rigo, komandant Boke Kotorske general Pantelija Đukić kao zastupnik kralja Aleksandra I. Karađorđevića, ban Zetske banovine general Krsta Smiljanić, kotorski općinski načelnik Petar Kamber sa svim članovima Općinskoga vijeća, predstavnici ostalih bokeljskih općina, mnoštvo svećenika, redovnika i redovnica, Bokeljska mornarica, brojna civilna i vjerska društva iz Kotora i okolice, te mnoštvo vjernika i vojnika. Procesiju, u kojoj je sudjelovalo oko 10 000 vjernika katoličke i pravoslavne vjeroispovijesti, uljepšalo je pjevanje kotorskoga katedralnog Crkvenog pjevačkog zbora sv. Tripuna, Hrvatskog pjevačkog društva Zvonimir iz Mula i Hrvatskog pjevačkog društva Tomislav iz Škaljara te sviranje gradske glazbe iz Kotora, mornaričke glazbe iz Tivta, općinske glazbe iz Tivta i seoske glazbe iz Škaljara. Posebno treba istaknuti sudjelovanje više dominikanaca na čelu s provincijalom Andelkom Orlandinijem i sestara dominikanki na čelu sa časnom majkom Andelom Milinković. Četiri dominikanca nosili su u povorci iza biskupa sarkofag s Ozaninim tijelom, a dominikanke su išle uz njih noseći svijeće u rukama.²⁷

Od 1930. do danas

Prijenos iz 1930. bio je dvanaesti po redu. Nakon tog prijenosa Ozanino je tijelo 33 godine počivalo u Augustiničevu sarkofagu na pobočnom oltaru obraćenja sv. Pavla u zbornoj crkvi sv. Marije u Kotoru. Potom je 1963. obavljen trinaesti prijenos Ozanina tijela, koje je tada premješteno na glavni oltar rečene crkve. Poslije dvije godine, 1965. Ozanino je lice prekriveno voštanom maskom koju je izradila kiparica Mila Vod (Ludmila Woodsedalek).²⁸ Nije na odmet

Crkva sv. Marije Koleđate u Kotoru gdje se čuva tijelo bl. Ozane.

spomenuti kako je ta umjetnica nakon Stepinčeve smrti, unatoč komunističkim pritiscima i miličskim sprječavanjima, dok je kardinal ležao na odru u krašičkoj crkvi uzela odljev pokojnikova lica i izradila njegovu posmrtnu masku.

Mons. Gracija Ivanović, dugogodišnji apostolski administrator Kotorske biskupije, potaknuo je svečano obilježavanje 50. obljetnice Ozanine beatifikacije u sklopu kojega je 24. travnja 1977. obavljen četrnaesti prijenos Ozanina tijela. Nakon koncelebrirane sv. mise, koju je predvodio hvarski biskup Celestin Bezmalinović, u 10.30 započeo je procesionalni prijenos Ozanina tijela iz zborne crkve sv. Marije u katedralu sv. Tripuna. Sarkofag s tijelom kroz grad su nosili braća dominikanci, a pratilo ih je sedamdesetak sestara dominikanki, koje su za tu prigodu došle u Kotor na čelu sa časnom majkom Marijom Kulonjom. Bile su prisutne i brojne druge redovnice, više dominikanaca s provincijalom Eugenom Bižacom, drugih redovnika i dijecezanskih svećenika. Dok je sarkofag prolazio gradom, vjernici i redovnice posipali su ga cvijećem, a kada je došao pred katedralu u čast blaženice podignut je barjak sv. Tripuna. U katedrali je sarkofag s Ozaninim tijelom položen na glavni

²⁷ Usp.: *Program proslave*, str. 60; *Veličanstveno slavlje*, str. 65; N. LUKOVIĆ: *Blažena Ozana Kotorka*, str. 93–96.

²⁸ Usp.: N. LUKOVIĆ: *Blažena Ozana Kotorka*, str. 82; Josip MILINARIĆ: *Svjedoci obnove*, 2. Zagreb 1992., str. 156.

oltar, a potom su dominikanke izvele dramski igrokaz o životu prve hrvatske blaženice, kojega je napisala i režirala s. Andelika Prizmić.²⁹

Tijelo je u kotorskoj katedrali ostalo deset godina, do povratka u zbornu crkvu sv. Marije 26. travnja 1987. Kao i prije deset godina, koncelebriranu sv. misu u kotorskoj katedrali predvodio je biskup Celestin Bezmalinović, a koncelebrirali su kotorski biskup Ivo Gugić, barski nadbiskup i primas Srbije Petar Perkolić te dijecezanski i redovnički svećenici uz sudjelovanje brojnih redovnica i vjernika. Poslije mise su kotorski svećenici i dominikanci u svečanoj procesiji prenijeli sarkofag s Ozaninim tijelom iz katedrale u zbornu crkvu sv. Marije, gdje se i danas nalazi.³⁰

Budući da je habit u kojem je bilo Ozanino tijelo dotrajao, kotorski biskup Ilija Janjić, u dogовору са сестрама dominikankama у Korčuli, odlučio ga je zamijeniti i obaviti rekogniciju Ozanina tijela, prvu nakon 1930. Biskup je navečer 26. travnja 2001. predvodio sv. misu, a potom je u 19 sati počela rekognicija koju je obavila slijedeća komisija: kotorski biskup Ilija Janjić, njegov generalni vikar Srećko Majić, kotorski župnik Anton Belan, dobrotski župnik Branko

Sbutega, dominikanac Marko Bobaš, vrhovna poglavarica sestara dominikanki Katarina Maglica, liječnici Nikola Bjeladinović i Mato Petrović te liječnica Edita Starović. Osim njih rekogniciji su prisustvovali: franjevac Dinko Vlašić, dominikanke Damjana Siketić i Diana Baćak, milosrdnica Dragica Kuštare, Nenad Franović, Miro Čučić, Branislav Mićunović i Bogoboj Cicović koji je prisustvovao i rekogniciji iz 1930. Prvo je pročitan zapisnik tročlane liječničke komisije koja je 1930. pregledala tijelo, potom je tijelo izvađeno iz lijesa i položeno na glavni oltar. Nakon što je s njega skinut dotrajali habit, tijelo je pregledano pri čemu je ustanovljeno da aktuelno stanje uglavnom odgovara onome iz 1930. Posebno je naglašeno kako je dobro "očuvana arhitektura vrata, koja drži lubanj u prirodnom položaju", a ruke su "izvanredno dobro očuvane, posebno šake sa mišićno-zglobnim sustavom, noktima, čak su i pokreti u prstima mogući, doduše minimalni." I koljena su također bila gipka, a opći je dojam komisije bio da je Ozanino tijelo "dobro i u cijelosti očuvano, te povezano i čini kompaktnu cjelinu koju je moguće nositi na rukama." U tom pogledu komisija napominje da tijelo u postupku rekognicije nije oštećeno, ali su za potrebe širenja Ozanina štovanja uzeti "komadići tkiva sa desne noge i dati sestrama dominikankama".³¹ Komisija je napomenula i da

29 Usp.: A.P.: *Naše redovnice na grobu blažene Ozane*. U: *Glas Koncila*, XVI (1977) 9, 8. V., str. 6; *Svečana koncelebrirana sv. misa*. U: *Ave Maria*, VI (1977) 3, str. 45; *Prijenos tijela blažene Ozane*. U: *Ibid.*, str. 45-46.

30 Usp.: *Procesija nakon 38 godina*. U: *Glas Koncila*, XXVI (1987) 20, 17. V., str. 8; J. MLINARIĆ: *Svjedoci obnove*, str. 156.

31 *Zapisnik*. U: *Ave Maria*, XX (2001) 2, str. 21.

Vrhovni zbor u Kotoru kod bl. Ozane s biskupom Janjićem, 2013.

je crvotočina iz drvenog dna sarkofaga napala dijelove Ozanina tijela, posebno ruke i noge, pa bi to trebalo što prije sanirati. Poslije rekognicije Ozanino su tijelo u novi habit obukle dominikanke Katarina Maglica, Diana Baćak i Damjana Siketić, koja je i sašila novi habit (haljinu sa škapularom, plašt, bijelo pokrivalo za glavu i crni veo). Tijelo je potom položeno u lijes na plahtu i jastuk s jastučnicom koje je srebrnim nitima izvezla dominikanka Magda Čulin. Nakon toga uslijedio je blagoslov i pjevanje himna *Magnificat*. Rekognicija je završena u 21 sat.³²

Komadiće tkiva koji su uzeti s Ozanine desne noge kotorski je biskup Ilija Janjić, zajedno s dva komada njezina vela i s krunicom koja je dotaknula njezine ruke, 11. svibnja 2001. predao sestrama dominikankama u Korčuli. Po jedan komad platna biskup je darovao franjevkama u Blatu, Čari i Smokvici, a prije odlaska iz Korčule slavio je večernju molitvu sa sestrama dominikankama u njihovo samostanskoj kapeli, pred oltarom na koji su privremeno bile položene donijete relikvije.³³

Godine 2013. biskup Janjić odlučio je, u suradnji s Kongregacijom sv. Andjela čuvara sestra dominikanki i Hrvatskom dominikanskom provincijom, revitalizirati zamrlu kauzu za

kanonizaciju bl. Ozane. Stoga je na blaženičin blagdan 27. travnja s časnom majkom Dolores Matić i dominikanskim provincialom Antom Gavrićem, nakon mise u kotorskoj katedrali, potpisao dekret kojim je kauza ponovno otvorena, tj. povjerena Dominikanskom redu. Za tu prigodu je sarkofag s Ozaninim tijelom prije njezina blagdana prenesen iz zborne crkve sv. Marije u kotorskiju katedralu, gdje su vjernici nekoliko dana iskazivali štovanje relikvija. Potom je sarkofag s tijelom vraćen u zbornu crkvu sv. Marije. Bilo je šesnaesto prenošenje Ozanina tijela.³⁴

* * *

Premda je Ozana Kotorska preminula prije punih 450 godina (1565.), njezino štovanje nikad nije prestalo, na što je nedvojbeno utjecala i svemu snažan pečat dala činjenica da je njezino tijelo ostalo očuvano i neraspadnuto. Katolici i pravoslavci rado su dolazili i dolaze na njezin grob moliti za nebeski zagovor i zahvaljivati za primljene milosti. Ne čudi stoga da je više autora od 16. stoljeća do naših dana smatralo potrebnim i korisnim pisati o Ozani. Osim brojnih članaka, postoji nekoliko knjiga o životu i štovanju prve hrvatske blaženice. Pa ipak, mnogo je toga dvojbenoga i netočnoga napisano o njoj, neka su pitanja ostala otvorena do danas, a nekima nije bilo posvećeno dovoljno pozornosti. Sve to vrijedilo je i u pogledu njezina neraspadnutoga tijela, o kojem smo ovdje pisali kritički, na temelju izvora i relevantne literature. Osim što smo na jednom mjestu nastojali što je moguće detaljnije opisati sve prijenose i rekognicije, utvrdili smo da neki od tih prijenosa do sada nisu bili uopće poznati. Kritička analiza ovoga pitanja navodi nas na zaključak da bi i neke druge stvari o našoj prvoj blaženici trebalo ponovno kritički analizirati i preispitati, što će svakako biti nužno u kontekstu revitalizirane kauze za njezinu kanonizaciju.

Ivan Armanda

32 Usp.: *Zapisnik*, str. 20-21; Katarina MAGLICA: *Sjaji nam svjetлом s neba u visini. Daj da se narod vjerom ujedini.* U: *Ave Maria*, XX (2001) 1, str. 13-14; Damjana SIKETIĆ: *Isputnila sam obećanje.* U: *Ibid.*, str. 16-17.

33 Usp.: *Moći bl. Ozane stigle u Korčulu.* U: *Ave Maria*, XX (2001) 2, str. 19; Ana BEGIĆ: *Primopredaja moći bl. Ozane.* U: *Ibid.*, str. 19.

34 Usp. *U Kotoru započeo postupak za kanonizaciju bl. Ozane.* U: *Ave Maria*, XXXI (2013) 2, str. 29-30.

s. Jasenka Mravak

Ove je godine Hrvatska Katolička misija u Hamburgu, koju vode dominikanci, slavila 50. obljetnicu svoga osnutka. Točno polovicu ove obljetnice djelovala je tamo naša s. Jasenka Mravak. Bio je to dobar povod da nam ona progovori o tom poslanju koje je, iz mnogih područja, obilježilo za našu crkvenu, političku, društvenu i kulturnu povijest. Osim toga, s. Jasenka je već proslavila i 60. obljetnicu redovništva, pa nam i iz tog područja donosi zanimljive događaje i zapažanja. Svaku fazu svoga života ona poprati komičnim pričanjem i slatkim ‘zaraznim’ smijehom, što je čini ugodnim sugovornikom u bilo kojem susretu.

AM: s. Jasenka, recite najprije kada, i gdje ste rođeni?

s. Jasenka: Rođena sam 12. listopada 1937. u selu Gala, najljepše selo na svijetu. To je uz rijeku Cetinu, između dva izvora, udaljeno od svetišta Gospe Sinjske šest kilometara. Krštena sam 20. listopada 1937. u našoj župnoj crkvi Svih Svetih. Na krštenju su mi roditelji dali ime Lucija. Otac mi se zvao Bariša a majka Kata rođ. Jagnjić. Bilo nas je desetero djece, ja sam treća po redu. Braća su mi: Stipe, Grgo, Ivan, Jure, Ante, Petar i najmlađi brat Jozo. On je dominikanac, trenutno vojni kapelan u Lori. Sestre su mi Ana i Šima (i ja, Lucija). Svi smo još, hvala Bogu, živi. U našem je mjestu to bilo normalno da je svaka kuća imala puno djece, koliko ih je Bog dao.

AM: Od čega ste živjeli u tako brojnoj obitelji? Jeste li oskudijevali u čemu?

Jasenka: Koliko se ja sjećam, nikada nismo oskudijevali. Živjeli smo dosta pristojno, što se tiče materijalnih stvari, možda među boljima u selu. U jednom smo kućanstvu živjeli s bakom, djedom, strinom i stricem. Svi smo radili, što je tko mogao. Imali smo lijepo imanje, čak i mlinicu na vodu, sa deset mlinova. Kad su došli

komunisti oni su nam to srušili.

Svi smo se, već od malena, uključivali u sve poslove. Svatko od nas je bio koristan član obitelji. Baka je inače bila jako poznata u selu. Znala je šivati, čak je pomagala ženama kod poroda i sve drugo su je zvali što god je trebalo. Ona je uvijek nosila krunicu u ruci, gdje god je išla. Otac je bio u ratu, a kasnije je radio u vojsci. Njega se malo sjećam. Dolazio bi kući samo vikendom. Poslije je išao raditi na Pelješac. U Kuni je bio čuvan. Mi smo djeca išli na pašu s blagom, imali smo krave, ovce, konje. Majka je išla prodavati ono što je bilo iz poljoprivrede. Živjelo se dosta pristojno.

Roditelji, mama Kata i tata Bariša.

AM: Čega se rado sjećate iz djetinjstva?

s. Jasenka: Posebno mi je ostala u sjećanju prva sveta pričest i krizma, sve je to bilo isti dan, odmah nakon rata, 20. rujna 1945., u svetištu Gospe Sinjske. Rat je završio, ali je još uvijek postojao strah. Bilo je jako puno djece. Pouka za te sakramente je bila veoma kratka, zbog ratnih neprilika. Nije se moglo ići tako slobodno u crkvu, jer su u blizini bile borbe. Župnik nam je bio fra Ivan Bilušić. Mogu reći da sam više toga naučila kod kuće nego u crkvi. Molilo se svaki dan, osobito krunica. Kad bi netko prošao kroz selo mogao je čuti kako se u svakoj kući čuje molitva krunice. Sada se toga, nažalost, više ne čuje.

Ispred rodne kuće.

Sjećam se rado i jednog Božića, bila sam još mala. To je bilo prije rata. Vodili su me na polnoću. Nakon mise se čestitalo i pjevalo. Običaj je bio da se prostre slama po kući pa smo se mi djeca igrali. Palile su se svijeće, molilo se. To je bio divan doživljaj koji se ne zaboravlja.

Već kao djevojčica pjevala sam u zboru. Na probe smo išli u Sinj, jer je naš župnik bio ubijen, a župna kuća srušena. Zato smo u Sinju imali pripreme, za sakramente. To je 6 km udaljeno od naše kuće, išla sam pješice, i to mi onda nije bilo teško. Župnici su se često mijenjali iza rata. Najduže je ostao fra Bernard Medvid. U početku nam je imao pjevanje fra Jozo Soldo, pa onda fra Andelko Milanović. Nije nas bilo puno, možda petnaestak, nekad više nekad manje. To su bile samo djevojčice.

Mi smo djeca rado išli kod jedne bake, Pavice, u selo, koja je molila krunicu na poseban način, pjevajući. Meni je to bilo lijepo i zanimljivo. A majka mi se uvijek ljutila: „Što se po selu skitaš!? Za vrijeme korizme bi se pjevao Gospin plač. Naš narod je bio jako pobožan. Živjelo se liturgijski. Onda kad je došao rat, tih pobožnosti je pomalo nestalo. Mnogi se iz rata nisu vratili, poginuli su, tako i s. Franice otac, Petar. Puno je obitelji ostalo bez očeva ili sinova. Nije se moglo više slaviti, dugo je trajala tuga.

Ratne strahote

Za vrijeme Drugog svjetskog rata bila su teška vremena. Bitka je bila u našoj blizini, iznad sela. Preko mosta na rijeci Cetini izmjenjivala se sad jedna sad druga vojska. I svi su oni dolazili u kuće mještana tražiti hranu. Moraš im dati, inače bi te ubili. Tako im je moja baka svaku večer morala nešto spremiti. Nije se pitalo čija je vojska, baka je za sve pripremala. Sjećam se da su jedne večeri, naizmjenično, dolazile čak četiri vojske. Baka je morala dati i zadnje zalihe, skinula je pršut i dala im sve što je imala. A nama

bi nešto na brzinu spremila, pogaču ili puru sa mljekom. Kad bi vojnici došli kod naših susjeda, oni bi im rekli, - idite kod ovih tamo -. Tako su uvijek dolazili k nama. Mi smo djeca još svi bili mali. Kad je pucalo bježali smo noću u planinske kolibe ili u mlinicu. Majka bi plačući nosila najmlađe i sve nas vodila na sigurno da tko ne pogine.

Najviše mi je ostalo u sjećanju kako su ljudi često morali skupljati ranjenike. Jednog sam čovjeka, mještanina Martina, dobro poznavala. I on i sin mu bili su u ratu. Jedne večeri su ga donijeli mrtvog u kuću. Njegova je žena mislila da su donijeli kojeg ranjenika, pa je počela vikati: „Pa kud mi nosite te ranjenike, vidite da ja nemam ni gdje djecu staviti. Ne znam ni gdje mi je muž, Martin!“ A jedan joj odgovori: „Pa, to ti je. Njega smo ti donijeli!“ I pokažu joj mrtvaca. A dan prije joj je i sin poginuo. Bože moj, to je bio plać i tuga kakva se ne može opisati. Inače, borba je bila žestoka. S jedne strane su bili partizani, s druge Nijemci, ja ne znam tko je ubio Martina. Kad su ljudi skupljali ranjenike, nije se pitalo tko je tko, kojoj vojsci pripada, htjeli su pomoći, a nažalost nekima nije bilo spasa, bilo je puno mrtvih. Koje nisu poznavali odmah su ih na tom mjestu i pokapali. Bilo je puno takvih slučajeva.

AM: Jeste li mogli ići svi u školu?

s. Jasenka: Makar nas je bilo toliko djece u obitelji, svi smo išli u školu. Ponekad je to bilo skraćeno jer je bilo puno djece. Škola je bila velika, na katu i prizemno. Obično bi po tri sata bili jedni, pa onda drugi. U školu sam krenula sa sedam godina. Jako se dobro sjećam da je prve godine u školi još bila Gospina slika i križ. I učitelj je prije nastave molio s nama. Zvao se Niko Sorgo. Toga se dobro sjećam. Išao bi na traške pa naprijed po razredu i molio s nama. Kad smo krenuli u drugi razred više nije bilo ni križa, ni slike ni molitve, ali ni tog učitelja. Došla je za učiteljicu neka Đurđa iz Like. Vjeronauk nam je u školi imao fra Ivan

Štambuk, koji je dolazio iz Sinja, jer je naš župnik bio ubijen. Bio je sitan, slab. Kad je jednom je držao vjeronauk, došao je jedan mještanin iz sela, koji je do tada pjevao u crkvi, bio vjernik, i počeo pred nama, djeecom, nemilosrdno udarati i daviti fra Ivana. Ništa mu nije govorio niti mu što prigovarao nego ga je samo mlatio. Nije ga ubio ali ga je gotovo na smrt pretukao. To je bilo nešto strašno. Bili smo svi u šoku, od straha nismo smjeli ni kod kuće o tome pričati. Nakon toga svećenik nije više nikada došao u školu.

AM: Kako ste saznali za sestre dominikanke?

s. Jasenka: To vam je zanimljivo. U župi su bili franjevci. Tu su bile i sestre milosrdnice, a imala sam i rođenu tetu, očevu sestruru, koja je bila ančela. Ona je bila u Italiji, u Bresci. Tamo je bila u novicijatu i ostala je tamo. Ona je uvijek mislila da će ja ići kod njih u samostan. A evo, ja ‘završila’ kod dominikanki! Mislim da je presudan čas za tu moju odluku bio kad je jedne kozirme došao propovijedati u Sinj dominikanac, fr. Stanko Stanić. Bio je mlad, poletan, obučen u crno bijelo. Ljudi su hrili slušati ga. Govorio je vatreno, uvjerljivo, nikoga nije ostavljao ravnodušnim. I ja sam ga rado slušala. Mislila sam u sebi: ‘Da sam ja muško i ja bi bila kao on. Međutim, kad nisam muško, ja će biti takva švora.’ I tada sam se odlučila za dominikanke. Jednom je došla s. Dominika Berković kod svoje sestre u Sinj, pa sam je išla vidjeti, zajedno sa s. Nikolinom Dedić. S. Vjera Jagnjić je već bila otišla u samostan. Te godine je bilo dosta zvanja s Otoka i za svećenike i za redovnice. Među njima je bila i moja rodica Marija (s. Vjera) Jagnjić. Kad je jedna krenula, onda su se i druge ohrabrike.

Tako je, malo kasnije, i druga moja rodica, Mara (s. Franica) Mravak došla u samostan. Kad sam ja odlučila poći, pitala sam svoju rodicu, Milicu (s. Jelenu) Mravak: „Bi li i ti išla u samostan?“ Odgovor je bio: „Pa, bi!“ Pitala je roditelje, oni su joj odobrili. Javile smo časnoj majci, ona je odgovorila da možemo doći. Mislim da je za moje zvanje najzaslužnija moja baba Andja. Ona je stalno molila i činila dobro gdje god je mogla.

U samostan smo krenule 12. listopada 1954. Svakako sam osjećala tugu zbog rastanka sa svojima, pogotovo što nisam mogla izljubiti svu svoju braću i sestre, jer je to bilo rano ujutro, oni su još spavali. Ali Božji je poziv bio jači od svih osjećaja. Pratile su nas moja i Miličina majka do Splita. Tu smo kod sestara prenoćile i ujutro nas je č. Rozarija otpratila na brod za Korčulu. Čim sam došla u Split pitala sam za tog p. Stanića. Sestre su mi s tugom rekle da je, nažalost, napustio Red. Bilo mi je to veliko razočaranje. Dočekale su nas s. Viktorija Brajičić i Marija (s. Smiljana) Šušnjara, koja je bila kandidatica. Vodile su nas u kapelicu, pa na ručak, i onda u novicijat.

AM: Kakvi su bili vaši prvi dojmovi u samostanu?

s. Jasenka: Znate, kad dođete u novu sredinu onda ste malo zbumjeni, bojažljivi. Tako se bilo kod mene. Prostorija novicijata, koja je onda bila iznad kuhinje, bila je puna kao šipak. Bile su zajedno profese, pet novakinja i šest kandidatica. U jednom je kutu bila čelija č. Gabrijele, kod prozora šivača mašina za kojom radi s. Damjana. Učiteljica je bila s. Gabrijela Batistić, a podučiteljica s. Viktorija Brajičić. Sve su nas radosno pozdravile, a zatim je učiteljica rekla neka pozdravim Gospu. Kod nas je pozdrav Gospo *Anđeo Gospodnji*. I ja odmah uputim tu molitvu. A s. Damjana se počne smijati. Bilo mi je to čudno, pa, što se jedna časna sestra smije i to za vrijeme molitve. Č. Gabrijela je primjetila da ja nekako čudno gledam, pa je objasnila zašto se s. Damjana smije. Ona je mislila da ćemo, kao i druge, nešto zapjevati Gospo. A ja kažem: „Pa što nam niste tako rekli?“ I mi odmah, sve Sinjanke, s.

Smiljana, s. Vjera, s. Jelena i ja, zapjevamo našoj Gospi Sinjskoj. To je bio prvi dan i prvo iskustvo dolaska. Dalje je išlo tako kako je išlo, nekad sve u ljepotama, a nekad i s teškoćama. Kandidatura nam je trajala samo šest mjeseci, a novicijat godinu dana.

Nakon nekoliko dana profese su odlazile kud ih je č. majka poslala, a dolazile su nove kandidatice. Iz Metkovića je došlo čak osam djevojaka, pa četiri iz Subotice i iz drugih krajeva. To je bila posebna radost. Ali se broj počeo smanjivati jer neke nisu ustrajale, vratile su se svojim kućama.

AM: Kako vam je bilo u novicijatu, što ste sve radili?

s. Jasenka: Oh, svašta. Kuća je bila ruševna nakon rata, škola oduzeta, kapelica je bila u jednoj prostoriji prizemno. Bilo nas je puno. Spavale smo u potkovlju. Dijelile smo lavor i noćni ormarić, što je danas nezamislivo. Uvijek

S mamom i sestricom Anom u Korčuli 1955.

s. Fidelis, s. Vjera, s. Jasenka i teta s. Filipina, ančela

je bilo posla: prenašale smo daske, krevete, drvlje, vodu, kamenje .... Onda se išlo na Forticu prati robu. Ustale bi ujutro u tri sata, i vraćale se poslije dole. Pomagale smo na sve strane jer se obnavljala kuća nakon ratnog razaranja. Ali imale smo i redovite pouke koje nam je držao naš p. Toma, rodom iz Žrnova. U rekreaciji je bilo veselo, često smo pjevale. Kad smo se obukle, bilo nas je deset: s. Borislava, s. Sofija, s. Zorka, s. Jelena, s. Dragutina, s. Elizabeta, s. Jasna, s. Fatima, s. Zdravku i ja (s. Jasenka). Neke su iz te naše grupe kasnije otišle, a neke su već umrle (s. Dragutina i s. Jelena). Kad smo obukle redovničko odijelo 1955., i dobile nova imena, na izlasku iz kapele zaustavi me p. Toma i pita: „Luce, kako se zoveš?“ Bila sam zatečena, nisam se odmah sjetila, pa kažem: „A, čekajte, dok pronađem sličicu, tamo piše.“ – i nađem brzo tu sličicu u džepu, koju i sada imam, na kojoj je prekrasnim slovima pisalo: **U svijetu si se zvala Luca, a u Redu ćeš se zvati S. JASENKA!** Pročitam ja to njemu, a on se smije i kaže: „Lijepo ti je, a meni je draže bilo Luca!“ „I meni je, a sad je tako!“ – kažem ja. Mi onda nismo mogli birati

imena. Drugi su nam dali i mi smo se brzo na to navikle. Jednostavno smo to prihvatile i nastojale što prije naučiti kako se zovemo.

Zgode i nezgode u novicijatu

Kao mlađarija svašta nam je znalo pasti na pamet. Uglavnom smo se trudile poslušati i učiniti sve što su nam naredili, pa makar to bilo jako teško. Sjećam se kako mi je jednom pala kanta u cisternu. Naređeno mi je da je moram izvaditi. A kako će? Mučim se na sve načine. Došla majka Česlava i pita me što to radim. Kad sam joj rekla, ona kaže neka to ostavim i neka idem radije u kapelu. Bojala sam da će me učiteljica kazniti ako je ne izvadim. Majka Česlava mi je obećala da će ona reći učiteljici, neka slobodno idem. I bilo je tako. Nije me učiteljica više zvala na red zbog toga, Bogu hvala!

Drugom zgodom su me odredili da čuvam koze. Dode s. Jelena, sjedne pokraj mene i kaže kako je nešto razbila ili izgubila (ne sjećam se

s. Jasenka, s. Vjera i s. Jelena, 1955.

dobro), pa se boji da je učiteljica ne pošalje kući. I kaže: „Ma, ne učiteljica, nego ona druga, produčteljica!“ – i kaže joj nadimak koji smo joj dale. Okrenemo se, a ona iza nas stoji! Uplašile smo se što će sad biti, a nije se dogodilo ništa strašno. Možda nije ni čula, daj Bože! Bilo je još toga, ali tko bi sve zapamtio i zapisao.

U samostana sv. Martina u Splitu

AM: Gdje je bio vaš prvi 'let' nakon novicijata.

s. Jasenka: Još se nismo niti zavjetovale, zvala nas je č. majka i odredila da ja i s. Jelena idemo u Split, u sv. Martina. Zavjete smo imale 24. svibnja 1956., a već smo 30. svibnja putovale za Split. Pratila nas je majka Marija Kulonja. A Učiteljici Gabrijeli Batistić je prije toga pukla proteza pa me zamolila da je nosim na popravak u Split. I dok smo mi tako bile na brodu, koji je išao preko Makarske, opazim kako s. Jelena plče. Pitam je, što je. Sjetila se učiteljice Gabrijele i ne može zadržati suze. Ja se dosjetim i kažem: „Nemoj plakati, evo imamo njezine zube!“ – i utješi se s. Jelena...!

Stigle smo sretno u Split. Sutradan je bilo Ti-jelovo i odmah smo se u sv. Duje uključile za

pomoć kod procesije i slavlja. U Splitu sam ostala 26 godina, tj. do 12. ožujka 1982.

AM: Što ste sve radile u sv. Martina? Čime ste se bavile?

s. Jasenka: Kad bih opisali sve što smo radile bila bi to podebela knjiga. Imale smo kućnu radinost: radile smo madrace, šivale jorgane i što god su žene donosile. Nekima je trebalo nešto sašiti, uglavnom posteljinu, nekima smo trebale nešto zakrpati. Najveći je 'majstor' bila kod tog s. M. Celina Bačić. Nekad su ljudi donosili stvari koje su im pojeli moljci, kao čarape, uglavnom sve od vune, pa smo to morale popravljati. Kad bi narudžbe bile žurne, sestre bi znale ustati i u četiri sata ujutro da to završe. Ljudi su bili zadovoljni i zato smo imale uvijek dosta posla. Mogle smo od toga pristojno živjeti. Ja sam, osim toga, njegovala starije i bolesne sestre. Bila je to posebno blagoslovljena služba. Kad su se, naime, zatvorili Domovi i Pučke kuhinje gdje su sestre radile, one su došle u samostan sv. Martina. Većina su to bile starije i bolesne sestre. Bile su jako zahvalne za svaku uslugu kad smo ih trebale njegovati. Uvijek su znale reći: „Sad ću izmoliti

Doživotni i prvi zavjeti, 1962. – otraga stoje sestre: Teodora, Jasenka, Elizabeta, Sofija, Jelena i Zorka.
U prvom redu su sestre: Borislava, Gabrijela, Manes, Marija K. i Nevenka

Mali kruničari u sv. Dominika u Splitu

cijelu krunicu za tebe.“ Opremila sam ih deset na vječni počinak. Neka im Bog udijeli pokoj u svome raju.

Osim svega drugoga u kući, sestre iz sv. Martina su se brinule za crkvu sv. Duje i sv. Filipa. Trebalo je puno peglati. Ponekad je znalo biti i do 15 albi za peglanje, pa oltarnici, pogotovo kad su bile velike fešte, kao za Tijelovo, pa za sv. Duju.

Ja sam vodila i dječji zbor u crkvi sv. Filipa, gdje su naše sestre imale vjeronauk. A u sv. Duje sam ponekad svirala Devetnicu ili ako je što trebalo izvanredno. U crkvi sv. Dominika imala sam male kruničare.

U našoj smo samostanskoj kapelici imale sve-tu misu svaki dan. Dolazio nam je jedan stariji, dijecezanski svećenik, ili p. Bepi Karninčić, dominikanac, pogotovo za dominikanske blagdane. Znalo je doći na misu i civila. Za sv. Martina su bile nekad čak četiri mise.

AM: uz sve te poslove u kući, vi ste uspjeli nastaviti dalje školu. Što ste učili?

s. Jasenka: Kako sam rekla, imale smo dosta posla u kući, pa sam mogla učiti za školu jedino uvečer, katkad i do kasno u noć.

Najprije sam dovršila osmoljetku, a onda sam išla u srednju školu, ekonomski smjer i srednju medicinsku. Trebala sam ići i u višu, ali prilike

su bile takve da mi nije bilo moguće. Medicinsku sam najviše trebala radi njege starijih i bolesnih sestara kojih je bilo prilično u našoj kući. Osim toga, išla sam i u trogodišnju glazbenu školu za sestre. Imala sam veliku želju za sviranjem. Kad je don Pavao Žanić, tadašnji delegat za redovnice u Splitsko-makarskoj biskupiji, (kasnije mostarski biskup), pokrenuo tečaj liturgijskog sviranja za redovnice, odmah sam se i ja upisala. Taj se glazbeni tečaj odvijao u sjemeništu, u Splitu. Bilo nas je oko dvadesetak redovnica. Don Pavao Žanić nam je predavao povijest i teoriju glazbe. Andelko Milanović, koji je dolazio iz Makarske,

imao je solfeggio, harmoniju i još jedan predmet. Ne sjećam se koji. Jedna milosrdnica s. Mercedes Domić nam je imala orgulje. Svećenik Urban Križomali, koji je dolazio iz Trogira, imao je koral. Taj je tečaj trajao samo tri godine, jer je Andelko Milanović morao otići u Zagreb, nakon smrti Albe Vidakovića. Ja sam željela nastaviti svirati, pa mi je don Pave našao jednu profesoricu klavira koja me vodila. S. Mercedes, koja je predavala orgulje, bila je jako sposobna, pa je i od nas tražila maksimum koji možemo dati. U tom je pogledu bila dosta stroga. Kasnije je otišla u Njemačku, radila je u jednoj misiji, pa smo se gore sretale. Bila je iz Brača. Jako sposobna.

Zajedno sa mnom je išla na tečaj i s. Alemka Ruža. Ona je u sviranju bila jako dobra, ali se razboljela na pluća, morala je prekinuti, tako da sam nastavila ja sama.

AM: Vi ste u međuvremenu postali priora u sv. Martina?

s. Jasenka: Da, bila sam čak više od tri mandata za redom, jer se počeo krov mijenjati i još neki drugi radovi na kući, pa sam to trebala dovršiti. Krov nas je 'koštao' živaca jer su ga majstori radili nesavjesno. Čim su digli skelu, krov je počeo padati. Nisam još niti isplatila izvođaču

radova. Ostala sam mu dužna. Rekle su mi sestre da me nedavno tražio, jesam li ja živa, jer da sam mu dužna. Uza sve to što je bio tako nesavjestan, još uvijek traži 'svoje'. Valjda misli da se nitko ne razumije u posao pa može raditi što hoće.

AM: Kakvo je bilo raspoloženje među sestrama u sv. Martina?

s. Jasenka: Tu se molilo non-stop. Kod svakog bi se posla molila krunica. Osim toga, starije sestre su se skoro cijeli dan klanjale. Rasporedile su se tako da je uvijek neka bila pred Prešvremenim i molila. Imale su razne nakane, osobito za zvanja, za braću dominikance i drugo. Što se atmosfera tiče, to je bilo stvarno na visini. Bilo je i komičnih trenutaka. Tu se izmjenilo puno mlađih sestara. Jedne su dolazile druge odlazile, jedino sam ja ostala najduže. Jedno je vrijeme tu bila s. Hijacinta Bačić, pa s. Mihaela Matić, s. Jelena Mravak i druge. S. Jelena nije mogla dugo ostati u sv. Martina. Bila je dosta slaba i boležljiva, nije mogla njegovati starije sestre, a meni je baš bilo zadovoljstvo raditi s njima, našaliti se i nasmijati. Ali bilo je i teških trenutaka, osobito kad je bilo više bolesnih.

Jedno vrijeme je bila s nama s. Rajka, uvijek vesela, razigrana. Sve bi znala okrenuti na šalu.

Glazbeni tečaj u Splitu: mo. Milanović, biskup Franić i don Pavao Žanić, 1958.

Sv. Martin

Crkvica Sv. Martin, Split

Jednom je pitala č. Fabijanu: „Časna, imam li ja zvanje?“ ona joj, u svom stilu, odgovorila: „Nemaš, moja Rajka, možeš ići kući!“ „A ako imam, što onda?“ – ostala je bez odgovora. Ta je s. Rajka kasnije, stvarno napustila zajednicu. Inače, krsno joj je ime bilo Vesa (Vesela).

Gradnja samostana u Škrapama

Samostan na Škrapama je gradio naš samostan sv. Martina. Mi smo čak išle pomagati, na drobilicu kamenja i pripremali teren za gradnju kuće. Bile su s nama s. Pompeja i s. Elizabeta, koja je tada bila u sv. Dominika. Jednom nam je s. Augustina za ručak skuhala neko zelje i po pola jajeta. S. Elizabeta kaže: „Moja časna, jedite vi to, ja idem kući.“ I, stavi plašt i ode! Mi smo teško radile, i naravno, očekivala je nešto ‘jačega’. Bilo je siromaštvo,

ali se i štedjelo da se može sagraditi kuća. U Škrapama je tada bila samo jedna mala kuća, u kojoj su bile četiri naše sestre. Uglavnom znam da je bila s. Augustina, s. Nikolina i s. M. Paulina, mjenjale su se i druge. A svuda uokolo te kuće je bilo naše zemljište. Međutim, obavještene smo da država planira to naše zemljište prodati, pa je s. Ivanica htjela da na tom terenu sagradimo veću kuću i kapelu, jer tu nije bilo niti crkve, niti župe. Dosta smo brzo dobile dozvolu za gradnju samostana i samostanske kapele. Mislim da je na našem zemljištu sagrađeno barem deset kuća. Država je samo oduzimala što god je htjela i nikom ništa. Nemaš se kome tužiti, ako pokušaš možeš samo loše proći. Tako su nam uzeli i zemlju na Pojišanu. Mi smo na tom terenu htjele sagraditi kuću. Majka Milinković je htjela da sestre dobe neko mjesto u Zagrebu, ali njezino Vijeće nije bilo za to, nego da se na Pojišanu sagradi kuća. Međutim, za vrijeme rata je baš na to zemljište pala bomba. I nakon prestanka rata država nam je to oduzela uzela i na tom terenu sagradila neke vojne objekte. Nikada nismo dobili nikakvu naknadu za tu zemlju. Taj su nam teren, kao i nešto pod Marijanom i u Lori, ostavljale, na pismeno, neke obitelji kao zadužbinu. Morali smo plaćati mise za njih, ne znam točno koliko, ali svakako je to bila jedna obaveza koju je trebalo izvršiti. Dok je to bilo naše, sestre su poštivale ugovor i dogovor, ali kad nam je to oduzeto, išle smo kod biskupa pitati što ćemo s tim misama i preuzetim obavezama. On je nešto smanjio, ali mislim da i dalje moramo plaćati nekoliko misa. Jedan dio plaća sv. Martin, a drugi Škrape.

AM: Imali ste osobitu radost kad vam je brat Jozo postao svećenik i to dominikanac

s. Jasenka: Mislim da je to najveća radost za svaku obitelj ako imaju sina svećenika. Moj najmlađi brat, Jozo, odlučio se također za dominikance. Mladu misu je imao 4. siječnja 1976. u našoj župnoj crkvi Svih Svetih u Gali. Bilo je zimsko doba, mislili samo da ljudi neće moći doći, a na slavlju se okupilo preko 300 uzvanika. Bilo je to slavlje za pamćenje. Mislim da su se ipak najviše radovali naši roditelji, i zbog toga što imaju sina svećenika i što su vidjeli svu djecu na okupu. Sada je sve teže okupiti se jer su se braća i sestre razišli po svijetu, svaki sa svojom obitelji. Još smo se uspjeli naći zajedno kad su roditelji slavili 50. obljetnicu braka, ali već tada nije mogla doći jedna sestra. Ali, mi se često čujemo, danas to nije više problem kad imamo svi telefone, mobitele, interne, pa udaljenost nije više tako teška.

Moj brat Jozo je 2000. postavljen kapelanom vojne kapelani „Sv. Nikola Biskup“ u Floti HRM (Lora). Svečano uvođenje u tu službu održalo se 15. rujna 2000. godine na brodu Flote HRM-a, BS 73 „Faust Vrančić“ euharistijskim slavljem koje je predvodio generalni vikar mons. Josip Šantić. Godine 2003. redovnički su ga poglavari poslali za dušobrižnika u HKM u Hamburgu, pa smo neko vrijeme bili zajedno. No, 16. studenoga 2006. godine on se vraća i ponovno preuzima službu vojnog kapelana, gdje se danas nalazi. Iste godine sam i ja otišla iz Hamburga.

Mlada misa brata Jozu, roditelji i braća.

HAMBURG

AM: Kada ste otišli u Hamburg?

s. Jasenka: To je bilo posve nepredviđeno, barem za mene. Kad sam svršila službu priore u sv. Martina, č. majka me poslala da se malo odmorim kod svoje sestre, u Frankfurt, gdje je ona živjela. A moja sestra mi kaže, hajdemo malo do Hamburga vidjeti p. Mirku koji je bio u toj misiji, a malo prije toga mu je umrla majka. I tako smo ga htjele nakratko posjetiti. Nakon dva dana boravka u Hamburgu č. majka Marija javlja telefonski neka ostanem tu, jer s. Andrijana treba odlaziti na ispite, to je veliki trošak, neka završi. Bila sam iznenađena, pa sam joj rekla da mi je nezgodno, nisam si donijela dovoljno robe, nemam se u što promijeniti. A ona se malo naljutila i rekla neka onda dodem doma. I spustila je slušalicu! Očito je bila i ona u neprilici. To je bio Velik Tjedan. Kad sam malo došla k sebi, nazvala sam ja nju i rekla joj da ostajem. I tako sam ostala. Bilo je to 13. ožujka 1982. Došla sam u Hamburg samo za jedan vikend, a evo, taj se vikend produžio na 25 godina! Kako sam došla bez ičega, bez kofera, bez nužnih stvari, trebali su mi oni tamo sve to kupiti. U Hamburgu su tada bile s. Felicitas Vukmanić i s. Marija Lurdes Bešlić. A od braće su bili p. Jozo Mrkonjić i p. Mirko Jagnjić. Atmosfera je u kući bila izvrsna, lijepo smo se slagali. Ipak, bilo mi je jako teško prvih dana. Ne znaš jezik, ne znaš ništa, nemam svojih nota, a trebam zamijeniti s. Andrijanu u sviranju.

Fr. Jozo preuzeo službu vojnog kapelana, 2000.

Dr. Franjo Tuđman, pater Jozo Mrkonjić, s. Tadeja, s. Jasenka i s. Felicitas u HKM Hamburg, 1987.

Pokušala sam pomalo upućivati u posao. Htjela sam malo vježbati orgulje. Rekli su mi da to mogu svaki dan od 9 do 10 i u crkvi sv. Marije. Jednog sam dana zakasnila. Tamo je bila u sakristiji jedna sestra i ona počne na mene vikati: „Zu spat, zu spat!“ Nisam znala što to govori. Cijeli put sam do kuće ponavljala: Ču špet, ču špet – i razmišljam, možda će biti isповijed djece ili odraslih, ili nešto drugo. Čim sam došla doma, pitam ja: „A što to znači šu špet, ču špet?“ Veli p. Stipe Jurić: „To si zakasnila! Sigurno joj se

negdje žurilo pa se zato sestra ljutila.“ Eto, to mi je bila prva riječ njemačka koju ču uvijek pamtići! Još nisam znala niti jedne. A poslije, kad sam počela raditi s djecom, sve se promjenilo.

Kad je otišao p. Mirko, zamijenio ga je p. Hadžić, a nakon njega je došao moj brat, p. Jozo. Kad se p. Jozo Mrkonjić razbolio, i on je otišao, a malo kasnije i moj brat. Zamijenili su ih p. Anto Bobaš i p. Vjeko Lasić. I sestre su se izmjenjivale. Kad su otišle s. Felicitas i s. M. Lurdes, došla je s. Tadeja. Jedno vrijeme smo bile nas dvije same. Bilo je puno posla, ali lijepo smo se slagale, i sve je išlo dobro. Poslije su došle s. Regina, s. Janja i s. Jasna. Jedno vrijeme smo bile četiri. Kad sam ja otišla ostale su tri. Sad su opet samo dvije, s. Janja Martinović i s. Jasna Matić. Teško nam je bilo što je s. Maristela Drožđan otišla, ali što možemo! Ne znam kako će dalje. Bilo bi šteta povući sestre iz te misije, jer je narod jako privržen sestrama. Mislim da je tu jedan dobar i hvalevrijedan apostolat. To je, dakako i odgovornost.

AM: koje ste sve crkve imali na raspolaganje za naše ljude?

s. Jasenka: U početku, kad sam ja došla imali smo samo mise u kućnoj kapeli, u misiji. Zapravo, u kapeli je bila jedna misa, u 9 sati, a u crkvi sv. Marije u 15 sati. Kod nas je dolazilo puno

ljudi, osobito djece. Jednom je naišla policija i pitala što se tu događa, toliki narod, a nemamo za to uvjeta, Nemamo dva izlaza, nemamo niti pravi sanitarni čvor, a dolje je kuhinja, gdje je opasnost i od požara. I nismo smjeli više održavati te mise u našoj kapeli, nego smo išli u sv. Olafa, to je jedna druga četvrt, udaljena od Hamburga 4-5 kilometara. Onda smo tamo imali misu u 12 sati, a u sv. Marije je ostala u 15 sati. U misijskoj kapeli se održavaju samo prigodne mise, zornice i slično. Isto tako bude i križni put. Dođe puno ljudi, ne stanu u kapelicu pa su svuda po pokrajnjim prostorijama i po hodnicima, pa smo stavili ozvučenje i tako mogu svi sudjelovati. Bilo je prigoda kad je biskup govorio da

bi nam dao jednu drugu, veću kuću, ali tamo nema kapele. Neku crkvu nam nije mogao dati na raspolaganje.

AM: Što ste sve radili u Hamburgu, osim sviranja?

s. Jasenka: O, puno toga. Eto, moja najprva služba je bila sviranje na misama, gdje god smo imali misna slavlja. Vodila sam i dječju misu i veliki zbor. Kad smo imali misu u kapeli, tu su uglavnom pjevala djeca. Bilo ih je jako puno. Djeca su bila sposobna i za pjevanje i za priredbe, što god ste od njih htjeli. Uvijek smo pripremali posebno slavlje za sv. Nikolu, pa za Božić, za majčin dan. Za slavlje 15. godišnjice misije,

Spomenik iseljenim Hrvatima izradila Ljubica Matulac.

odrasli muškarci su izveli igrokaz *Uskrsnuće* od R. Kuparea. Jako su to dobro uvježbali, i mlađi i stariji. Takvih je događanja bilo sve više.

Prihvatile sam i mješoviti zbor. Sjećam se, kad sam došla, prva misa koju sam svirala bila je na glušnicu. Svirala sam Peranovu misu. Drugi tjedan je već bila Cvjetnica i pjevala se Muka. Za mene je to bila prava 'muka'! Srećom bio je jedan dobar solista, Franc Lacković, brat od Ivana Lacković Croate. Ljudi su se sve više pridruživali, bilo je mlađih i starijih. Skupilo bi ih se do trideset. Svaki tjedan smo imali probe, obično četvrtkom. Neki su dolazili iz udaljenosti i do 25 kilometara, kao Marica Perinić. Isto tako bračni

par Cvjetković, pa gospođa Vrlić i drugi, koji su stanovali još dalje. Oni su uvijek bili redoviti na probama i na misama. Neki su ostali vjerni i još uvijek dolaze. Svake smo godine organizirali za njih izlete, hodočašća, a isto tako smo više puta sudjelovali i na smotri zborova.

Osim sviranja, imala sam vjeronauk u više škola i u crkvi. Pripremala sam djecu za prvu pričest. Rad s djecom mi je bio posebno drag. Kad si s njima zaboraviš na sve druge nevolje. Djeca su voljela mene, ja sam voljela njih. Bilo je to stvarno život za čovjeka. Tu je bio vrhunac Bogu, Redu i Narodu. U ponедjeljak smo išli u jednu školu koja je 6 km udaljena.. U utorak smo išli u jednu drugu školu. U srijedu nismo išli nigdje, to nam je bio slobodan dan. Najteže nam je bilo subotom. Bilo je puno djece, osobito kad je počeo rat. Te prve godine je bilo 119 djece za prvu pričest. A kad su oni došli, teško je bilo gledati njihove suze i plač. Joj, to je bilo jako tužno. Eto, ponekad smo bili umorni do kraja, ali opet je to bilo zadovoljstvo raditi s njima.

Budući da su crkve i škola dosta udaljene od naše misije, moramo ići osobnim kolima. Problem je bio što nismo išli svi u isto vrijeme, zato sam morala i ja položiti vozački ispit. Malo sam se bojala, ali kad sam jednom bila u posjeti nekom bolesniku u bolnici, došla tamo neka žena (koja nije bila baš 'prava') s velikim Mercedesom. O, rekoh ja, - ako ona može voziti taj auto,

U Svetoj zemlji.

onda mogu ja i avion. - I tako sam se odlučila ići na vozački, ali za auto:). Tada mi je bilo puno lakše obilaziti škole, bolnice i crkve.

Folklor

Za petnaestu godišnjicu misije htjeli smo osnovat folklornu grupu s našim ljudima. Tada smo sašili puno nošnji. Odjednom se moglo obući šezdeset njih, i muških i ženskih. To je bio veliki posao. Pomagale su nam neke žene. A da bi mogli organizirati folklor, trebali smo sami naučiti plesati, pa smo krenuli na tečaj. I ja sam išla. Ljudi su se počeli odazivati i tako je krenulo. No, problem je nastao kad sam im ja pokazivala korak, oni kažu da mi ne vide noge zbog dugog habita. Onda sam rekla Dragi Barišiću neka on to vodi. On je išao na tečaj u Hrvatsku i kako se specijalizirao u plesu. Ja sam oblačila ljude u nošnje, a on ih je učio plesati. Kasnije mu se pridružila Jelena Sekulić, ona je vodila dječji folklor. Sva slavlja su se odvijala u misijskim prostorijama. Ljudi su se međusobno poznavali, tražili smo one koji znaju glumiti i znali su izvoditi divne stvari.

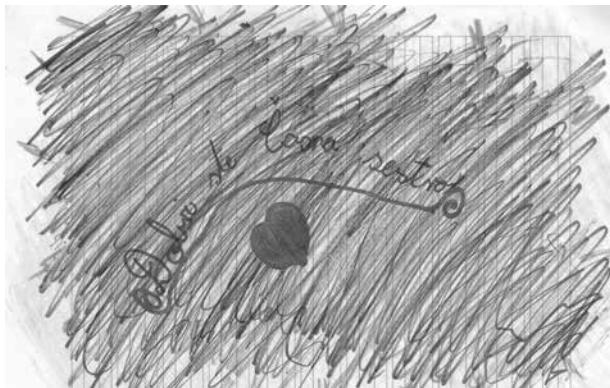
Jedan drugi vid našeg misijskog djelovanja bio je posjet obiteljima, pa posjete bolesnicima po kućama i u bolnici. Možete zamisliti kako je

bilo bolesnicima kada dođu u bolnicu, a ne znaju jezik, ne razumiju oni liječnike niti liječnici njih. Zato im je naš posjet bio itekako potreban. Nitko nas nije na to prisiljavao niti obvezivao, sve je to bilo spontano, pomoći čovjeku u nevolji. Kako je tek bilo strašno vidjeti naše mlađe koji umiru od droge, kakav je to bio ispraćaj ...! Ah, svašta je bilo, svašta. Eto, umjesto bolje zarade i standarda života, neki su se mladi dali zavesti od droge. Bili su to posebni momenti žalosti. Ljudima je puno značila naša blizina, naša molitva, da dijelimo s njima bol. Sjećam se i jednog slučaja gdje je, tek rođeno dijete, trebalo biti operirano na srce. Kad sam išla na vjerouauk, navratila sam u bolnicu gdje su roditelji u strahu i plaču čekali ishod operacije. Sjela sam kod njih i rekla: „Pa što plačete, dijete je živo, i mnoga su druga djeca operirana i sve je dobro prošlo, tako će i ovo, vidjet ćete!“ Na to dolazi medicinska sestra i kaže: „Možete ući, ali jedan po jedan.“ Roditelji su ulazili kod djeteta, a ja sam otišla kući. Kad smo se poslije navratili kod njih, majka mi kaže: „Ja sam znala da će biti dobro kad si ti došla.“ Kad sam bila prošle godine gore, pokazuje mi maloga i kaže: „Jel' te da sam ja znala da će biti dobro kad si ti došla pogledati ga?!“ Zdravo dijete, nema nikakvih posljedica. Obitelji je puno značila sestarska blizina. To sam posebno osjetila kad sam trebala otići iz Hamburga.

Bilo je puno toga što sam doživjela i proživjela u Hamburgu, tko bi sve to opisao.

Ove je godina Hrvatska katolička misija u Hamburgu slavila 50. obljetnicu djelovanja. Bila sam pozvana na slavlje. Bilo je jako svečano. Dominikanci su o tome napisali monografiju, pa neću to ja opisivati. Meni je ovo bila prigoda da se ponovno susretjem s tim dragim ljudima, da obnovimo uspomene. Boravak s njima i među njima su događaji za pamćenje. Često se sjetim pojedinih ljudi i njihovih patnji pa ih rado preporučim Bogu u molitvama. Premda su našli stan i posao, oni su ipak stranci, osamljeni, daleko od domovine, pa su im sestre značile kao dio domovine.

U Hamburgu sam provela najljepši dio svoga redovničkog života, punih 25 godina. Ljudi su

me ispraćali s tugom. Dobila sam puno pisama zahvale. Na razne načine su mi izražavali svoju privrženost i zahvalnost. Djeca to najbolje čine crtežima.

Isto tako sam dobila puno čestitaka za moje redovničke jubileje. Navest ću samo neke:

Zahvala naroda

Draga sestra Jasenka,

Za tvoj dugi rad i strpljivost sa nama svojim dragim iz Hamburga, želimo ti se zahvaliti i poželjeti sve najbolje u tvojoj novoj župi u koju odlaziš. Tvoji iz obitelji Cvetnići i Ružići.

Draga sestra Jasenka!

Srdačno čestitamo na zlatnom jubileju, na 50 godišnjici vašega ređenja, na danu kada ste Isusu obećala da čete vršiti volju Njegovu. Neka vas dragi Bog blagoslovi, neka nagradi vašu odlučnost, ustrajnost i vjernost, a mi ćemo moliti i dalje da vas dragi Bog poživi u zdravlju među nama.

U vama smo, draga sestra Jasenka, svi našli sestruru, majku i sugovornicu, koja svakoga zna prihvati, saslušati, ohrabriti i podsjetiti da je Isus trpio iako je sam sama Ljubav, Istina i Mir. Draga sestra Jasenka, neka i ostali dio vašega života bude Kristov put, put ljubavi, razumijevanja i mira Kristova koji iz vas zrači. *Jer 'poput daška je čovjek, dani njegovi kao sjena nestaju'* Ps. 144/4. Srdačno vas pozdravljaju i vole vaši pjevači iz zbora Ave Maria (slijede svi potpis) Draga moja časna Jasenka!

Evo da ti za uspomenu pošaljem dvije slike od moje krizme. Taj dan bio mi je najljepši od svih dana. Lijep pozdrav od Ivica, Marijana, također mama te pozdravlja od srca.

Tvoja Anđelina

Draga časna Jasenka,
Još jednom velika hvala za sve ono lijepo što ste
me naučili u zadnje dvije godine.

Hvala vam da ste me vodili putem do Isusa,
putem vjere i ljubavi.

Vaša Julia Matica. Hvala i u ime roditelja.

Draga sestro Jasenka!

Povodom vašeg dragog jubileja, 60 godina ste članica Dominikanskoga reda, od srca vam čestitamo. Hvala dragom Bogu što vam je podario zdravlje, snagu i strpljivost, da svoju službu u Njegovoj bašti možete vršiti odano i ponizno. Hvala da smo mi vjernici Hamburga i pjevači našega zbora *Ave Maria*, imali tu sreću upoznati vas i biti dio vašega života i rada, a vi našega. Sa radošću se spominjemo onih divnih godina provedenih s vama. Hvala što ste, unatoč podmakloj životnoj dobi i tjelesnim „tegobicama“ ipak našli vremena i snage da putujete do nas. Želimo vam lijepo dane i ugodno vrijeme u Hamburgu, da obnovite sjećanja i posjetite drage ljude i prijatelje, te se vedri i zdravi vratite natrag u svoju službu u Pregradu.

Neka vas Majka Božja zagovara i čuva, a dragi Bog obilje milosti i blagoslova podari uvijek. To vam žele vaši bivši, sadašnji i pensionirani pjevači. (slijede svi potpisi)

Draga naša časna sestra Jasenka! Jako nam je žao svima što nas napuštaš ovdje u Hamburgu. Ali tako mora biti. Ja ti se želim ovim putem zahvaliti za sve ono što si za nas učinila. Ti si svu moju djecu spremila za prvu svetu pričest, moga Ivana si uvijek u bolnici posjetila, uvijek si imala tople riječi za nas. Nadam se da će ti u Hrvatskoj biti lijepo. Još jednom velika hvala od obitelji Letica i neka te Bog čuva i prati. Ruža, Ante, Zrinka, Ivan, Ana Maria, Katarina.

Drage naše časne sestre!

Ne znamo koliko ljubavi treba imati u srcu da bi bilo dovoljno za sve ljude. Ali znamo da Isus jedini čovjek koji ne pravi razliku među ljudima. Sve ljude voli i za sve nas je umro.

Vi časne sestre ste zaručnice Isusove i iz ljubavi prema Isusu Kristu pomažete svim ljudima, ma koliko oni bili neznatni. Mi osjećamo potrebu da se zahvalimo za sve što ste za nas učinile da naše vjenčanje bude svečanije. Neka dragi Isus blagoslovi vas i vaš trud. Hvala Bogu koji vas je poslao nama. Vole vas i najsrdačnije se zahvaljuju Gabi i Kiki.

PREGRADA

AM: Nakon Hamburga trebali ste doći u novu sredinu. Kako ste to prihvatali?

s. Jasenka: Znala sam da će jednom morati otići iz Hamburga, ali kad mi je rečeno da idem u Zagorje, u Pregradu, to mi je bila dodatna težina. Ja sam rodom iz Dalmacije, nikada nisam bila u tim krajevima. Znači, opet nova sredina, novi posao, novi način života, a ja nisam više tako mlada. Ali, obvezala sam se na redovničku poslušnost i prihvatala sam. Sada sam zbog toga sretna!

Kad sam ja došla ovamo, a bilo je to 26. rujna 2006., tu je bio župnik vlč. Vinko Gregur i s. Bernardica Jurić. Već kod samog dolaska imala sam problema. Krenula sam s jednom gospodom iz Hamburga, s osobnim kolima, nakrcanim s mojim stvarima, jer mi je č. majka rekla da se

Vlč. Vinko Gregur dobio naslov monsinjora 22. travnja 2010.

može uvesti auto u Hrvatsku. Ali kad smo došli na granicu nisu nam ga dali uvesti auto. To mi je bio prvi šok. Onda je došao vlč. župnik Vinko, s. Bernardica i s. Marina, prekrcali smo te moje stvari u njegov auto i krenuli u Pregradu. Stigli smo negdje iza ponoći. A sutradan je župniku bio imendan. To se ovdje posebno slavi. Srećom da je tu bila jedna župljanka, koja je kuhalala pa je u svemu tome pomogla. Pjevači su bili na večeri. Pozdravili su me i upoznali smo se, a župnik me u nedjelju predstavio u crkvi. I tako je počelo. Zbor se bio već skoro raspao. Vlč. župnik je pozvao sve i skupilo ih se čak do 34. Ali u zadnje su nam vrijeme umrla čak tri dobra soprana. A inače, jednom tjedno je proba, vole doći i pjevati. Ja sam na toj službi zamijenila s. Milenu Filipović,

ali ona je već bila otišla prije nego sam ja došla. A bile su tada još s nama s. Leopoldina Temunović i s. Amata Prčić. One su se brinule za nekoliko starica koje su bile u našoj kući.

Ja sam, osim sviranja u crkvi, preuzeila i kuhišnu i župni dvor. Tu moraš uvijek biti na raspolaganju, stalno netko dolazi, traži župnika ili za misu ili bilo što drugo. Jednostavno, trebaš uvijek biti tu. Župnik Vinko je bio poduzeo mnoge rade u crkvi, u župnom dvoru i oko crkve, pa se trebalo brinuti i za radnike. Ima uvijek posla. Do sada je to još išlo nekako, ali 'godine čine svoje' i sile polako popuštaju. Jako je važno što se sa župnikom dobro slažemo. Mi smo ovdje kao jedna mala obitelj. Pomažemo i podržavamo jedni druge. Velečasni Vinko je naslijedio mons. Branka Ivanjka, koji je bio dugo godina na toj župi i koji je imao svoj način rada i u liturgiji i s ljudima. Trebalo je vremena da se ljudi naviknu na novog župnika. I kad je sve krenulo, onda se vlč. Vinko razbolio i u kratkom roku, relativno mlad, umro 4. studenoga 2012. u 60. godini života. Bila je to velika žalost. Ali život ide dalje, valjalo je nastaviti gdje je on stao. Na njegovo je mjesto došao sadašnji župnik, vlč. Ivan Mikec. Promijenila se i katehistica. Umjesto s. Bernardice Jurić došla je s. Blaženka Rudić. Ona je ujedno i sviračica pa mi je to velika pomoć, tako mogu mirno kuhati ručak dok ona svira na nedjeljnim misama. Mogu reći, sa svoje strane, da sve funkcioniра dobro. Mi sestre smo tu da pomažemo župniku koliko možemo. Njemu je važno da smo mu uvijek pri ruci, da se može na nas s povjerenjem osloniti. Svi smo

Proslava 80. rođendana u Pregradi.

mi samo službenici Božji i cilj našega djelovanja je da se Bog proslavi u dušama vjernika. Kad k tome težimo onda se sve lakše podnosi.

Kad sam tek došla u Pregradu nisam razumje-
la puno riječi. Ljudi nešto govore slovenski nešto
zagorski, pa koji put moram pitati župnika što su
to rekli. Jednom sam susrela djevojčicu i pitam je
što si kupila. Ona kaže: „Još nič.“ Pitam je ponov-
no što je kupila. Ona opet: „Još nič.“ Mili Bože,
mislim si ja, pa što je to nič? Otišla sam za svo-
jim poslom, i tek sam kasnije saznala da nije ni-
šta kupila! Takvih i puno drugih izraza ima koje
ne razumijem odmah, ali, ide polako. Jednom
mi dođe jedan mali i veli: „Ja sam uvijek pjeval
dok nije s. Milena prešla.“ „Pa di ti je ‘prešla?’“
– pitam ja, što je radila? „Pa, otišla!“ – kaže on.
Konačno smo se razumili. Taj mali je znao biti na
koru i dobro je pratio kako netko čita na misi. Tu
je, inače, običaj da se na kraju mise čitaju imena
onih koji su se preporučili u molitve. To se piše
rukom, prije mise. Taj svećenik nije bio odavle i
nije znao dobro pročitati prezimena. Malome je
to smetalio i na kraju mi šapne: „Časna, taj nikad
nije imao četri iz hrvatskog!“ Ja pitam: „Zašto,
Zorane?“ „Pa, čujete ga kako to čita!“

Drago mi je da su nas ljudi dobro prihvatali.
Oni su navikli na sestre u svojoj sredini, rado
dođu, pa makar da se malo ‘izjadaju’! Rado ih
saslušam i pomognem koliko mogu. Svakome je
potrebna ljudska blizina.

Zdravlje mi, hvala Bogu za sada dobro služi.
Svatko ima nekih boljetica, ali s tim se nekako
nosim, bez ‘kukanja’.

AM: Jeste li sretni što ste redovnica, nakon svog dugog redovničkog staža?

s. Jasenka: Mogu reći da sam zadovoljna i sretna. Kad pogledam unatrag, 26 godina u sv. Martina, pa onda 25 godina u Hamburgu, to je takvo ispunjenje, da ja ne bih nikad tražila niti zamijenila taj poziv s nekim drugim. Da sam u bilo kojem drugom staležu, mislim da ne bi imala toliko sreće i zadovoljstva koliko sam imala i još imam u svom radu. Nije toliko važno što radiš, nego s kakvim raspoloženjem ili nakanom to radiš. Bog mi je dao i vedro raspoloženje. Bude teških momenata, bilo ih je svuda, ali, nasmiješ se, odsviraš i to ti prođe.

AM: Da li biste nešto htjeli poručiti sestrama?

s. Jasenka: Mlađima bih posebno preporučila da ne plaču nad sobom, neka se raduju, jer Bog vesela darovatelja ljubi i nagrađuje. I neka sve bude iz ljubavi za Boga i bližnjega, jer o tome ovisi sva sreća, osobito nas redovnica. Bez ljubavi je život prazan.

Razgovor vodila s. Slavka Sente, u nedjelju 8. ožujka, 2020. u Pregradi.

ŠTO IMA NOVA U KATOLIČKIM KNJIŽARAMA?

Ivan Pavao II.: "Muškarci i žene su iz edena".

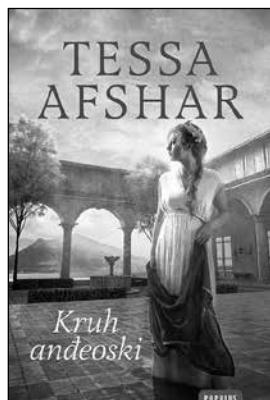

Možda ste čuli za Teologiju tijela pape Ivana Pavla II. i spontano se pitali o čemu se tu zapravo radi. Ili možda dosada nikada niste čuli za teologiju tijela pa se sada prvi put pitate: teologija čega?! Ili ste, pak, već upoznati da se radi o radosnoj vijesti o spolnosti i ljubavi u

kulturi koja je opterećena razvodima, preljubima, spolnim bolestima, tugama i osamljenostima...

"Muškarci i žene su iz Edena" osmišljen je kao prikladno i poticajno sredstvo za osobno proučavanje teologije tijela, kao i za oblikovanje radnih skupina po župnim zajednicama koje proučavaju i razmišljaju o značenju ljubavi, spolnosti i braka. Svrha je vodiča da doprinese širenju učenja Ivana Pavla II. o teologiji tijela na vjernicima razumljiv način te da im omogući njezinu primjenu u vlastitom životu. (VERBUM)

Tessa Afshar: KRUH ANĐEOSKI

Grimizna tkanina bila je temeljni proizvod vrlo unosne trgovine u Rimskome Carstvu u kojemu su glavnu ulogu imali muškarci. U takvu svijetu jedna se žena odvažila krenuti putem hrabrosti, snalažljivosti i priateljstva, izdignula se do uspjeha i pritom –

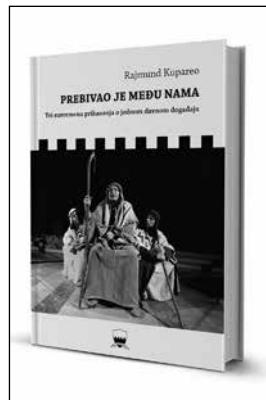
promijenila cijeli svijet.

Ali prije nego što je postala poznata prodavačica

grimiza, Lidija je bila obična kći iz trgovačke obitelji koja je najviše na svijetu voljela svojega oca, rodnu kuću i proizvodnju grimiza. No kada je doživjela strašnu izdaju, ostala je bez ičega i Lidjin je život postao pustoš. Bila je prisiljena pobjeći u Filipe noseći sa sobom jedino očeve tajne formule za dobivanje grimizne boje. Stigavši u Filipe borila se svim snagama te zahvaljujući znanju, odlučnosti i poduzetnu duhu uspjela postati jedan od najuspješnijih trgovaca u gradu. Ipak, svaki je njezin uspjeh, svaku radost uporno pratila sjena sve do dana kada je upoznala apostola Pavla i čula od njega poruku nade i ljubavi, postavši prva kršćanka u Europi. No njezine su je tajne ipak kad-tad morale sustići, a kada je taj trenutak došao, Lidija je morala donijeti presudnu odluku – hoće li ostati čvrsta i nepokolebljiva u vjeri ili će se predati strahu koji je do tada upravljao cijelim njezinim životom?

Tessa Afshar donosi nam nezaboravnu priču o predanosti, izdaji i otkupljenju koja u svojoj završnici postaje bogato svjedočanstvo Božjih čudesa i milosrđa. *Publishers Weekly* (VERBUM)

Sanja Nikčević: PREBIVAO JE MEĐU NAMA

U utorak 21. siječnja 2019. u Društvu hrvatskih književnika, na Jelačićevu trgu u Zagrebu, predstavljena je knjiga *Prebivao je među nama*, u kojoj su sabrane tri uspješne drame fr. Rajmunda Kuparea, dominikanca. Knjigu su predstavili dr. Đuro Vidmarović predsjednik Društva hrvatskih književnika i dr. Sanja Nikčević, autorica knjige. Dr. Đuro se

osvrnuo na životni tijek o. Rajka, na društvene, političke i vjerske prilike u kojima je živio. Najveći dio svog svećeničkog i redovničkog života proveo u izbjeglištvu, u Čileu, ali ne zbog nekih političkih razloga, jer se baš nikada nije bavio politiku, nego vjerojatno, kao i mnogi drugi svećenici intelektualci, nisu bili podobni za režim koji je nastupio u Hrvatskoj nakon Drugog svjetskog rata. O. Kupareo je u izbjeglištvu razvio svoje talente do zavidnih visina. Osim što je ostao dosljedan redovnik, dominikanac, Božji svećenik, neprestano je razvijao svoje kulturne sposobnosti što je brzo došlo do izražaja u svim mjestima gdje je boravio. U Čileu je bio profesor na Katoličkom i Filozofskom fakultetu, napisao brojne knjige iz područja estetike, filozofije, teologije, pjesništva i druge, koje su bile i kao udžbenik svim studentima. Nikada nije zatomio ni svoju domoljubnu svijest, te je o svojoj domovini napisao brojne pjesme, proze, priče, balade. Osim toga napisao je veoma uspješna dramska prikazanja o Isusovu životu. Povodom predstavljanja triju Kupareovih prikazanja o Kristu ili o spasu duše i slobodi izbora, naslovljene *Prebivao je među nama*, autorica knjige prof. dr. Sanja Nikčević održala je uvodno predavanje „PRAVO NA LIJEPO/DOBRO/SVETO U UMJETNOSTI!“ u kojem je ovo dramsko djelo stavila

u kontekst svjetonazora, književnog kanona i duhovne literature te, između ostalog, odgovorila na pitanje kako je Kupareo uspio ispričao priču o Kristovom rođenju smrti i uskrsnuću ‘tako zanimljivo kao da je nikad niste čuli’. U prvom dijelu predavanja prof. Nikčević govorila je o tome kako svjetonazor djeluje na umjetnost, pri čemu je posebno spomenula sekularistički svjetonazor kao glavnu odrednicu suvremenog umjetničkog kanona, koji je iz umjetnosti „protjerao“ sve ono što je lijepo, dobro i sveto.

Nasuprot tome, istaknula je prof. Nikčević, kazalište i umjetnost imaju svoje korijene u religiji, tj. u svetim obredima, a što jasno pokazuju Antika i Srednji vijek kao dvije temeljne epohe Zapadne umjetnosti, s jasnim vrijednosnim sustavom i formativnom ulogom u oblikovanju svijesti pojedinca i zajednice.

Tri Kupareova prikazanja o Isusu Kristu (*Porođenje, Muka Kristova, Uskrsnuće*) slijede tradiciju crkvenog skazanja, srednjovjekovnog liturgijsko-dramskog žanra, ali je riječ o suvremenom prikazu vječnih tema spasenja duše i slobode izbora.

Ista je knjiga predstavljena i u Kažotićevoj dvorani, kod dominikanaca 19. veljače.

Knjiga je tiskana u novoj izdavačkoj kući *Citadel libri*, koju je upravo ovom knjigom otvorila prof. Nikčević, koja o tome kaže:

„Citadela libri, d.o.o. je nova izdavačka kuća koja vjeruje u pravo na lijepo/dobro/sveto u umjetnosti i zato objavljuje kvalitetne, nepravedno zanemarene ili nepoznate pisce koji u svojim djelima afirmiraju temeljne ljudske vrijednosti. Odabrane drame uvijek prati teorijski uvod koji ih smješta u kontekst i dokazuje njihovu kvalitetu. U tisku su već i druge knjige“...

ASIA BIBI, ANNE-ISABELLE TOLLET: Konačno slobodna!

Mojih devet godina zatvorskoga mučenja i ponižavanja u iščekivanju izvršenja smrtne kazne zbog vjere u Krista

Pakistanka Asia Bibi osuđena je na smrt zbog bogohuljenja, samo zato što je kršćanka. Nudili su joj slobodu ako se određene Krista, a ona je radije prihvatala smrt. Provela je devet godina u zatvoru mučena i ponižavana čekajući izvršenje smrtne kazne vješanjem.

Postala je svjetski simbol progona kršćana u 21. stoljeću.

Ovo je njezina potresna priča.

Ne pamtim dobro datume, no ima dana koji se ne zaboravljuju. Jedan od njih je i taj petak, 19. lipnja 2009. godine. Prije zalaska sunca prvi put su me doveli u zatvor u Sheikhupuri gdje sam provela tri godine prije nego što su me premjestili u drugi zatvor. Bilo je to kao da se selim u drugu kuću.

Poznata vam je moja priča iz medija, možda ste se pokušali staviti na moje mjesto kako biste bolje shvatili moju patnju... ali to je tako daleko od moje svakodnevice u zatvoru ili od novoga života i zato ću vam u ovoj knjizi sve ispričati.

Anne-Isabelle Tollet, suatorica ove knjige, dugogodišnja je novinarka i stalna dopisnica u Pakistanu. Od kada je Asia Bibi osuđena na smrt u studenom 2010. godine, Anne-Isabelle Tollet borila se za njezino oslobođenje šaljući apele diljem svijeta, pišući knjige o njezinoj

sudbini i osnovavši organizaciju Međunarodni odbor Asia Bibi.

Nakon što je konačno oslobođena i dopušteno joj je napustiti Pakistan, Asiji Bibi još uvijek prijeti smrt od islamskih ekstremista, te živi na tajnoj lokaciji u Kanadi. Anne-Isabelle Tollet jedina je novinarka na svijetu koja ju je srela i isprijevodila ovo njezino iznimno svjedočanstvo.

Nova izdanja Dominikanske naklade *Istina*

Ivan Tauler (1300. – 1361.), dominikanac, u svojih osamdesetak govora i propovijedi, poziva nas da u vjeri nadiđemo određene granice. Bog je govorio ljudima, pohodio je naš svijet i u njemu se nastanio. Iako transcendentan, i možda baš zato što je takav, Bog se ipak htio roditi u nama, u nama prebivati i rasti. Tauler nas trajno poziva da budemo svjesni toga Božjeg rađanja i prebivanja u nama.

Čovjek je stvoren za Boga i u njemu nalazi svoje smirenje, ali zato treba postati svjestan Božjeg dara. Na to nas Tauler neprestano poziva. Taj je dar Riječ Božja koja se rada i živi u nama. Tauler ne traži Boga ni na nebesima, ni preko mora, nego u dubini samoga sebe, u „dnu“ svoje duše; traži ga svim srcem svojim, svom dušom svojom, svom snagom svojom. U ovih petnaest dana Tauler nam pokazuje kako tražiti i susresti Boga u dubini svoje duše.

André Gozier, Petnaest dana u molitvi s Učiteljem Eckhartom. Rađanje Boga u duši, Dominikanska naklada Istina, 2019.

Učitelj Eckhart (1260. – 1328.), dominikanac, teolog, filozof, glavni predstavnik rajske-flamske duhovnosti, usredotočuje svoju poruku

na bitno: Bog dolazi nastaniti se u nama, što je nečuvena posljedica Radosne vijesti: „I Riječ je tijelom postala“ (Iv 1,14). Eckhart hoće usmjeriti duše koje žele slijediti njegovo naučavanje o unutarnjem stavu duše. Unutarnost nam pomaže da otkrijemo sami sebe, Boga i druge. Ona je vrlo bogata. Zato sebe otkriti znači sebe nadići.

Za Eckharta to znači da se moramo uputiti prema svojoj dubini kako bismo uoči li beskrajno bogatstvo. Unutarnost je kao polje iz evanđelja. Krist nam govori da postoji blago u dubini naše duše, a ako vjerujemo njegovoj riječi trebamo otkriti skriveno blago. Vrlo brzo Gospodin nam u svojoj dobroti daje da otkrijemo nekoliko grumena zlata koji nam pokazuju da ga upravotu, u unutarnosti, trebamo tražiti. „Zašto je Bog postao čovjekom? Zato da se Bog rodi u duši i da se duša rodi u Bogu.“ To nije povlastica samo nekih. Nikome se ne bi trebalo činiti nemogućim da će postići da se u njemu rodi Sin. U ovih petnaest dana slijedimo glavne teme Eckharto-ve duhovnosti usredotočene na rađanje Boga u duši.

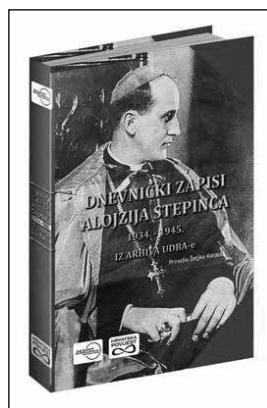
Chantal van der Plancke – André Knockaert, Petnaest dana u molitvi s Katarinom Sijenskom, Dominikanska naklada Istina, 2019. [izvornik: Prier 15 jours avec Catherine de Sienne, Nouvelle Cité, 1996.]. Prevela s francuskog na hrvatski jezik Marta Petrak.

Katarina Sijenska (1347. – 1380.), dominikanka, naučiteljica Crkve i suzaštitnica Europe, snažna žena koja je u samo 33 godine života donijela snažne promjene. Nitko nije bio daleko od Katarinina srca, jer nitko nije daleko od Isusova srca i njezino poslanje je bilo biti drugim Kristom. Primila je i stigme, Isusove rane na svom tijelu. Križ je središnja os ovih petnaest dana zato što je to mjesto koje „pripada Bogu“. Na križu se nutar- nje poznavanje Krista produbljuje do absolutnog zajedništva: „Ostanite u mojoj ljubavi“ (Iv 15, 9).

Krajanji je plod ovog razmatranja predanje samo- ga sebe – „Uzmi moj život“ – iz ljubavi prema Kristu i njegovu Tijelu, Crkvi i čitavu čovječanstvu s kojim on čini jedno. To se predanje ogleda u zadivljenoj slobodi s kojom se Marija predala pri navještenju,

onoga dana kada je Bog postao posve dostupan čovjeku i ponizno se nastanio među nama.

Zvonimir Despot: DNEVNIČKI ZAPISI ALOJZIJA STEPINCA 1934. - 1945. IZ ARHIVA UDBA-e.

Ovdje objavljeni Stepinčev Dnevnik u osnovi se zasniva na prijepisu koji je napravila Uprava državne bezbjednosti vjerojatno između 1950. i 1952. godine ili nešto kasnije. Prijepis Dnevnika nalazi se u Hrvatskom državnom arhivu (HR-HDA), fond 1561.,

SDS RSUP SRH, dosje Alojzija Stepinca, br. 301.681. (omoti 31, 32 i 33.) – akvizacija 39. iz 2015. godine (66. 1.2. Dnevnik – neovjereni prijepis.). Ovo je III. kopija koja je dio sudskog spisa o nadbiskupu Alojziju Stepincu. U Dnevniku je u bilješkama naveden svaki takav slučaj. Originalni Stepinčev Dnevnik, osim svog osnovnog sadržaja, kao priloge ima mnoštvo popratnog materijala, uglavnom pisama i novinskih izrezaka, pozivnica i slično. U prijepisu Dnevnika iz HDA uglavnom su dana prepisana pisma koja je Stepinac dobivao, iako je jasno da u prijepisu nisu prepisana sva pisma koja se nalaze u originalnom Dnevniku. Što se tiče novinskih članaka (izrezaka), oni gotovo nikada nisu prepisivani, već je samo naznačeno da se ovdje (na toj i toj stranici) nalazi novinski rezak – pri čemu je naveden njegov naslov i većinom novine gdje je objavljen. U ovoj knjizi su sve takve obavijesti o novinskim izrescima stavljene u bilješke točno tamo gdje se one navode i u prijepisu Dnevnika.

Na kraju ove knjige nalaze se zapisnici sa sa- slušanja nadbiskupa Alojzija Stepinca koje je on dao istražnim organima Jugoslavije nakon svoga prvog uhićenja 1945. godine (17. V. 1945., 20. V. 1945., 21. V. 1945., 22. V. 1945., 24. V. 1945., 27. V. 1945.). Uz njih su dana i dva elaborata UDBA-e o Stepincu – prvi nakon njegova prvog uhićenja 17. svibnja 1945., a drugi nakon njegova uhićenja 18.

rujna 1946. godine. Ovi materijali su također integralni dio spomenutog sudskeg spisa o Alojziju Stepincu, a ovdje se prenose jer su posve rijetko korišteni u historiografskoj literaturi, a u kojima je nadbiskup A. Stepinac bio spreman odgovarati na pitanja i bez ograda izražavati svoje mišljenje, za razliku od sudskega procesa protiv njega koji je vođen tijekom rujna i listopada 1946. godine, na kojemu je 11. listopada 1946. osuđen na 16 godina zatvora i prisilnog rada te dalnjih pet godina lišenja svih građanskih prava.

Henry Cloud, John Townsend: GRANICE

*Kada reći „da”, kako reći
„ne” i preuzeti nadzor
nad svojim životom*

Osjećate da vas drugi ne cijene dovoljno, da vas iskorištavaju? Iscrpljeni ste od previše obveza na poslu i u privatnom životu? Možda je vrijeme da naučite kako reći „ne”, a sve uz pomoć ove

knjige koje je promijenila život milijunima ljudi, dajući im odgovore na pitanja:

- Zašto se osjećam krivim ili se bojam kad trebam nekome reći „ne“?
- Kako postaviti granice, a da i dalje budem voljena osoba?
- Što ako je netko uzneniren ili povrijeđen granicama koje sam postavio?
- Što mogu učiniti kada netko želi više mog vremena, energije ili novca nego što ja mogu dati?
- Kako postaviti zdrave granice u odnosu s roditeljima, supružnicima, djecom, prijateljima, kolegama, društvenim mrežama, pa čak i sa samim sobom?

Granice su međe našega osobnog posjeda koje nas definiraju i ukazuju na to gdje mi završavamo, a počinje netko drugi. One su nevidljive linije koje utječu na sva područja našega bića — u fizičkom, emocionalnom i duhovnom smislu. Ljudi se često toliko posvete pomaganju drugima i izvršavanju preuzetih obaveza da zaborave na vlastite granice, što uzrokuje nezadovoljstvo

i neispunjenošću, a u konačnici narušava i odnose s drugima.

U ovomu višestruko nagrađivanu bestseleru New York Timesa prodanom u preko dva milijuna primjeraka ugledni psiholozi dr. Henry Cloud i dr. John Townsend pokazuju kako je postavljanjem granica na različitim područjima moguće preuzeti kontrolu nad svojim životom. Poučavaju nas kako postaviti zdrave granice u odnosu prema drugima, a posebno poglavje posvećeno je aktualnomu i sve važnijem pitanju postavljanja granica na društvenim mrežama i općenito u digitalnom svijetu.

Tri knjige koje otkrivaju sve o masonima, njihovim tajnama i društvenom utjecaju!

Nakladna kuća Verbum donosi tri izvrsne knjige koje otkrivaju sve o masonima, njihovim tajnama i društvenom utjecaju:

1. Maurice Caillet: **BIO SAM MASON - Potresna ispovijest bivšeg visokopozicioniranog člana masonske lože**

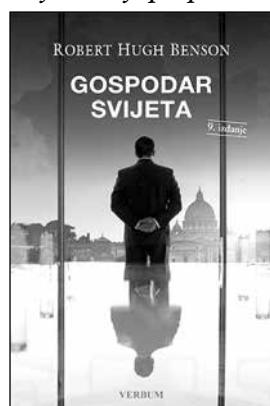

Nekadašnji visokopozicionirani mason Maurice Caillet u ovoj fascinantnoj knjizi opisuje svoj dramatični životni put u obliku životne ispovijesti koja nikoga ne ostavlja ravnodušnim. Bio je uvjereni ateist, aktivan u Socijalističkoj partiji, a kao liječnik ginekolog radio je i pobačaje i provodio sterilizacije. Privučen obećanjem "dublje spoznaje", uzvišenoga znanja i željom za sklapanjem utjecajnih poznanstava ušao je u masonsку ložu u kojoj se tijekom 15 godina uspijao na ljestvici od šegrta sve do uvaženoga majstora utjecajne lože Velikoga orijenta Francuske, istodobno sve dublje uranjajući u ezoteriju i okultizam. Iniciran u tajna učenja postao je dio uskoga kruga odabranih dobivši tako izravan uvid u korupcijsko djelovanje tajne masonske organizacije i njezin skriveni politički utjecaj koji rezultira devastacijom

društva, a sve to dirigiraju masoni smješteni na najutjecajnijim mjestima u politici i medijima. Nakon čudesna obraćenja u Lurdu Caillet je odlučio raskinuti s masonerijom. Od toga trenutka sve više postaje svjestan zla koje je počinio te otkriva snažne sotonističke utjecaje u tajnim masonskekrugovima koji se prikrivaju iza maske filantropije, humanizma i tolerancije. Izlaskom iz lože potpuno se mijenja njegov osobni i profesionalni život i započinju poteškoće i pravi progon: šikaniranje, otkazi i stalne zapreke za nastavljanje liječničke karijere. Nisu izostale ni prijetnje smrću, zbog kojih i danas živi pod zaštitom. O svemu tome ekskluzivno progovara u ovoj svojoj napetoj životnoj priči.

2. Robert Hugh Benson: **GOSPODAR SVIJETA**

Izvrstan roman o vladavini masonerije i koncu svijeta koji preporučuje papa Franjo

Roman **GOSPODAR SVIJETA** Roberta Hugh Bensona po mnogima je najproročanskije djelo u svjetskoj književnosti, koje na vrlo slikovit i uzbuđljiv način prikazuje svijet posljednjih vremena u kojemu prikriveni sekularistički totalitarizam neprimjetno zaro-

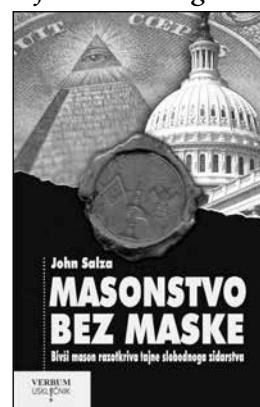
bljava ljudi, uništava vjeru i pripravlja put Antikristovoj vladavini u kojoj masonstvo i njegovi pripadnici imaju ključnu ulogu.

Pišući ovaj roman prije više od stotinu godina i smjestivši ga upravo u naše vrijeme, Benson je sa zapanjujućom točnošću predvidio suvremene procese poput ujedinjenja Europe, globalizacije i pokušaja uspostave novoga svjetskog poretka, pojave institucionalnih napada na vjerski identitet, brak i obitelj itd.

Ne treba stoga čuditi da su obojica posljednjih papa istaknuli ovaj roman kao vrlo značajan i aktualan. Papa Franjo je – preporučivši njegovo čitanje – naglasio da se radi o knjizi koja “gotovo kao da je proročanstvo” i koja pomaže razumjeti kako opasnosti svijeta u kojem živimo tako i ideološku pozadinu suvremenih društvenih procesa.

3. John Salza: **MASONSTVO BEZ MASKE**

Knjiga u kojoj bivši američki mason razotkriva tajne slobodnoga zidarstva

U ovoj knjizi bivši visokopozicionirani američki mason John Salza otkriva zaprepašćujuću istinu o onome što se zbiva unutar tajanstvenih masonske loža. Oboružan osobnim iskustvom i sveobuhvatnim istraživanjem, Salza pruža izravan pogled na kontroverzne masonske obrede, praksu i svjetonazor što se drže u tajnosti zakletvom koja uključuje i prijetnju smrću. Otkrivajući pravu istinu o slobodnom zidarstvu i njegovoj nespojivosti s kršćanstvom, ova je knjiga i izvrstan izvor ključnih informacija o tome najutjecajnijem tajnom društvu budući da donosi informacije o povijesti, organizaciji i hijerarhiji masonstva, masonskoj ideologiji, vjerovanjima, simbolici i obredima kao i o načinima vrbovanja novih članova, procesu inicijacije i tajnoj zakletvi.

Knjiga se osvrće i na odnos masonstva i Katoličke Crkve u povijesti i danas, a analizira i masonske utjecaj na politiku, pravosuđe, obrazovni sustav i medije.

ŠTO KAŽU NAŠE NAJMLAĐE?

Korizmeni susret za mlade - Večer druženja -

Kažu da je Pepelnica dan posta? Pa svakako da jest! Ali mi taj dan u sv. Dominika kod braće dominikanaca (Split) nismo postili od zajedništva i smijeha. Naime, u dogovoru s fr. Jozom Čirkom i fr. Antonom Gavranovićem osmisliše smo susret za mlade (srednjoškolci) na temu pokore. Budući da je to bio prvi dan korizme, započeli smo večer druženja sa svetom misom i obredom pepeljenja, a svetu misu predvodio je fr. Anto Gavranović. Nakon toga svi smo se uputili u prostoriju za druženje gdje smo odigrali zanimljivu igru "Sviđa li ti se tvoj susjed/susjeda?", koja uključuje da jedan sudionik igre uvijek ostane u krugu stajati jer nije uspio uhvatiti mjesto na stolici. On tada dobiva neku pokoru koju mora izvršiti, a pokora može obuhvatiti i nekog od onih koji već sjede na svojim stolicama. Nakon toga svi smo si posvijestili važnost odricanja i žrtve, i da to ima svoj dublji smisao, pogotovo oprاشtanje i ljubav prema neprijateljima. Susretu se odazvalo podosta mladih (iako mi nismo brojali). Ozračje je bilo radosno i mladi su bili otvoreni druženju. Za početak možemo

reći da smo zahvalne i da je prvi susret prošao u ohrabrujućem tonu, dajući nam zalet za daljnje pothvate koje spremamo. Hvala i našim dominikancima u Splitu koji su nam bili otvoreni i koji su uvijek spremni za pastoralnu suradnju!

s. Natalija Cindrić

s. Manes Puškarić

Susret novakinja u Bojkovicama od 5.- 8. ožujka 2020.

Susret novakinja u Republici Češkoj organiziran je od naših čeških dominikanki. Na susret su bile pozvane novakinje iz Mađarske, Slovačke, Engleske i Hrvatske, no sestre iz Slovačke nisu uspjеле doći. U četvrtak ujutro, dok su naše sestre u Zagrebu bile na molitvi, nas tri novakinje uputile smo se s našom časnom majkom Jakicom prema Češkoj. Nakon 7 sati vožnje stigle smo u Bojkovice, čak 2 sata prije predviđenog vremena dolaska, pa smo se išle prošetati da upoznamo grad. Sestre u tom gradu imaju soju srednju pedagošku školu i unutar škole se nalazi njihov samostan, gdje živi njihovih 5 sestara. Pored škole se nalazi đački dom kojeg isto tako drže sestre i u kojem smo mi bile smještene. Baš taj tjedan su imali proljetne praznike, pa smo mi spavale u sobama njihovih učenica. Nakon što smo se smjestile, imale smo zajedničku molitvu časoslova na latinskom jeziku, s pojedinim dijelovima časoslova koje smo molile svaka na svom jeziku. Nakon Večernje smo imale zajedničku večeru, te u 20 sati rekreaciju, gdje je svaka zemlja predstavila svoju zajednicu putem prezentacije na računalu, a nakon predstavljanja smo igrale različite igre kako bismo se bolje upoznale.

Idući dan kao i svaki nakon toga, nam je započeo doručkom koji je bio serviran od 7.30 sati. U 8.30 smo molile Jutarnju, od 9 do 11.30 smo imale predavanje o životu svete Katarine Sijenske, koje je vodila njihova sestra Benedicta,

koja inače živi u Pragu, po struci je povjesničarka, a u slobodno vrijeme, već 20 godina, radi razne predmete od keramike, koje se prodaju u dućanu u istome gradu. Predavanje je bilo na češkom, a pripremala ih je iz biografije bl. Rajmundi, njenog Dijaloga te sačuvanih pisama. Njihova sestra juniorka, Marie, koja nam je prevodila na engleski, isto nam je tako održala jednu radionicu na kojoj je donijela razne predmete iz svakodnevnoga života pomoću kojih nam je pokazala kako se može meditirati ne samo nad Svetim pismom, nego nad svime što nas okružuje, a neki od tih predmeta su bili: punjač za mobitel, dezodorans, toplomer, školjke, kamenje... U 11.30 smo svaki dan imale misu koju je na latinskom vodio češki brat dominikanac. Svaki dan je druga zemlja predvodila pjevanje i čitanja su bila svaka na drugom jeziku. Nakon mise smo išli na ručak u obližnji dom kulture, gdje smo svaki dan imali juhu uz glavno jelo. Meni se osobno najviše svidio ručak u petak jer je nakon juhe, kao glavno jelo, svaka dobila po 4 krafne sa džemom od šljiva i nekom kremom od jogurta. Nakon ručka smo imale malo vremena za kratki odmor, onda opet predavanje u 14 sati.

Idući dan, u subotu, uputile smo se nakon ručka do Velehrada, njihovog svetišta, udaljenog manje od sat vremena autom. Jedan dio puta do tamo smo išle autom (oko 30 min) a zatim pješke, oko sat vremena, lijepo asfaltiranim puteljkom, kroz zelena brda dokle vam pogled seže. Taj puteljak do Velehrada ima postaje

otajstava krunice, tako da smo izmolile jedno otajstvo (na latinskom, naravno) a poslije smo put nastavile razgovarajući i diveći se ljepoti krajolika.

Velehrad ima prekrasnu veliku baziliku koju se stvarno isplati vidjeti. Puna je kipova i cijela je oslikana sve do svoda, koje, zbog fenomenalno nadarenih slikara, izgleda poput neba, kraljevstva Božjega, kojemu ne vidite kraja. Bazilika ima puno kapelica, a iza prekrasnog a jednostavnog kamenog oltara, nalazi se grob kardinala Tomáša Špidlika (za koji je pokrenut proces za proglašenje blaženim), koji je ukrašen divnim detaljnim sitnim mozaikom, koji isto krasiti dio oltara. Kroz sredinu, s lijeve i desne strane, nalaze se veličanstveni korovi, izrađeni od tri vrste drveta, a koji su inače pod zaštitom UNESCO-a. Ispod bazilike se nalazi kripta koja je ujedno i muzej i spomen češkim mučenicima, a slijedi vanjske zidove bazilike, tako da izgleda kao labirint, a vodi u krug, i trebalo nam je nekih 30 minuta da ju obiđemo. Unutar kripte se nalazi i zlatna ruža koju je papa Ivan Pavao II. darovao prigodom jednog posjeta.

Navečer smo, nakon Večernje i večere, imale kratko klanjanje pred Presvetim, a Čehinje su se tom prigodom potrudile pa svima nama ispisale čitanje za meditaciju, svakoj na njenom jeziku. Pjevale smo na latinskom pjesme iz TAZE pjesmarice, uz koje nas je pratila jedna njihova sestra laganim prebiranjem žica na gitari.

Bilo nas je sveukupno 10 novakinja, 4 iz Mađarske, 2 iz Engleske i 1 iz Češke, a raspon godina od 21 do 48 (engleske novakinje su imale jedna 44, a druga 48 godina). Naš se veo razlikuje od njihovog, a habit nam je, slično kao i kod Engleskinja, iz drugačijeg materijala, svečani, žućkaste boje, kod ostalih je sestara bijele boje. Čehinje imaju kolet spojen za habit dužmićima, dok je Engleskinjama kolet spojen na škapular.

Idući dan, u nedjelju, nakon ručka smo se pozdravile sa sestrama i oko 14 sati smo se uputile prema Zagrebu, gdje smo stigle, zahvaljujući Bogu i izvrsnom ‘šoferu’, nešto prije 22 sata. Bilo nam je jako lijepo i zahvalne smo što nam je pružena prilika za takav susret i putovanje.

s. Irena Lušo, novakinja

Dominikanka Vjekoslava Poljanić (1888. – 1973.)

Uvod

Višestoljetna prisutnost sestara dominikanki u hrvatskim krajevima ušla je u novu fazu 1905. godine utemeljenjem Kongregacije sv. Andjela čuvara.¹ U tu zajednicu okupljene su dominikanke iz šibenskoga i splitskoga samostana te iz korčulanskoga Zakloništa siromaha, a u Korčuli je te godine utemeljen i samostan sv. Andjela čuvara, u kojega je poslije nekoliko godina smještena njezina Vrhovna uprava. Sve to omogućilo je dominikankama da razviju različite vrste apostolata, ali je pogodovalo i porastu broja zvanja u njihovoј redovničkoj obitelji. Među brojnim djevojkama koje su se u prvom desetljeću njezina postojanja pridružile Kongregaciji bila je i Frana Poljanić s Pelješca. Postavši dominikanka s redovničkim imenom Vjekoslava, prošla je nekoliko sestrinskih zajednica, ostavivši u svima tragove svojih ljudskih i redovničkih vrlina. Njezin lik i djelo tema su ovoga članka, nastaloga na temelju arhivske građe.

Djetinjstvo i prve godine redovničkoga života

U mjestu Trsteniku, smještenom u pitomoj uvali Žuljani na poluotoku Pelješcu, rođena je 24. travnja 1888. Frana Poljanić. Otac joj se zvao Stjepan, a majka Karla (Draga), djevojački također Poljanić.² U rodnom je mjestu do 1900.

1 Više o utemeljenju Kongregacije sv. Andjela čuvara vidi u: Ivan ARMANDA: *Dominikanke u Šibeniku*. Šibenik 2015., str. 75 – 89; Jure KRIŠTO: *Stoljeće služenja Bogu, Redu i narodu*. Korčula – Zagreb 2005., str. 22 – 48.

2 Usp. Arhiv Kongregacije sv. Andjela čuvara (dalje: AKSAČ), Dokumentacija o preminulim sestrama, Dosje S. Vjekoslava Poljanić (dalje: DVP), *Svjedočba rođenja*, Trstenik, 4. VII. 1913.

završila šest razreda pučke škole,³ a u Janjini 1907. tečaj krojenja i ručnih radova.⁴ Duhovni poziv osjetila je, kako sama piše, vrlo rano, već u dvanaestoj godini: "Netom dodoh k razumu prosvijetljena Božjom milosti upoznah veličinu djevičanstva, odlučih i zavjetovah ga Bogu u 12. god. na dan svoje prve pričesti. Od toga dana živjela sam u želji da se posvetim u kojem samostanu."⁵

Dvanaest godina s. Vjekoslava je navršila 1900., a poslije nekoliko godina obratila se starješici sestara dominikanki da je primi u samostan. To je očito bilo negdje u samim počecima Kongregacije sv. Andjela čuvara, oko 1905. Starješica sestara dominikanki, nedvojbeno časna majka Imleda Jurić,⁶ odbijala ju je u uvjerenju da neće moći izdržati strogost redovničkoga života. Potkraj 1913. ipak joj je javila da će je primiti.⁷ I tako je Frana Poljanić 12. siječnja 1914. konačno došla u samostan sv. Andjela čuvara u Korčuli, te 1. studenoga iz ruku utemeljitelja Kongregacije, fr. Andjela Marije Miškova,⁸ primila redovničko odijelo i započela novicijat. Tom prigodom dobila je redovničko ime s. Vjekoslava. Nakon vremena kušnje, 1. studenoga 1915. položila je

3 Usp. DVP, *Učionska obavijest*, Trstenik, 9. VIII. 1900.

4 Usp. AKSAČ, Zbirka osobnika časnih sestara dominikanki (dalje: ZOČSD), osobnik s. Vjekoslave Poljanić.

5 AKSAČ, Vjekoslava POLJANIĆ: *Crtice iz života jedne redovnice*. Rukopis bez paginacije.

6 Više o s. Imeldi Jurić (Miljevcu kraj Drniša, 16. II. 1880. – Korčula, 14. VII. 1924.) vidi u: Ivan ARMANDA: *Dominikanka Imelda Jurić (1880. – 1924.) – prva Vrhovna poglavarica Kongregacije svetih andela čuvara*. u: Časopis za suvremenu povijest, XLIV (2012) 2, str. 359 – 387.

7 Usp. V. POLJANIĆ: *Crtice iz života jedne redovnice*.

8 Više o fr. Andjelu Mariji Miškovu (Zlarin, 28. XI. 1848. – Korčula, 5. VIII. 1922.), istaknutom pučkom misionaru, propovjedniku, vjerskom publicistu, promicatelju Gospina štovanja i utemeljitelju Kongregacije sv. Andjela čuvara pisao sam u knjizi *Istaknuti hrvatski dominikanci – I*, Zagreb 2012., str. 67 – 86.

prve zavjete. Poslije malo više od jedne godine, 22. siječnja 1917. iz samostana sv. Andjela čuvara premještena je na službu u korčulansko Zaklonište siromaha. Ondje je četiri godine, zajedno s ostalim sestrama, brinula za siromašne starice i starce.⁹ Dana 13. veljače 1921. premještena je u samostan sv. Martina u zidinama Dioklecijanove palače u Splitu.¹⁰ Poslije nekoliko mjeseci, došla je u Korčulu kako bi 2. listopada 1921. položila doživotne redovničke zavjete.¹¹ Tog dana je, kako sama piše, bila "duhovno utješena" i zahvalna Bogu "koji nagrađuje tako oblino svaku našu muku za Njega pretrpljenu."¹²

U samostanu sv. Martina u Splitu

Kada je s. Vjekoslava u veljači 1921. došla u samostan sv. Martina u Splitu, njime je upravljala priora Amata Kovačević. Ona je dočekala s. Vjekoslavu otvorena srca i, kako svjedoči sama s. Vjekoslava, kako ju je voljela. Štoviše, priora Amata Kovačević pomogla joj je u rješavanju zdravstvenih problema koji su je mučili već oko osam godina. Ne precizirajući o čemu se radilo, s. Vjekoslava kaže da je bila "bolesna u nosu i glavi", zbog čega je mnogo trpjela. Priora ju je smjestila u sanatorij dr. Jakše Račića i plaćala troškove njezina liječenja. Nakon operacije potpuno je ozdravila, na čemu je osobito bila zahvalna svojoj priori jer se pobrinula za nju.¹³

Tri godine nakon dolaska u Split, 17. veljače 1924. s. Vjekoslava imenovana je vikaricom samostana sv. Martina, koji je time s prioralnog statusa sveden na vikarijalni.¹⁴ Naime, da bi neki samostan bio prioralni, prema tadašnjim strinskim *Konstitucijama*, u njemu je moralno biti

Split, 1. XI. 1964. - Zlatni jubilej redovništva
s. Vjekoslave Poljanić (lijevo) i s. Emilije Goravice

nastanjeno najmanje dvanaest sestara.¹⁵ Kako splitski samostan nije udovoljavao toj odredbi, a Vrhovno vijeće Kongregacije nije mu moglo osigurati dvanaest sestara, sveden je s prioralnoga statusa na vikarijalni, a s. Vjekoslava imenovana je njegovom prvom vikaricom.

Budući da se isprva protivila preuzimanju starješinske službe, pošto ju je u duhu posluha ipak prihvatile, s. Vjekoslava je tek 4. lipnja 1924. preuzeila službu vikarice¹⁶ i vršila ju do 17. siječnja 1926. Tog dana Vrhovno vijeće delegiralo ju

⁹ Usp.: AKSAČ, Protokol spisa Vrhovne uprave Kongregacije, br. 4/1917. od 22. I. 1917.; ZOČSD, Osobnik s. Vjekoslave Poljanić.

¹⁰ Usp. AKSAČ, *Zapisnici sjednica Vrhovnoga vijeća* (dalje: ZSVV), dne 13. II. 1921.

¹¹ Usp. ZOČSD, Osobnik s. Vjekoslave Poljanić.

¹² V. POLJANIĆ: *Crtice iz života jedne redovnice*.

¹³ *Isto*.

¹⁴ Usp.: AKSAČ, Spisi Vrhovne uprave (dalje: SVU), br. 8/1924., S. Imelda Jurić s. Vjekoslavi Poljanić, Korčula, 17. II. 1924.; ZSVV, dne 17. II. 1924.

¹⁵ Usp. *Konstitucije sestara dominikanka Sv. andjela čuvara u Korčuli*. Zagreb 1938., br. 490.

¹⁶ Usp. V. POLJANIĆ: *Crtice iz života jedne redovnice*.

je kao starješicu do imenovanja nove priore "za vikarijalnu kuću sv. Martina u Splitu".¹⁷ Kako do imenovanja priore ipak nije došlo, s. Vjekoslava je 6. siječnja 1927. ponovno imenovana vikaricom.¹⁸ U službi je potvrđena i 9. siječnja 1929.¹⁹ pa ju je vršila do 15. siječnja 1930.²⁰

Kako sama s. Vjekoslava piše, kada je preuzela upravljanje samostanom sv. Martina, on je "bio sama ruševina da je već bilo nemoguće u njemu obitavati."²¹ Kasnije je naglasila kako razlog tako lošeg stanja samostanske zgrade nije bio u nebrizi sestara, nego je do toga došlo poglavito zato jer se planiralo prodati taj samostan i izgraditi novi, pa su dominikanke smatrale da nema smisla ulagati u zdanje koje će potom biti prodano. No, od prodaje se ipak odustalo, pa je s. Vjekoslavi bilo jasno da samostan što prije treba popraviti, ali je problem bio nedostatak novca.²² S. Vjekoslava nije pomicala na odustajanje od namjere da popravi samostan, a razloge svoje odlučnosti otkrila je u autobiografskim bilješkama kazavši: "Taj skromni i siromašni samostan sam silno ljubila i sve bi bila učinila za njegov boljatik duhovni i materialni."²³

S. Vjekoslava uistinu je učinila sve što je mogla za boljatik samostana sv. Martina i sestara koje su u njemu živjele. Pri tom je naišla na svesrdnu pomoć i suradnju don Frane Bulića. Njegovim posredovanjem samostan je 1924. od nadbiskupa Toursa, Alberta Nègre, dobio relikviju svoga zaštitnika, pa je s. Vjekoslava dala napraviti za nju srebrni relikvijar prema nacrtu dominikanca Vinka Draganje.²⁴ U tu je svrhu sakupljala po gradu milodare vjernika.²⁵

17 Usp.: SVU, br. 4/1926., S. Andela Milinković s. Vjekoslavi Poljanić, Korčula, 17. I. 1926.; ZSVV, dne 17. I. 1926.

18 Usp. ZSVV, dne 6. I. 1927.

19 Usp. ZSVV, dne 9. I. 1929.

20 Tog dana novom je vikaricom imenovan s. Zdislava Prizmić. Usp. ZSVV, dne 15. I. 1930.

21 V. POLJANIĆ: *Crtice iz života jedne redovnice*.

22 Usp. *Isto*.

23 *Isto*.

24 Dominikanac Vinko Draganja (Split, 20. II. 1856. – Split, 6. V. 1926.) prvi je splitski akademski slikar. Više o njemu vidi u: Duško KEČKEMET: *Vinko Draganja. Sa slikarevom autobiografijom*. Split 1975.

25 Usp.: Arhiv samostana sv. Martina u Splitu (dalje: ASM), Spisi samostana sv. Martina (dalje: SSM), Msgr. Frane Bulić s. Vjekoslavi Poljanić, Split, 10. VI. 1924.; ASM, *Kronika*

Relikvijar je izrađen 1926., pa je splitski biskup Kvirin Klement Bonefačić 8. srpnja te godine pohranio svečeve relikvije u njega i posvjedočio to posebnim dokumentom.²⁶

Potkraj 1924. s. Vjekoslava poslala je starješinski izvještaj za Vrhovni zbor Kongregacije, koji se imao održati u siječnju 1925. Obavijestila je Vrhovnu upravu Kongregacije da je duhovni život u samostanu na visini, dok bi na poštivanje tišine trebalo više paziti. Glede zdravstvenoga stanja sestara, piše da je u samostanu "sve staro i bolesno" te dodaje: "Ovdje bi se htjele sestre, koje mogu prati, fregati, poći u polje i t. d. S. Jacinta [Čačić jedina je] što nešto može raditi i ja nešto i to Vam je sve."²⁷

Što se tiče materijalnoga stanja u svojoj zajednici, s. Vjekoslava kaže da je upravo u tjednu u kojem piše izvještaj dala uvesti u samostan električnu rasvjetu, na što je potrošeno nešto malo uštedevine što je samostan imao. Ističe da bi trebalo popraviti žaluzine, jer već godinama nisu obojane, a kiša i sunce su ih poprilično nagrizli. Teško financijsko stanje najbolje se vidi iz njezine izjave da i ona i sestre oskudijevaju čak i u odjeći te nemaju "habita osim starog".²⁸

U rujnu 1925. samostan je posjetio ministar vjera Miše Trifunović u društvu Ante Trumbića, koji mu je samoinicijativno počeo govoriti o siromaštvu samostana. S. Vjekoslava iskoristila je prigodu i zamolila ministra za pomoć, a on joj je rekao da mu uputi pismenu molbu, što je i učinila. Istodobno je pisala i Trumbiću, koji je na njezinu molbu posredovao kod ministra Trifunovića te je potonji u ožujku 1926. dodjelio splitskim dominikankama 5000 dinara "za potrebe najhitnije opravke zgrade".²⁹ Novac je s. Vjekoslavi uručen 31. svibnja 1926. i njime

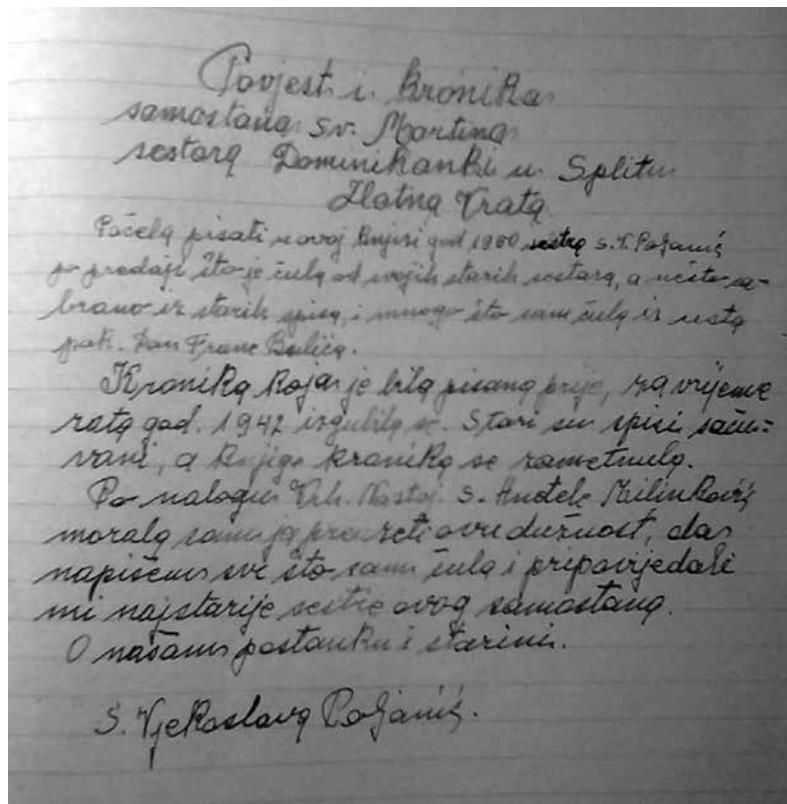
samostana sv. Martina pisana od 1950. do 28. II. 1994. godine (dalje: KSM 1), dne 10. II. 1960.; ASM, *Ospizio e Chiesetta di S. Martino in Spalato 1900*. (dalje: OCSMS), str. 33.

26 Usp. SSM, Msgr. Kvirin Klement Bonefačić s. Vjekoslavi Poljanić, Split, 8. VI. 1926.

27 AKSAČ, Kutija Split – sv. Martin, S. Vjekoslava Poljanić s. Andeli Milinković, Split, 30. XI. 1924.

28 Usp. AKSAČ, Kutija Split – sv. Martin, S. Vjekoslava Poljanić s. Andeli Milinković, Split, 30. XI. 1924.

29 SSM, Ante Trumbić s. Vjekoslavi Poljanić, Beograd, 17. III. 1926. U SSM čuvaju se još dva Trumbićeva pisma s. Vjekoslavi datirana 16. XII. 1925. i 14. I. 1926. u Beogradu.

je temeljito uredila jednu trošnu sobu u kojoj su se sestre ranije bavile tkanjem. S. Vjekoslava kaže da je za dobivanje pomoći najzaslužniji Trumbić, jer je sam od sebe, bez ičijega poticaja, pokrenuo stvari, poveo s ministrom priču o siromaštву samostana i zagovarao povoljno rješenje.³⁰

Osim toga, još u studenom 1925. s. Vjekoslava dala je popraviti i izmijeniti neke prozore sa žaluzinama,³¹ a u srpnju 1926. bojadisati kapelu i tri prozora, postaviti u kapelu jedan novi prozor, obaviti fine radove oko prozorâ s vanjske strane samostanskoga zida, izmijeniti drveni pod na tavanu, postaviti vrata na tavan i obaviti neke druge manje radove.³² U listopadu 1926. uređena je jedna soba na drugom katu i izvedeni su još neki radovi, za što je potrošeno nešto više od 5000 dinara.³³ Poslije tri godine s. Vjekoslava odlučila je popraviti samostansko stepenište. Za pomoć se sredinom rujna 1929.

³⁰ Usp. OCSMS, str. 32 – 33.

³¹ Usp. SSM, Račun, Split, 7. XI. 1925.

³² Usp. SSM: Račun, 14. VII. 1926.; Račun, Split, 17. VII. 1926.; Račun, Split, 20. VII. 1926.

³³ Usp. SSM, Račun, Split, 30. X. 1926.

obratila Ministarstvu vjera u Beogradu tražeći "vanrednu potporu" za popravak samostana, koji je u lošem stanju, posebno stubište. Dodala je kako samostan nije u stanju platiti troškove popravka "jer mu manjkaju sredstva i za življenje." O stanju splitskoga samostana s. Vjekoslava piše: "Unutrašnjost samostana, maldane sama je ruševina, te stube, koje vode do gradskih zidina trošne su i pogibeljne."³⁴ Nažalost, Ministarstvo vjera javilo je sestrama kako nije u stanju udovoljiti njihovo molbi.³⁵

Premda joj je 15. siječnja 1930. istekla starješinska služba, koju je predala s. Zdislavi Prizmić,³⁶ s. Vjekoslava ipak je nastavila planirati obnovu samostana i organizi-

rati sve potrebno u svezi s time. Preko splitskoga Konzervatorskog odjela pisala je Banskoj upravi Primorske banovine da je čitav samostan u lošem stanju, a posebno stube koje od prizemlja preko četiri kata vode do tavana i izlaze na zidine Dioklecijanove palače. Te su stube "trošne i vrlo pogibeljne", pa ih hitno treba izmijeniti, ali sestre nemaju nikakvih prihoda ni novaca za izvođenje radova pa stoga s. Vjekoslava piše: "Potpisana moli s tog Tu Bansku Upravu, da nam taj popravak izvede, e da ne ostanemo jedan dan pod ruševinama."³⁷

Ban Primorske banovine Ivo Tartaglia dodjelio je sestrama 15000 dinara, Konzervatorski odjel 5000 dinara, Tehničko odjeljenje Primorske banovine još 6000 dinara, a splitski Arheološki muzej 3000 dinara. Ostatak od 12000 dinara uložio je samostan. Radovi, koje je vodio ing. Zvonko Celik, započeli su 20. kolovoza 1930.,

³⁴ SSM, S. Vjekoslava Poljanić Ministarstvu vjera, Split, 17. IX. 1929.

³⁵ Usp. SSM, Konzervatorski ured Split sestrama dominikankama, Split, 23. I. 1930.

³⁶ Usp. ZSVV, dne 15. I. 1930.

³⁷ Usp. SSM, S. Vjekoslava Poljanić Konzervatorskom uredu Split za Bansku upravu, Split, 25. III. 1930.

a potrajali su do početka studenoga.³⁸ Iz troškovnika se vidi da je u samostanu postavljeno novo drveno stepenište s mjedenom potpornom konstrukcijom i rukohvatom, ožbukani su zidovi uza stepenište i oni koji su oštećeni rušenjem staroga stepeništa, dotični zidovi i stepenište bojadisani su, u prizemlju je skinut istrunuli drveni strop i postavljen novi, probijen je beton u prizemlju kako bi se napravio ulaz u podrum, popravljeni su stari i postavljeni neki novi prozori i popravljen je jedan nužnik.³⁹

Radovi u splitskom samostanu dovršeni su potkraj studenoga ili najkasnije početkom prosinca 1930. Odmah potom s. Vjekoslava premeštena je u Trogir.⁴⁰ Nije joj bilo lako ostaviti samostan u kojemu je provela punih deset godina i kojega je znatno obnovila, ali je premeštaj ipak prihvatile u duhu posluha. Osvrćući se na godine provedene u Splitu, u autobiografskim zapisima kazala je da joj je život u tom razdoblju prolazio u brizi i radu na obnovi samostana, pa stoga i u rastresenosti. To se, kako sama svjedoči, negativno odrazilo na njezin duhovni život, osobito otkako je u svibnju 1926. preminuo dominikanac Vinko Draganja, njezin isповједник i savjetnik.⁴¹ Osim njega, oslonac u duhovnom životu u to doba bio joj je isusovac Petar Perica, autor poznatih i hrvatskom vjerničkom puku dragih pjesama *Do nebesa nek se ori i Zdravo, Djevo*, koji je kasnije život završio mučeničkom smrću. Partizani su ga bez ikakve njegove krivice strijeljali na otoku Daksi 26. listopada 1944. Vjerojatno na molbu njegove subraće, s. Vjekoslava u veljači 1965. zapisala je sjećanja na tog mučenika, za kojega isusovci namjeravaju pokrenuti postupak za kanonizaciju.⁴²

Od Trogira, preko Korčule i Gruža, do Bola

S osjetnom dozom žaljenja u glasu, s. Vjekoslava u autobiografskim zapisima kaže da je manje od jednog mjeseca nakon završetka svih radova na obnovi samostana sv. Martina u Splitu premještena u trogirsко Zaklonište siromaha.⁴³ Vrhovno vijeće Kongregacije imenovalo ju je 27. prosinca 1930. vikaricom sestrinske zajednice u toj ustanovi,⁴⁴ pa je 6. siječnja 1931. napustila Split i preselila u Trogir.⁴⁵ Iz izvještaja što ga je 16. srpnja 1931. poslala Vrhovnoj upravi Kongregacije vidi se da su u Trogiru tada radile samo ona i još jedna sestra.⁴⁶

Rad u Trogiru bio je itekako težak i naporan. Sestre su ondje brinule o siromašnim i napuštenim staricama i starcima. Ipak, s. Vjekoslava jako je zavoljela Trogir i Zaklonište siromaha sv. Lazara pa, kad ju je Vrhovno vijeće u ožujku 1933. odlučilo premjestiti u Šilovićev dom siročadi pomoraca i iseljenika u Korčuli, ona je to uporno odbijala i trudila se svim silama ishoditi povlačenje te odluke. No, Vrhovno vijeće nije popustilo, nego joj je 29. ožujka naredilo da preseli u Korčulu, a zbog neugodnosti koje su uslijed svega nastale, predloženo je da joj se više nikada nigdje ne povjerava starješinska služba.⁴⁷ Kako ćemo vidjeti u nastavku, ipak je i kasnije u životu vršila starješinsku službu.

Premještaj s. Vjekoslave iz Trogira nije bio po volji ni opatu Luciju Mileti, predsjedniku Povjerenstva trogirske Javne dobrotvornosti, koja je upravljala Zakloništem siromaha. On je 12. travnja 1933. obavijestio časnu majku Anđelu Milinković da je Povjerenstvo na svojoj sjednici 10. travnja raspravljalo o sporu koji je nastao zbog odluke o premještaju s. Vjekoslave. Povjerenstvo je zaključilo da ona zaslužuje priznanje za svoj rad

38 Usp.: SSM, Priznanica, Split, bez datuma; SSM, Konzervatorski ured Split sestrama dominikankama, Split, 3. IX. 1930.; SSM, Priznanica, Split, 10. X. 1930.; OCSMS, str. 34a – 34b.

39 Usp. SSM, Troškovnik, Split, bez datuma.

40 Usp. ZSVV, dne 27. XII. 1930.

41 Usp. V. POLJANIĆ: *Crtice iz života jedne redovnice*.

42 Usp. Roko PRKAČIN: *O. Petar Perica, DI. Pjesnik i mučenik*.

Zagreb 2014., str. 132. Sjećanja s. V. Poljanic na o. P. Pericu čuvaju se u Arhivu Hrvatske provincije Družbe Isusove u Zagrebu.

43 Usp. V. POLJANIĆ: *Crtice iz života jedne redovnice*.

44 Usp. ZSVV, dne 27. XII. 1930.

45 Usp. V. POLJANIĆ: *Crtice iz života jedne redovnice*.

46 Usp. AKSAČ, Kutija Dokinute kuće i filijale, Fascikl Trogir – sv. Lazar, S. Vjekoslava Poljanic s. Anđeli Milinković, Trogir, 16. VII. 1931.

47 Usp.: AKSAČ, Protokol spisa Vrhovne uprave Kongregacije, br. 5 od 10. IIII. 1933.; ZSVV, dne 29. III. 1933.

jer je u Zaklonište siromaha uvela red i priskrbiла mu dobar glas, pa se traži da Vrhovna uprava Kongregacije pismeno zajamči Povjerenstvu kako s. Vjekoslava nije ni pod kakvom kaznom u svezi s premještajem iz Trogira.⁴⁸ Časna majka odgovorila mu je da kao vrhovna poglavarica Kongregacije ne smije nikome davati ni pismene ni usmene izjave glede unutarnjega uređenja i upravljanja Kongregacijom, osim Svetoj Stolici.⁴⁹

Premda je sigurno da je s. Vjekoslava, pokrivši se odluci Vrhovnoga vijeća Kongregacije, iz Trogira preselila u Korčulu, ipak nije poznat detaljan razvoj događaja.⁵⁰ U Korčuli je vjerojatno boravila u samostanu sv. Andjela čuvara, odakle je 6. rujna 1934. preselila u Gruž. Ondje su sestre od sredine 1928. vodile sirotište, a od početka 1933. i pučku kuhinju. No, rane nastale uslijed neugodnosti vezanih uz premještaj iz Trogira i zbog sukoba s Vrhovnom upravom Kongregacije još su bile prisutne. Kako bi ih zacijelila, s. Vjekoslava se, dopuštenjem Vrhovne uprave, u listopadu 1934. povukla u četrdesetodnevnu osamu. Nije poznato gdje je boravila, ali svakako bila je riječ o nekom bivšem benediktinskom samostanu. Vidi se to iz njezinih autobiografskih zapisa u kojima s. Vjekoslava priповijeda: "U lijepom miru i samoći nađoh što je mojoj izmučenoj duši toliko trebalo. Bila mi je dodijeljena soba velika[,] starinska[,] popločana opekama[,] a na plafonu veliki Benediktinski grb od gipsa, to je bila Opatova dvorana. Promišljala sam kako su tu nazad puno stoljeća živjeli sveti ljudi u kontemplaciji i radu. Iako sama bez ičijeg društva bio mi je ugodan boravak."⁵¹

Provevši 40 dana u osami, s. Vjekoslava vratila se sredinom studenoga u Gruž. Obnovljena duha nastavila je raditi u sirotištu u kojem su je djeca jako voljela, premda im je, kako sama piše, bila "i previše stroga."⁵²

48 Usp. SVU, br. 10/1933., Opat Lucije Milet s. Andjeli Milinković, Trogir, 12. IV. 1933.

49 Usp. SVU, br. 10/1933., S. Andjela Milinković Povjerenstvu Javne dobrotvornosti u Trogiru, Korčula, 15. IV. 1933.

50 S. Vjekoslava nedvojbeno je opisala sve to u svojim autobiografskim zapisima, ali su te stranice naknadno istrgnute iz njezina rukopisa.

51 V. POLJANIĆ: *Crtice iz života jedne redovnice*.

52 Usp. *Isto*.

No ni boravak u Gružu nije dugo potrajan. Točno jednu godinu nakon što je došla tamo, s. Vjekoslava je 6. rujna 1935. preselila u Bol na Braču. Ondje je poslana kao krojačica za dominikanske sjemeništarce i dječake koji su stanovali u njihovu konviktu. Stigavši tamo, za rad joj je dodijeljena jedna prizemna kućica u kojoj su dominikanci ranije držali nešto domaćih životinja. Prisjećajući se toga, s. Vjekoslava piše: "Ta mala potleušica bila je na uglu seoskog groblja pokraj samog mora. To svoje novo prebivalište veselo sam pozdravila i bila sam sva sretna, da sam dobila takvo mjesto da se mogu lijepo sa Bogom i svetim mislima baviti. Nazvala sam tu svoju štalicu Isposnicom. Zamolila sam samo to, da mi dadu jedno propelo i to mi je dosta."⁵³

S. Vjekoslava u nastavku priповijeda kako su je žalili svi koji su vidjeli gdje živi i radi, jer su život u takvim prostorima smatrali neprikladnim i ponižavajućim, ali ona je bila vesela i sretna jer je, kako sama piše, "ako i kasno upoznala vrijednost trpljenja i ponizivanja i to je što vrijedi[,] a drugo je sve ludost i prevara."⁵⁴ K tome, kaže da je i blizina groblja pozitivno djelovala na njezin duhovni život jer su je plač ožalošćene rodbine kod pogreba i sam pogled na groblje podsjećali na prolaznost ovozemnoga života, zbog čega se sve više okretala duhovnim stvarima i priljubljivala svoje srce Kristu.⁵⁵

Pošto se 15. studenoga 1935. među đacima dominikanske gimnazije pojavio šarlah, određeno je da se za trojicu oboljelih gimnazijalaca brine s. Vjekoslava u svojoj štalici. Kako se ne bi zarazila i druga djeca, štalica u kojoj je brinula za dječake stavljena je pod strogu karantenu koja je potrajala dva mjeseca i pet dana. Ispodetka, dok je još vladala velika opasnost od širenja zaraze, nitko nije prilazio karanteni, pa se s. Vjekoslava nije mogla ni pričešćivati kroz to doba. Tek nakon petnaest dana, na njezinu molbu, jedan dominikanac donio joj je pričest. O osjećajima koji su je tada obuzeli s. Vjekoslava piše: "... tako sam bila sretna[,] zanesena[,] sve

53 Usp. *Isto*.

54 *Isto*.

55 Usp. *Isto*.

sam plakala [i] činilo mi se da primam prvu sv. Pričest, a bio je prvi petak prosinca.”⁵⁶

Kad se zdravlje oboljelih dječaka malo popravilo te više nisu bili u životnoj opasnosti, u karanteni je zavladalo veselo raspoloženje. O tom s. Vjekoslava piše: “Kada je prošla opasnost dečki su bili veseli i mene su veselili, i tu s njima prođoh Božić, novu god. i tri kralja tako veselo i zadovoljno kao nikad u samostanu.”⁵⁷

Nakon što su oboljeli dječaci ozdravili i pošto je opasnost od zaraze sasvim minula, s. Vjekoslava mogla je 20. siječnja 1936. izaći s dječacima iz karantene. Bio je to trenutak osobite radosti za nju i dječake, ali također za ostalu djecu, sestre dominikanke i braću dominikance u Bolu.⁵⁸

Nekoliko mjeseci nakon izlaska iz karantene, s. Vjekoslava je, kako sama piše, imala sreću prisustvovati duhovnim vježbama što ih je sestra održao dominikanac Hijacint Bošković.⁵⁹ Za njega kaže da je bio “čuveni filozof, a uz to i svet u koliko je na zemlji moguće” te nastavlja: “Više nam je govorio sa svojim divnim primjerom, nego riječima. Ja sam mislila, da će to biti duh[ovne]. vj[ežbe]. kao i sve prošle, no to je bilo nešto drugo, nego sve druge što sam činila 22 god. moga do sada redovničkog života. Duh. vj. su bile u srpnju[,] a ja ovo bilježim u ovu knjižicu na 6. XII. još uvijek pod istim dojmom, kao da ih sada činim.”⁶⁰

S. Vjekoslava pripovijeda da su je se osobito dojmila Boškovićeva predavanja o posvetnoj milosti i Presvetome Trojstvu, koja su joj pomogla da još bolje uvidi vrijednost zemaljskih patnja i poniženja te da se uživi u duhovnu atmosferu u kojoj sve ovozemne stvari gube svoju vrijednost pred onime što je neprolazno, što nas čeka u vječnosti. Posebno su na nju djelovale Boškovićeve riječi da svi u svom srcu nosimo Presveto Trojstvo. Razmatrajući o

tome, s. Vjekoslava piše o plodovima duhovnih vježba: “Klanjam se u duhu Presv. Trojstvu kojeg u sebi imam, gledam i nastojim da sačuvam to nebo u svojoj duši. Poslije ovih duh. vj. zaljubih se tako u samoću, da je ona moj raj i moja sreća. Samoća je napunjala moju dušu rajem, u samoći sam osjećala ono što se pripovijediti ne može. (...) Vježbam se, da budem sabrana, da s Bogom govorim u svom srcu. Uvijek sam bila pobožna Isusovoj Muci, petak sam osobito štovala i u petak nastojim da Ga pratim od Gesemani(!) do Golgote. (...) Svijesna sam, da sam Ga uvijek ljubila, ali ovako kao sada niješ sam nikada. Sada ne molim Boga za ništa, nego [da] mi dade Sebe samoga, ne želim nego da budem Njegova.”⁶¹

U zagrebačkom Domu milosrđa

S. Vjekoslava premještena je 11. svibnja 1937. iz Bola u Pušću kraj Zagreba,⁶² gdje su dominikanke sredinom 1936. prihvatile voditi imanje Udruge učiteljica Za nađu djecu. No, nedugo nakon što je s. Vjekoslava došla ondje, zagrebački Nadbiskupski duhovni stol u lipnju 1937. preporučio je Vrhovnoj upravi Kongregacije da povuče sestre iz Pušće jer tamo nemaju duhovnika, a mjesni župnik ne može ni jednom mjesечно dolaziti k njima.⁶³ Nezgodne situacije u Pušći glede duhovnika bila je svjesna i Vrhovna uprava Kongregacije, koja je osim toga naglasila da ondje nema ženske djece ni mladeži s kojom bi sestre radile, a ostaviti ih tamo samo radi obrađivanja imanja Udruge učiteljica bilo je neprihvatljivo. Stoga je Vrhovno vijeće već bilo donijelo odluku da se dominikanke 1. rujna 1937. povuku iz Pušće.⁶⁴ To je pozdravila i s. Vjekoslava koja piše: “Hvala Dragom Bogu, da je starješinstvo

56 Isto.

57 Isto.

58 Usp. Isto.

59 O dr. fr. Hijacintu Boškoviću (Selca na Braču, 15. IV. 1900. – Stari Grad na Hvaru, 26. XII. 1947.), uzornom dominikancu i istaknutom filozofu, pisao sam u knjizi *Istaknuti hrvatski dominikanci – I*, str. 239 – 255.

60 V. POLJANIĆ: *Crtice iz života jedne redovnice*.

61 Isto.

62 Usp. AKSAČ, Protokol spisa Vrhovne uprave Kongregacije, br. 24 od 11. V. 1937.

63 Usp. SVU, br. 34/1937., Nadbiskupski duhovni stol s. Andeli Milinković, Zagreb, 18. VI. 1937.

64 Usp. SVU, br. 34/1937., S. Andela Milinković Nadbiskupskom duhovnom stolu u Zagrebu, Korčula, 20. VIII. 1937.

nadahnuo, da otale digne sestre, jer bi tu sestre duhovno štetovale.”⁶⁵

Tako je s. Vjekoslava četiri mjeseca nakon premještaja iz Bola očekivala novi premještaj zbog zatvaranja filijale u Pušći. Čini se da je bio planiran njezin premještaj u Šilovićev dom za siročad iseljenika i pomoraca u Korčuli, jer je časna majka Andžela Milinković 20. kolovoza 1937. zamolila Savsku banovinu, koja je preuzela dom, da pet dominikanki i nadalje ostane raditi u toj ustanovi te da se s. Vjekoslava Poljanić imenuje ondje učiteljicom.⁶⁶ Premda odgovor na molbu nije sačuvan, on je nedvojbeno bio pozitivan što se tiče ostanka sestara u Šilovićevu domu, ali ne i što se tiče s. Vjekoslave. Ona nije otišla u Korčulu, nego je premještena u zagrebački Dom milosrđa u kojem su dominikanke brinule za siromašne starice i starce te kuhale za ostale siromahe koji su svakodnevno dolazili.⁶⁷ Ondje je 1. listopada 1937. imenovana starješicom.⁶⁸

U kolovozu 1938. s. Vjekoslava izvjestila je Vrhovnu upravu Kongregacije da u Domu milosrđa djeluju tri sestre i dodala: “U ovoj Misijskoj kući sestre iskazuju djela milosrđa siromašnim starcima i staricama kojih ima na broju oko 200 i još k tome izdava ova kuća do 300 obroka hranе svaki dan siromasima koji dolaze po hranu iz vanka.”⁶⁹

Prisjećajući se u autobiografskim zapisima službe u Domu milosrđa, s. Vjekoslava piše da je ondje bila “službenica siromašnih starica i staraca” i dodaje da je u Domu naišla “na mnogo protivnosti.” Naime, premda je upravitelj Aleksandar Frelić bio “plemenit čovjek”, takvi nisu bili oni koji su ga okruživali i zastupali u Domu, a s kojima su dominikanke svakodnevno morale raditi i slušati njihova naređenja. Osim

toga, kao starješica s. Vjekoslava nije bila sasvim zadovoljna ni posluhom dviju sestara koje su s njom radile u Domu. Zbog svega toga kaže da je morala “mnogo trpjeti, a više i više puta suze lijevati” te dodaje: “Teško mi je bilo, i vrlo teško, da nisam znala šta da počnem. Tješila sam se da je i to Volja Božja. Bog [je] tako u svojoj mudrosti odredio. Budi mu slava u svemu.”⁷⁰

U nastavku s. Vjekoslava pripovijeda kako joj je u tim teškim godinama mnogo pomogao isповједnik Aleksandar Gahs, koji je jednom tjedno dolazio slaviti misu u kapeli Doma. Ubrzo je prihvatio molbu da joj bude duhovnik, pa s. Vjekoslava kaže da joj je bila velika utjeha što je za duhovnika imala tako “sveta i učena svećenika”.⁷¹

Dočekavši u Domu Milosrđa izbijanje Drugoga svjetskoga rata, s. Vjekoslava zapisala je: “Danas 1. IX. [19]39. započeo rat između Njemačke i Poljske, žalim i molim se za našu braću Poljake, koje je jadne napao taj krvolok Hitler. Francuska i Vel. Britanija pošli, da brane pravedne napadnute. Bože daj da pravica pobijedi. Bože vruću ti molitvu prikazujem, da očuvaš moju dragu domovinu od neprijatelja. Još te molim da uzdržiš međusobnu slogu i oslobodi nas strančarenja i cijepanja.”⁷²

Nažalost, ratni vihor uskoro je zahvatio i naše krajeve, a s njime su došle i podjele i strančarenje, čega se s. Vjekoslava pribjavala. Nedugo prije toga, zagrebački nadbiskup Alojzije Stepinac poslao je jednoga svećenika da obavi kanonsku vizitaciju svih zajednica sestara dominikanki u Zagrebu. Na temelju vizitatorova izvještaja, u srpnju 1940. uputio je časnoj majci Česlavi Andreis dopis iz kojega se vidi koliko je teško bilo s. Vjekoslavi i drugim dvjema sestrama u Domu milosrđa. Stepinac kaže: “Povrh toga u nekojim ovdje kućama, kao u kući ‘Dom milosrđa’ imade samo 3 sestre a preko 200 siromaha. Same ove 3 sestre, uz najbolju volju ne mogu čitave kuće, koja je dosta velika, čistiti i tolike siromahe dvoriti, i nad njima brigu voditi,

65 V. POLJANIĆ: *Crtice iz života jedne redovnice*.

66 Usp. SVU, br. 35/1937., S. Andžela Milinković Socijalnom odjelu Banske uprave u Zagrebu, Korčula, 20. VIII. 1937.

67 Više o toj filijali vidi u: Ivan ARMANDA: *85. obljetnica dolaska sestara dominikanki u Zagreb*. u: *Ave Maria*, XXXIII (2014) 3, str. 99 – 106.

68 Usp. ZOČSD, Osobnik s. Benedikte Kovačić.

69 AKSAČ, Kutija *Dokinute kuće i filijale*, Fascikl Zagreb – Dom milosrđa, S. Vjekoslava Poljanić Vrhovnoj upravi Kongregacije, Zagreb, 24. VIII. 1938.

70 V. POLJANIĆ: *Crtice iz života jedne redovnice*.

71 Usp. Isto.

72 Isto.

a uz to i za gospodarstvo u kući odgovarati. Tu je potrebito barem 5 sestara. Same ove 3 sestre odviše su opterećene i nužno mole za olakšanje. Ako upraviteljstvo bilo iz kojega razloga ne će da imade više sestara u ovoj kući nego samo 3 sestre, onda neka si ono na mjesto sestara uzme svjetovne osobe, ako će htjeti ovako tešku i odgovornu službu na sebe preuzeti. Zato, časna Majko, izvolite javiti upravi ove kuće, ako ne će da ima u ovakovoj svojoj kući barem 5 sestara, da ćete Vi onda ove 3 svoje sestre uzeti iz kuće.”⁷³

Stepinčev nalog časnoj majci da se s Upravom Doma milosrđa dogovori da u toj ustanovi bude namješteno barem pet sestara, ili da povuče sestre od tamo, nikada nije proveden u djelo. Razlog je nedvojbeno predratna teška situacija, a potom ratni vihor koji je ubrzo zahvatio i naše krajeve. U to teško doba sestre je posebno mučila skupoča kojoj su zbog malih plaća teško odljevale. Stoga je časna majka Česlava Andreis u studenom 1940. zatražila od Uprave Doma milosrđa da povisi sestrama plaću jer im sadašnja “ne dostaje da podmire i najnužnije potrebe kraj ove silne skupoče.”⁷⁴ Upravitelj Doma Aleksandar Frelić odgovorio je časnoj majci kako žali što je njezina molba “u tako nezgodno vrijeme poslana”, dok se čitavo društvo “bori sa velikim financijalnim poteškoćama”, što se neminovalo odrazilo i na Dom milosrđa, te njegovi prihodi “umjesto da su veći, postaju iz dana u dan sve manji”. Frelić je također ustvrdio da su sestre u Domu “potpuno i dobro opskrbljene”, zbog čega su im izdaci za osobne potrebe jako mali, a k tome dobivaju i 25-26 dinara tjedno za kupnju osobnih potrepština. Na koncu dopisa, koji je jasna poruka časnoj majci da ne očekuje povišicu za sestre, Frelić ju je ipak pitao za koliko dinara traži povišicu.⁷⁵

Dok su Aleksandar Frelić i časna majka Česlava Andreis nastavili pregovarati, s. Vjekoslava Poljanić je, zbog premještaja u Gruž, predala 26.

73 SVU, br. 24/1940., Msgr. Alojzije Stepinac s. Česlavi Andreis, Zagreb, 16. VII. 1940.

74 Usp. SVU, br. 45/1940., S. Česlava Andreis Upravi Doma Milosrđa, Korčula, 15. XI. 1940.

75 Usp. SVU, br. 34/1940., Aleksandar Frelić s. Česlavi Andreis, Zagreb, 26. XI. 1940.

studenoga 1940. starješinsku službu s. Bernardini Sardelić Kraljević.⁷⁶

Ratne i poratne godine

Vrhovno vijeće Kongregacije sv. Andjela čuvara odlučilo je 4. rujna 1940. povjeriti s. Vjekoslavi upravljanje gruškom filijalom u kojoj su dominikanke vodile sirotište i pučku kuhinju.⁷⁷ S. Vjekoslava već je djelovala u toj filijali od rujna 1934. do rujna 1935. Pošto je ponovno poslana ondje, predala je 26. studenoga 1940. upravljanje zagrebačkim Domom milosrđa svojoj naslijednici i uputila se u Gruž, gdje je stigla 29. studenoga “po ružnom vremenu i uz opasnost od mina.”⁷⁸ Ondje je u ožujku 1941. saznala da je jugoslavenska vlada pristupila Trojnom paktu i tako ušla u savez s Njemačkom, ali i da je potom u vojnem udaru na vlast došao kralj Petar II. koji je, uz podršku vojske, raskinuo taj savez i odlučio se oduprijeti Njemačkoj. To je s. Vjekoslava pozdravila riječima: “Sada živimo u velikom strahu, što će nam svaki [novi] dan donijeti. Neka bude što Bog hoće, ali ovako je časno, ne biti na strani toga krvoloka Njemca.”⁷⁹ Već u travnju svjedočila je bombardiranju Gruža i dolasku talijanskih okupatora, te je s tugom ustvrdila: “Sada smo samo robovi.”⁸⁰ Na drugom mjestu je, govoreći o boli što je osjećala zbog okupacije vlastite domovine, zapisala: “Ta bol nemože se izreći[,] to samo znade ono srce koje žarko svoju domovinu ljubi.”⁸¹

Iz Gruža se s. Vjekoslava čudila svima koji su s oduševljenjem pozdravili uspostavu Nezavisne Države Hrvatske, jer je bila svjesna da ta država nije nezavisna, ali i da se ne može hrvatskom smatrati ona država iz koje je isključen i okupatoru predan velik dio hrvatskih krajeva uz

76 Usp. V. POLJANIĆ: *Crtice iz života jedne redovnice*.

77 Usp. ZSVV, dne 4. IX. 1940.

78 Usp. V. POLJANIĆ: *Crtice iz života jedne redovnice*.

79 ASM, Vjekoslava POLJANIĆ: *Ratna povijest od 1939. do 1945. Rukopis bez paginacije*.

80 V. POLJANIĆ: *Crtice iz života jedne redovnice*.

81 V. POLJANIĆ: *Ratna povijest*.

Jadransko more.⁸² Provevši u Gružu manje od jedne godine, 22. lipnja 1941. premještena je na sestrinsko imanje u splitskoj Lori, gdje je ostala do 10. listopada 1943. Tog dana je, kako sama piše, uslijed teških ratnih okolnosti i zbog straha prešla u samostan sv. Martina u zidinama Dioklecijanove palače.⁸³

Nažalost, izvori ne otkrivaju ništa o s. Vjekoslavi od dolaska u samostan sv. Martina do kraja Drugoga svjetskoga rata. Ni sama nije ništa zapisala o tom dobu, premda je ostavila za sobom rukopis *Ratna povijest od 1939. do 1945.* No, u rukopisu nije gotovo ništa zapisala o sebi ni o sestrama, nego je donijela opći sažeti pregled ratnih zbivanja u svijetu. Iz toga je ipak moguće razaznati njezine stavove o ratnim zbivanjima i njihovim protagonistima.⁸⁴ Svjesna da je za rat kriva nacistička Njemačka, s. Vjekoslava osuđuje postupke te zemlje i izražava suoštećanje prema svim napadnutim zemljama. Iz rukopisa je očita i njezina zaprepaštenost nacističkim zločinačkim ratnim pohodima. Tako je, na primjer, komentirajući njemački napad na zemlje Beneluksa, zapisala: "Takvo krvološtvo i takvu brutalnost i silu ne pamti povijest. Tako napadati mirne i miroljubive narode i otimati tuđe zemlje." Potom piše da su njemački avioni u tim zemljama "sve pretvorili u ruševine i garišta" te, govoreći o napadu na Francusku, dodaje: "Ovakog krvavog rata povijest nije zabilježila. Cijela Europa strepi, svaka se država naoružava, jer se boji, da svaki čas nebude napadnuta." Kako smo već rekli, osobito bolno doživjela je talijansku okupaciju hrvatskih krajeva, ali i zločine ustaških vlasti nad srpskim stanovništvom u Nezavisnoj Državi Hrvatskoj. Osuđujući te zločine, zapisala je: "Srbe[,] pravedne ljude[,] po Zagrebu i svuda po Hrvatskoj hvataju[,] ubijaju i u Savu bacaju[,] pa im kažu[: 'eto[,] putujte bez putne karte put Beograda']. Cijele familije

omrknu[,] a ne osvanu. Ne može se opisati što su Srbi pretrpili."⁸⁵

Što je rat više odmicao, to su strahote bivale veće. Opisujući ih u kratkim crtama, s. Vjekoslava osuđuje sve one koji ubijaju nevine ljudi, bez obzira tko su ubojice i tko su ubijeni. Osobito je žalila nad nevoljama hrvatskoga naroda pod talijanskim i njemačkom okupacijom. Za partizanski pokret imala je mnogo razumijevanja i simpatija, pa stoga i sućuti za njihova stradanja, ali nipošto nije taj pokret poistovjetila s komunističkim pokretom. Zgražala se nad zločinima koje su počinili pripadnici partizanskih postrojbi, ali i nad zločinima što su ih savezničke snage počinile u bombardiranju hrvatskih gradova.⁸⁶ Kada su ta bombardiranja postala učestalija i kobnija, s. Vjekoslava je zapisala: "Danas je[,] eto[,] 19. III. 1944. [i] blagdan je Sv. Josipa, [ali] cijeli dan imamo uzbune, sirena svira[,] avijoni kruže, protuavionski topovi gruhaju(!), nemožemo od straha, Bože tko ovako može izdržati."⁸⁷

Posljednje stranice rukopisa s. Vjekoslava je posvetila opisivanju sloma nacističke Njemačke i partizanskom zauzimanju hrvatskih, bosanskih, hercegovačkih i srpskih krajeva. Naivno se ponadala da s partizanima dolazi sloboda, ali i da srpski nacionalisti neće pokazivati teritorijalne pretenzije nad hrvatskim krajevima. Opisala je kako su Splitčani oduševljeno dočekali partizane u nadi da je svim nevoljama i stradanjima došao kraj. Posljednji podatak u njezinu rukopisu jest da su partizani 8. svibnja 1945. ušli u Zagreb.⁸⁸

Nakon dvogodišnjega boravka u samostanu sv. Martina, po svršetku rata s. Vjekoslava je 1945. premještena u Pučišće na Braču, gdje su dominikanke doslovce gladovale. Poslije samo tri mjeseca premještena je u Korčulu, gdje je, vjerojatno u samostanu sv. Andjela čuvara, ostala jednu godinu. Početkom 1946. premještena je u Viganj na Pelješcu.⁸⁹ Ondje su dominikanke

82 Usp. *Isto*.

83 V. POLJANIĆ: *Crtice iz života jedne redovnice*.

84 ASM, Vjekoslava POLJANIĆ: *Ratna povijest od 1939. do 1945.*

Rukopis se nalazi u bilježnici formata 16x20 cm i broji 41 nepaginiranu stranicu teksta. S. Vjekoslava zabilježila je na kraju rukopisa kako ga je počela pisati u Zagrebu 1939., nastavila u Gružu i Splitu, a dovršila nakon završetka rata u Korčuli.

85 *Isto*.

86 Usp. *Isto*.

87 *Isto*.

88 Usp. *Isto*.

89 Usp. V. POLJANIĆ: *Crtice iz života jedne redovnice*.

još sredinom 1941. preselile iz Korčule Šilovićev dom za siročad pomoraca i iseljenika. No, komunističke vlasti su im u veljači 1946. oduzele siročad, nakon čega su sestre pod svoj krov primile nekoliko starica i staraca. Voljom komunističkih vlasti i oni su 6. lipnja 1947., kako piše viganjska starješica Marija Josipa Vidaković, "s blagoslovima i tugom u srcu i jecajima" morali napustiti sestre, a u njihovu su kuću 23. lipnja useljena bolesna djeca iz Makedonije s odgojiteljima. Dominikankama nije bilo dopušteno raditi s tom djecom, nego su mogle samo čistiti kuću, kuhati, prati i voditi administraciju.⁹⁰ Vjerojatno su za taj rad primale neku plaću, jer su – kako svjedoči časna majka Česlava Andreis – bile u službi makedonskoga Ministarstva zdravlja.⁹¹ No okolnosti u kojima su živjele ipak nisu bile lake, što opisuje spomenuta starješica Marija Josipa Vidaković: "Na 23. VI. 1947. započeo je naš život sličan prvim kršćanima. – Došla su djeca iz Makedonije. – Svetе slike su uklonjene, a za križ se borimo. (...) Težak je naš položaj, ali mi ga rado nosimo jer želimo da produžimo život u Vignju, da crkvu koju smo iz zapuštenosti obnovili ne vratimo u prvotno stanje, da našu dragu Gospu od Ruzarija ne ostavimo samu hladnim srcima i zidovima, da ne zamre opet lik Svetog Dominika, kojeg smo svečanim štovanjem vratile narodu."⁹²

Okolnosti u kojima su sestre živjele ipak im nisu dopustile da ostanu u Vignju, nego su ih prisilile na zatvaranje filijale i na povlačenje iz tog mjesta. Arhivska vrela ne otkrivaju precizno kada su sestre zatvorile filijalu u Vignju, no prema pisanju posljednje viganjske starješice Marije Josipe Vidaković to se dogodilo potkraj 1947.⁹³ S. Vjekoslava vjerojatno je iz Vignja

nakratko otišla u Korčulu gdje je pričekala odluku vrhovne poglavarice o premještaju na novu službu. U njezinu osobniku u arhivu Kongregacije stoji da je 20. prosinca 1947. premještena u Zagreb,⁹⁴ gdje je, kako sama piše, stigla 2. veljače 1948.⁹⁵ Ondje je boravila u samostanu bl. Hozane Kotorske.

Smraj života u zidinama Dioklecijanove palače

Posljednje godine života s. Vjekoslava je prove- la u samostanu sv. Martina u Splitu, kamo ju je premjestila časna majka Andjela Milinković 8. rujna 1953.⁹⁶ Ondje je sa sestrama izrađivala jorgane, što im je u to doba bio gotovo jedini izvor prihoda.⁹⁷ Ipak, čini se da se ponajviše posvetila proučavanju samostanske povijesti, osobito otako joj je časna majka Andjela Milinković 1959. naredila da počne voditi samostansku kroniku. S. Vjekoslava rado se prihvatala tog posla početkom 1960., pri čemu je na početku ukratko opisala povijest samostana koristeći se spisima sačuvanima u samostanskom arhivu te sabirući sve što je čula od starijih sestara i od pok. don Frane Bulića.⁹⁸ Ti njezini zapisi, premda nisu u svemu točni, ipak su dragocjen izvor za povijest splitskih dominikanki, zbog čega su ih koristili svi koji su se bavili poviješću samostana sv. Martina i samostana sv. Katarine Sienske na Škrapama.⁹⁹

U kronici je s. Vjekoslava pratila sve događaje vezane uz samostan sv. Martina i uz gradnju samostana na splitskim Škrapama, ali i neke važnije događaje u čitavoj Kongregaciji. S mnogo odvažnosti zabilježila je vijest o smrti zagrebačkoga nadbiskupa, kardinala Alojzija Stepinca. Kazala je da je u zatočeništvu u Kраšiću preminuo "veliki sin i dika Hrvatske" koji

90 Usp. AKSAČ, Kutija *Dokinute kuće i filijale*, Fascikl Šilovićev dom, S. Marija Josipa Vidaković Vrhovnom zboru Kongregacije, Viganj, 19. VIII. 1947.

91 Usp. AKSAČ, Kutija *Vrhovni zborovi Kongregacije*, Fascikl *Vrhovni zbor iz 1947., Izvještaj Vrhovne Nastojnice S. Česlave Andreis o radu, zdravlju i napretku sestara u Kongregaciji Sv. Andjela čuvara u Jugoslaviji*. Korčula, 27. VIII. 1947.

92 AKSAČ, Kutija *Dokinute kuće i filijale*, Fascikl Šilovićev dom, S. Marija Josipa Vidaković Vrhovnom zboru Kongregacije, Viganj, 19. VIII. 1947.

93 Usp. Marija Josipa VIDAKOVIĆ: *Stablo Kongregacije*. Prilog uz: *Ave Maria*, IX (1980) 2-3, str. VI.

94 Usp. ZOČSD, osobnik s. Vjekoslave Poljanić.

95 Usp. V. POLJANIĆ: *Crtice iz života jedne redovnice*.

96 Usp. AKSAČ, Protokol spisa Vrhovne uprave Kongregacije, br. 25 od 8. IX. 1953.

97 Usp. KSM 1, bez datuma, potkraj 1961.

98 Usp. KSM 1, prva nepaginirana stranica.

99 Tu prvenstveno mislim na sestre Andeliku Prizmić i Ksavriju Oreb, te na dr. Juru Krištu. I ja osobno koristio sam se kronikom s. V. Poljanić.

s. Vjekoslava Poljanic

je bio "štovan od cijelog svijeta kao svetac i uzor karakter", te dodala: "Nada je i moljenje, da će jednom izaći na čast Oltara."¹⁰⁰

Njezin zapis o Stepinčevoj smrti u samostanskoj kronici nazvali smo hrabrim jer se u bilo kojem trenutku moglo dogoditi da u samostan dođe komunistička policija i kod premetačine pronađe kroniku. U tom slučaju su navedene riječi s. Vjekoslave mogle biti uzete kao argument protiv nje i protiv ostalih sestara. Odvažnost kojom je u samostanskoj kronici pisala o Stepinčevoj smrti, ističući njegov nacionalni identitet i svetost, nedvojbeno je proizlazila upravo iz dubokog njezina uvjerenja u kardinalovu svetost, pa stoga i u njegov zagovor na nebesima.

S. Vjekoslava, inače u to doba najstarija članica samostana sv. Martina, proslavila je 1. studenoga 1964. zajedno sa s. Emilijom Goravicom zlatni jubilej redovničkoga života. Premda su svećarice odbijale proslavu, mlađe sestre ipak su okitile samostansku kapelu i refektorij, priredile su nekoliko deklamacija i manju predstavu.

100 KSM 1, dne 10. II. 1960.

Vidjelo se da su svećarice zbog toga bile rado-sne, a kao uspomenu na taj događaj zajedno su se fotografirale pred oltarom u samostanskoj kapeli.¹⁰¹

Inače su podaci o posljednja dva desetljeća života s. Vjekoslave oskudni. Razlog tome prvenstveno je činjenica da je ona sama vodila samostansku kroniku, pri čemu o sebi nije gotovo ništa zabilježila, a svjedočanstava sestara gotovo da nema, izuzev nekoliko kratkih napisa povodom njezine smrti. Ti se napsi uglavnom odnose na smrt i pogreb s. Vjekoslave, ali donose i još pokoji zanimljiv podatak. Tako s. Andelika Prizmić svjedoči da je s. Vjekoslava osobito štovala euharistijskoga Krista i otajstvo Njegove muke te piše: "Svakog četvrtka žurila se da obavi Uru klanjanja, susret sa svojim Bogom, u crkvi sv. Duje. – Svoju ljubav prema propetoj Ljubavi iskazivala je time, što je rado obavljala getsemansku uru bdijenja u noći od četvrtka na petak od 11-12 sati. To su bile velike žrtve, pogotovo za nju, koja je bila plašljive naravi, pa je često tražila po kući dobrovoljca koji će zajedno s njome bdjeti."¹⁰²

Dana 16. siječnja 1969. s. Vjekoslava pala je na samostanskim stepenicama i zadobila udarce koji su joj prouzrokovali bolove.¹⁰³ Poslije jedne godine, 18. siječnja 1970., pala je u kuhinji i iščašila kuk.¹⁰⁴ Od tada je uglavnom bila vezana uz krevet. Sestre su s mnogo ljubavi i pažnje brinule o njoj, a posebno s. Marija Celina Bačić koja piše: "Bila mi je povjerena dužnost da je dvoram kroz tri posljednje godine njene teške boli kada je bila prikovana uz krevet. Koliko su mi dozvoljavale moje snage i koliko sam za to imala sposobnosti, dvorila sam je s puno ljubavi gledajući u njoj Krista. – Satovi, koje sam uz nju prošla, nisu mi ni najmanje bili teški, niti dosadni, jer svaki njen uždisaj i topli pogled pun zahvalnosti, davao mi je snage i ljubavi prema patnicima. Iako je bila teški bolesnik, znala mi

101 Usp. KSM 1, dne 1. XI. 1964.

102 Andelika PRIZMIĆ: *In memoriam. U: Ave Maria*, II (1973) 1, str. 17.

103 Usp. ASM, *Kronika Pisana od početka 1965 do početka 1979 god* (dalje: KSM 2) dne 16. I. 1969.

104 Usp. KSM 2, dne 18. I. 1970.

je koji put reći: 'Ajde, Celina, zapjevaj mi onu o Malom Isusu. Već dugo mi nisi ništa pjevala' – Zapjevala bi joj, iako baš nisam pjevač, i radovala sam se kada bi vidjela da je to veseli. Bilo je [dana] i kad smo pjevale 'Vrbniče nad morem', 'Na zapad sjeda sunašće', 'Da bi one ptice male', 'Komarac s buhom plesal' itd. Oh, kako sam bila sretna u duši kad bih vidjela da ju je to oraspoložilo, da sam joj tjesni prostor sobice proširila bar za kratko vrijeme."¹⁰⁵

S. Marija Celina Bačić pripovijeda da je s. Vjekoslava na svom bolesničkom krevetu često znala kazati: "Kada ćeš, Gospodine!?"¹⁰⁶ Odgovor na to pitanje došao joj je u ranim jutarnjim satima 7. veljače 1973. Tog je jutra, kako sestre pišu, preminula "poslije teške bolesti podnešene svetačkom strpljivošću i potpunim predanju u sv. volju Božju, potkrijepljena Otajstvom umirućih".¹⁰⁷ Bila je u 85. godini života i 59. redovništva. S. Ivanica Dujmović piše da je tri posljednje godine nepomično ležala na bolesničkom krevetu, mjesec prije smrti izgubila je sluh, a desetak dana prije smrti i govor. Sprovod je 8. veljače na groblju Lovrincu predvodio katedralni župnik Frane Bego u zajedništvu s više svećenika i redovnika, te u prisustvu više od 30 sestara dominikanki na čelu s vrhovnom poglavicom Kongregacije, s. Marijom Kulonjom. Bile su prisutne i druge redovnice, vjernici i pokojničina rodbina iz Splita, Dubrovnika i rodnog joj Trstenika.¹⁰⁸ Dominikanke su u svom glasilu *Ave Maria* zabilježile da je njezin pogreb "bio jednostavan, ali pobožan, zaokupljen misterijem smrti." U nastavku se opisuje kako su sestre iz samostana sv. Martina išle uz pokojničinu lijes sa cvijećem u ruci, pri čemu su svima posebno upadale u oči mimoze za koje sestre pišu da su najbolje "pristajale nad grobnom pločom i jasno govorile redovnicama: budite mimoze,

zatvarajte se za svaki dodir svijeta da sačuvate svoj miris za Boga, koji vas je odabrao."¹⁰⁹

Don Frane Bego u nadgrobnom je govoru istaknuo da su oni koji su živjeli sa s. Vjekoslavom i oni koji su je poznavali i susretali mogli "vidjeti njenu dobrotu, njen rad, njenu pobožnost prateći je do samostanske kapele ili do nje ne sobice, do katedrale sv. Duje, gdje je molila, meditirala, adorirala svakog četvrtka cijeli sat", dok je "Andeo Božji bilježio dobra djela ove sestre". Poslije pogreba sestre su "sa mnogo pieteta govorile o pokojnici, evocirale nekoje njene uspomene, posebno njenu pobožnost koja bi se dala svesti na: adoraciju, Križni put i Ruzarij".¹¹⁰

Zaključak

Pelješka dominikanka Vjekoslava Poljanić provela je život u služenju svojoj redovničkoj obitelji i potrebnima. Šteta je što nije sačuvano više izvora, koji bi omogućili detaljniji prikaz njezina života i rada, no i na temelju iznesenoga moguće je zaključiti da se u njezinu liku i djelu očituje osoba koja, stojeći objema nogama na zemlji, pogled upravlja u nebo i u duhu vjere, nade i ljubavi čita znakove svoga doba. To joj je omogućilo da razborito prosuđuje ljudе s kojima se susreće i događaje kojima svjedoči, kako na lokalnoj tako i na svjetskoj razini. Primjer je to redovnice od krvi i mesa, obilježene svojim manama i vrlinama, ali i stalnim nastojanjem da bude bolja i svetija. Uvijek je tražila od sebe više, pokušavala dati više i više služiti Bogu u bližnjima. Svjesna vrijednosti Bogu posvećenoga života, rado ga je prihvatile, ali i križeve koje joj je život nerijetko stavljao na leđa. U svemu je tražila viši smisao i u tom duhu je nastojala živjeti svoje redovništvo. Stoga držimo da je njezin primjer i danas aktualan (ne samo) za sestre dominikanke.

Ivan Armanda

105 Marija Celina BAČIĆ: *Drage moje sestre!* U: *Ave Maria*, II (1973) 1, str. 16.

106 *Isto*, str. 16.

107 DVP, Osmrtnica.

108 Usp.: KSM 1, dne 27. II. 1973. (tu je pogrešno kao datum

smrti naveden 27. umjesto 7. II. 1973.); KSM 2, dne 7. II.

1973.; OCSMS, dne 7. II. 1973.; *Prešla je u vječni život č. s.* Vjekoslava Poljanić. U: *Ave Maria*, II (1973) 1, str. 15.

109 *Prešla je u vječni život č. s. Vjekoslava Poljanić*, str. 15.

110 *Isto*, str. 15.

VRT SAMOSTANA

DOMINIKANKI ANĐELA ČUVARA

I za ovaj nam je broj AM, g. Neven Fazinić, veliki prijatelj samostana AČ i naš revni sakupljač zanimljivih zapažanja iz života sestara dominikanki, poslao neke podatke iz prošlosti i sadašnjosti samostana i samostanskog okružja u Korčuli. Nije on samo sakupljač, nego i precizan motritelj osoba i zbivanja u samostanu i oko njega. Jedan takav slučaj je i opis samostanskog vrta, s točnim imenima biljaka i stabala, što su ga, prije 20 godina, zabilježile Vinka Lozica i Jakica Favro, iz OŠ Petra Kanavelića, pod mentorskim vodstvom nastavnice Daške Farac. Šteta što ne vidimo sve te biljke koje su tako precizno opisane. Očito ih više nema. Ali zato su zapaženi pojedini cvjetovi koje ovdje možemo vidjeti samo u crno-bijeloj tehniци. Nakon ovog prikaza slijede njegovi susreti s pojedinim sestrama.

UČENIČKI RAD ZA SMOTRU BIOLOGIJE GODINE 1999.

Uz šetnicu Sv. Nikole nalazi se veliki vrt Dominikanki Andjela Čuvara. Uskoro slavi stogodišnjicu svog postojanja. Ovaj vrt tijekom svog dugogodišnjeg postojanja doživio je mnoge preinake. Prošlo je više od sto godina od kada je zasađeno prvo drveće. Nije bilo zabilježeno koje, a ni nadnevak kada se to uradilo.

Vrt je smješten između dvije prometnice i oblikovan prema obliku terena. Ograđen je visokim kamenim zidom na kojem se nalazi željezna ograda. Sastavljen je od tri glavna dijela. Na istočnoj strani nalazi se nekoliko poljoprivrednih terena. U posebnom dijelu vrta je kljalište i

rasadnik. Ispod toga je velika cisterna za polijevanje vrta. Sabiranje vode vrši se s ceste Cvjetnog naselja. Posebnim pješčanim filterima voda se filtrira.

Na najgornjoj terasi zasađeni su čempresi i u novijem, zapadnom dijelu masline da se vrt zaštiti od vjetrova. Središnji dio vrta sastoji se od dvora s šetnicama i sjenovitim stablima te bogatim i raznovrsnim biljnim vrstama.

Prema pričanju i sjećanju najstarije sestre LIBANONSKI CEDAR (*Cedrus libani*) je najstarije drvo u vrtu. Najvjerojatnije ga je zasadila obitelj kojoj su vrtovi i kuća ranije pripadali. Star je više od sto godina. U Korčuli je to jedini primjerak koji smo mi pronašli. Visok je 22 m, a promjer debla mu je 1.5 m. Njegova domovina je Libanon i masivi Taurusa i Antitaurusa. Krošnja mu je čunjasta i široko zaobljena sa gustim i širokim razgranjenim vrhom. Grane su mu debele, pružene i gusto razgranate u horizontali. Iglice su tamnozelene, spljoštene. Oblikom i bojom krošnje privlači pozornost. Njegovi češeri stoje uspravno i pojedinačno na granama.¹

¹ Neću grijegati dušu, ali i u vrtu obitelji Fazinić bilo je isto staro stablo cedra. Njegove se sjemenke lako ožiljuju i moguće je da je moj nono Josip Vice kao vaš skrbnik posadio isto stablo.

Niže od ove terase nalazi se vrt kockastog oblika podijeljen šetnicom na dva pravokutna dijela. U ovom vrtu nalazimo brojno egzotično drveće, grmlje i cvijeće. Dolaskom u vrt pozornost nam plijeni visoka končasta palma KALIFORNIJSKA VAŠINGTONIJA. Ona je posađena 1928. godine i viša je od 20 m te je dosegla je visinu zgrade. Iste godine posađena je i VISOKA ŽUMARA i KANARSKA DATULJA

U vrt su 1960. posađena četiri CIKASA (*Cycas revoluta*). Njegova domovina je Java, a

Ovo pišem jer sam među arhivskom građom našao da je bio organizator sadnje čempresa i borova pred samostanom sv. Nikole godine 1930.

neki znanstvenici smatraju da je to Južni Japan. Stablo ove male biljke palmina izgleda je valjkasto pokriveno ostacima rukavaca otpalih listova. Listovi su preko jedan metar, perasti, tamnozeleni i na vrhu poredani poput rozete. Na malom prostoru gusto su posaćeni, ali gnojidbom i rezidbom njihov rast je veći od ostalih primjeraka koje smo vidjeli. Pogoduje im rahlo zemljiste, bogato humusom, i zaštićeno mjesto. Od CIKASA koje smo vidjeli u mnogim vrtovima ovi primjeri imaju najveći obujam debla i najširu krošnju. Vjerojatno im pogoduje zaštićeni položaj jer su osjetljivi na niske temperature i ne podnose vjetrove. Pogoduje im južni nagib i zaštićeno mjesto, a to u ovom vrtu upravo imaju.

Južni dio vrta ima živicu od ŠIMŠIRA. U njemu su posaćene naranče, limuni i raznovrsno egzotično cvijeće. Naročito su lijepa tri primjera JELA (*abies*) koje su smještene u kutovima vrta. Njihov rast u ovakvim klimatskim uvjetima je jako usporen. Pored OBIČNE JELE (*Abies alba*) našli smo ŠPANJOLSKU JELU (*Abies pinsapo*) i GRČKU JELU (*Abies cephalonica*). Vrt krasí i JAPANSKA KUBA (*Aucuba japonica*) smještenu u zaštićenom kutu vrta gdje ima bujan rast.

LIPA (*Tilia platiphyllos*) MIMOZA (*Acacia*

Otar Miškov pred samostanom oko
1913. godine – desno se vide tek
posađena i ograđena stabla pavlonije
(*Paulownia imperialis*)

dealbata) svojim bujnim krošnjama sprječavaju rast drugog bilja. U ovom dijelu vrta, s obzirom na njegovu površinu, nalazi se previše drveća, ukrasnog grmlja i raznovrsnog cvijeća koje svoje podrijetlo ima iz dalekih zemalja.

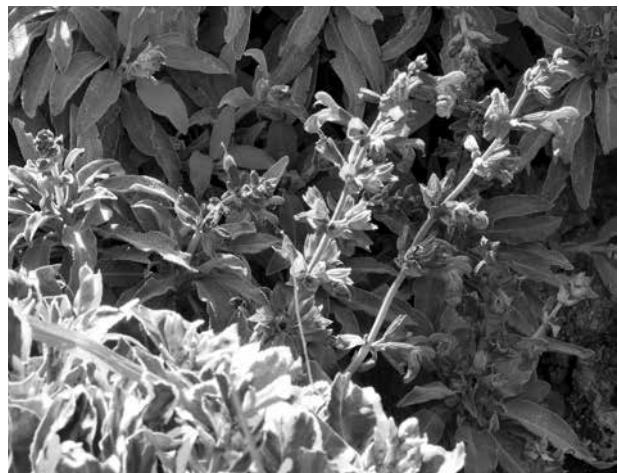
Zapadna strana vrta, koja je najkasnije uređena, zasađena je s mnogim egzotičnim drvećem. U ovom dijelu iz porodice ČEMPRESA (cupressus) imamo ARIZONSKI ČEMPRES (Cupressua arizonica). On svojom srebrnasto sivom bojom plijeni pozornost. U većem broju primjeraka zastavljen je CUPRESSUS SEMPERVIRENS i javlja se u dvije osnovne forme, CUPRESSUS SEMPERVIRENS PIRAMIDALIS i CUPRESSUS

SEMPERVIRENS HORIZONTALIS. S dva primjerka zastavljen je i HIMALAJSKI ČEMPRES (Cupressus torulosa) široke krošnje bez uspravnog vrha.

Nedaleko od čempresa posađena je palma srednjeg uzrasta, lepezastog lista podrijetlom iz

Kine LIVISTONIA CHINENSIS, zatim PITOSPOR (Pittosporum tobira) vazdazeleni grm, a na određenim mjestima i drveće srednjeg rasta. Podrijetlom je iz Kine i Japana, a dobro podnosi žegu i posolicu. Zastavljen je u velikom broju.

Jedan veliki dio zida i ograde zauzima vazdazelena penjačica TECOMAUNGUSCATI. Penje se pomoću hvataljki sa svojim podugim

ušiljenim listovima i velikim, trubastim crvenim cvjetovima. Otporna je na studen i podrijetlom je iz Mexica. Osim TECOME nalazimo i vazdazelenu povijušu sjajnog, kožastog, zelenog lista ĆEMIN (*Trachelospermum jasminoides*). Polako raste i ne pokriva veliku površinu. Otporan je na zimu i podrijetlom je iz Kine. Mirisni cvjetovi su kao kod jasmina.

Zastupljene su dvije vrste JUKE (*YUCCA*): *YUCCA GLORIOSA* i *YUCCA RECURVIFOLIA*. *YUCCA GLORIOSA* je vazdzelena biljka s račvastim 1-2 m dugim stablom i krutim, zelenim, linearnim, mesnatim listovima. Druga vrsta juke ima račvastu stabljiku s tanjim i presavijenim lišćem za razliku od prethodne. Ove biljke podrijetlom su iz toplih dijelova Amerike.

Posebnu draž vrtu daju NJESPULE (*Eriobotrya japonica*) koje cvjetaju već u studenom i prosincu. Veoma su dekorativne, imaju velike kožaste tamnozelene listove. Podnose niske i visoke temperature, a u svibnju bogato rađaju ukusnim žutim plodovima. Podrijetlom je iz

Kine i Japana.

Nalazimo par grmova SURUĆICE (*Spiraea medici*) koja cvijeta u travnju. To je listopadna, grmolika biljka koja voli sunčana, toplija, sjenovita staništa, a podrijetlom je iz Karpatskih zemalja i Kine.

Našli smo par OLEANDERA (*Nerium oleander*). Nisu grmoliki, već stabalca od 6 m smiještena na sunčanom mjestu. Ljeto dobro podnose, iako vole vlagu. U novije vrijeme posađena je i BREZA (*Betula pendula*) koja je u kutu ovog zapadnog dijela vrta našla svoje pogodno stanište. Ne traži kvalitetna zemljišta i dobro podnosi vapneno tlo. Podrijetlom je iz Male Azije, Kavkaza i Sibira.

Stijene u vrtu dobro su udomile AGAVU. Zastupljena je AGAVA AMERICANA (*Agave americana*). Procijveta jednom tijekom svog života i cvatovi su na dugim drvenastim stupkama koje mogu biti duge i do 10 m. Rast joj je polagan, otporna je na sušu i razvije bujan grm i tamo gdje nema zemlje već samo kamenje.

O Samostanskom vrtu Sestara Dominikanki moglo bi se još dosta pisati. Tijekom stogodišnjeg postojanja svojim bogatim i raznovrsnim sadržajem vrijedan je hortikultumi spomenik. On je u određenom smislu pokušna stanica za praćenje aklimatizacije pojedinih biljnih vrsta. Na malom prostoru može se upoznati mnogo različitih biljnih vrsta od drveća, grmlja i cvijeća. Ova mala zelena oaza pruža miran i ugodan kutak za šetnju, odmor i meditaciju. Treba mu omogućiti razvoj i zaštitu i u idućem tisućljeću.²

² Učenički rad za smotru iz biologije, str. 16-19, Korčula, 1999.

Časopis za književnost, umjetnost i znanost „Kanavelić“ donio je i jedan odlomak iz knjige Postaje – poglavje „Kontinent Korčula“ nešto o sestrama:

„Umirujuće djeluje pogled na časnu sestraru odjevenu u bijelo iz obližnjega Dominikanskog samostana Andela čuvara, koja se čeznutljivo oslanja na kamenitu ogradu u svetom Nikoli i gleda u more. O čemu razmišlja ta ženska, koja je svoj život posvetila Spasitelju, što joj je to tu noć prišapnuo anđeo čuvar u njenoj čeliji? Ili možda misli o iskušenjima? Ili je pak htjela pobjeći od svojih sestara, koje ubrzo u velikoj skupini idu za njom i sve skupa šutke idu u crkvu. Za neki sat opet ih vidim kako sjedaju u svoje automobile i odvoze se na daljnje poslove...“

Drago JANČAR,
Cakarjeva založba, Ljubljana, 2018., str. 130-141.

U susretu sa sestrama

A, sad će malo prijeći na druge teme. Koncem kolovoza 2019. oprostila se sestra Blaženka od Korčule. Pjevače i pjevačice ražalostio je njezin odlazak. Zasuzilo je i poneko oko. Bila je s nama 11 godina. Meni će faliti povremeni sugovornik i njezin smiješak. Nadam se da nas neće zaboraviti.

2. 10. 2019. Andeli Čuvari. Idem na sv. Misu ve-seo da će makar kratko ovaj dan provesti među sestrama, ali i susresti one koje ne vidim često. Prva je naišla sestra Jacinta. Polako se oslanja na dva štapa. – „Ja ti se svaki dan spustim dole do kuhinje“ pohvali se. – „A, onaj intervju kad ćemo napravit?“ Samo se nasmije. Uskoro stiže i stara znanica iz mojih mlađih dana – sestra Damiana. Nisam je dugo video. – „Šije li se što?“ – „A, nema više“ kaže mi sa svojim dobroćudnim smiješkom. – „E, prošlo je puno godina kad si ti bio

mali, a ja bi te nekad malo po turu okefala“. – „To je bilo dobro, zato sam evo pod stare dane učini pamet!“ nasmijali smo se. Kroz glavu mi prođe film tih davnih vremena. Stigla je i sestra Alma. I ona sa štapom. Sestra Katarina gura pred sobom „šetalicu“. Sestra Kristina je na pretragama u Splitu. Prošla je ona težak put. S druge strane sestra Anita za orguljama, a oko nje mlađi pomladak pjevačica. Pater Marko Bobaš vodi sv. Misu uz asistenciju nekoliko svećenika (poznam don Marka Stanića i don Frana Kuraju – neka

S. Damjana Siketić i g. Neven Fazinić.

mi drugi ne zamjere što i njih ne spominjem imenom i prezimenom). Obavljena je i obnova zavjeta dviju sestara. Nova časna majka dobro se snalazi u novoj ulozi. Što kazati u ovom prostoru sestara osim da je bilo lijepo i dirljivo. Mene vežu uspomene, sjećanja na sestre: Miru, Gabrielu, Vinku, Ksaveriju, Manes, Česlavu, Viktoriju

i mnoge druge što su se preselile u vječnost. Ostale su lijepi uspomene, sjećanja... Isto kao da vidim njihove likove i čujem glasove koji lebde u zraku. Ne mogu zaboraviti ni sestruru Borislavu kojom izručujem lijep pozdrav. Znam da će biti radoznala što sam novo pripremio. Kod sestara je uvijek lijepo, makar i na kratko.

.....

Šetam tako Novim putima iznad Korčule i ubijam nagomilane kalorije kako bi se moj šećer spustio na podnošljive grane.

Uoči blagdana Božića stižu mi dvije čestitke od sestara. Mi se po starom običaju uljudno čestitamo pisanim putem. Gledam što je ovo sada? Mora biti da je nešto zabunom ispalo. Otvaram i vidim da nije zabuna. Počastila me časna majka ali i „nova“ priora. Lijepo kad misle na mene.

I tako dođe Badnji dan. Namjerio sam se pronaći sestraru Kristinu i sestraru Almu. Nema mi moje matematičarke. Otišla je malo posjetiti svoje doma. Moj Mate nikako da se navikne da kad zaškripi otiđe do sestre Alme po pomoć, a ona stalno brine za njega. Moje sestre, ovo su nove generacije koje bez učenja stižu do pameti i ocjena. Meni nije jasno, a oni ne brinu za ništa. Važno da je mobitel u rukama. Kad dođe vrijeme za zasukati rukave bit će jao si ga meni, a onda je kasno za s lakoćom puniti mozak. No dobro, svaki dan se govori i objašnjava, ali pomaka nema.

Sestraru Kristinu našao sam u kapeli. Nešto je spremala. Ona isto ko i sestra Jacinta mora biti

od koristi. Drago mi je da je vidim na nogama. Ona se još drži crkve sv. Nikole, u Račiću i brije da sve bude u redu. Dvije mlađe sestre uređuju jaslice. Dobro im ide, osim nastave li ovačko donositi žal s plaže ispod samostana, mogli bi za nekoliko godina ljetni kupiči ostati bez kupališta.

Zavirio sam u kuhinju. Tamo se radi na veliko. Jedna sestra uzela manji čekić pa udri po bakalaru kao da mu hoće dati do znanja da će ionako završiti u loncu. I sestra Jacinta je tu. Reklji bi naši stari: „*Svaka kaplja mokri!*“

Na odlasku se spuštam niz stepenice kad dolazi Branko Ostojić s demijanom vina. „*O, oli su sestre počele pit vino?*“ „*Ma ni to ono što ti misliš. Ovo ti je samo za malo oprā grlo*“ nasmije se Branko. Zvoni zvono. „*Koga ja to vidim. A, što je tebe načelnice namjerilo sestrarama?*“ „*Ovo mi malo donesemo sestrarama za zahvalit se, jer one tu čuvaju u Dječjem vrtiću veliki broj djece iz Lumbarde.*“ „*A, a zato su one doobile nagradu općine Lumbarde. E, to je lipo da mislite i da ste ih počastili nagradom!*“

.....

Poslala mi je gospođa *Tea Marinović* nekoliko starih fotografija sestara pa ih prilažem ovom broju „*Ave Marije*“.

Na poledini fotografije piše: *S lijeva na desno: s. Vinka Bodlović, s. Česlava Andreis, s. Andelika Prizmić, s. Kolomba Benussi, djevojčica Slavka Vlaškalin, djevojčica Zlatka Vlatka Škrabec, gospođa nepoznata.*

A da Vam ne pišem o sebi evo i jednog viđenja mog prijatelja i spisatelja Michaela Donley-a koji je dobro zamijetio pišući o našem druženju između ostalog i ovo:

„Naposljetku sam uspio shvatiti da je nabolje vrijeme kad ga se može uloviti kod kuće – posebno izvan turističke sezone, jest kada padne mrak, jer mu je onda teže baviti se hodačkim avanturama. Njegov je dom uz samo more, malo prije samostana majke Katarine, samostana Andela Čuvara, kako mu je puni naziv. Shvatio sam kad sam ga malo bolje upoznao da postoji nešto monastičko u njemu, ali i nešto od andela čuvara: da se izrazim preciznije – radi se o njegovoј posvećenosti da oslanjačući se na vlastite snage, na jedan poniran način učini što više može da očuva dušu otoka koja nije baš poznata u drugim dijelovima Hrvatske i to bez ikakve financijske podrške ili restricija međunarodnih organizacija...“.³

I na kraju sve Vas sestre pozdravljam. Pročitao sam „*Ave Mariju*“ od početka do kraja ali još ne nalazim da me je sestra Imelda pozdravila. Evo pozdravljam ja nju, a ona će se sigurno nasmijati s riječima: „*A, moj Nevene uvijek si bio vragolast!*“

³ Prijevod s engleskog prof. Sandra Kalogjera. Ovdje se donose samo kraći izvadci. Obiman tekst pod naslovom „*Zig-Zags with Neven*“ nalazi se u knjizi MARCO POLO'S ISLE autora Michaela Donleya, str. 132-157, 2005. - Chapter eight.

s. CECILIJA (Milka) ŠKRILJEVEČKI DOMINIKANKA

12. svibnja 1949. – 17. ožujka 2020.

Bio je utorak, 17. ožujka 2020., samo dva dana prije svetkovine sv. Josipa, munjevitom se brzinom proširila tužna vijest da je preminula s. Cecilia Škriljevečki. Smrt je nastupila u relativno kratkom roku, nakon što joj je, na sprovodu njenog pjevača Jože (Josipa) Levaka, pozlilo. Bila je krhka zdravljia, ali žilave volje. Unatoč tjelesne slabosti, nije htjela propustiti ispratiti na vječni počinak tog svog pjevača, da mu zajedno s ostatim članovima zbara zapjeva posljednju pjesmu, koju je on osobito volio: *O pruži mile ruke ...* I kad je digla ruku i dala intonaciju za početak pjevanja, njeno je tijelo jednostavno klonulo. Pozvali su Hitnu. Bila je pri svijesti, mahnula je pjevačima, kao posljednji Zbogom. Liječnici su se borili za njezin život, ali je za kratko vrijeme ustanovljeno da su ‘izgubili bitku’. Očito je da ju je njezin pjevač, Joža, poveo sa sobom, da s krovima anđeoskim nastavi pjevati i slaviti Boga kroz svu vječnost. Gospa je uistinu pružila prema njoj svoje ruke kad je počeo tonuti Cecilijin brod. Ma, nije to bio brod, to je bila mala, lagana barka, koja, zapravo, nije potonula nego je rado-sno odlepršala u ocean božanske ljubavi.

s. Cecilia Škriljevečki, krsnim imenom Milka, rođena je 12. svibnja 1949. u Škriljevcu, župa Margečan, od oca Slavka i majke Bare rođ. Koščak. Od devetero djece, ona je bila treća po redu. Živahna djevojčica rado se igrala sa svojom braćom i sestrama, kao i sa susjednom djecom. U

školi su učitelji zapazili njen izuzetan talent za crtanje i pisanje, isto tako i za učenje stranih jezika. Ali osobito se istakla u pjevačkom zboru. Voljela je pjevati kuda god je išla. Kao dijete iz tako brojne obitelji, naučila je sve dijeliti sa svojom braćom, što god bi joj netko poklonio. Tu je darežljivost, kako je sama pričala, naslijedila od svoje majke i bake.

Tako darovita učenica imala je prilike napredovati u ‘mudrosti, znanju i milosti’. Upravo to joj je Gospodin u izobilju priuštio kad ju je pozvao u redovnički stalež. Slijedivši put djevojčica iz svoga susjedstva, s. Martine i s. Pavle Negovec, krenula je 1962. i mala Milka u Korčulu, da i ona postane sestra dominikanka. Put joj se, doduše činio beskrajno dug, dovoljan da se mogla još jednom s nostalgijom sjetiti svojih zelenih brežuljaka, majke oca, braće i sestara. Što je išla dalje sve je više rasla u njoj znatiželja: kako mogu ljudi živjeti bez zelenila, bez njiva, šuma i polja? A tek kad je stigla u Korčulu, okruženu morem, bila je to za nju prava avantura mladenačkog života. Čvrstom voljom i često sklopjenim rukama uspjela je prevladati početne teškoće. U tome su joj pomogle svojom živahnošću mlade sestre i kandidatice, kojih je u ono vrijeme bio priličan broj. I redovnički su se poglavari brzo uvjerili u njene sposobnosti, te su je poslali da završi školu. Kad je obukla redovnički habit, 1966., dobila je ime s. Cecilia.

Nakon prvih zavjeta, 1968. poslana je s još nekim sestrama, u Italiju, u jednu međunarodnu zajednicu sestara dominikanki, gdje su trebale, uz učenje francuskog i talijanskog jezika, ujedno još više upoznati pravi dominikanski duh. Na povratku u domovinu išla je u Split, Škrape, gdje je pohađala školu u klasičnoj, Sjemenišnoj gimnaziji. Tu je bio i odjel za redovnice, koje su se pripremale za katehizaciju.

Godine 1973., u svojstvu katehistice djelovala je deset godina u Zavidovićima, u Bosni. Od 1983. do 1989. bila je, kao katehistica i orguljašica u Gružu, kod dominikanaca. Tu je iskoristila prigodu, te je u Srednjoj muzičkoj školi usavršila svoje glazbeno umijeće, osobito solo pjevanje. Potom, od godine 1989. do 1995., djeluje u Orebici odakle je premještena u Virje, gdje je ostala 25 godina, odnosno, do svoje nenađane smrti. Tu je osim župne kateheze, predavala i u školi vjeronauk. Nije zanemarila ni svoje umijeće u crtanju, pa je nacrtala brojne košuljice za krštenje. Čim su ljudi vidjeli tu preciznost u crtežu i bojama, stizalo je sve više narudžbi.

Premda nadarena mnogim darovima i postizala izvanredne uspjehe bilo u katehizaciji, bilo u vođenju crkvenih zborova, uvijek je ostala plaha, pomalo nesigurna i ponizna. Nije se dala

zarobiti brojnim pohvalama, pljeskom, nagradama i priznanjima. Prije svakog nastupa raspitivala se kod stručnih osoba je li dobro, treba li što dodati ili mijenjati. Kod glazbenih je nastupa zahtijevala od pjevača da sve bude melodiozno, te ritmički i harmonijski dotjerano, a posebno je pazila da tekst bude proživljen, a ne tek tako otpjevan. Nije onda čudno što je njezin dječji i mješoviti zbor gotovo u svim nastupima crkvenog i društvenog života, bio prepoznat među najboljima.

Dobro je spomenuti riječi zahvale što su joj, 2018. godine uputili virovski pjevači za njezinu 50. obljetnicu redovništva.

Draga č.s. Ceciliјa, pošlaganjem zavjeta prije 50 godina zapečatili ste svoju ljubav, vjernost i predanost Gospodinu. Iz dana u dan sljedili ste Njegov glas, darujući mu svoj život, svoju volju, sve što jeste. „Gospodin je moja snaga i pjesma, on je moj Spasitelj!“ – kažu stihovi psalma 118. On je to sigurno u vašem životu. Zahvaljujemo Gospodinu na godinama provedenim u župi Svetog Martina u Virju. Vaša blagost, dobrota, upornost da otvorena uma i srca pjevamo Gospodinu, uvijek su nam bila i ostat će trajna inspiracija. Zahvaljujemo Gospodinu na godinama provedenim s vama u pjesmi i molitvi. Neka vas Gospodin Bog čuva još dugo godina.

Pjevači crkvenog zbora župe Svetog Martina, Virje 30. lipnja 2018.

I mi sestre, zahvaljujemo Gospodinu što smo mogle s tobom dijeliti našu svakodnevnicu, s tobom moliti, pjevati, smijati se i plakati. Oprosti ako nije bilo uvijek u tvom ritmu i skladnoj intonaciji. Sada, kad si nas pretekla u onostranstvo,

sjeti nas se i zagovaraj nas pred Milosrdnim Ocem koji neka i tebi udijeli obilje svoje milosrdne ljubavi i dobrote.

Počivaj u miru.

ISPRAĆAJ S. CECILIJE IZ VIRJA

U srijedu, 18. ožujka 2020., poslije podne, bio je ispraćaj s. Cecilije Škriljevečki iz Virja. Lijes s njezinim tijelom donešen je u župnu crkvu sv. Martina, u Virju, u 13 sati, uz pratnju crkvenih zvona. Bio je izložen ispred glavnog oltara i narod je počeo dolaziti, naizmjenično oko lijesa. Trebalo je poštivati pravila kriznog stožera radi sprečavanja Korone virusa, što su vjernici odgovorno slijedili. U 17 sati je bila svečana misa zadušnica, u kojoj su sudjelovala čak četvorica svećenika: domaći župnik vlč. Marijan Kovačić, vlč. Davor Šumandi, vlč. Mirko Horvatić i vlč. Ivica Sinanović. Propovijedao je vlč. Davor, domaći sin, kojega je s. Cecilija, još kao dječaka, poučavala vjeronauk. U crkvi su bili samo najbliža rodbina, sestre, gradonačelnik Mirko Perok, pjevači i svećenici. Ostali narod je bio ispred crkve i pratio misu preko zvučnika. Nakon mise vatrogasci su, u svojim službenim odorama, nosili lijes ispred crkve, gdje je bio završni obred. Na kraju je župnik pozvao pjevače da zapjevaju jednu pjesmu. Nastao je tajac, zapravo tihi jecaj, nitko nije mogao pjevati, pa je župnik započeo pjesmu. On je također obavijestio da će lijes krenuti u Zagreb, sutra, u četvrtak, u 7 sati iz mrtvačnice. Ljudi su se odmah počeli javljati da će se doći još jednom oprostiti od s. Cecilije.

Nakon misnog slavlja i sprovodnog obreda pjevači, svećenici i još neki drugi svratili su u samostan izraziti sućut sestrama i ujedno na mali domjenak, što su ga sami župljeni pripremili, uz dobrohotnu ruku restorana „Ribička hiža.“ Neke su župljanke ispekle kolače. Mladi su bili

spremni za bilo kakvu uslugu. Najveći je organizator u tome bio župnik vlč. Kovačić, kojemu se sestre od srca zahvaljuju. On je s tugom rekao kako će s. Cecilija puno nedostajati župi Virje. Premda je u zadnje vrijeme bila boležljiva, njen se zauzeti duh oko liturgijskog slavlja osjećao na svakom koraku. Živjela je i osjećala sa župom, mislila na svaki detalj koji bi pridonio većoj slavi Božjoj i vjerničkoj duhovnosti.

Govor pjevačice Irene Tišljari, na ispraćaju u Virju

Draga naša č. s. Cecilija!

Neizmjerno je teško objasniti srcu i pojmiti našim mislima da Vam danas upućujemo posljednje riječi zahvale za sva dobra i radost, veselje i sve trenutke provedene u zajedničkoj pjesmi i molitvi.

Zauvijek smo utkali u naša srca kako ste nas naučili pjesmom spoznati Trojedinog Boga i

osjetiti njegovu dobrotu, blagost i ljubav. S ponosom ističemo da ste u svojoj skromnosti i vjeri bili najvjerniji i najčvršći posrednik između nas i Gospodina. Uvijek ste nas vrijedno, strpljivo i majčinski brižno vodili svojom vedrinom i vrijednim savjetima kroz pjesmu, molitvu i život te nas naučili kako srcem razumjeti otpjevane riječi. Na taj način ste nas nenametljivo, ali sigurno

vodili prema duhovnom ispunjenju i Božjem blagoslovu. Naučili ste nas pjevati srcem te kako svoje svakodnevne misli okrenuti prema Kristu Spasitelju.

Pjevajući uz Vas draga časna sestro Cecilija, naučili smo kako utkati u pjesmu ovu danas uzburkanu svakodnevnicu i ostvariti mir u srcu. Poučavali ste nas i sve druge čije ste živote dotaknuli ono u što ste i sami istinski i duboko vjerovali, a to je da nikada u životu ne trebamo bježati od izazova, već se s njima trebamo suočiti. Uvijek ste naglašavali da se treba boriti za više ideale, a ne zaustaviti na trenutačnim užitcima.

Uz vas smo učvrstili spoznaju da samo po daru slobode i razuma moguće je radovati se u srcu i težiti višim idealima. Bili ste predana Isusova suradnica koja je čitav svoj ovozemaljski život pomagala drugima da i oni spoznaju Isusa. Ostvarili ste velike uspjehe kao predana redovnica, vjeroučiteljica, pjevačica, orguljašica, voditeljica zбора, kao dobitnica mnogih nagrada za svoj predani redovnički i učiteljski rad. Vaš cjelokupni život bio je Bogu na slavu, redu na ponos i na dobro narodu.

Vi ste uvijek s čvrstim uvjerenjem isticali da je najveća nagrada tamo na Nebu gdje ste upravo sada.

Teško nam je shvatiti da smo u samo dva dana izgubili i Vas i dragog nam Jožu. Pjevajte i molite dragi naši zajedno u Nebeskim dvorima uz sve one koji su i dalje dragi našim srcima, a koji

su jednom bili dio našeg ovozemaljskog života.

Otišli ste tiho i nježno u nebeske Dvore i u čvrsti zagrljaj naše Nebeske Majke koju ste neizmjerno voljeli i utjecali joj se za pomoć. Svoj duh nošen na krilima andeoskim predali ste u Ruke Gospodnje uz zvuke pjesme na usnama. Koliko je samo Vaše srce bilo puno ljubavi i vjere prema Gospodinu i njegovim svetima kada ste svoje zadnje riječi uputili našoj Majci Nebeskoj.

A nama svima zajedno ostaje utjeha da smo bili uz Vas i da smo pjesmama i molitvom zauvijek s Vama združeni u Vječnosti i Gospodinu. Sada ste uz Stvoritelja i gledate lice Božjeg Sina u slavi.

Nas neka utješi spoznaja da trebamo krenuti dalje u vjeri u Gospodina. Duboko smo uvjereni da ste sada dio vječnog andeoskog zborja jer u doba Korizme moramo spoznati da je naš Bog, Bog živih, a ne Bog mrtvih.

Obitelji, sestrama dominikankama i svima ostalima izražavamo iskrenu i duboku sućut i dijelimo zajedničku bol.

Vama draga naša č. s. Cecilija želimo vječni pokoj i mir u duši. Molimo Vas da izmolite od Gospodina puno snage i lijepih glasova koji će u našem zboru veličati život i Stvoritelja onako kako ste nas to Vi poučili.

Neka Vas zbor anđela, sjajan i svet povede u Očev i Majčin zagrljaj!

Irena Tišljar

Ispraćaj iz mrtvačnice

U četvrtak ujutro, 19. ožujka, kako je bilo navljeno, lijes s posmrtnim ostacima s. Cecilije krenuo je iz virovske mrtvačnice u Zagreb u 7 sati. Pjevači su se već u 6.30 okupili ispred mrtvačnice i molili krunicu. Došao je i župnik, vlč. Marijan. Suze i molitve stapale su se u zahvalu Bogu za sve dobro što je po s. Ceciliji udijelio župi sv. Martina u Virju tijekom 25 godina njezina boravka među tim narodom.

HVALA S. CECILIJO!

Sestra Cecilija obilježila je naše živote u punom smislu. Mnogima od ranog djetinjstva „što kroz katehezu u Osnovnoj školi, razne crkvene pobožnosti od kojih ćemo najviše pamtitи one svibanjske sa kojih nikada nismo otišli bez nagrade-slatkog bombona u ustima), aktivnostima kroz vođenje zbora, učenje recitacija za prigodne blagdane, do svakodnevnih susreta na ulici.

„Slavuj“ naše župe, uvijek nasmijana, spremna za šalu, no, razborita, uporna u svojim naumima te požrtvovna. Čovjeku se vrlo lako mogla uvući pod kožu. Bez nje više ništa neće biti kao prije. Iako se radujemo nebeskoj, Božanskoj nagradi za njenu odigranu zemaljsku „utakmicu“, ostala je velika praznina i ljudska tuga.

Činjenica da je nikad više nećemo čuti kako svojim glasom ispunja našu crkvu i srca, nećemo je vidjeti kako korača po ulicama našeg mesta (kojem je dala preko 25 godina svog života) nećemo je zaustaviti da joj kažemo koju riječ, šalu, molbu, žalbu, zasigurno u svakome od nas izaziva bol u grudima, suze...

Uvijek ćemo te, draga naša sestro Cecilijo, čuvati u srcima i prelijepom sjećanju! Hvala ti što si nam priuštila neprocjenjive trenutke i bila dio naših života, poput bračnog druga, prijatelja, anđela čuvara i u dobru i u zlu!

Vlč. Marijan Kovačić, župnik

SAHRANA U ZAGREBU

U petak, 20. ožujka 2020. bio je sprovod s. Cecilije na groblju Miroševac u Zagrebu, uz strogo poštivanje propisa kriznog stožera RH radi sprečavanja širenja korone virusa. Sprovodne je obrede vodio o. Alojz Čubelić. On se u svom oproštajnom govoru osvrnuo na sudbinu zrna pšenice, koje mora umrijeti da bi donijelo plod, te je, s tim u svezi rekao:

Sestre i braće,

Isus kaže da je ljudski život poput zrna pšenice. Smisao mu je da se raspade i da iz njega izraste nova klica koja će donijeti rod. Što je ljudski život? Kako najbolje ostvariti taj život koji nam je darovan? Ljudi su se oduvijek o tome pitali. Očito da ni danas ne znamo što je život u vremenu raznolikih ugroza, pa se skrivamo, slušamo one za koje se tvrdi da su upućeni u tajnu života i življjenja. Ipak, u konačnici ne znamo što znači ostvaren ili neostvaren život. Bili smo tražitelji i to ćemo ostati. U tom smislu možemo reći da smo neprestano na putu u 'obećanu zemlju.' Svačiji život je poseban i jedinstven. Svatko se u životu treba otvoriti prema onome u što vjerujemo da je naše ispunjenje. Iz perspektive našeg ljudskog poimanja života, smrt bliskih osoba nas teško pogoda, jer ne znamo ni dana ni časa. Suočavajući se s tom činjenicom, dolazimo u napast reći da je život besmislen. Nije to izraz naše nevjere u vječni život koji nam krštanstvo propovijeda, nego odraz duboke ljudske žalosti. Odraz žalosti zbog nestanka voljene nam osobe, zbog nestanka roditelja, supruga, prijatelja iz naše ovozemne blizine. Smrću često prestaju duboke veze, naš svagdašnji život se osiromašuje

i sakati. Ali kršćanska vjera nas hrabri i ulijeva nadu u uvrišen život duše i tijela. Smrt je polazak i rastanak, ali nije kraj i uništenje. Smrt je prijelaz u sasvim drugi svijet, koji u ovom trenutku nije naš, i kojemu nemamo pristupa dok živimo ovdje. U toj vjeri je živjela i pokojna sestra Cecilija. Nitko od nas ovdje ne živi slučajno. Svi moramo u životu ispuniti određene ciljeve. Najveći smisao života nalazi se u odabiru plemenitih ciljeva i u njihovu ostvarenju. Pokojna sestra Cecilija je živjela za vjeru i plemenite ciljeve koje je ostvarivala među svojim najbližima, u redovničkoj zajednici i šire. Svi naši prijatelji koji odlaze s ovoga svijeta dušom još žive. Žive, jer nam Krist svojom smrću i uskrsnućem jamči da ćemo i mi s njim uskrsnuti. Po tajni Kristove žrtve čekamo susret s Gospodinom. Danas molimo da dobri Bog i našoj pokojnoj sestri Ceciliji udijeli dostoјno mjesto koje joj je pripravio u nebu, te je zauvijek primi u svoje vječno okrilje.

Alojz Čubelić

Na sprovodu je pjevalo pripjevni psalam, a na svetoj misi svirao i pjevalo u našoj kapeli fr. Bonifacije Franjo, OP, Virovac, nekadašnji učenik s. Cecilije.

Sveta misa zadušnica

Uvodeći u misno slavlje, kojemu je predsjedao o. Mato Bošnjak, zajedno s. o. Alojzom Čubelićem i župnikom vlč. Ivanom Filipčićem, misnik je rekao:

Braćo i sestre, danas smo ovdje zajedno da u središte našega spomena stavimo našu s. Ceciliju, koja je svojim životom i radom toliko puta pripremala bogoslužje da su mnogi uz nju mogli sudjelovati i Gospodina dostoјno slaviti. Neka i ovo naše današnje euharistijsko slavlje protekne u tom duhu. Želimo da Gospodin svoju službenicu prepozna, da je povede i dopusti joj da mu, ne samo danas, nego kroz čitavu vječnost slavu pjeva, zajedno s anđelima koje je rado štovala i čijoj je Kongregaciji pripadala.

A mi, dok svoje uspomene prebiremo na nju, nađimo svatko po jedno zrno ljepote po kojem je čuvamo u spomenu. Recimo jednostavno, Gospodine, pogledaj na nju i na ovaj naš prinos.

Da bismo dostoјno ovu svetu misu slavili, da ovo slavlje bude dostoјno Onoga kome ga prinosismo i za koga ga prinosismo, mi se grijeha odrecimo, za njih iskreno pokajmo i u Gospodina oproštenje molimo.

Umjesto homilije, č. majka Jakica je pročitala osnovne crtice iz života s. Cecilije (vidi na početku ovog prikaza).

Za završetku misnog slavlja, o. Mato je izrazio sestrama i rodbini pokojne s. Cecilije, iskrenu sućut u ime braće dominikanaca, što također pokazuje ljepotu našeg redovničkog zajedništva. „Kad smo suočeni sa smrću dragih osoba, željeli bismo ispraviti i nadoknaditi ono što smo kroz život propustili. – rekao je o. Mato, te nastavio. „Taj naš trud mogu nadomjestiti samo naše molitve. I kad o pokojnicima hoćemo lijepo govoriti, to je znak da nije sve iz našeg vido-kruga otišlo u beskraj. Ostalo je nešto. Dakako mi znamo i volimo kazati kako to mjesto gdje je nekad ta osoba bila, ostaje prazno. Ta praznina nas prisiljava da je popunjavamo, pa kažemo: nije to mjesto za tu osobu. Njezino je mjesto

ovde, u srcu. I zato molimo Gospodina neka i dalje u našem srcu pronađe našu Ceciliju, i kaže: „Dođi, mala, ovdje je tvoje mjesto.“ – zaključio je o. Mato misno slavlje.

BOGU, REDU I VIROVSKOM NARODU

„Djeco, piše da je razmetni sin jeo rogač koji su jele svinje. A znate li vi kako rogač izgleda?“ upitala je s. Cecilija na satu vjeronauka virovsku djecu starosti kojih 8 ili 9 godina koja, kao podravska čeljad, nisu rogač nikad vidjela. Idući put na sat s. Cecilija donosi plod rogača, vjerojatno iz Korčule, kako bi djeca vidjela njegov izgled. Prije Pepelnice Cecilija donosi u školu

Posljednji pozdrav s pjevačem Josipom Levakom

pepeo i na vjeronauku pokazuje kako će pravo izgledati pepeljenje u crkvi. Sličan slučaj događa se pred Cvjetnicu, čekaju se maslinove grančice s Korčule, jer ako ne stignu, virovska djeca mogu donijeti u crkvu jedino kitice cvijeća iz domaćih vrtova, a ne maslinove grančice kakvima se pozdravljalno Isusa u Jeruzalemu. A da je s. Cecilija bila omiljena među djecom potvrđuje i da su prije sata pred nju trčala djeca iz cijelog hodnika, ne samo onog razreda u koji je trebala doći na sat. Tako se sjećam da je jednom, okružena tom četom malih Virovki i Virovaca, zabunom skrenula u krivi razred i u hipu obrisala ploču na kojoj je bio zadatak koji je učiteljica ostavila djeci preko odmora.

Puno bi se takvih anegdota moglo ispričati o s. Ceciliji, dominikanki koja je, kroz 24 godine aktivnog apostolata u Virju, ostavila dubok trag u životu mjesta i župe Virje. Mnoge generacije djece spremila je za prvu pričest, zajedno sa župnicima, mnoga su vjenčanja, uz Božji blagoslov bila obogaćena s *Ave Marijom* izvedenu Cecilijinim sopranom; koliko je kaleža i ciborija za misu bilo pripremljeno njezinim rukama, koliko svečanosti u župi pripremljeno probama

zbora, koliko savjeta izrečeno, a vjerojatno izmoljeno i duhovnih zvanja.

Mala rastom, ali velika autoritetom, snagom i voljom, godinama je s. Cecilija radila s malim i velikim Virovcima. Nije bilo u crkvi onoga koji nije video prije mise kako Cecilija iz sakristije „vreba“ čitače, zatim žurno pali svijeće na olтар te odjednom s kora svira orgulje i započinje pjesmu. A pjesma, to je bilo ono što ju opisuje. Kao školovana i nadarena solo pjevačica vješto je i rado s. Cecilija pjevala psalme na misama, uvježbavala zbor, djecu za priredbe i uvijek naglašavala na proživljenost onoga što se pjeva; zato se nikad nije na isti način pjevalo za Božić i npr. u korizmeno doba. Svakoj noti dao se duh koji je obuzimao sve okupljene vjernike. Ni sam ni slutio da ću tog prijepodneva, 17. ožujka 2020. razgovarajući preko telefona sa Cecilijom koja je, između ostalog, pjevala stihove pjesme „Jer ti si milosrdan,“ posljednji put čuti njen glas. Gotovo da nije bilo telefonskog razgovora u kojem se nije pričalo o repertoarima za mise, a naročito o traženju novih stvari koje je, dakako, odmah preko telefona i otpjevala. Poslijepodne tog istog dana primam pozive od nekoliko Virovaca koji mi javljaju tužne vijesti. Na sprovodu basa iz zbara, Josipa Levaka, Ceciliji je pozlilo. Idući poziv javlja da je Cecilija preminula. Pre nagli šok i nezamisliv scenarij, gotovo kao iz filma ili romana.

Zanimljiva je priča upravo tog pjevača Josipa Levaka, koji mi je vjerno kazivao kako je za vrijeme gostovanja virovskog zbora u Korčuli rekao tadašnjoj časnoj majci: "Sestra Alemka je bila deset godina, sestra Leonija je bila deset godina, sestra Milena je bila deset godina. Uvijek ste mijenjali orguljašice nakon deset godina, ali to meni nije po volji." Tada je zamolio časnu majku da s. Ceciliju ne asignira iz Virja dok je on živ. I tako se naš Joža hvalio da je zbog njebove molbe Cecilija u Virju već 24 godine. Tko bi mogao i pomisliti da će upravo na Jožinom sprovodu i sama s. Cecilija poći u nebeske dvere. Vjerojatno je baš u tom trenutku na gozbi Vječnoga Kralja trebao netko takav tko će otključati crkvu, organizirati čitače, napraviti popis Žive krunice, zapaliti svijeće i popeti se na kor k anđelima, tom rajskom zboru, podijeliti note i započeti vječnu pjesmu hvale pred prijestoljem Svevišnjega, Onoga kome je posvetila cijeli svoj život.

Neka je Gospodin nagradi vječnim životom za sva učinjena dobra tijekom cijelog zemaljskog života, a napose apostolata u župi Virje.

fr. Bonifacije Franjo OP

Moja teta, s. Cecilija

17. ožujka, lijep, proljetni dan, po svemu običan, sve dok nije zazvonio telefon i moj bratić Tomica mi kroz plač govori: – „Nema više naše tete!“ Šok, bol, tuga, nevjerica i neprihvatanje da nas je napustila, otišla. I onda su mi navrla sjećanja kojih ima jako puno, ali jedan mi se dan kao djetetu urezao u sjećanje. Sjetila sam ga se mnogo puta u životu. Teta je bila kod nas, ja sam bila djevojčica od desetak godina, rekla sam joj: „Teta, ja jedva čekam da budem velika, da imam 18 godina.“ A ona je odgovorila: „Nemoj si željeti puno godina, prebrzo lete!“ Shvatila sam to godinama poslije.

Sjećam se naših šetnji Dubrovnikom, vodila me na Dubrovačke ljetne igre, gledali smo „Lindu“, pekli smo hostije. Pokazivala mi je koje je uže za koje zvono u, jer je u samostanskoj crkvi u Gružu ona zvonila. Pokazala mi je i ljepote

Orebića, pa Virja i okolice, dolazila je presretna pogledati moju tek rođenu djecu i s ljubavlju ukrašavala njihove krsne košuljice. Svaki put kad bi se vidjele, ona bi sretna rekla: „Oho, tko mi je to došao!“ ili „Koga ja to vidim!“

Sada, kao i uvijek kad je prekasno, žalim što je nismo viđali češće, što joj još više nismo pokazali koliko smo joj zahvalni za sve i koliko je volimo. Nadam se da je to znala i osjećala. Uvijek je željela postići i napraviti što više, iako je bila plaha i pomalo se bojala svega novoga, - kako će, što će, - a sve što je radila pretvarala je u uspjeh uz Božju pomoć. Uvijek je naglašavala i učila nas da je vjera u Gospodina temelj svega i snaga za život.

Mnogo bih još mogla pisati o našoj Ceciliji, ali svi koji su je poznavali znaju kakvu je dobrotu i veselje širila oko sebe. Uvijek je za svakoga imala osmijeh, lijepu riječ, savjet. Neizmjerno je voljela, vjerovala i molila se Presvetoj Djevici Mariji, i nadam se da ju je, u času njene smrti, primila u svoje majčinsko naručje. I, kako je rekla č. majka, i ja vjerujem da je sad pred Gospodinom sa svojim anđeoskim zborom, i da će se, obasjana božanskim svjetлом, zauzeti za nas grešnike, koji smo ostali tugujući za njom, zahvalni što smo je imali. U mojoj srcu ona će

zauvijek imati svoj dom i mjesto, kao i u srcu svoje sestre, braće, nećaka i nećakinja, naše djece.

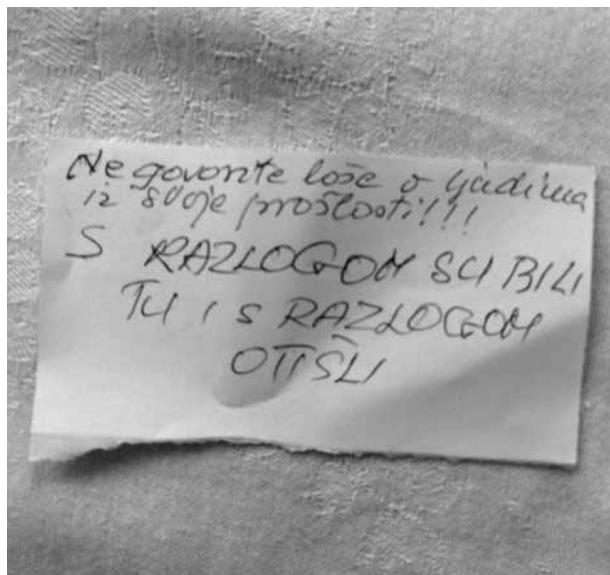
Zahvaljujem se svim dobrim ljudima u Virju koji su došli ispratiti našu Ceciliju, posebno hvala župniku, vlč. Marijanu Kovačiću, koji je s ljubavlju i poštovanjem organizirao njen isprat iz Virja. Velika hvala njenim sestrama, Josipi i Zlatki koje su s njom živjele, radile, molile i radovali se.

Zahvaljujem i časnim sestrama dominikanaka u Zagrebu koje su je ispratile do njenog zadnjeg počivališta i onima koje su u molitvama za nju bile s nama.

Spavaj mirno, voljena teta, naša Cecilija!

Ljiljana Kupres, nećakinja

Posljednje riječi što ih je s. Ceciliya napisala:

SJEĆANJE NA SESTRU CECILIJU

Opisivanje nekog našeg sjećanja je složen psihološki proces. Može biti privlačan, drag i poticajan, ali i bolan, sumoran i tužan, jer nas vraća u neko, za nas teško i neizvjesno vrijeme, vraća nas u neželjeni događaj, zbivanje koje nismo željeli, koje teško možemo preboljeti, ali nikako zaboraviti.

Kao vremešna osoba vična Peru, oprštao sam se riječima od svojih prijatelja koji su odazili u plavetne visine, kao učitelj, između izgovorenih riječi brisao sam suze zbog preranog gubitka nekog malog i dragog đačića, stiskao sam svoje srce gledajući tugu njegovih roditelja. Ali, život teče dalje, život je rijeka kojom moramo plivati od rođenja, sve do ušća, dok nas, kao vjernike, Bog ne primi u svoje krilo, kao što dobra i nježna majka prima svoje malo čedo! Ta naša vjera u Gospodina Isusa Krista kao prvo načelo evanđelja je duhovni dar i potrebna je za naše spasenje!

Tamo gdje ima života ima i nade. Nije važna snaga tijela već snaga duha, a naša draga pokojnica o kojoj želim napisati nekoliko misli, imala je krhko, nježno tijelo, puno bogatstvom duha i ostavila je duboki duhovni trag na cijelu katoličku zajednicu župe Svetoga Martina u Virju.

Stoga ovaj tekst za časopis *Ave Maria*, koji izdaje Kongregacija svetih anđela čuvara nije moja obaveza, to je svježe i neposredno povezivanje s pokojnicom koja sada blago počiva u krilu Isusa, kojeg je tako često spominjala u razgovorima i molitvama i na mene, kao čovjeka stasalog u teškim vremenima komunizma, pozitivno i toplu duhovno djelovala. Hvala joj zbog toga zbog iskrenog prijateljstva i neizmjernog uzajamnog poštivanja. To je potvrda činjenice da svaki čovjek ima svoju vrijednost, te da jedni doprinose vrijednosti drugih.

Milka Škriljevečki, sestra Cecilija, rođena je 12. svibnja 1949. godine u malom zaseoku Škriljevcu, u Hrvatskom Zagorju, pored Črešnjeva, blizu Varaždina. Rođena je baš kad su cvale svibanjske rane trešnje (črešnje), a šuma je oblačila svoje zeleno ruho. Vidio sam jednom njezinu rodnu kuću pored puta, napišao se hladne izvorske vode u vruće ljetno popodne, na rubu šumarka i, kao da je sada vidim kao malu, slabašnu i veselu djevojčicu kako bosonoga trči prašnjavim putem prema guskama koje bezbrižno gaču na rasvjetaloj livadi. Te slike i ti mirisi su mi bliski, jer sam kao mladi učitelj, proveo nekoliko godina u Zagorju i zavolio taj kraj i te ljudi.

Sestra Cecilija je ponijela iz svojega zavičaja tu vedrinu, sklonost glazbi i radosnoj pjesmi i svoj je cijeli život kroz duhovnu misao i pjesmu poklonila vjeri u Boga. Postala je redovnica, ponosna dominikanka, ponizna i iskrena, redovnica koja je službovala diljem naše domovine Hrvatske, a jedno vrijeme u Bosni i Hercegovini i Italiji. Njezine vrline su kamen temeljac jedne velike kršćanske kreposti – pravednosti. Pravednost i poniznost je početak duševnog mira, a sestra Cecilija ga je u tom smislu uistinu imala.

Sa sestrom Cecilijom sam bio na predavanjima svećenika teologa, filozofa, kanonika, ute-meljitelja hagioterapije, sveučilišnog profesora i uvaženog prijatelja Tomislava Ivančića u virovskoj Osnovnoj školi, koju sam tada vodio i sljedeći citat iz predavanja želim posvetiti nezaboravnoj s. Ceciliji:

„Tko u čovjeku ne gleda зло nego dobro, taj je na Božjoj strani, ima Božje oko. Tko gleda зло, a ne dobro, taj je na strani zloga i ima njegov pogled. Ne suditi i ne osuđivati, gledati dobro – to znači biti na Božjoj strani i biti jak kao Bog – imati zdrave oči.

Sestra Cecilija je u svakom čovjeku vidjela samo dobru stranu. U razgovoru je često naglašavala: Ako želimo da nam bude oprošteno moramo i mi oprostiti drugima. Oni koji osuđuju ljude nemaju ih vremena voljeti. Prijateljstvo s Bogom i s drugima jedna je te ista stvar. Na ponizne i dobre duše Bog izljeva svoju najpotpuniju svjetlost i milost!

Sestra Cecilija je došla u Virje 10. listopada

1995. godine kao zamjena voditeljici crkvenoga zbora sestri Mileni. Bilo je to u vrijeme službovanja župnika Gustava Kuzmića s kojim sam bio u prijateljskim odnosima. Budući smo u virovskoj osnovnoj školi trebali vjeroučitelja, tog se posla odmah zdušno prihvatile sestra Cecilija, koju su djeca ubrzo zavoljela i postala je među njima omiljena. Potrudila se, položila katehetski ispit i predavala vjeronauk sve do umirovljenja. Đaci su joj darovali brojne crteže i uputili čestitke prigodom blagdana, a neki od njih su objavljeni u knjizi *Sestre dominikanke u Virju* objavljene 2012. godine. Bila je marljiv i uporan suradnik na knjizi, ali i u Školi. Dugo nakon mojeg i njezinog umirovljenja ja sam bio njezin *gospodin ravnatelj*, a ona skromna i jedinstvena predavačica vjeronauka, uvijek brza, i uvijek u strci između Škole, crkve i crkvenog pjevačkog zbora. Odnos pjevača s dirigenticom i voditeljicom s. Cecilijom bio je jedinstven. Bila je sestra, prijateljica, najmlađima kao brižna majka. Uporna, točna, zahtjevna i ponosna na rad zbora, na napredovanje pjevača i uspjehe. Najnesretnija je bila kada pjevači ne bi došli na probe, koje su bile redovne i češće približavanjem najvažnijih katoličkih blagdana. Pamtim njezine torbe s uredno složenim notama za prigodne blagdanske pjesme i blagu nervozu pred nekim značajnim nastupom u mjestu i okolici. Crkveni zbor župe Sv. Martina iz Virja pod njezinim vodstvom nastupao je u brojnim crkvama diljem Hrvatske. Ta putovanja su nezaboravna sjećanja na dobrotu i marljivost sestre Cecilije. Ona je za

sve generacije pjevača draga i nezaboravna voditeljica, puna razumijevanja za tuđe probleme i puna želje da zbor bude što bolji. Zbor je bio jedna brojna obitelj čijim je članovima, ponuđeni bombon nakon nečijeg rođendana, bio isto toliko drag kao i veliko slavlje. Sestra Cecilija je članove te svoje pjevačke obitelji poučila skromnosti!

Ona je naša *virovska časna*, biser u ogrlici našega prijateljstva. Njezina smrt je nezamjenjiv gubitak u srcima svih pjevača.

Bog ju je pozvao u trenutku kad je njezin zbor pratio na virovskom groblju jednog od najstarijih pjevača na posljednji počinak. Umrla je 17. ožujka 2020., nakon 25 godina duhovnog i glazbenog djelovanja u Virju.

Umrla je 17. ožujka kao i moja majka, koja je kao udovica niz godina brinula o odrastanju dva mala dječačića, mene i brata Mladena. Očito da Bog poziva k sebi dobre osobe u proljeće!

Malobrojne sestre virovskoga samostana *Andela čuvara* bile su najsretnije kad je Časna majka Katarina Maglica, donijela vijest o odobrenju gradnje samostana čije je svečano otvorenje upriličeno 4. ožujka 2000. godine, Godine pomirenja i oprosta. Na toj svečanosti je s. Cecilija, kao starješica samostana, preuzela dar Družbe Braće hrvatskoga zmaja, veliku zidnu sliku sv. Dominika, od autora Zorana Homena iz Križevaca.

U razgovoru tih dana sjetila se teškog života prvih sestara iz 1942. godine, koje su bile bez primanja, bez krova nad glavom i omalovažavane od komunističkih vlasti, ali su marljivo obnašale svoje duhovno poslanje. Nekada i danas molitva im je davala snage da prebrode sve teškoće i da se raduju sretnim trenucima koji su stigli useljenjem u novu prekrasnu kuću, mali samostan.

Sestra Cecilija je na molitvu pozivala sve oko sebe i zajedno s mojom suprugom to ozračje spuštala i na mene. Shvatio sam da što više molimo, želimo više moliti. Negdje sam pročitao da je čovjek u molitvi poput ribe koja najprije pliva na površini vode, a zatim zaranja i ide sve dublje. Tako zaranja i naša duša i gubi se u slatkoći razgovora s Bogom! Takva je bila i naša časna Cecilija!

Njezinu smirenost i vjeru u Boga mogu okarakterizirati ovim malim citatom: „Budimo

strpljivi. Oluja će proći! Proljeće će doći!“ (Robert H. Schüller).

U našim rijetkom neobaveznim druženjima u obiteljskom vinogradu probudilo se u njoj seosko dijete koje je trčalo rosnim rascvjetanim livadama, gacalo po blatinjavom puteljku, slušalo pjev ptica i bralo zrele trešnje. Sjećam se da je svoj bijeli habit uprljala jarkocrvenom bojom zdrobljene višnje i bez puno očajavanja rekla da će to oprati, a da su višnje baš ukusne. Znali smo uz harmoniku otpjevati pokoju zagorsku pjesmu koje inače obožavam. Nažalost, za takve je drage trenutke bilo premalo vremena!

Ostala su nam samo topla sjećanja na sestruru Ceciliju! Kada ostarimo ili obolimo svi smo svjesni činjenice, da će doći dan kada se naše životne zavjese spuštaju. U našim srcima je iskreno uvjerenje da je to za s. Ceciliju došlo prerano!

U vrijeme njezinoga ispraćaja iz Virja, 18. ožujka 2020., u 17 sati i 8 minuta sjedio sam za računalom i pisao riječi sućuti članicama Kongregacije na adresu sestre Katarine Maglica. Zbog opasnosti od koronavirusa i prehlade lijecnik me zamolio da boravim u svojem domu i nisam mogao biti na posljednjem ispraćaju drage osobe, moje duhovne vertikale s. Cecilije.

U jednom trenutku sam pogledao iz svoje radne sobe zalazak sunca i primijetio neku voćku pokrivenu bijelim cvatom. Imao sam osjećaj kao da vidim bijeli habit drage nam pokojnice koji putuje prema nebu.

Hvala s. Ceciliji za suradnju i poštivanje. Nadam se da ću jednog dana moći iskreno zamoliti Boga za oprost i da ćemo se vidjeti u Vječnosti.

Dražen Podravec, Virje, 22. ožujka 2020.

Izrazi sućuti:

Poštovana sestro Katarina, cijenjena priateljica moje obitelji!

Kako je lijepo kad se ljudi poštaju i cijene, kad se vole i pitaju jedni za druge, pišu si pisma ili se barem čuju u ova moderna vremena. Tim je veća moja tuga i tuga moje obitelji što je iz ogrlice naših prijateljstava nestalo jedno zrnce bisera, marljiva članica vaše Kongregacije, naša draga i ne-prežaljena sestra Cecilija, naša virovska Časna. Još i sad je vidim kako žuri u učioniku kao vjero-uciteljica, odgovorna i uvijek vedra duha, puna razumijevanja za okruženje, skrivajući svoje boli, a moleći za druge. Ona je bila iskreno olačenje duhovnosti i poticaj mojoj obitelji za prevladavanje nekih teških trenutaka kojih nažalost uvijek ima u našim životima. Vječno će je kao njezin ravnatelj pamtitи по iskrenom odnosu i poštovanju, koje sam joj, nadam se, uvijek srdačno i iskreno uzvraćao.

Tek sada razumijem svoje zadovoljstvo i sreću kad uzmem u ruke knjigu o našim virovskim dominikankama, jer je u nju utkan i dio života naše neprežaljene pokojnice!

Svima će jako nedostajati, mojoj supruzi Slavici najviše, jer su razvile poseban međusobni odnos. Uistinu su se voljele kao vjernice i prijateljice vezane uz crkvu, molitvu i crkvenu pjesmu.

Vama i svim sestrama dominikankama izražavam duboku i iskrenu sućut zbog smrti svima nama drage sestre Cecilije.

Odani Vam Dražen Podravec

*Virje, 18. ožujka u 17 h i 8 minuta, u vrijeme
ispraćaja pokojnice (Zbog jake prehlade moram
biti u svom domu prema uputi liječnika).*

Izraze sućuti izrazila je, putem SMS, Danijela Ivandić iz Zavidovića.

**s. SOFIJA ALADŽIĆ
DOMINIKANKA**

30. ožujka 1937. – 24. ožujka 2020.

*S. Sofija Marija Aladžić blago je u Gospodinu preminula u utorak,
24. ožujka 2020. u samostanu sv. Dominika u Subotici, u 83. godi-
ni života i 64. godini redovništva.*

S. Sofiju vidjela sam posljednji put preko Vibera u prijepodnevnim satima u utorak, 24. ožujka, kad sam doznala da je njen stanje loše. Nije mogla razumljivo govoriti, ali vjerujem da joj je bilo drago isto tako čuti i časnu majku i s. Nadu. Bio je to pozdrav prije odlaska. A njena duša, tiho i smireno se predala u zagrljaj nebeskog

Oca oko 21 sat. Preminula je šest dana prije svo-
ga rođendana, uoči blagdana Navještenja.

S. Sofija rođena je u Subotici 30. ožujka 1937.
godine od oca Josipa i majke Terezije Horvat.
Krštena je u župnoj crkvi sv. Jurja i dobila ime
Marija. Imala je još brata i sestru u obitelji. Na-
kon završene srednje tekstilne škole radila je

kao pomoćnica u jednom poduzeću. Kao zrela djevojka privučena primjerom i oduševljenjem bijelih sestara koje su stigle u njezinu rodnu župu 1947. godine, Marija se pridružuje toj zajednici 9. studenoga 1954. odlazeći u Korčulu s još nekoliko djevojaka. Novicijat je započela 8. svibnja 1955., prve zavjete položila 24. svibnja 1956., a doživotne 8. svibnja 1961.

Godine 1964. iz Korčule dolazi u Tavankut gdje je vrlo kratko vršila sakristansku službu. 1965. dolazi u Suboticu u župu sv. Jurja također za sakristanku i ostaje do 1983. To razdoblje života s. Sofije je često spominjala kao najljepše. Bila je mlada i poletna, hrabra i požrtvovna. Uređivala je crkvu, crkveno ruho, čistila snijeg kojim su nekada zime obilovale. Po naravi je bila vedra i spremna na šalu. Pričala je kako su sestre živjele skromno, ali u slozi i ljubavi.

Iz Subotice je bila premještena u Korčulu gdje je imala brigu za braću dominikance i crkvu sv. Nikole. Godine 1989. ponovno se vraća u Suboticu. Nekoliko godina je uz dozvolu poglavara vodila brigu o svom bolesnom ocu. Nakon njebove smrti s. Sofija je živjela u sestarskoj zajednici u Subotici i bila kuharica dokle god je mogla. Dugi niz godina poboljevala je od različitih bolesti, no i uz njih trudila se uvijek davati u zajednici koliko je mogla. To što je kao djevojka naučila šivati usavršila je u samostanu, te je uvjek dobro došlo što je znala sašiti nešto sestrama i to je rado činila. Bila je tiha, samozatajna i

miroljubiva.

S. Sofija bila je iskreno pobožna, odana molitvi, kako osobnoj tako i zajedničkoj. Voljela je čitati duhovnu literaturu i katolički tisak, te je bila upućena u događanja u Crkvi i svijetu.

Epidemija korona virusa zatvorila je državne granice i onemogućila putovanja, te nismo mogle poći na sprovod našoj dragoj s. Sofiji. Duhovnom i molitvenom povezanošću iskazujemo blizinu našim sestrama u Subotici. A svima koji su priskočili u pomoć sestrama u svemu što je trebalo u organiziranju sprovođa i pokazali svoju ljudsku i kršćansku blizinu, od srca zahvaljujemo, moleći da ih sve Bog blagosloví, a našoj s. Sofiji udijeli nebesku radost.

s. Blaženka Rudić

Sprovod s. Sofije

Sahrana s. Sofije bila je u četvrtak 26. ožujka 2020., na Senčanskem groblju u Subotici. Sprovodne je obrede vodio župnik vlč. Ištvan Dobai uz asistenciju tajnika Biskupije preč. Mirka Štefkovića.

Zbog strogih mjera opreza, koje se provode gotovo u čitavome svijetu radi širenja smrtonosnog koronevirusa, mogla je biti nazočna

na sprovodu samo nekolicina ljudi. Iz istog razloga nisu mogle doći na sprovod niti sestre iz Hrvatske. No, s. Sofija ipak nije bila sama; bila je praćena molitvama i osjećajima zahvalnosti i pažnje čitave naše Kongregacije. Vrhovna glavarica, s. Jakica, poslala je, naime, dopis svim sestrama u kojem ih je pozvala na se okupe na

molitvu, svaka u svojoj zajednici, istovremeno kad se odvija sprovod u Subotici. Sestre su se rado odazvale toj inicijativi, tako je s. Sofija, unatoč udaljenosti, opasnosti i zabrani, ipak bila okružena svojim sestrama koje su je pratile na vječni počinak. Uvjerena sam da već sada svima zahvaljuje i za sve nas moli.

REKLI SU I PISALI O S. SOFIJI

U subotičkom franjevačkom Dvomjesečniku SERAFIN, (Mart 2000.) pro-našli smo pjesmu sv. Josipu koju je napisala naša s. Sofija. Ali ne samo to: na 3. strani ovaj list donosi i kratki intervju sa s. Sofijom. Prenosimo u cijelosti ovaj tekst koji nosi naslov:

AKO ŽIVIMO PO DUHU PO DUHU SE I RAVNAJMO (GAL 5,25)

Kršćani su krštenjem doživjeli temeljitu preobrazbu svoga bića, umrli su starom čovjeku, grešnom čovjeku. Predali su se Duhu da ih vodi, jer je On temelj i izvor novoga života. Zato Pavao i potiče: "Ako živimo po Duhu, po Duhu se i ravnajmo". Ujedno, ovaj smo broj našega lista posvetili Djevičanskome Ocu Isusovu – sv. Josipu. Svjetli nam kao primjer kreposti svete čistoće ali i kao čuvar djevica, jer je brizi sv. Josipa bila povjerena sama nevinost, Isus i Djevica Marija. Ovim povodom smo porazgovarali sa sestrom Sofijom Aladžić, dominikankom.

Seraf: Sestro Sofija, molim Vas predstavite nam se, napose Vaš novi život po Duhu, u kojem ste odlučili da čistim srcem i tijelom služite Isusu.

Rođena sam 1937. u Subotici od oca Josipa i majke Tereze Horvat. Roditelji su nas troje djece jako lijepo kršćanski odgajali, ne samo riječima nego i primjerom nedjeljom smo svi skupa išli na svetu Misu, a u svaku prvu nedjelju u mjesecu smo se svi isповједili i pričestili se. čak i tata, koji je isto bio veliki vjernik. Brat je išao ministrirati, sestra pjevati na kor, a ja nisam imala glasa pa sam u crkvi duže molila. Od svoje 16. godine počela sam zalaziti kod sestara sv. Dominika i tu sam ostala.

Zavolila sam ih i uvijek sam ih u crkvi s poštovanjem promatrала. Tek kada sam završila malu maturu i srednju stručnu školu – krojački zanat – moj tata je dao da odem u samostan. Ja sam žljela već i prije poći pa kad je vidio da ne odustajem od svoje želje, tada me je on sam dopratio u samostan. Imala sam i dobar primjer roditelja u tom pogledu. Mama je bila franjevačka trećoredica, a i sama sam stupila u franjevački Treći red i položila zavjete. U Dominikanke sam stupila 6. 09. 1954. u kući matici na Korčuli. Prve zavjete polažem 1956. a vječne 1961. godine. Sada sam već 45 punih godina u Redu i nisam se pokajala. Odazvala sam se Božjem pozivu, i da se još 1000 puta ponovno rodim, s Božjom pomoću opet bi ovo izabrala..

Seraf: "Ne znate li: trkači u trkalištu svi do- duše trče, ali jedan prima nagradu? Tako tr- čite da dobijete. Svaki natjecatelj sve moguće izdržava; oni da dobiju raspadljiv vjenac, mi neraspadljiv." (IKor 9,24-25) Ovom slikom sv. Pavao želi oslikati kršćansko asketsko življe- nje. Je li ovo naporno vježbanje kojim ste pod- vrgnuti uistinu lako ako se zna da je za vjenac neraspadljivi, vječni?

Da, u trkalištu smo svi. Treba se boriti, raditi, raditi za svoj duhovni napredak, jer tko ne napreduje taj ide unazad, u duhovnom životu se ne može stajati u mjestu. Treba raditi, moliti, moliti i naprezati se. svaki stalež ima svoj križić, ali bez križa u nebo se ne ide. Moliti, moliti, moliti! Kako bi se reklo, da jednom rukom molim a drugom radim. Tako je radio i sv. Josip a i Bl. Dj. Marija. Jer imali su živo svetohranište sa sobom i znali su to cijeniti.

Seraf: Na kraju, što biste kazali vjernicima prigodom blagdana sv. Josipa, zaštitnika svete čistoće?

Vjernicima bih preporučila da mnogo mole sv. Josipa i da se ugledaju u njega! On je veliki po- moćnik u nevoljama. U njemu će naći primjer

mladići i djevojke da ostanu čisti sve do vjenča- nja! A na sam dan vjenčanja će osjetiti tu sreću da su izdržali – održali Božju zapovijed.

Tu će naći lijepi primjer i radnici. Savjesno je sve svoje poslove radio vjerni čuvan svoga doma, "Uzor svake kreposti." Sv. Josip je radio puno i molio. U Dan Gospodnjeg išao je u hram moliti – nemoj ni ti sv. Misu nikada zapustiti.

Tu će naći i stari i bolesni nešto poučno: strpljivost i molitvu. Nemojmo misliti da je sv. Josipu bilo baš sve lako ako je imao kraj sebe Malog Isusa i Gospu. Ne, ne...bježi on od Heroda u Egipat pa natrag u Nazaret. Mali Isus je rastao kao i svako dijete. Ništa se posebno nije vidje- lo na Njemu. Ali je Josip vjerovao! I Gospa je slušala sv. Josipa jer je on bio glava kuće. Divan primjer međusobnih odnosa bračnih drugova. Supružnici bi trebali jedno drugom ugađati u sitnicama, razveseljavati jedni druge. Uvijek se dogovarati pred većim zahvatima, koliko tko može. Pa pitati jedni druge: znaš, ja ovako, a kako ti misliš? I sreća će im tada procvjetati kao Josipov štap.

Seraf

(objavljeno u AM 2/2000)

Uz 50. jubilej redovništva

U nedjelju 7. svibnja 2006. ove godine dvije dominkanke su slavile 50. obljetnicu redovničkog života. Prije pedeset godina s. Borislava Mala- gurski i s. Sofija Aladžić, obje rodom iz Subotice, položile su u Korčuli svoje prve redovničke zavjete.

Svečani jubilej sestre su proslavile u crkvi sv. Jurja. Za tu prigodu došla je vrhovna glavarica sestara dominikanki s. Katarina Maglica i lijepi broj sestara iz ostalih naših zajednica. Budući da su naše slavljenice dugi niz godina bile u službi župske zajednice, jubilej je obilježen na misama u 8 i u 10 sati, to jest na mađarskom i na hrvatskom jeziku. Euharistijsko slavlje u 8 sati slavio župnik vlč. Ištvan Dobai za naše svećarice. U ime župe čestitala su djeca i predala cvijeće.

Euharistijsko slavlje u 10 sati predvodio je p. Ivan Holetić, uz nazočnog župnika i goste svećenike msgr. Branka Ivanja iz Pregrade, preč. Julija Bašića i vlč. Gorana Jovičića. Cjelokupno slavlje su uljepšali mladi u narodnim nošnjama iz rodbine s. Borislave koji su čitali čitanja, molitvu vjernika i nosili prikazne darove. Oni su na kraju predali dar: sliku sv. Dominika u tehnici slame koju je izradila nećakinja Đurđa. U ime župe čestitku su izrekle Bojana i Maja uz prikladnu čestitnu pjesmu *Pedeset godina služile su Bogu, redu i narodu*, koju je izveo zbor.

Nakon obje mise župljani su čestitali sestrama u vjerouaučnoj dvorani uz prigodno čašće- nje dijeleći radost ovoga slavlja.

(AM 2/2006.)

50. obljetnica redovništva s. Sofije i s. Borislave, 7. svibnja 2006.

ZVONIK, siječanj, 2009.:

S. Sofija (Marija) Aladžić rođena je 1937. u župi Sv. Jurja u Subotici. O svom zvanju ona svjedoči ovako: Dolazila sam na satove matematike kod s. Emanuele. *Jednom mi ona kaže – Ti bi mogla biti časna. A ja odgovorim – Može još biti svašta! A ona meni – To sam se i nadala jer ja cijelo vrijeme molim za tebe!* U samostan je ušla sa sedamnaest godina jer je otac želio da prvo završi „šnajderski“ zanat. Živjela je i djelovala u Korčuli, Tavankutu, a sada je u Subotici. Budući da je dugo šila i obavljala sakristansku službu, u šali kaže da je sada promjenila profesiju – sada kuha. Za pomanjkanje duhovnih zvanja uzrok nalazi u kućnom odgoju, malo je – kaže – molitve i duha požrtvovnosti,

a onaj tko redovito ide u crkvu ipak vidi i nešto drugo.

(Katarina Čeliković, *Zvonik*, siječanj 2009.)

s. Sofija se okušala i u 'pjesničkom zanatu'. Napisala je pjesmu sv. Josipu i bl. Ozani. Bio je to njezin iskaz ljubavi i pobožnosti prema ovim dragim svećma.

BLAŽENOJ HOZANI

Hozano, sestro, naša djevice divna,
k tebi se danas diže moja skromna himna.
Sv. Oca Dominika slavna si kćerka
i našeg Trećeg reda dika.

Relezo, selo malo, ali slavno
dugo, dugo mnogima nepoznato.
Tu Hozana provede djetinje dane
dok u sebi nosi velike nade.

Visoke, visoke strme gore
što ponosno i gordo stoje
i leptirić, i cvjetić mali
o Bogu ti pričati su znali.

Priču i bez jedne riječi
što od groma u srcu jače jeći,
o Bogu su oni pričali tebi,
a On te, preko njih, zvao k sebi.

Kotor te radosno i s ponosom prima,
jer znao je da dar veliki s tobom ima.
A ponosne gore na braniku stoje
da te ne izgube, kao da se boje.

O, stojte hridi na toj časnoj straži
jer Hozanine molitve Božju srdžbu blaže.
A pravda Božja koja sve naplati
nama će blagoslov preko nje dati.

Izmoli nam, Hozano, svetih zvanja,
daj nam i novih, sigurnih zdanja,
da opet procvate dominikanski red
i da vodi duše u nebeski svijet.

O, Hozano, sjajna zvijezdo Kotora grada,
utjeho svakom tko se dobru nada.
Ko anđeo bijeli sklopljenih ruku
bdij nad nama u bijelom dominikanskom ruhu.

s. Sofija Aladžić (2000.)

SVETOM, JOSIPU – TESARU

O sveti Josipu slavni drvodjelče,
ti tvrdom vjerom ne tražiš ploda,
ti piliš i tešeš u kasni noćni sat,
dok Mali Isus pruža ti alat.

Hraniš kruhom „Kruh života!“
Brineš se za Njih da je to divota,
i sretan si bio, kad si sa zemlje imao poći,
da On, Bog tvoj, zatvara tvoje zemne oči.

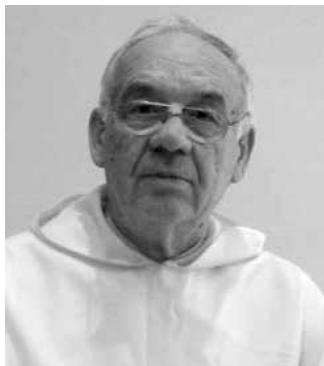
Marija i Isus pokraj tebe su stali,
od tada svi umirući u pomoć će te zvati.
Ali ja te zovem za života svoga,
da na času moje smrti stojiš do uzglavlja mog.

Tesaru sveti, teši, teši i meni
molim te, Josipe sveti,
ljestve visoke, visoke isteši
da mogu se do Neba popeti,
tebi Josipe, Mariji, Isusu i Bogu
da slaviti vas uvijek u nebu mogu!!!

s. Sofija, 2006.

Sabrala tekstove i uredila s. Slavka Sente

FR. IVICA TOMLJENOVIC DOMINIKANAC

18. siječnja 1933. – 23. siječnja 2020.

U Zagrebu je u četvrtak 23. siječnja 2020., premisnuo fr. Ivica Tomljenović, u 88. godini života, 65. godini redovništva i 60. godini svećeništva. Član je Hrvatske dominikanske provincije Navještjenja Blažene Djevice Marije i dominikanskog samostana bl. Augustina Kažotića na Peščenici.

Pokopan je na zagrebačkom Mirogoju u nedjeljak 27. siječnja. Sprovodne je obrede, u nazočnosti obitelji i rodbine, dominikanaca i dominikanki, te mnoštva prijatelja i okupljenih vjernika, predvodio je provincial Hrvatske dominikanske provincije, fr. Slavko Slišković, koji je održao i prigodno oproštajno slovo u kojem se osvrnuo na životni tijek fr. Ivice. Najprije je podsjetio na njegove biografske podatke, kao i na brojne službe koje je obnašao u samostanima u Hrvatskoj i u inozemstvu, a zatim se osvrnuo na pojedine osobine fr. Ivice po kojima je bio prepoznat i kao brat i kao poglavac.

Rođen je 18. siječnja 1933. u Baškim Oštarijama, od oca Jurja i majke Magdalene rođ. Prpić, u Sušnju u općini Karlobag, župa Baške Oštarije. Osnovnu je školu pohađao u Zagrebu, gdje je i maturirao 1952. ste je godine pristupio dominikancima. Prve je zavjete položio 1955, a svećane 1958. Filozofiju i teologiju je studirao u Le Soulchoireu u Francuskoj od 1955. do 1962., kada je postigao licencijat iz filozofije i teologije, te je ondje zaređen za svećenika 10. srpnja 1960. Živio je i djelovao u samostanima; u Dubrovniku, Bolu, Zagrebu (Kraljice sv. Krunice, a kasnije bl. A. Kažotića) i Rijeci. U Dubrovniku je na Visokoj dominikanskoj teološkoj školi poučavao Svetu pismo. U Bolu je bio duhovnik u sjemeništu. U Zagrebu je među ostalim obnašao službu priora i ekonoma samostana Kraljice sv. Krunice. Bio je vrsni kateheta i pučki misionar te prevoditelj s francuskoga i njemačkoga jezika. Bio je višegodišnji župnik u Njemačkoj u službi tamošnje mjesne Crkve. Nakon umirovljenja ponovno je u domovini vršio službe starještine samostana u Rijeci i priora samostana bl. Augustina Kažotića u Zagrebu, u koju je službeno uveden, kao prvi prior nove samostanske zajednice, 15. siječnja 2009.

Krasila ga je radost spojena s velikim znanjem i osobnom skromnošću, što ga je činilo otvorenim za život, ljude i Crkvu. To su prepoznali mnogi u njegovim katehezama i propovijedima nadahnutim evanđeoskom radošću i slobodom. Bio je čovjek čija vjera nije bila teška i opterećujuća, nego privlačna i oslobođajuća. Nije propovijedao strah od grijeha, nego zahvalnost za veličinu Božjega milosrđa. Zbog toga je bio tražen sugovornik, duhovnik i ispovjednik i omiljeni pastoralni djelatnik.

Slične su odlike usmjeravale i njegov redovnički život. Nisu ga sputavala pravila, nego ga je činila slobodnim ljepota bratskoga zajedništva. Tijekom obnašanja odgovornih služba u zajednici njegova vjera u jednakost i bratstvo bila je olakšanje svima koji su s njim živjeli i kojima je bio nadređen. U tom je smislu učinio brojne posmoke koji su uljepšali život braći i sestrama u samostanu, osnažili međusobno zajedništvo i od institucije stvorili obiteljski dom. Nisu ga braća slučajno višekratno birala za svoga poglavara.

Nakon sprovodnih obreda u samostansko-župnoj crkvi bl. Augustina Kažotića slavljenja je misa zadušnica koju je predstavio fr. Marinko Zadro, prior samostana, u koncelebraciji s ostatkom braćom dominikancima i brojnim vjernicima. Prigodnu homiliju održao je fr. Anto Gavrić, koji je, osvrnuvši se na pročitani evanđeoski tekst o Blaženstvima rekao kako je moguće živjeti blaženo i sretno, te kako je za to malo potrebno. Tome svjedoči p. Ivica koji se radovao životu i radosno dijelio plodove razmatranja Božje riječi. Fr. Gavrić je također govorio i o vrijednosti ljudskoga života bez obzira na starosnu dob.

Ukratko

Najkraćim crtama može se p. Ivcu Tomljenovića opisati kao skromna, jednostavna i privlačna redovnika.

Zato je lako uspostavljao prijateljske odnose sa svima. Volio je svoj svećenički poziv, volio je dominikanski red kojemu je pripadao. I još nešto: premda svećenik, redovnik, isповједnik i propovjednik, znao je i rado se prihvatio i drugih poslova, poput radova u vrtu, a isto tako i kuhar-skog umijeća. Bilo je simpatično, ali i zanimljivo slušati kako i što priprema za ručak 'fratrima'. S nekom dozom nostalгије pričao je kako je redovito obrađivao vrt u Njemačkoj i koje je sve plodove uzgajao u njemu. Bio je, dakle, čovjek koji je težio prema visinama, i druge upućivao na to, ali s realnim, Tominim stavom da 'milost gradi na naravi'. Više je puta imao duhovne vježbe sestrama dominikankama u Trnju a bio je također i njihov isповједnik.

s. Slavka Sente

JOSO BAČIĆ

**25. srpnja 1946. –
– 22. siječnja 2020.
– brat s. Hijacinte Bačić –**

U utorak 22. siječnja 2020. u 74. godini života, preminuo je blago u Gospodinu naš voljeni brat, otac, suprug i djed Joso Bačić.

Joso je rođen 25. srpnja 1946. godine u selu Brištane, na Miljevcima, općina Drniš, kao najmlađi sin u brojnoj obitelji od devetero djece, od oca Ivana i majke Jake rođ. Bačić. Svoj životni vijek proživio je u selu Brištane gdje se i oženio svojom suprugom, skromnom i jednostavnom ženom, Anom. U braku su dobili troje sinova: Tomu, Niku i Ivu te postali djed i baka dvije prekrasne unučice, Stele i Lare. Jedan sin je prerano preminuo.

Joso je cijeli svoj radni vijek radio u poduzeću Kalun kraj Drniša, a u slobodno vrijeme se bavio zidarskim poslovima u selu, pomažući susjedima, te vodeći brigu o obiteljskom imanju, vinogradu, vrtu i stoci, zajedno sa ženom i sinovima. Joso je uvijek bio vrijedan čovjek, omiljen u selu, jer je uvijek bio spreman pomoći svima. Bez obzira na teškoće, na težak fizički rad i brige, uvijek je bio vedra duha i spreman na šalu, te su ga zato svi voljeli, a kako je služio vojsku kao kormilar u mornarici, od milja su ga svi u selu zvali barba Joso. Volio je često ići i pecati na Krku. Bezbrižan seoski život poremetio je rat 1991. godine, kada je cijela obitelj morala napustiti svoju kuću i nekoliko godina, za vrijeme domovinskog rata, provesti u izbjeglištvu, u Vodicama, dok su se Joso i njegov najstariji sin Tome, priključili hrvatskoj vojsci. Povratak u selo nakon rata nije bio lagan nikome, jer je trebalo obnoviti kuće i sve krenuti ispočetka. No malo pomalo život se vratio u selo, te su Joso i Ana pronašli novu radost kada su postali djed i baka dviju unučica koje su ispunile njihovo dvorište dječjim smijehom i bezbrižnom

radošću. Nažalost, težak fizički rad cijelog života, ostavio je traga na Josi, te je nakon nekoliko godina podlegao bolesti i zaklopio oči na vječni počinak.

Pogrebni isprāčaj održan je 25. siječnja na mjesnom groblju župne crkve u Miljevcima, gdje se okupila brojna obitelj, rodbina, prijatelji i znaci, te braća i sestre dominikanci iz Zagreba, Splita, Šibenika i Korčule, kojima se zahvaljuje sestra Hijacinta Bačić, sestra pokojnika.

Ovim putem obitelj pokojnika se također zahvaljuje na velikodušnoj pomoći prigodom posljednjeg isprāčaja obiteljima Ante, Jere, Frane i Paje Bačića te svima onima koji su uplatili mise za pokojnika kojih je mnogo. Od srca svima hvala.

Dragog nam brata Josu Bačića pamtit ćemo svi i držati u sjećanju i srcu po dobroti, ljubaznosti i svakoj lijepoj riječi kojom nas je brižno i s ljubavlju obasipao za života. Ostavio je za sobom ožalošćenu ženu Anu, sinove Tomislava, Niku i Ivana, snahu Tinu i unuke Stelu i Laru, brata Marka, te sestre s. Hijacintu, Boju i Nevenku s obiteljima, brojne nećake i nećakinje, te ostale prijatelje i rodbinu. Neka ga Gospodin licem svojim obasja i nagradi vječnim mirom za svu dobrotu i služenje za zemaljskog života. Počivao u miru Božjem.

Martina Bačić

IVICA MARELJA

**25. lipnja 1955. – 18. siječnja 2020.
– šogor s. Marine –**

U utorak 18. veljače 2020. nenadano je preminuo g Ivica Marelja, šogor s. Marine Pavlović (suprug njezine sestre Finke / Nevenke).

Roden je 25. lipnja 1955. u Jelahu, BiH, od oca Mate majke Kate. Bio je četvrti, od šestoro djece u obitelji. Bilo ih je, zapravo više, ali su neki preminuli u ranom djetinjstvu. Od svojih je roditelja baštinio zdrav, kršćanski odgoj, što je kasnije prakticirao u svom životu.

Kao zreo mladić našao je sebi životnu družicu, Finku (Nevenku) Pavlović, s kojom je, upravo na svetkovinu sv. Josipa, 1982. sklopio sretan brak u kojem su imali dvoje djece: sina Maria i kćer Teu. Vičan svakom poslu, Ivici je sve, inače, išlo od ruke. U početku se bavio obiteljskim poljoprivrednim gospodarstvom (OPG), te je s užitkom prionuo obrađivanju zemlje. Kasnije se bavio građevinarstvom. Za vrijeme Domovinskog rata morao se zajedno s obitelji preseliti u Hrvatsku, te se nastavio u Velikoj Gorici. Da bi prehranio obitelj nastavio je i dalje raditi gdje god je mogao. No, u svemu tome ga je spriječilo srce koje nije moglo slijediti ritam njegove marljivosti i radinosti. Bio je podvrgnut kirurškom zahvatu gdje mu je ugrađen trajni elektrostimulator srca, poznat pod engleskim nazivom «pacemaker». I Ivica je, poput drugih bolesnika često mislio da će sve tegobe nestati samom ugradnjom pacemakersa. Nastavio je i dalje raditi, ali ipak usporenije i pažljivije. Radovao se životu, radovao se svakom prijatelju koji bi mu došao u posjete, rado je i on odlazio njima u posjet. Svi su se u njegovoj kući osjećali dobrodošli.

Svoje duboko vjerničko uvjerenje prenosio je i svojoj djeci. U obitelji se uvijek zajednički molilo. Kad su djeca odrasla i zaposlila se daleko od obiteljskog doma, Ivica je nastavio moliti zajedno sa svojom suprugom, Finkom. I taj

su dan, kao i obično, prije nego je ona išla na posao, izmolili zajedno krunicu. No, kad se ona vratila, začudila se što ga nigdje ne vidi niti čuje. Brzo se uvjerila koji je tome razlog. Ivica je, naime, dok je ona bila na poslu, zauvijek zaklopio svoje tjelesne oči, jer se njegov pogled zaustavio, licem u lice, pred onim ljepotama što oko nije vidjelo niti uho čulo, pred licem Svevišnjega. Tu je nastavio moliti i hvaliti Boga dovjeka.

Posljednji ispraćaj u Velikoj Gorici

Sprovod pokojnog Ivice bio je 21. veljače, na groblju Kušanec, u Velikoj Gorici. Uz brojnu rodbinu, prijatelje i znance, Ivicu su došle ispratići na vječni počinak i sestre dominikanke, na čelu s priorom, s. Marinom - pokojnikovom šogoricom. Uvodeći u sprovodni obred, predvoditelj vlč. kapelan toni Potrebić obratio se nazočnima ovim riječima: „U ovom času tuge i žalosti zbog prerane smrti našega dragoga pokojnog brata Ivice, okupili smo se ovdje kao crkva, žećeći se ojačati riječima vjere i ujedno učiniti našu nadu čvršćom i postojanjom. Vjerujemo, naime, Kristu koji je za nas umro da i u vječnosti zajedno s njime živimo.“

Nakon pročitane Božje riječi, kapelan se osvrnuo na Isusove poticaje kojima je pripremao učenike na svoju smrt na križu.

„Mi ljudi, mi kršćani – nastavio je vlc. Toni - znamo da smo prolazni, na ovome svijetu. Znamo da ćemo umrijeti, ali opet, kada umre voljena osoba, uvijek nam se čini da je to prerađeno, i sasvim je ljudski da smo žalosni, sasvim je ljudski da tugujemo. Sasvim je normalno da nam teku suze. U svim teškim trenucima utjeha nam može doći jedino od Gospodina Isusa koji kaže: *Neka se ne uznemiruje srce vaše. Vjerujte u Boga i u mene vjerujte.* Tu vjeru je živio pokojni Ivica i u toj smo se vjeri i mi okupili da ga ispratimo u vječni život, u Kristovu pobjedu nad smrću. Jer dok se okupljamo oko ovog mrtvog tijela, upiremo svoj pogled u križ Isusa Krista. Po vjeri znamo da smrt nije kraj, da smrt nije svršetak, jer naš Bog je Bog živih. Dao nam je obećanje da će svatko od nas, usprkos svim patnjama, bolestima, smrti, stići konačnom cilju našega postojanja, u blaženi život. Taj blaženi život je u Domu našeg Nebeskog Oca u kojem nema više tuge ni boli, to je blažen život u kojem će Bog otrti svaku suzu s naših očiju. Vjera u vječni život, nada u vječni život, to je ono, braćo i sestre, što nam može dati utjehu u ovim teškim trenucima. U toj vjeri, u toj nadi uputimo Gospodinu molitve za našega pokojnog brata. Prije svega uputimo molitvu hvale. Zahvalimo Bogu za ovaj život koji je došao sruge kraj. Zahvalimo Bogu za sve one lijepе trenutke koje smo proživjeli sa pokojnim Ivicom, zahvalimo Bogu za sve ono dobro i plemenito što je ostavio iza sebe, a najveće djelo je njegova obitelj. Molimo da on nastavi živjeti u svojoj obitelji, u njihovim srcima, u njihovim životima. Molimo Gospodina da nas sve još dublje poveže, da nastavimo ono dobro što je on ostavio iza sebe. Molimo Gospodina da mu na posljednjem sudu bude milosrdan sudac, da mu oprosti sve ljudske grijehе i slabosti te da mu ubroji u pravednost njegova dobra djela i vjeru. Neka i nama Gospodin dade snagu, utjehu i nadu da ćemo se jednom opet svi zajedno ponovno susresti u našoj nebeskoj domovini. Amen.“ – završio je vlc. kapelan Toni Potrebić.

Sveta misa zadušnica

Odmah nakon sprovoda bila je sveta misa zadušnica za pokojnog Ivicu, u župnoj crkvi Na-vještenja BL. Dj. Marije, u Velikoj Gorici, koju je predvodio o. Mato Bošnjak, OP. Na samom početku pozvao nazočne da zadrže sve ono dobro, lijepo i sveto kako bi naše zajedništvo s onima koji su nas tjelesno napustili, ostalo trajno. Isto tako je pozvao na molitvu da Gospodin milostivo pogleda na Ivičine eventualne propuste i grijehе.

O. Mato se u svojoj homiliji prisjetio kako se rado okupljamo prilikom rođenja djeteta, pa na njegovo krštenje, na primanje sakramenta, osobito vjenčanja, a onda „kada počnu oni i svoju djecu donositi na svijet, tada se počinje događati i proces starenja i hod prema onima koji su nama dali život, a već su otišli ispred nas. Tako smo se mi danas još jednom okupili oko pokojnog Ivice, prisjećajući se trenutaka koje smo proživjeli zajedno. On je, naime, volio ljude, volio društvo, to najbolje znade njegova obitelj. Volio je ljude

i zato su mu rado dolazili i kojima je on rado išao. Danas želimo zahvaliti Gospodinu što smo imali prigodu s ovim čovjekom život dijeliti. Taj život koji je on završio, nama se čini prekratak. Ali, života nikad dosta. I zato je bitan dio našeg vjerovanja – vjerovati u život vječni. Isus je obećao svojim učenicima da On ide ispred njih u smrt, a isto tako i u uskrsnuće. I u vjeri toga uskrsnuća, nastavio je p. Mato, mi danas ovdje govorimo: Gospodine, sjeti se Ivica, sačuvaj uspomene i sva njegova djela u svojoj Riječi. Neka ona bude budilica koja će nas probuditi svaki puta kad nam se čini da smo se uspavali. Dok se sjećamo svih tih uspomena koje smo proživjeli s Ivicom, želimo reći Gospodinu: to je on, Ivica, za tobom je išao i druge učio putu koji vodi u život vječni. Neka ovaj današnji sprovod i ova sveta misa budu doista prvi korak u njegovu vječnom životu. Neka nas on odozgo gleda, neka nas milostivo pomiluje onom istom rukom koju je svakome znao ispružiti na pozdrav, na dobrodošlicu, na pomoć kome god je trebalo. Mi danas tu utješnu ruku, sada trebamo. – zaključio je p. Mato svoju homiliju.

U molitvi vjernika, koju je predvodio vlč. Ivan Filipčić, molio je spontano da Gospodin uzvrati Ivici za svu ljubav koju je on drugima iskazivao, da ga nagradi za sva dobra djela i da mu oprosti ljudske slabosti i uvede ga u vječni život.

s. Slavka S.

LOZIKA GABRIĆ

7. rujna 1938. – 8. veljače 2020.

-- sestra s. Nade Gabrić -

U subotu 8. veljače 2020. predala je svoju dušu Bogu uzorna vjernica, Lozika Gabrić, sestra naše s. Nade Gabrić.

Rodjena je 7. rujna 1938. u Tavankutu, od oca Alojzija i majke Marije rođ. Temunović. Bila je četvrta od petero djece u obitelji. Već je kao djevojčica otišla kod dida i majke, u Suboticu. Ona im je pomagala, a usput je išla u školu najprije u Osnovnu, a onda u Srednju medicinsku. Netom je završila, uspjela se u toj svojoj struci zaposliti u bolnici u Subotici. Tako su i dida i majka, kao i roditelji mogli uvijek računati na njezinu pomoć, kad im je trebalo. Kada je s. Blaženka Apan bila bolesna, Lozika joj je dolazila svaki dan iz bolnice davati injekcije.

Nije se udavala, voljela je tihi, samotnički život. Kad je onemoćala brinuo se za nju jedan njezin nećak. Bila je pokretna i svjesna do zadnjeg trenutka. Nije, zapravo, bolovala od neke bolesti. Morala je jedino često kontrolirati krvni tlak. No, nerado je trošila lijekove, više je to sama pokušala regulirati i paziti na zdravlje. Vjerujemo da je u času preminuća bila zrela za vječnost, prema kojoj svi mi putujemo ovozemaljskim životom.

Pokop drage Lozike bio je u utorak, 11. veljače, na blagdan Gospe Lurdske, na Bajskom groblju. Sprovodne je obrede vodio vlč. Stjepan Beretić. Neka joj draga Gospa isprosi vječni mir i mjesto u lijepome raju.

Počivala u miru!

s. Slavka

SUSRET

(križni put)

Govori Gospodin: „Dodite k meni svi vi, koji ste izmoreni i opterećeni, i ja ću vas odmoriti.“ Susret mijenja. Blizina preobražava. Poput učenika na Taboru. Možda ne odmah, možda ne vidljivo, ali pohranjen u srcu ostaje trenutak. Zrno goruščino. Pa se u srcu prebire. Da nikne i raste. Po križu, u život.

1 Govori Gospodin:

Jahve, koliko je tlačitelja mojih,
koliki se podižu na me!
A ja sam kao gluh i ništa ne čujem,
i kao nijem usta ne otvaram.

Govori Marija Magdalena:

Šutiš. Ponovno. Zatvaram oči i slušam. Slušam kako ne govoriš. Između njihovih povika i buke, slušam tvoju šutnju. Umiruje. Osudit će me, rekao si. Muku ćeš podnijeti, i to si rekao, ali to nije kraj, nego početak, samo prvi korak. Sam. I da će Te svi ostaviti, i to si rekao. Ali vratit će se, ta kome da idu? Zatvaram oči i slušam kako šutiš. Svečano, uzvišeno, kao da već sada posve pripadaš Nebu. Ovdje sam. Bez riječi. Uz svaki Tvoj korak, do kraja. Gospodine, hvala ti za tišinu.

2 Govori Gospodin:

Ja sam čovjek što upozna bijedu
pod šibom gnjeva njegova.
Mene je odveo i natjerao da hodam
u tmini i bez svjetlosti.
I upravo mene bije i udara
bez prestanka njegova ruka.

Govori Nikodem:

Što to činiš, Gospodine, kamo ideš? Zar ovo je put, zar ovako se rađa odozgo? Kako ćeš stići gore kad se neprestano prigibaš zemlji? Kako će Te slušati kad pokoran šutiš? Sve okrećeš, sve mijenjaš, ono u što smo vjerovali, zakon po kojem smo živjeli. Mojsije je podigao mjestu zmiji u pustinji i Ti si rekao da ćeš biti

uzdignut. Ali gdje, kako? Na kojem prijestolju? Ne razumijem. Toliko sam Te puta slušao kako tumačiš Pisma. Zadivljen, kao i ostali. I kao i ostali, nisam uvijek razumio. A Ti nisi odustao, primio si naše neshvaćanje, našu ograničenost, kao što sada primaš osudu i križ. Ni oni ne razumiju. Možda jednom hoće. Hvala Ti što ne odustaješ. Gospodine, hvala Ti za strpljivost.

3 Govori Gospodin:

Natovario me grijesima,
rukom ih svojom pritegnuo,
na vrat mi ih navalio, snagu mi oduzeo.
Predao me Gospod u ruke njihove,
ne mogu se uspraviti.

Govori žena zatečena u preljubu:

Ustani, molim Te, ustani i nastavi, kao što si meni dao da ustanem. Zašto i njima sad ne kažeš, tko je od vas bez grijeha... Kakvu krivnju na Tebi nalaze, u čemu si zgriješio? Oni, zakonom zasljepljeni. Zar ne vide što čine? Ležiš na tlu. Samo trenutak, ali kako dug on izgleda! Čekati da bude bačen prvi kamen. Čekati kraj. A onda biti izbavljen. Otvoriti oči i ponovno ugledati svjetlo. Novu priliku, novi početak. Ustani, molim Te. Znam da ovo nije kraj. Hvala Ti što nisi odustao, ni tada ni ovdje. Gospodine, hvala Ti za čekanje.

4 Govori Gospodin:

Ona noći provodi gorko plačući,
suzama pokriva obraze.
Nikog nema da je utješi.

Govori Ivan:

Znala je, od početka, da će joj jednog dana mač boli probosti srce. I nije uzmaknula, nije uskratila privolu. Ljubav ne odustaje. Dok smo Te svi mi ostavljeni, dok nam se duh uznosio i ponad zemlje i ponad neba, za onim što nisi Ti, za onim što polako, gotovo neprimjetno, ubija, ona je uvek bila ovdje, nezamjetljiva, posve za Tebe. Za nas. Poput majke. Nju, koju si toliko ljubio, nama si dao. Njenim smo se brižljivim rukama umorni vraćali, u sjeni njenog tihog prisutstva Tvojim se Duhom ispunjali. Odlaziš, i ovo je možda posljednji susret. A nju nam daješ, da uz nas bude. Ono najdragocjenije što imaš. Vjeruješ da je nećemo ostaviti. Gospodine, hvala Ti za povjerenje.

5 Govori Gospodin:

Srce mi udara silno, snaga me ostavlja
i svjetlost vida očinjega gasi se.
Prijatelji i drugovi od rana mojih uzmakoše
i moji najbliži stoje daleko.

Govori Šimun Cirenac:

Svi su pričali kako si Ti neki veliki učitelj, kako Te mnoštvo slijedi. A gdje je sad mnoštvo Tvojih učenika, gdje su oni koji su Te hrlili slušati dok govorиш? Kažu da si i bolesne ozdravljao i mrtve uskrišavao. Zašto nitko od njih nije došao? Nego na mene su ovaj križ navalili, kao da nemam svoga posla dovoljno. Što od mene uopće hoćeš? Pusti me da idem svojim putem. I opet govorиш o nekoj vječnosti, o nekom drugom životu. Težak je Tvoj križ. Ali već kao da ga lakše nosim; prvih par koraka bilo je najteže. I Ti si tu. Ne znam zašto, ali zbog toga kao da imam više snage ovo nositi. Kao da ima smisla to što činiš. Gospodine, hvala ti za prisutnost.

6 Govori Gospodin:

Leđa podmetnuh onima što me udarahu,
a obraze onima što mi bradu čupahu,
i lica svojeg ne zaklonih
od pogrda ni od pljuvanja.

Govori Veronika:

Brzo, pogledaj me, zastani samo na trenutak, nitko neće opaziti. Provući će se ovdje između mnoštva, između ovih žena što nariču. Tako je, samo me pogledaj.

Obriši znoj i krv. Ne, nisu to suze, to se samo punina prelijeva, dok Te tako izbliza promatram, dok Te dotičem. Samo jedan trenutak, do kojeg kao da je cijeli život vodio. Dok si govorio, dok si s drugima putovao, iz daljine sam Te pratila. A sad si ovdje, tako blizu, kao samo za mene. Znam, moraš nastaviti, već tjeraju naprijed. Obrisi rane i ne gledaj moje suze; to samo ljubav iz srca izvire. Gospodine, hvala ti za blizinu.

7 Govori Gospodin:

Kao voda razlih se, sve mi se kosti rasuše,
srce mi posta poput voska,
topi se u grudima mojim.
U prah smrtni bacio si mene.

Govori trgovac iz hrama:

Onog sam dana i ja bio na tlu, kad si došao u hram i svih rastjerao. Nisam znao što učiniti, Tvoje su riječi bile drugačije. A opet, trebalo je preživjeti. Nisam mogao dalje nastaviti na isti način. Bilo je onih koji su se vratili kad si otišao, kao da se ništa nije dogodilo. Ali ja nisam mogao. Gledam Te na tlu, dok oko Tebe svjetina viče i gura se. I ja sam se onoga dana tako osjećao. Kao da je kraj, kao da nemam snage za drugačije. A onda se podižeš, kao i nakon prvog pada. Jer vjeruješ, jer znaš. Kako je ponekad teško umaknuti načinima ovog svijeta. Tako blizu Njemu, u Hramu, a ponekad tako daleko. A Ti pokazuješ da ne treba odustati, ni kada svi misle drugačije. Gospodine, hvala Ti za ustrajnost.

8 *Govori Gospodin:*

Svi što putem prolazite pogledajte i vidite
ima li boli kakva je bol
kojom sam ja pogoden,
kojom me Jahve udari
u dan žestokoga gnjeva svoga!

Govori zaručnica sa svadbe u Kani:

Morala sam doći vidjeti kad su mi rekli, to si doista Ti! Mislila sam, bila sam uvjerenja da su pogriješili, ne može se nekome tko čini onakve stvari dogoditi ovako nešto, kao najgorem razbojniku, nisam im povjerovala. Morala sam doći vidjeti. I to si doista Ti. Gle kako ove žene nariču. A Ti ih tješiš. Kao da one nose križ. Znaš, puno su nam puta govorili, nakon svadbe, kako je ondje bio neki čovjek, neki Učitelj, koji je drugačiji od drugih. Često sam kasnije razmišljala o Tebi. Učiniti da bude ono što nije. Od onog običnog, svakodnevnog. Upaliti mali plamen u tami, i tako svakog dana ispočetka. Gospodine, hvala Ti za skrovitost.

9 *Govori Gospodin:*

S visine pusti organj, utjera ga u kosti moje.
Pred noge mrežu mi razape
i tako me nauznak obori;
ucvili me, ožalosti za sva vremena.

Govori Samarijanka:

I opet, i ponovno. Na tlu. Znaš, tako su se i meni rugali. Opet ima nekog drugog, ne može uz ni jednog ostati. A onda, nakon onoga na zdencu, sve je bilo drugačije. Znaš, govorili su mi, kako čekaš Mesiju, a živiš tako neuredno, svašta su mi govorili. Pogledaj, opet si pao. Ali i opet ustaješ. Ljubav ne odustaje. Bez obzira na njihove riječi i podsmehe. Sve opraća, sve vjeruje. Sve čini novim. I ostaje. Uvijek ostaje. Gospodine, hvala Ti za vjernost.

10 *Govori Gospodin:*

Razdijeliše među se haljine moje
i za odjeću moju baciše kocku.

Govori bogati mladić:

Sve sam zapovijedi čuvaо, zla se klonio, bližnjima dobro činio. A onda si rekao da to nije dovoljno. Ali kako će nastaviti ako sve ostavim? Nešto moram imati za sebe. Pogledaj sad što Ti čine. Zar nije bila dovoljna sva muka kroz koju si prošao? Zar i ovo ćeš dopustiti, da Te liše i posljednjeg što na sebi imaš, da Ti se rugaju napuštenom i razgolićenom? Idi, prodaj što imaš i podaj siromasima, rekao si, a sve sam zapovijedi čuvaо. I postalo je sve što sam imao teret. Teret kojeg se trebalo oslobođiti. Za ono nebesko blago o kojem si govorio. I sad priznajem, praznih ruku lakše putujem. Gospodine, hvala ti za siromaštvo.

11 *Govori Gospodin:*

Ruganje mi slomilo srce i klonuh;
čekao sam da se tko sažali nada mnom,
ali ga ne bi;
i da me tko utješi, ali ga ne nađoh.
U jelo mi žuči umiješaše,
u mojoj me žedi octom napojiše.

Govori Petar:

Zar nikog nema, osim Majke, zar su i ostali otisli? Ostao si sam. Znam, rekao sam, i život ču dati. Nisam mogao. A ona je rekla da sam i ja jedan od Tvojih, ondje pred svima, dok su Ti se unutra rugali. Zašto si šutio? Zašto uporno šutiš, zašto im ne objasnjiš sve o Ocu i Kraljevstvu, zašto odabireš križ? A ja nisam mogao. I opet bez riječi, puštaš da te razapnu. „Ne znaju što čine.“ Umjesto prezira, milosrđe. Zar i meni, nakon svega što sam učinio? Gospodine, hvala Ti za oprost.

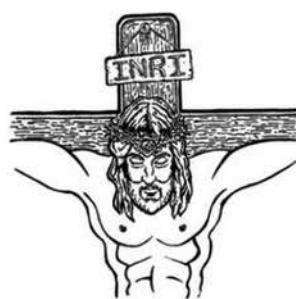

12 Govori Gospodin:

Bože moj, Bože moj,
zašto si me ostavio?
Daleko si od ridanja moga.
Bože moj, vičem danju,
al' ne odvraćaš;
noću vapijem i nema mi počinka.

Govori rimski satnik:

Rugali su Ti se i smijali se, smijao sam se i ja, koliko je takvih koji se prave bogom pa jednako završe. Svatko prema zaslugu. Ali onda opet, zašto tako tvrdoglavu

ustraješ, a mogao si se spasiti, čemu ta ludost, kad Te mnoštvo slijedilo i bili su spremni učiniti sve, samo da si zatražio... A Ti šutiš i nosiš taj križ, i puštaš da Te razapnu i puštaš da završi život... Oni su ionako otišli. Svi su Te ostavili, tako to uvijek bude. Smijao sam se i ja, rugao kao i oni. A onda si posljednji put progovorio pa utihnuo, i nestalo je smijeha i poruga. Kao da je tog časa i same smrti nestalo. Nema više povratka, samo pogled naprijed. I slutnja nečeg što dolazi. Nečeg velikog, drugačijeg. Gospodine, hvala Ti za vjeru.

13 Govori Gospodin:

Iz krila majčina ti si me izveo,
mir mi dao na grudima majke.
Tebi sam predan iz materine utrobe,
od krila majčina ti si Bog moj.
Ne udaljuj se od mene, blizu je nevolja,
a nikog nema da mi pomogne.

Govori Josip iz Arimateje:

Izranjen i tijelom neprepoznatljiv, djelom ostaješ dosljedan – ako zrno ne umre... Ali, gdje će niknuti plod? Učinili su s Tobom što su htjeli. I pustio si. I sad Te evo, njoj vraćaju, u njene Te ruke polažu kao nekad. Primila Te za život koji prolazi. Prima Te i sad, za život vječni. Promatram je i znam: smrt nije kraj. Gospodine, hvala Ti za nadu.

14 Govori Gospodin:

Među mrtvima moj je ležaj,
poput ubijenih što leže u grobu,
kojih se više ne spominješ,
od kojih si ustegao ruku.

Govori Marija:

Mrtve ruke, prazne, izranjene. Mrtvo tijelo, ne-pomično, hladno. Zatvorene oči, da se ne gleda tama groba. Može li i srce biti mrtvo? Od sjaja navještenja i betlehemske zvijezde do prvih koraka, do prvih govora, Ti si bio svjetlo. I opet Te iz ruku predajem, ali ne kao rastanak, ne zauvijek. Dok se spušta tama i oni posljednji, najvjerniji, odlaze, ostajem i bdijem. Znam da ovo nije kraj, jer u ljubavi kraja nema. Znam da si ovdje. Zato ostajem. I čekam. Hvala Ti za ljubav.

Susret mijenja. Blizina preobražava. Svi oni koji su te susreli nisu mogli zaboraviti Tvoj lik, ono što si govorio, način na koji si koračao kroz život. Korakom onoga koji zna kamo ide i ne da se pokolebati preprekama ili teretom. Korakom ljubljenog Sina koji se vraća Ocu. Preko trnja i boli. Da svima pokaže put. Hvala Ti na svakom susretu, s Tobom nevidljivim ili pod prilikama kruha i vina skrivenim; s Tobom u svakom bližnjem nazočnim. Pomozi nam da ne zaboravimo kamo idemo i izmoreni ne sustanemo. Neka iz svakog našeg susreta s Tobom izvire snaga za susret s drugima, kako bi Te našli i pronađena slijedili u Vječnost.

s. Jana Dražić, OP

CRVENI LUK (*Allium cepa*, *Liliaceae*)

Crveni luk (obični luk, pravi luk, kapula, lat. *Allium cepa*) ili *crni luk* je dvogodišnja zeljasta biljka iz porodice Amaryllidaceae, nekada u *Alliaceae*. Upotrebljava se u kulinarstvu i medicini.

Potječe iz zapadne i srednje Azije, vjerojatno iz današnjeg Afganistana. On je jedna od najstarijih biljaka koje su ljudi počeli uzgajati, prije više od 5000 godina. Upotrebljavali su ga kao ljekovitu i začinsku biljku.

Crveni luk je prebogat sastojcima za zdravlje srca. Luk je od davnine poznat i priznat prirodni antibiotik i antipiretik. Ta svojstva rezultat su sinergijskog djelovanja vitamina C, kvercetina i izotiocianata. Luk je stoga posebno poželjna namirnica u razdoblju prehlada i gripe, a nekoliko studija ta je svojstva luka dovelo u pozitivnu vezu s olakšavanjem simptoma osteo i reumato-idiognog artritisa te alergijskog rinitisa i astme.

Sastav

Crveni luk sadrži enzim alliinazu i aminokiselinu izoalliin, koji sadrži sumpor, a oba spoja se raspadaju u nagrizajući propantial-S-oksid. Kada ovaj spoj dospije u oči, nadražuje očne živce, te izazivaju lučenje suznih žlijezda.

100 g crvenog luka sadrži:

kcal	28
kJ	117
voda (g)	88
masnoće (g)	0,01
ugljikohidrati (g)	5,6
kalij (mg)	135
kalcij (mg)	125
magnezij (mg)	11
Vitamin C (mg)	7

Brojni biološki učinci

Crveni luk sadrži i dragocjene **vitamine, od kojih najviše B i C, kao i eterična ulja**. Zbog sadržaja vitamina C crveni luk djeluje kao snažan antioksidans, ima važnu ulogu u sintezi polisaharida i kolagena, hrskavice, zubnog dentina, kostiju i zuba, te u održavanju normalna stanja krvnih kapilara.

Mnogi bacaju zelene listove crvenog luka, misleći da su nevrijedni, te jedu samo njegov bijeli dio, ali to nije dobro. U 10 dekagrama bijelog dijela mladoga crvenog luka ima u prosjeku oko 8,5 miligramma vitamina C, a u zelenim listovima više od 38 miligramma vitamina C.

Bioaktivne komponente crvenog luka pokazale su **antibakterijsko i antigljivično djelovanje**.

Crveni luk sadrži više od sto spojeva sumpora, od kojih su mnogi iznimno neobičnih i složenih struktura. U jednom kineskom istraživanju utvrđeno je da **ljudi koji jedu najviše luka najmanje obolijevaju od raka želuca**. Poboljšava **apetit**, a osobama koje pate od opstipacije (zatvora) crveni luk **pomaže regulirati rad crijeva i redovitost stolice**. Ne preporučuje se osobama s osjetljivim želucem, a najbolje ga je jesti u sirovom stanju jer su tako najbolje sačuvani svi njezini korisni sastojci. Jedan prastari zapis isklesan klinastim pismom otprilike glasi: *Tko jede crveni luk u jesen, neće ga boljeti želudac zimi*. Klinički je potvrđeno da crveni luk **jača slabo srce i vraća snagu** iscrpljenom organizmu.

Čini se da crveni luk ima **pozitivan utjecaj na kolesterol**. Istraživanja su pokazala da ljudi koji pojedu jednu glavicu crvenog luka na dan mogu povećati HDL kolesterol. Može pomoći i u **snižavanju krvnog tlaka, u sprječavanju nastajanja krvnih ugrušaka, sanaciji krvnih podljeva i zacjeljivanju rana**.

Crveni luk sadrži **biljni hormon sličan inzulinu**, pa se preporučuje oboljelima od šećerne bolesti jer smanjuje povećanu količinu šećera u krvi.

Pomaže u **sprječavanju upalnih reakcija** koje dovode do alergije i astme, te se preporučuje osobama oboljelima od **upale grla i bronhitisa**.

Crveni luk **potiče rad bubrega** i služi u izmjeni tvari u ljudskom organizmu. Odličan je **diuretik**, s obzirom na to da vrlo djelotvorno odstranjuje tekućinu iz organizma, pa se preporučuje oboljelima od reumatizma, gihta, artritisa, kod smanjene funkcije bubrega i otežana mokrenja. Izvrstan je lijek kod **upale mokraćnog mjehura i upale prostate**.

Poznata je i primjena crvenog luka za **njeđu kose**, a može se primijeniti i za **njeđu lica i noktiju** (lomljivi nokti na rukama trebaju se što češće trljati svježim sokom crvenog luka kako bi ojačali) te kao **dopuna režimu prehrane za smanjenje tjelesne težine**.

Unatoč nespornom ljekovitom djelovanju, crveni luk još uvijek nije priznat kao ljekovita biljka. Ipak, iskustvo je pokazalo da njegova sva-kodnevna upotreba u svojstvu hrane ili začina ima ljekovito djelovanje, zbog čega ga neki vole nazivati "višeslojnom ljepotom".

Za jačanje noktiju

Lomljive nokte na rukama i nogama treba što češće trljati svježim sokom crvenog luka pa će ojačati. Terapija je laka, a rezultati su vrlo dobri. To ne činite prije odlaska na posao ili u društvo jer crveni luk ima neugodan miris.

Sirup od luka

Dva velika luka narežemo na kolutove, pospemo šećerom i ostavimo preko noći. Posudu dobro poklopimo kako bismo spriječili širenje neugodnog mirisa. Sok koji se izluči procijedimo i spremimo u hladnjak. Uzimamo više puta na dan po jednu jušnu žlicu soka kod kašla i promuklosti. Taj sirup preporučuje se djeci kod svih oblika bolesti dišnih organa.

Crveni luk za mršavljenje

Pomiješati 30 dekagrama dobro zgnježenoga crvenog luka i 10 dekagrama livadskog meda sa šest decilitara kvalitetnoga bijelogog suhog vina. Pripravak držati na hladnom i tamnom mjestu. Kod prekomjerne tjelesne težine uzimajte dnevno 3 do 4 jušne žlice pripravka kao dodatni dio kure mršavljenja.

Sveži sok od luka

Pripremamo ga u električnoj miješalici. Pijemo ga od 4 do 6 tjedana. Započinjemo jednom čajnom žličicom i količinu postupno povećavamo do pet jušnih žlica soka na dan.

Kod zujanja u ušima

Natopite vatu sokom crvenog luka i stavite je u uši, prije spavanja. Ako vam jako zuji u ušima, mijenjajte vatu natopljenu (uvijek svežim) sokom crvenog luka više puta tijekom dana. Ponovite po potrebi.

Kod lakših opeklini

Kod lakših opeklini i ozeblina narezani sveži luk stavljamo na oboljele dijelove. Jednako postupamo i kod uboda kukaca.

Za jačanje kose

U pola litre rakije stave se dvije očišćene glavice luka srednje veličine, sitno narezane na kockice. Luk mora stajati u rakiji, na umjerenoj temperaturi dva tjedna, a zatim se procijedi. Dobivenom tinkturom masira se vlasiste navečer prije spavanja. Terapija traje dulje vrijeme. Tinktura crvenog luka sprečava ispadanje kose, jača njezin korijen i uklanja prhut s neugodnim svrbežom. Koža glave i vlasiste mogu se masirati i čistim sokom crvenog luka kako bi se postigli spomenuti učinci.

Suze kod rezanja luka

Ako želite da vam oči ne suze prilikom rezanja crvenog luka, stavite nož, kojim ga rezete, često pod mlaz vode. Najslađa vrsta crvenog luka užgaja se u Makedoniji i Španjolskoj.

(N. Fazinić, s. S. Sente)

RAZBIBRICA

Korisni savjeti i šale

Nije to lako

- E, moj prijatelju, nećeš ni ti dugo. Zar ne vidiš da je krajnje vrijeme da prestaneš piti.
- Vidim, ali što mogu kad sam žedan.
- Pij vodu, čovječe!
- Vodu? Tko može popiti deset litara vode dnevno?

Nevidljiv

Zaustavlja policajac vozača koji ima niz prekršaja:

- Nemate vozačku, razgovarate na mobitel, nemate svjetla, što da vam pišem ...?
- Piši da me nisi vido.

Hitna

- Zvoni telefon na Hitnoj.
- Halo, jel' to Hitna?
  - Jeste, što trebate?
  - Hitno mi treba sto eura!

Tišina

- Gospođo, sjednite ovdje, molim vas. Otvorite jako usta i isplazite jezik.
- Gospon doktor, ali ja sam vam potpuno zdrava. Samo sam došla po otpusno pismo.
- Znam gospođo! Htio bih ga u miru napisati.

Činjenice

- Zagorski znanstvenici su utvrdili da je popiti čašu vina dnevno ne samo jako zdravo nego i jako malo.
- Ako pričaš sam sa sobom, nije strašno. Frka počinje onda kada sebe zamoliš da ponoviš, jer nisi dobro čuo!
- Kod posta je najvažnije ne jesti druge.

Korisni savjet

Žena je došla župniku kako bi ga obavijestila da više neće ići u crkvu. Zbunjen njezinom odlukom župnik ju je zamolio da mu kaže razlog. „Ah!“ – počela je ona. „Vidjela sam ženu kako ogovara drugog člana crkve; vjernici gledaju na mobitele za vrijeme mise i još puno toga“ – odgovorila je.

Župnik je bio tužan kad je čuo njezine razloge, ali nije bio iznenaden jer je sve to čuo već i ranije. Zato ju je pustio da ode, ali ju je zamolio da prije toga učini jednu stvar: – „Uzmite čašu vode, molim vas, i prošećite oko crkve tri puta, a da ne prolijete niti jednu kap. Nakon toga, napustite crkvu ako želite.“

Bila je to, blago rečeno, neobična molba, ali žena je pristala

jer je znala da će to izvesti bez problema. Obišla je crkvu tri puta s čašom punom vode i vratila se. Zadatak je izvršen. Nije prolila niti jednu kap vode.

Svećenik ju je upitao: – „Kad ste hodali oko crkve, jeste li vidjeli nekoga da ogovara?“ „Ne!“ – odgovorila je. Zatim ju je upitao je li vidjela licemjere, ili nekoga kako tipka po mobitelu? Odgovor je ponovno bio negativan. Nakon toga joj je župnik rekao: – „Vi ste se, gospođo, usredotočili na čašu, jer ste se brinuli da ne prolijete vodu. Isto je i s našim životom. Kad držimo oči na Isusu, nemamo vremena gledati tuđe pogreške. Radije ćemo im pružit ruku i usredotočiti se na našu šetnju s Gospodinom.“ (Izvor: Faitht)